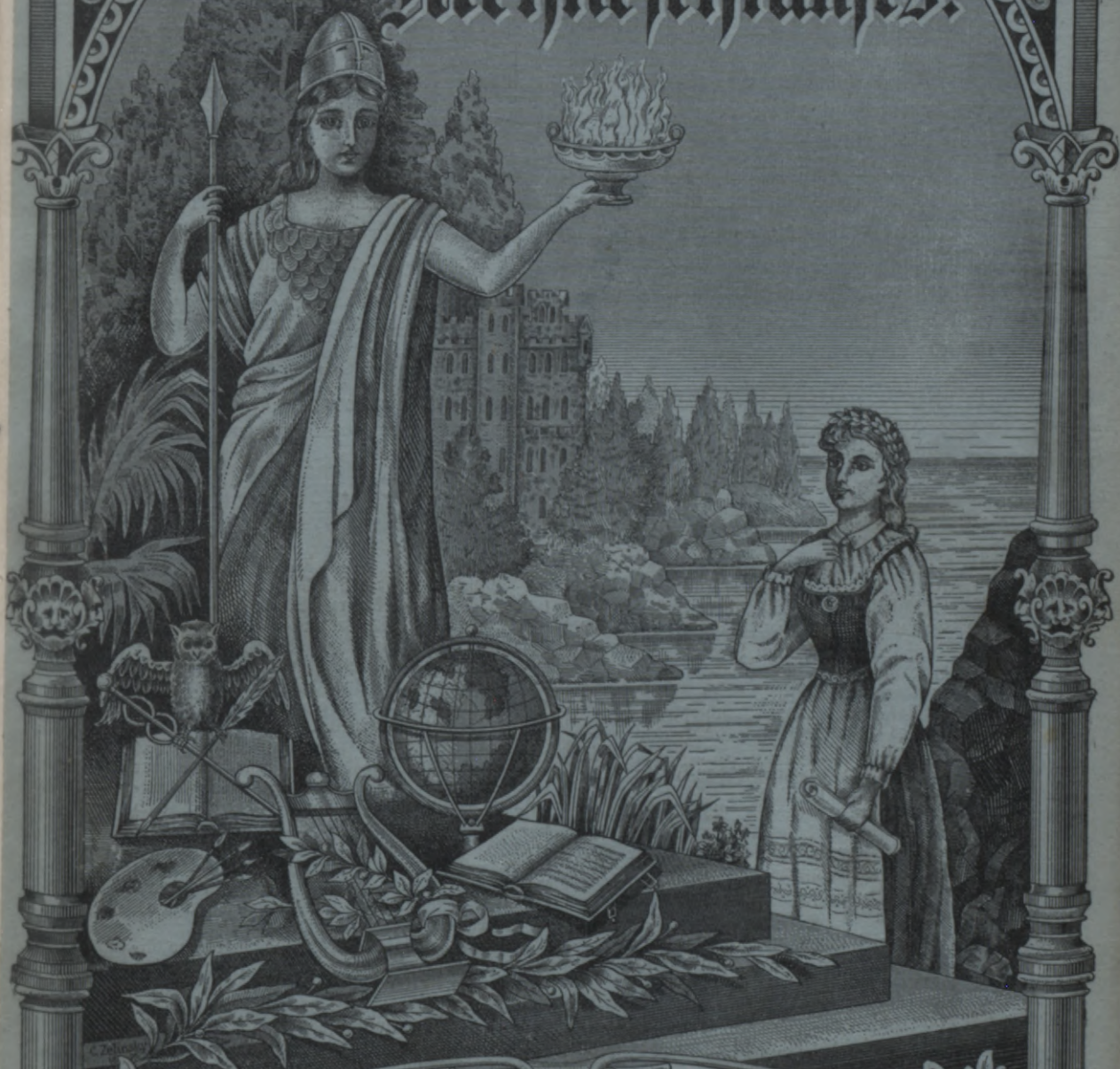

Mahjas Weefa

№ 10.

1897.

Mehneschraksts.

Drukats un dabujams Krnsta Plates drukatawā
Rigā.

„Māhjas Weeša Mehneschraaksta“ godalgas.

„Mehneschraaksta“ redakcija saņimā ar ta īsdeveju par labakeem originaldarbeem 500 rbl. leelumā īffolitās godalgas nodomajuse fefofchi īfdalit: 300 rbl. par labakeem beletristiiskeem rakšojumeem un 200 rbl. par finatniiskeem rakšieem.

Par labakeem uš fazenšibu eesuhititeem romaneem un stahsteem tiks īfdalītas divas resp. trihs godalgas: I. godalga 175 rbl. leelumā, II. godalga 125 rbl. leela, waj I. godalga 150 rbl., II. godalga 100 rbl. un III. godalga 75 rbl.

Weelas īswehlē un stahstu garuma sinā rakšneefceem teef atstahpta pilnīga brijhwa.

Par labakeem īf dabas finatnem, tautšaimneežības, pedagogijas šemkopības un ahršneezības eesuhititeem rakšieem tiks peefpreefītas 5 godalgas ā 40 rbl. leelumā.

Rakšī eesuhitami līhdj 1897. gada 1. nowembrim. Autoru wahrdi jāeešuhita šehgtōs kuwertōs, uš kuveem jaušraksta tahds pats motto tā uš eesuhitā darba. Godalgotee darbi paleef autora īhpaschums, til redakcijai teešiba bej jeblahdas zītas atlīhdībības tos nodrukāt „Mehneschraakstā“. Rakšī eesuhitami „Māhjas Weeša Mehneschraaksta“ redakcijai Rīgā. No rakšieem, kuvi nedabūs godalgas, ja tee tomehr wehl buhs kreetni deesgan, raši weens waj otrīs wehl warēs tikt nodrukātās, sinamš, tīf pehž autora un redakcijas weenoschānās ženas sinā u. t. t.

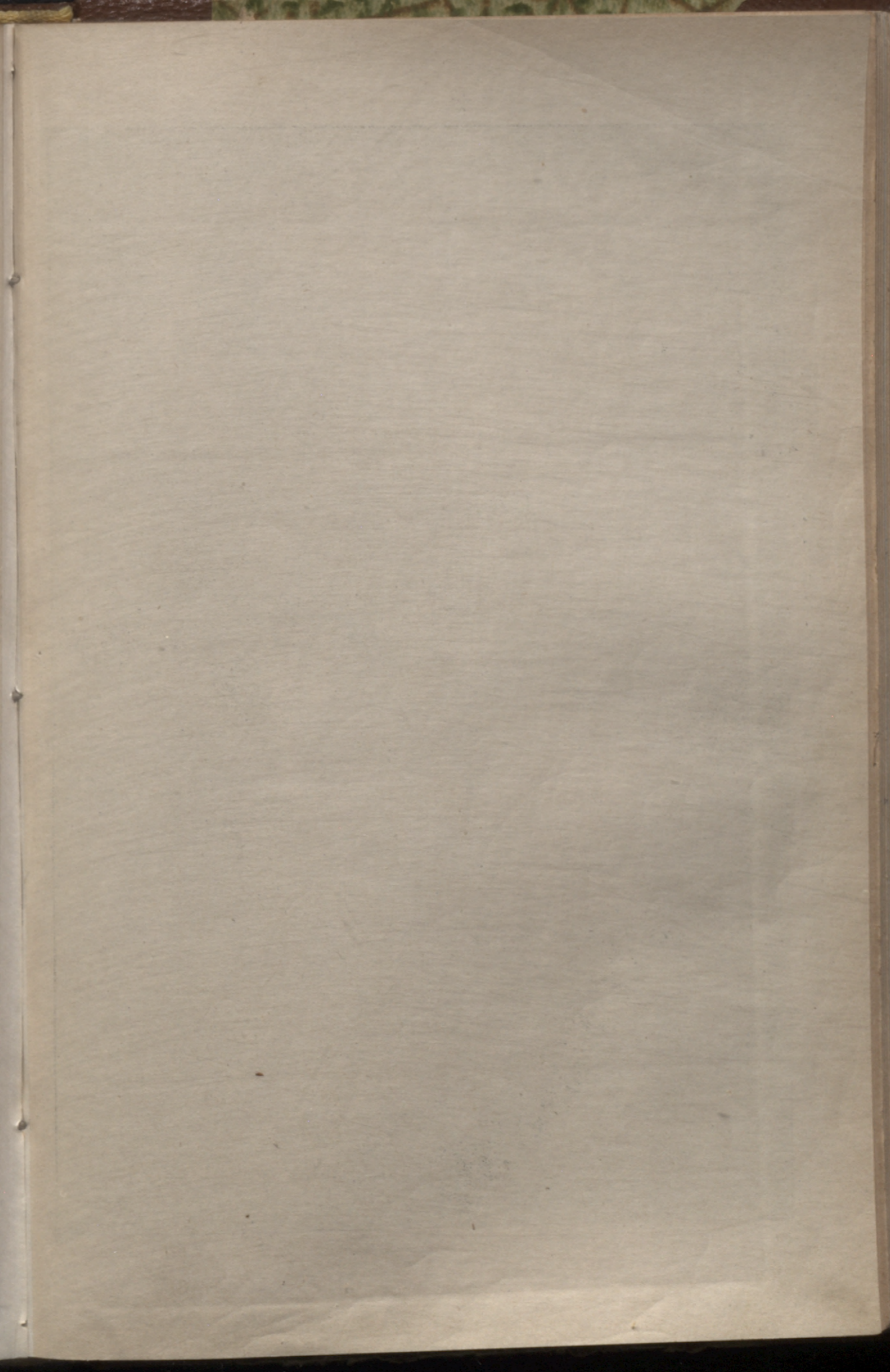
„Mehneschraaksta“ redaktors: Dr. philos. **P. Šalīts.**

10. burtnīzas faturs.

	lap. p.
1. Kausis. Teagēdija no Gētes. Lulsojuschi Gļa Rosenberga (Apostija) un Kainis. Ar ilustracijām. (Turpinājums.) . . .	722
2. Džeļols. No Vihgotnu Jēlaba . . .	743
3. Īf dabas finatnem un tehnīkas. No īnšēnerētimīka P. Mengela. II. Īf kīmijas wehšūres. Gēwehšojamakee kīmijas panaschumi 19. gadu sīntēni. (Veigās.) . . .	744
4. Līstēns. Romāns no Seibeltu Jēlaba. (Turpinājums.) . . .	752
5. Īf dīntēnes padībīs. No Purīnu Karla. (Semeš-Amerīkā.) . . .	766
6. Sēwechās sēms. No Anšberga. Ar bīlzi. (Turpinājums.) . . .	767
7. Laimē putnīsch. No Sēwehēgulu Ewarda . . .	771
8. Gābalīni īf Kreēvijas kultūrwehšūres. Pehž Wīkūteņa „Orepska no acropīa pīcekoš kīzārīpu“ no ģīmnasījas šolētāja cand. phil. W. Brunēneka. (Veigās.) . . .	772
9. Smitlānē. No Rudolfa Wīamāna . . .	780
10. Wehšūles no Kīnas. No cand. phil. orient. P. Šmīdta. III. Kīnas tīžības . . .	784
11. Rakšis. No Sēwehēgulu Ewarda . . .	789
12. Daščabi rakšī . . .	790

Profesora Kīwāsovska 60 gadu mahšfīnecla jubīleja. — Aļestu kēnērsi Rāstānā. — Stāstīstā īnstitūta šēdēs Pēterburgā. — Sēwechēku jautājums Sēweēdījā. — Saščā Šēneēers. (Ar ģīmetni.) — Semeš un tautas. I. „Kā Kīhneēchi dīhwo.“ Apgādājūsi Kīgas Latw. beēd. Sīn. Rom. Derīgu grahmatu apg. Rodala. Kīrtīstī apstātījis cand. phil. orient. P. Šmīdēns (Pēlīngā). — Jāunā jēlta sēme Kāstā. (Ar bīlzi) — Semeš apdīšwotāju sīnīnāschānās ar zīteem planetēem. — Kušēneēības eesīabēs Kreēwījā un wīnu pēlnā. — Jāunš aparātš preefch augstumu mehriščānās. — Wīsaugwākās dīlēzēsch Eīropā. — Īzātawojumi no īschūstās ahdās. — Pēhtījumi par bīšču ģīstī. — Bīšču waloda. — Wuhši bīltes. — Pēhdējās ģlabīnšč. — Dubultu grahmatu weščānās derīgums. — Grahmatu galds. — Pāfīnejumi.

Bīldes: Stāts uš Mēlno jūbrū no Kī-Pētra galēnēs. No Wīmana Konstantīnowīschā Kīwāsovska. (Uš īhpaschās lapas.) — Dējas lāns Pārnasē. No Kāfāca. (Uš īhpaschās lapas.) — Kausis ilustrācijās (3 bīldes): Helēna Menclaja pīls preefchā ar fori guštītu Treješču. Helēna un foris šahw īfbrīncīnīschās un wahrbījūschās, Ībūnģā, labī sēgātawotā grupā. Kausis dēb pāwechēs Gētu karewījeem. — Kāpēščānā Aļpu kalnēs. — Saščā Šēneēēra ģīmetne. — Stāts īf jāunās jēlta sēms Kāstā: pabrēja pār sēchlōdnu strāumi.

Skats uf Aethelno iuhren no Ai-Metra galotnes.
No Swana Konstantinowitscha Winafornffta.

Fausts.

Tragedija no Gētes. Tulkojums no E. Rosenberg (Aspārijas) un Raino.

(Turpinājums.)

Trešdais zehleens.¹⁾

Menelaja pils preekščā Spartā.

Helena usnaht ar tori guštiti Troješču, kuras
teel wabitas no Pantalidas.²⁾

Helena.

Daudz apbrihnota un daudz pelta, Helena,
No krasta nabtu, tur mehs tikto peestahjam;
Wehl apreibuši — wituu rosā schubpotnē,

Kas muhs no Trojas blahšchēna, augstā
mugurā,
Zaur Cirā³⁾ spehku, Poseidona laipnibu,
Schury beigās nesa tehwu semes kraistmalās.
Tur lejā tagad gaubjas karals Menelajs
Par pahrnahšchānu lihds ar droscheem
fareiwjeem.

Tu mani apshweizini, augstais dšimtas nams,
Koklinschu galā zehla Lindarejs, mans tehws,
Kad bija sehršs kalnā zeltās Atenās,

¹⁾ Wijs „trešchais zehleens“ bija agrak šchirts no „Fausta“ un 1827. g. no Gētes klajā laists ar feiwischu wizrakstu. „Helena, klassisch-romantische Phantasmagorie. Ein Zwischenpiel zu Faust.“ („Helena, klassiski-romantiska fantasmagorija [garu sapulze]: Starpspehle Faustā.“) „Helena“ fazereta pehž Greeku parauga t. f. „jambislōs trimetrs“ (schchu pehdu jambēs), kurds rakstītas wifas Greeku tragedijas, tad trochāislōs tetrametrs, eelaisot tora dšesmas brihwōs ritmōs, Greekem palaktehlojot.

²⁾ Pantalida un Elektra bija pehž Pausanija apraksta Helenas aptalpotajas. Polignots tās glesnojis pasibstamā ainā blakus Helenai.

³⁾ Cirā — deenwidus-rihta wehšč.

Un tad es scheitu Klitemnestrai mahsojos,
Ar brahleem lihdsā augu lihgsnās rotakās,
Nis ziteem nameem Spartā grefni puschkoja.
Tad efat sveiti, wara wahrtri spahrnotee!
Zuhs plaschi werot, weefmihligi aizinot,
Man tika nolemts, daudsus schkirot,
Menelajs,¹⁾

Kā lihgawainis winsch man preti mirdseja.
Tad werat winus atkal, lai es ispidu
Ko karals teiza, kā jau feewai peenahkas.
Lai eimu eefschā; wißs lai paleef eepakaf,
Kas listu wehtrās mani swaidija lihds schim!
Jo kopsch scho weetu besruhpiigi atstahju,
Pehz peenahkuma templi peeluhgt Riteri,
Kur mani grabha is laupitajs Frigijas,²⁾
Daudj spehjis notikt, ko nu laudis wisurās
Tit labprahbt stahsta; tikai tam tas netihkas,
Par kuru teika, augot teef par pasafu.

Koris.

Tu, mirdsofchā, tew newaj'ga pelt,
Wisdahrgako, kas godam tew dots!
Jo wisleelais loms tewim weenigai lemts:
Par wisu pahri spihd skaitsuma spehks.
Gan waronim schkir zeku ta wahrds,
Un lepnis winsch eet;
Bet tuhdať loka stingrafakais wihrs
Sawu prahtu, — warenā daile to mahz.

Selena.

Ar Menelaju schurpu tagad atbrauzu,
Uß wina pili eepreefsch esmu suhtita;
Bet kas tam prahtā, newaru es usminet.
Waj kundse nahtu? Karaleenes godibā?
Waj ar' kā upurs wina sahpes remdinat
Un atreebt Greeku ilgi zeefto nelaimi?
Es eekawota; nesinu, waj gubstita!
Jo listeni un slawu nolehma muhschigee
Man teefscham diwdomigi par daituma
lihdsbeedreem,
Kas pilni baißmu un kas schini fleegsni pat,
Man sahnis stahjas druhmi draudofochā
klahtbuhtnē.

Zau dohja kugi usstatija mani pats
Tit retu reißi, laba wahrda nebilsdams;
Kā postu prahtā weldams, pret man' sehdeja.
Bet, eebraufuschi dßku lotschu Girotā,³⁾
Kad pirmee kugi sawu andru preefschgaleem
Zau semi sweiza, teiza winsch kā deewu
dßihts:

„Sche kara wißri iskahps malā kahrtibā;

Es winus reedu juhkas krasťa rindotus:
Bet brauz tu tahkat, augschup swehto Girotu,
Gar wina krassteem, selta pflaujas bagateem
Pār walgām pflawam sirgu juhgu islotot,
Lihds galā sneegß wiņu jauko laukumu,
Kur fendōs laifōs augligs tihbrums isplehtās,
No druhmeem kalneem eeflehgts, — Kaf-
demonā.

Tad wehrß fokus karatnamā tornotā
Un luhko kalpu meitas, kuras atstahju
Tur mahjas aptopt, lihds ar gudro aptekßni.
Ta tewim rahdis mantu lepnōs naujumus,
No tawa tehwa krahtōs, ari to es pats
Gan karā un gan meerā wahldams wairoju.
Tu atradiß wisu stahwot kahrtibā:
Jo kunga preefschroziba, ka tas pahrnahkot
War mahjas atraßt ustizigi glabatas,
It wisu sawā weetā, kā to atstahja;
Jo pascham grosit nawa kalpa teefßba.“

Koris.

Nu dahrgās mantas, mirdsofchais seltis,
Lai tewi sweiz, lai lihgsnojas sirds!
Jo tur krona lofs un sprahdie un fatts,
Tit lepmi guť un few schkeetas kas leels;
Bet tikai nahz un aizini tos,
Teef saroschas drißi.
Man statit tihť, kā daitums tos weiz:
Wisus seltus, pehrles un kas tit ween wis.

Selena.

Tad atskaneja kunga tahkaks karatwahrdōs:
„Kad wisu kahrtā eßi pahrluhkojusti,
Tad nem pehz wajadßbas daschus trißkahjus
Un zitus traukus, kahdus leeto seedotajs,
Kad taisas pildit swehtu swehtku eeraschu,
Gan katlus, kausus, ari btodas lehnenās;
Lai skaidris uhdens, smelts is swehtā awota,
Ir augstās kannās; faufas malkas pagales,
Kas aschi leesmo, turi klahtu gatawas;
Lai beigās nass netruhßt, kas ir aß trihts;
Bet wisu zitu dodu tawā gahdibā.“
Tā bilda karals, steidßinot us schkirshanos;
Tit dßihwas dwašchas netika winsch minejßs,
Ko domā seedot, Olimpeeschus godadams.
Gan zekas schaubas; tomehr es wis nesuhdos,
Un wißs lai paleef augstu deewu lehmumā,
Kas isweb galā, ko tee prahtā nehmußchi,
Lai schkeet to labu waj ar' saunu zilweki;
Mehs semes behrni lemto tikai panesam.
Zau daschkahrt zehla smago zirwi seedotajs

¹⁾ Menelajs (Menelaos, doriskā forma: Menelas, kura ari teef leetota Frantschu walodā). — Starp wiseem prezineeteem Lindarejs preefsch sawas meitas ismeklejas Menelaju un lila ziteem ap-swehret, ka tee isredsetam lihgawainim nabks palihgā, ja Selenu kahds mehginatu nolaupt.

²⁾ Laupitajs is Frigijas (Maf-Aßija), kur ari atrodas Troja. — Pehz kahdas teikas Selena tika no Parisa laupita, kad ta patlaban nefa upuri, ja ari ne taisni mihlestibas deewes (Riteras, Afrodites) templi, tomehr ar pehdejās palihßßibu.

³⁾ Girotōs (Gurotōs) — upe, kura tel gar Spartu, Kaf-demonas galwas pilsehtu (Peloponesā, Greekijas pusfalā).

Uf semê leetto loyu, fwehtot kallâ jirst,
Un ne-eespehja pabeigt; winu pahrtrauja
Wajtuwais naidneeks wajar' augsta deewiba.

Koris.

Reispehtit tew, kas nahotnê flehpts.
Karaleen, foko til ween,
Droschs lai prahts!
Labais un faunais nahf
Laudim negaidot wistihm;
Kaut ar' jundits, netizam mehš.
Dedja gan Troja, draudoschi baigs
Wehrâs nahwes schaufmigais flats;
Un nu mehš scheitu
Lihdsjâs tew lihgsni klaufot,
Luhlojam debess schiboscho fauli
Un wisfkaisfo wirs semes —
Laiپnu, tewi, laimi mumš!

Helenä.

Lai ir, kas buhdams! Kas ar' lemšs, man
peenahlas,
Bes kaweschânâs karatnamâ augschup kahpt,
Kas ilgi peezeests, gaidits, drihs waj pa-
saudets,
Man azu preeffschâ, pate neapjauschu kâ.
Til droschi kahjas nenes mani augschâ wâirs
Pa augstâm kahpem, kuras pahrlchzu kâ
behrns.

Koris.

Metat juhs, mahfnas,
Behdigi gubstiras,
Wifas skunjibas projam!
Lihgsmojat kundsei lihds,
Laimigai Helenai,
Kura uf tehwa namu steids,
Wehlu nahlot, bet toteef ar'
Stingraki fokus sperot schett,
Lihgsni sneegdama rogu.

Slawejat muhschigos,
Laimibu lemjoschos,
Mahjâs wedoschos deewus!
Kaisitais aissido
Itin kâ spahrnds zelts
Klintajeem pah'r; bet welti ween
Gubstâ listais war ilgotees
Zetuma wakneem pahri sneegt,
Kofas issteept un gaušlees.

Bet kahds dgews gan grabba to,
Winâ tablê;
Un is Mijas⁷⁾ schurp
Nesa winu atpakaf,
Scheit kur wezais, no jauna puschlots
Tehwa nams,

Meissakamas
Lihgsmas un mofas —
Agrâ jaunibâ —
Atkal peeminet mihti.

Pantalida (tâ tora webeja).

Nu dseefmu gaitu, lihgsmu pilno, atstahjat,
Uf augstâm durwim wehrschat farvus
flateenus!

No redsu, mahfas? Waj til kundse neatnahf
Ar ascha foko sparû schurpu atpakaf? —
Teiz, augstâ karaleene, kas gan wareja
Tew apfweituma weetâ, tawâ mahjofli
Tilt fatrijinoschs? Tu to apflehpt nespehji;
Jo reebas redsu tawâ peerê rakštitas,
Un zehlas dufmas, kuras janzas pahrsleigums.

Helenä.

(Kura atstahjuse durwis wakâ, ustrautta.)

Gan Zeija meitai shtas trihšas nepeeder,
Un baitu rofa, aschi-weegla neslar to;
Bet pehtschnâs schaufmâs, kuras kahpi i
wezâs nakts

Kâ flehpja, pirmshumâ, daudšweidigas
wehl,

Un wekas augschup it kâ fwehtu mahfoni
Ij kalna leefmu plaifmas, — drebirwaronis.
Tâ breefmu pilnu simejuschî Stigiftee⁸⁾
Man ee-aju schai namâ, un wistihkamaf
No daudskahrt mihtâ fleegschna, ilgi zeretâ,
Es ejot schkirtos, lihdsi weefim atlaistam,
Bet ne! es behdsu gaismâ, tablat mani dšht
Juhš ne-eespehjat, tumfas waras sšepenâs!
Es fwehtischu scho namu; lai tad flaidrots rogs
War leefmam apšweift karaleeni, karali.

Kora webeja.

Tu, zehlâ kundse, neslehp sawâm kalponem,
Kas zeenot klaufa tewim, kas ir notizis!

Helenä.

No eeraudšiju, paschas azim redsefat,
Ja sawu tehlojumu titai wezâ nakts
Naw atkal aprijuse flehpja dšikumâ.
Bet lai juhs šinat, es juns wahrdds pateifschu:
Kad karatnama zehlâs telpâs eegahju,
Lai ispiditu peenahumu šwinigi,
Es isbrihnejos tufschu eju klufuma.
Ne nashi telajoscho trofniis aušis štan,
Ne rofu rikfoschanos wehro azu flats,
Ne meitas nerahdjâs, nedj ar' aptelšne,
Kas zittahrt laipni katru sšefschu apšweift
šteids.

Bet kad es tuwak ugunšturam peegahju,
Es eeraudšiju, lihdsjâs pelneem pušdšifâ,
Tur semê sehdam leelu segtu seeweeti,
Ne gulam ta man listâs, bet gan domajam!

7) Mija — Troja.

8) Stigiftee. — Apatschpafaules waras, kas mita pee Stifsa upes.

Ar bahrgu balſi raidu wiwu darbâ eet,
 Jo ſchkitu wiwu eſam nama apteffni,
 No aiſgahdadams atſtahjis ſche karalis;
 Bet ſegâ ſegta nekuftoſchi ſeewa ſehd.
 Uj maneem draudeem wiwa labo rofu zef,
 Râ mani no roga un nama projam aiſraidot.
 Es duſmâs nowehrdamâs aiſſteidsos tublit
 Uj patahpenem, kuras wed uj talamu,⁹⁾
 Raſ jauki puſchlots, blafus mantu iſtabai;
 Bet brihnumſeewa aſchi augſchâ uſtruhſtas;
 Man zekâ ſtahjas, pawehloſchi, draudoſchi,
 Stahw kalſni-leela, dobjais ſtats druhm-
 affnains,
 Wiſs tehls tik dihwains, azis, garu mulſina.
 Bet wehjam mana runa; welti nopublas
 Mans wahrds jums weidot tumſas tehlu
 radoſchi.
 Tur ſtatat paſchas! Ta pat uſdrihſt gaiſmâ
 nahkt!
 Sche mums ir wara, eekam atnahkt karalis.
 Natts ſchauſmu kehmu wiſtihm Jebus, daika
 draugs,
 Dſen tumſchâs alâs, waj ar' ſlogâ ſtingri
 ſpeeſch.
 Forkiada¹⁰⁾ parahdas uj ſteegſchâ durwju ſten-
 deru ſtarpâ.

Koris.

Dauds jau es redſeju, kaut gan zirtas
 Wikneem wehl apwiſhi ſchaurâs man juhtas!
 Breesmas man beeschi rahdijâs muhſchâ:
 Waimanas karâ, Ilijas natts,
 Poſts un gals.
 Zauri zaur troſmu, puteklds tibtu,
 Kareiwju druhmâ dſirdeju deewus
 Schauſmigi ſauzam, dſirdeju naida
 Warſtatu balſi, — ſtaneja lauks,
 Wakni, pils.

Al! wehl ſtahweja Trojas pils,
 Winaſ wakni; bet leeſmu ſpehls
 Jau no nama uj namu eet,
 Pleſchas, zeldamees ſcheit un tur,
 Paſcha weſtas wehtras dwehſts,
 Pahri par gulofcho pili.

Behgot redſu wehl: duhmi kuhp,
 Un tur ſwiſtoſot kwehle ſwirſt,
 Schauſmu ſchutuschi deewi nahkt,
 Solo, dihwainds tehlds aug,
 Wiſlu leeli, leeſmam zaur',
 Ngunu ſaigoſchâi ſwelmei.

Waj to ſtatiju, waj man
 Tikai baiku apſtautais gars
 Tehloja murgus? Es neſinu
 Muhſcham teikt; bet ka es ſcho

Schauſmigo azim redſu ſcheit,
 To es gan teefſcham ſinu;
 Waretu to ar rokam grabht,
 Ja no ſchehmekka bailes ween
 Mani nedſihju projam.

Kura no meitam
 Forkidam eſi?
 Es tewi lihdsinu
 Chaſa dſimtai,
 Warbuht tu nahzi, firmâ Graja,
 No tam mahſam, tam tika dots
 Weens tik ſobs un weena azs,
 Mainus leetot par wiſam?

Râ tu wehl drihſti,
 Keebekli, ſtahtees
 Lihdsâs ar daikumu
 Jebum preeſch azim?
 Nahz ar' gaiſmâ ja tewim tihſas!
 Xeredſ nejauko wiwa ſtats,
 Wiwa ſwehtâ azs nekad
 Ghnas redſej'ſi nawa.

Bet muhs mirſtigos peefſpeeſch, at!
 Behdigſ liktenis, deewamſchehl
 Izu ſahpes beſ gala zeeſt,
 Kuras no negantiâ, muhſchigi ſoditâ
 Daiku mihloſcheem zeltas teek.

Ja, tad dſirdi, ja preti nahz
 Mums beſ kauna, lai ſkan tew lahts!
 Kakra rahjeena drauds lai ſkan,
 Nahlot iſ lahdoſchas mutes no laimigeem,
 Kam no deeweem ir dahwats weids. —

Forkiada.

Wehl wezam wahrdam paleek augſta noſihme,
 Ka kauns un ſkaiſtums muhſcham kopâ
 neſtaigâ

Ba weenu zetu ſemes ſakds laufumds.
 Gan abds eefatnojees dſikli wezais naidſ,
 Ka, fur ween teekas, ſawus zekus mehrojot,
 It weens pret pretineeku atgreefch muguru.
 Tad katris ſteidsas aſchal atkal tahtaki,
 Kauns ſtumju pahnemts, ſkaiſtums droſchâ
 nekaunâ,

Lihds wiwu ſagrabhj beigâs Drkus¹¹⁾ dobjâ
 natts,

Ja wezumſ eepreeſch wiwu nawa wakajis.
 Nu juhs ſche rodu, pahrgalwibâ pluhduſchas
 It ſweſchatnes, beſ kauna, — domat:
 dſehrwju bars,

Ras ſtati klaigâ, mums pār galwu laiſ-
 damees

Râ garâs mahkonrindâs, kehrtot balſi zef,
 Un klufais zekneekſ augſchup luhko newitus;

⁹⁾ Telams — laulatu laufchu gulamâ iſtaba.

¹⁰⁾ Forkiada — Weſtſofels.

¹¹⁾ Drkus — apatſchfeme, miruſcho mihtne.

Bet fawu zeku dsehrwes gaisâ aissido,
Un fawu feko zetneeks: tà ar' buhs ar
mums! —

Kas juhs gan esat, ka ap karatmahjokli
Kâ menadas,¹²⁾ kâ girtas, trofsehneem firojat?
Kas gan juhs esat, ka juhs nama aptekfnei
Tâ preti kauzat, it kâ funi mehnesim?
Waj domajat, man noslehpts, kahdas
dsimtas juhs?

Tu kara dsimums, kaujas schuhpla perejums!
Tu wihru kahrais, pawedofchi-pawestais,
Tu spehka dsefese kareiwim un pilfonim!
Juhs pulkâ redsot, schheet man bars no
fifeneem

Sche semê laidees, klahdams jatofchus
tihrumus.

Juhs apehdejas fwefehceem fuhreem puh-
lineem!

Juhs postitajas usdihguschai turibai!
Tu karâ guhta, tirgû pirhta preze, tu!

Helena.

Kas kundses preefschâ aprahj winas kalpones,
Tas noseefsigi aissfar mahjas teefsbu;
So kundsei weenai peekriht, flawet teizamo
Un atkal fedit, kas tai schheetas esam kauns.
Es ari meerâ, kâ tās kalpojuschas man,
Kad Trojas augstâ wara bija aplenka,
Un krita pihschfôs; ja, ne masal ari tad,
Kad maldu zekâ zeetâm behdu bahrgumu,
Kur zittahret katris fewim paleek tuwakais.
Ir sche, es zeru, ustizigs buhs jautrais bars!
Ne kalpa kahrtâ, tikai deenais kungam ruhj.
Tu zeeti kluß, ko pret winâm sobus nirds?
Ja karatnamu eßi kreetni kopuß,
Kopfch nebij' kundses, tas par flawu te-
wim der;

Bet nu ta pate atrahf; tagad atkahpees,
Lai algas weetâ tewi neaisfneegtu fods!

Forkiada.

Pret mahjeneekeem draudus teitt, ir teefba,
No deeweem mihta kunga augstâ kundse gan
War ilgôs gaddôs gudreem darbeem nopelnit.
Tu, atfihlâ no jauna, wezâ godibâ
Kâ karaleene un kâ kundse eestahjees;
Tad walbi, fagrahbj groschus, sen jau
palaisstos,

Nem ihpafchumâ mantu, muhs ar' wifus
lihds!

Bet wifu pirmat fargi mani, wezako,
No bara, kas pret tawu gulbja flaishtumu
Kâ ihffpahnotu — flaugajofchu sofû pulks.

Kora wedeja.

Zif nejauks preti daikam rahdas nejaukums!

Forkiada.

Zif neprahrtiga preti prahrtam mukfiba!
(No fchejeenes fahlot koretidas atbild pa weenai,
isnahlot no lora.)

Koretida¹³⁾ 1.

No tehwa Greba¹⁴⁾ wehsti, wehsti no mahtes
Naktis!

Forkiada.

Teiz tu no Szillas¹⁵⁾ tai tu meeßigs
mahfas behrns!

Koretida 2.

ßf tawas dsimtas isjelas daschs reebeklis.

Forkiada.

Uß Drku steidsees! Tur few meßle radneekus!

Koretida 3.

Kas Drkü dshwo, tee jau tew par jaunû
wehl.

Forkiada.

Ar wezo Tiresiju¹⁶⁾ mißhmatees ej!

Koretida 4.

Tew Driona¹⁷⁾ amma meitas-meitas behrns.

Forkiada.

No harpijam¹⁸⁾ tu, schheet man, meh-
leem barota.

Koretida 5.

Ar ko tu baro fawu kalso gilteni?

Forkiada.

Gan ne ar afnim, kuras pahraf kahro tu.¹⁹⁾

Koretida 6.

Uß lihkeem tu tit kahra, reebigs lihkis pats!

Forkiada.

Tew wampirfobi bestaunigâ mutê fpihd.

Kora wedeja.

Gan tawu aishahfifchu, teiffchu, kas taws
wahrds.

¹²⁾ Menadas. — Dionifija, waj Balcha kalpones.

¹³⁾ Koretida — persona is lora. Tahdi sribdu flati, kâ schis, beeschi fastopami Greeku tragedijâs.

¹⁴⁾ Grebs (Grebus) — pehß Greeku pafaules rabibas teikam is Chaoja (pirmweelas) zehlâs Grebs (tumfiba) un Nifß (naktis).

¹⁵⁾ Szilla. — Jau is Homera Ddifejas pafihstams juhras brijnumus, wehlat tehlots kâ jaunawa ar kunas wehderu, teel nostahdita par netaunibas simbulu.

¹⁶⁾ Tiresijs. — Allis paregonis, kurfch jau no karala Ebiya loikeem atrodas apalfchpafaulê.

¹⁷⁾ Drions — weju wezais, kaislais medneeks, Titanu laikâ miht tapat apalfchpafaulê.

¹⁸⁾ Harpijas — putni ar jaunawu galwam, turi laupija un aptehfija zilwetu ehdeenu un tad barojâs ar pafchu ismetumeem.

¹⁹⁾ Kâ apalfchsemes nomiruscho gari. Salihds. Ddifeja XI. 34.

Forkiada.

Teiz fevi pirmaf! mihkla tuhda! mineta.

Helena.

Ne fashcutufi, titai stumja nostahjos
Sche juhfu widu, schahdas kildas sparuleegt!
So wairak kaitigs waldukungam naw nekas
Ka ustizamu kalpu flepu swihkofschs naidis.
Tad wina pawehfu atbalfs nenah! atpakaf
Ka ahtri weitti darbi, jaula fastana,
Ne, patwakigi dimdot, apfahrt winam duhz,
Scheem paschmaldoneem, weltâ kahrtâ
rahjofcheem.

Bet wehl dauds wairak: netifuschâ schutumâ
Jubs schurpu fauzat posta ainu breefsmekus,
Kas klimst ap mani, ka us Ortu pate es
Ka rauta juhthos, prom is tehwu tibrumeem.
Waj atminas tas ira? mahschi manigrabhj?
Waj wifs tas biju? Esmu? Buhfchu
nahotnê?²⁰⁾

Ta sapnu — baigu aina, pilsehtu grabweja?
Schis bailles trihsê; weentigi tu, wezaka,
Tu stahwi rahmi; saprahtigu wahrdu teiz!

Forkiada.

Kas ilguš gadus daudsejadu laimi reds,
Tam sapnis schkeetas pate deewu laipniba.
Tu, apbalwota besgalligâ pahrmehra,
Tu dshwes teka redseji tit mihlofchus,
Drihs eedeguschos mestees katra pahrdrosâ.
Jau agri Tesejs tewi kaiflâ gubstija,
Ka Heraklis tit spehzigis, staisiweidots wihrs.

Helena.

Tas grabba mani — desmitgadu stinainu,
Un mani flehbsa sawâ pili Afidnus.²¹⁾

Forkiada.

Zaur saweem brahkeem drihsî tiki swabada;
Pehz tewis jahja pulkeem zehli waroni.

Helena.

Bet Patroklus²²⁾ starp wiseem, labpraht
atfihstos,
Man bija tihlams, Achileja lihdsweidis.

Forkiada.

Bet tehws pee Menelaja tewi aishweda,
Fee namatura, droschâ juhreas brauzeja.

Helena.

Tehws winam meitu dewa, lihdsi walstibu.
Is laulu dshwes Hermione²³⁾ peedfima.

Forkiada.

Bet kad winsch tabki Kretu gabja eemantot,
Tew, weentuligai, radas weefis, pahraf staisis.

Helena.

Kam scho pus atraitnibu tu man peemini,
Un kas par postu schaufmam no tas izzehlas?

Forkiada.

Ir man winsch brauzeens, brihwidfimtai
Kreteetei,
Tit nesa gubsta juhgu, ilgu wehrdfibu.

Helena.

Winsch tewi zehla tuhda! schein par apteffni,
Dauds ustizedams: pili, wifas mantibas.

Forkiada.

Tu wifu meti, aishgreeses us Ilju,
Lai nebeidsamus mihlas preekus bauditu.

Helena.

Al, nemin' preekus! pahraf starbas zeeschanas
Bes gala lehjas — kruhtis, galwa newaldot.

Forkiada.

Bet teiz, tu rahdijuses diwlahrts weidojums:
Tur Troja redjets, bet ar' reisê Egipth.²⁴⁾

Helena.

Kam jauzi prahtu, neprahtibâ mulfinâ!
Pat tagad, kura esmu, — es to nesinu.

Forkiada.

Tad kaudis faka, wehl is dobjas ehnu walstis
Tew kaiflâ mihlâ peebeedrojes Achilejs,
Sau agrak mihlot tewi, preti listenim.

Helena.

Es — sapnu aina sapnu ainai tuwojos;²⁵⁾
Tas bija sapnis, ta jau paschi wahredi teiz.
Es gaisu gaisâ, sapnu aina pate sew.
(Gestihgst puslorim rotas.)

Koris.

Klusi! klusi!
Tu kaunaze, tu kaunmehle, tu!
Is tit reebigas, weensobigas
Mutes, kas lai isdwesch
Tahdam breefsmigam schaufsmellim!

Labdarigs isleelas, bet kauns tam ir prahtâ,
Willa niknumu sem aitahtas flehpi;
Man winsch ir dauds breefsmigats nekâ trej-
galwigâ suna rihtle.

²⁰⁾ Greeku tragilis Eschils Helenu fauz par: „Iugu, pilsehtu, wihru postitaju“.

²¹⁾ Afidnus — Teseja draugs, pehz wehsturneeka Plutarcki apraksteem waldbneets par Afidnam.

²²⁾ Patroklus — Greeku waronis zihnâ pret Troju; teel no Trojeschu karakdehla nolauts laujâ.

²³⁾ Hermione — weenigâ Helenas un Menelaja meita, kura bija mantojuse mahtes staisitumu. Tehws minu Trojas preekshâ apfolija Neoptolemam par seewu un pehz atgreeschanas no kara to ari ar winu saprejinaja. Teikâs, kuras nah! pehz Homera, winai ir zitads listens: Trojas kara ta teel no sawa weztehwa Tindareja par seewu dota Drestam, kuras winu nolaupta Neoptolems, par to pehdejais no Dresta teel nosists.

²⁴⁾ Pehz dsejneeka Stefichora Parijs laupijis titai Helenas ehnas ainu, ihsto Helenu Hermes, deewu wehstneets, aishwedis pa gaisu us Egipth.

²⁵⁾ Pehz kahdas wehlatas teikas tee abi la sapnu ainas Trojas preekshâ esot saweenojusches.

Bailës gaidot stahwam mehš:
Kad? Kà? Kur tif islausčas
Tahda wiltus
Dšiki gluhnoschais breefmeklis?

Tagad ne meerinoschš no tewis ir dširdams,
Letu pašneedšofchš,²⁶⁾ kahds peemihligš
wahrdš;

Pagahtnë roz, prahtà tif wedot mums
Launkaunu ween, ne labu;
Lihbši tu mums aptumšcho
Sposchi gaischo tagadni,
Nahkamibas
Maigi wišofcho zeribu.

Klušš, klušš!
Lai jel walbneežes dwehš'le,
Gatawa projam jau klišš,
Turas žeeši, lai tura
Lihbši few daitako weidu,
Nahds tif šchai faule redšets jelkad.
(Selena atšpirgufe un stahw atkal widà.)

Forkiada.

Parahdees is padebesehem, augštà faule
špihdi mums,
Miššegta jau juhšminaji, ščilbot walbi
wišunà!
Kà tew pašaul's ahres klahjas, luhkojas
tawš leegais štais.
Mejautu tàs mani rahja, tomehr jauko
pašihstu.

Selena.

Išnahot is tufschàs tumsas, kura fedša
gihbuscho,
Labpraht meerà špirdšinatos; manas mee-
šas gurusčas.
Bet — tà nahkas karaleenem, wišeem kau-
dim nahkas tà,
Sanemtees un drošchinatees, kas ar' pah-
šteidš draudofchi.

Forkiada.

Sawà leelumà tu stahwi, sawà šlaisumà
preekšch mums,
Tawi štati teiz, ka pawehl: ko tee pa-
wehl? ištati!

Selena.

Juhfu kildas nolaidibu šteidjat tuhdat
išlabot!
Seedojuumu šarihkojat, tà kà karals wehleja!

Forkiada.

Wišš jau gatawš stahw tur namà, kaušš,
triškahš, žirwis trihtš!

Slazinamais, kwehpinamais; apšihmë, kas
seedojams!

Selena.

To man karals nawa teizis.

Forkiada.

Nawa teizis? Behdas! Poštš!

Selena.

Kas par behdam tewi nomahž?

Forkiada.

Tewi seedoš, karaleen!

Selena.

Mani?

Forkiada.

Ja, un tàs.

Koris.

At deemi!

Forkiada.

Tu žaur žirwi kritišš.

Selena.

Schaufmas! Es tàs paredšēju!

Forkiada.

Neišbehgamas tàs ščkeet.

Koris.

At! Un kas ar mums gan notišš?

Forkiada.

Wina žehlà nahwë mirš;
Bet pee augštàs špahres eekšchà, kas uš
fewiš jumtu nes,
Jums, kà blehnàs kertàm tšchafštem, wišam
rindà karatees!²⁷⁾

Selena un Koris stahw išbrihnejušchàs un pah-
bijušchàs, šhmigà, labi šagatawotà grupà.

Forkiada.

Juhš špoki! — fastingufchi tehli stahwatjuhš,
Mišš bailem atštahš deenu, kas jums nepeedet!
Tà kaudiš ari, wišš špoki lihbši jums,
Ne labu prahtu no faules gaismas atšakas;
Bet naw neweena, kas no gala winušš glahbi;
To wišš šina, tomehr reteem ween tas tihš.
Juhš tagad beigtas; tà tad tika šteidšatees!
(Šit plaukššàs; tihlin parahdas pee wahreem aš-
tistiti dwehrgu tehli,²⁸⁾ kuri ištiktàs pawehles uš
weetas ašchi išoitda.)

Nahž šchurpu, nešwehšš, druhmais, lodes
apatais!

Schurp welees ašchi! šcheit war kaitet, žit
ween tihš!

Šche altars statams, šelta rageem išrotats!
Lai ašais žirwis pahri šubrāmalai špihd!
Un pildat uhdens kruhšes, daudš buhš
jamašgà

²⁶⁾ Letu pašneedšofchš — ašmirštibu.

²⁷⁾ Tahdà weidà Telemaks leel Odiseja kalponem nemt galu.

²⁸⁾ Dwehrgu tehli — Mešistofeka kalpotaji gari.

Sche melna ašins ņšausmu pilnu traipektu.
 Tad dahrgo ņegu pahri grihdai iņņlahjat,
 Lai ņeodojama karaliņki ņeņs kriht
 Un ņegā tihta, tuhdaņ, ņņkirtu galvu gan,
 Ar ņeenu godu, tomehr apbedita teel!

Kora wedeja.

Sche karaleene ņahw ņahnuņ, domāņ grimuņi,
 Un meitenites it kā pņauta ņahle wiht;
 Bet wezakai, man ņņņeetas, uņleek pē-
 nahtums
 Ar tevi mainit wahrdu, tu, wiņwezakā.
 Tu eņi gudra, labu prahtu rahdi mums,
 Raut neņapraņdams tevi aiņņahra ņņis bars.
 Tad teiz, ko ņini: kā wehl glahbtees
 eeņpehjamņ?

Forkiada.

Tas lehti teizamņ. Tiņ no karaleenes ween
 Wiņņ atkarajas, ņewi uņturet un juhs.
 Tiņ droņas waj'ga, waj'ga ahtri apnemtees.

Koriņ.

ņeenigakā tu no Parzem, wiņugudrā Sibile,
 Turi wehrtas ņelta dņirņles, jundi deenu,
 glahbinu!
 Mehs jau juhtam libinamees, raustamees
 un karajamees
 Mubņu lojektus, kas mihtat pirms wehl
 dejā iņpreezetos,
 Tad pē mihtā duņetu.

Selena.

Lai winas trihņe! ņahpes juhtu, bailes ne.
 Bet ja tu ņini, kā war glahbtees, pā-
 dees tew!
 Jo gudram, tahfredņigam rahdas eeņpehjamņ
 Ir tas, kas ne-eeņpehjamņ. Runā tad un teiz!

Koriņ.

Runā, teiz! at teiz mums aņņi, kā lai iņ-
 behgam no niņnām
 ņņausmu zilpam, kuras draudot, kā wiņ-
 nelahgakās rotas

Sawelkas ap muhsu fakleem? Gepreefch
juhtam nabadsites,
Nifelfchamees, nodwehſchamees, ja tu, Rea,
wiſu deewu
Augſta mahte, neſchehlo.

Forkiada.

Waj jums ir pazeetibas gara noſtahſta
Lihds galam noklauſtees? Dauds kas
wehſtams man.

Koris.

Gan pazeetibas! Klaufootees mehſ dſihwojam.

Forkiada.

Kas, mahjas lihdams, zehlo mantu paglabā,
Un augſta nama muhrus godam labot prot,
Ka ari juntu paſargat pret leetawam,
Tam labi klahfees ilga muhscha ritumā:
Bet kufch par nama ſwehto ſleegſni kahjuzek,
Ar weegleem ſoteem noſeedſigi pahrfahpdams,
Tas, atgreeschotees, wezo weetu warbuhtrod,
Bet wijs ir pahrmainsjees, ja ne nopoſtits.

Helena.

Ko tahdus wezus ſafamwahrdus mini ſcheit?
Tu gribi ſtahſtit; kam tew aiftahrt pretigo!

Forkiada.

Es wehſtu wehſturifku, tas naw pahrmetus.
No lihſcheem lihſchods brauza laupot
Menelajs

Un kraſtds, ſalas, wiſur ſihra naidigi,
Ar laupijumu, kahds tur namā, pahr-
nahldams.

Ap Nliju wiſch mita gadus defmitus;
Tad, mahjas brauzot, neſinu, zil gadu bij'.
Bet kahds nu tagad Lindareja augſtais namis?
Ka ſtahw ar walſti, kas tam aptahrt iſpletas?

Helena.

Waj tewim rahtees tā pagalam eeaudſis,
Ka tu beſ palas neſpehi luhpas atdarit?

Forkiada.

Tik daudſus gadus kalnleja bij' atſtahta,
Kas ſeemekods aif Spartas ſtahwus pazekas,
Un Tairgets aif winas, kur ka jautris ſtrauts
Nit lejup Girots, muhsu lejā tezedams
Zaur needulajeem, juhsu gulbju mitelkis.
Tur kalnds kluſt nometufes droſcha ziltis,
Kas atnaktuſe ſchurp iſ kimeriſkas nakts.²⁰⁾

Sew uſzeldama ſtipru pili kalngalā;
No tās tee ſpaida kaudis apfahrt, ka teem tiſt.

Helena.

To wini iſdarija? Ne-eſſpehjamſ ſchkeet.

Forkiada.

Teem bija laifa, warbuht gadu dimdeſmits.

Helena.

Waj weens ir waldbneeks? Waj tee lau-
pitaji ir?

Forkiada.

Naw laupitaji; weens ir winu waldbitajs.
Es winu nepataju, kaut wiſch eenaidneeks.
Wiſch ſpehja wiſu panemt, bet tam peetika
Ar „brihwahwanam“;²⁰⁾ meſlu wiſch to
neſauza.

Helena.

Kahds wina iſſtats?

Forkiada.

Itin brangs! wiſch man gan tiſt.
Wiſch mundris, duhſchigs, iſti ſmalts
un iſglihtots,
Ka Greekods retums — ſaprahſtigs un
gudris wihrs.

Par barbareem tos ſauſa, man turpretim
ſchkeet.

No ſcheem neweens naw grinigs, ka pee
Nlijas

Daschwarons iſrahbdijas iſti meſchonigs.²¹⁾
Ta leelſirdibu zeenu, tai es palahwos.

Un wina pili, to jums buhtu jaluhko!
Tas ir kas zitads nekā rupjais ſakrahwums,

Ka juhsu tehwi ka nebuh to ſawebla,
Tā ziklopiſti²²⁾ neaptehſtus almenus

Uſ almenem til gahſchot; tur turpretim wiſs
Ir taiſnots, mehrots, ſopā laiſts pehz
preeſchratſta.

No abras ſtatat! debeschods ta pazekas
Tik ſlaida, zeeta, ſpogutgluda notehſta;

Tur augſchā rahptees — domas pat tur
noſlihtu!

Un eekſchā galmu plaſchās telpas iſpleſchas,
Wisapfahrt pilnas daschdaschadu eetaiſchu.

Tur redſat ſtabus, lofus, ſihtus ſtabinus
Un galerijas, altanus, tur iſluhtot,

Un gerboni tur pulkeem.

Koris.

Kas tee tahdi ir?

²⁰⁾ Kimeriju tauta — pehz Homera dſihwoja wiſtahlakods watarods aif oleana, cetibta muh-
ſchigā tumſā. — Sche un wiſā wehſlakā tehlojumā Gete domajis pee bruninecku lehnū walſis dibina-
ſchanas Achaja (Peloponeſā) un wiſā Peloponeſa eelarofchanas zaur Wiſumu no Schanplitas (Frantzijā)
1205. gadā. Wiſa ſeme tika iſdalita wina bruninecku — waſalu ſtarpā, ka to dara ari Fauſis. Wi-
ſeem waſaleem wajabſeja lehnū lungam palihbſet.

²¹⁾ Brihwahwanas — tā noſauza widus laikods ſchabdas, tomebr ne maſat ar waru nemtas
dahwanas, ar turām atpirkās no ſpehzigu bruninecku laupifchanas uſbrulumeem.

²²⁾ Achilejs peem. ſata uſ Heltoru: „ta wiſch aif duſmam ta ſagraiſitas meefas jehlas aprihtu“.

²³⁾ Par ziklopiſtām buhwem ſauz wiſwejakos buhwėjumūs Argolidā.

Forkiada.

Sau Hjakš³³⁾ nesa lofu tšchubfku wairogâ,
Un septineem preefch Tebam bija no-
fihmes,³⁴⁾

Iš weenam wairogš tehlainš, bagatš,
iſrakštis.

Tur mehneſš, ſwaigſnes tumſchôs debefš
plafchumôs,

Tur deewe, waronš, trepeš, ſobenš, lahpaš ar',
Un daudš kaš mahzot ſtiprâm pilim draud.
Ir muhſu waronpulkſi tahdaš fihmeš neš
No tehwu tehweem raibu krahſu ſpoſchumâ.

Tur redſat lauwaš, ehrgtuš, ketnaš,
knabhjuš ar',

Tad raguš, ſpahrunuš, rofeš, pahwu ko-
ſchumu,

Ir ſchwihtraš ſelta, melnaš, ſilaš, ſartanaš.
Tur wini ſahleš rindu rindâš karajaš, —
Schis ſahleš beſgaligaš, paſaul'š plaſchumâ.
Tur warat deſot!

Koriš.

Waj ar' deſotaji ir?

Forkiada.

Tee wiſubrangee! ſelta ſprogam, nipriš bars!

Tee ſmarſcho jaunibu! Pariš tiſt tã
ſmarſchoja,

Par tuwu nahſdamaš karaleenei.

Helena.

Nekrihti

Iš ſawaš lomaš. Teiz, kaħdš ir tawš
peħdeš wahrđš!

Forkiada.

Tew jateiz peħdeš, nopeetni un ſtaſi — ja!
Un tuħdaš ſargâš tewi wina ſtiprã pilaš.

Koriš.

Teiz iħšo wahrđu, iſglahb ſewi un ar' muhš!

Helena.

Rã? lai eš baidoš, ka war karalaš Menelaš
Tiſt grini ſeegteeš, mani noſaut ſeedodamaš?

Forkiada.

Waj neatmini, tã wiſſch, wakaſiš Pariſu,³⁵⁾Ta brahli Deifobu ſagreeša breeſmigi,
Kurſch guhwa tewi, ſubrgalwigo atraitni,
Par ſeewu nembamaš? Degumu, auſſš
tam nogreeša

Un ſaploſſija; ſchauſmaš bij' to uſluħtot.

Helena.

Wiſſch darija to winam; taš bij' maniš deħt.

Forkiada.

Un wina deħt wiſſch tewim padariš tãpat.
Naw dalamaš daiſumš; kaš to wiſu tureja,
To labak poſta, lahdot kaſtrã dalibam.

(Tahuma atſkan taurēš; koriš ſatruħſtaš.)
Rã tauru dima auſſš, eekſchaš daħrdot
pleħſch,

Tã greiſſirdiba dſiki, zeeti eekeraš
Gekſch wiħra kruħtim, kurſch to muhſcham
neaiſmirſt,

Kaš reiſ tam peederejiš, to wiſſch ſaudejiš.

Koriš.

Waj tu juſti taurēš ſkanaš, ſpoſchaš
brumaš ſibnijam?

Forkiada.

Sweikš man eſt, kungš un karal! atbil-
dibu dodu tew.

Koriš.

At, un mehš?

Forkiada.

Juħš ſinat labi, redſat winaš nahwe klaħt;
Peeminat, jumš jamirſt eekſchã! ne, jumš
nawa glahbina.

(Starbriħbiš.)

Helena.

Eš pahrdomaju pirmo, to lai apnemoš.
Tu naidigš demonš, to eš dſiki ſajuħtu.
Un labu, baidoš, tu par launu weħrtiſt.
Wiſpirmš eš gribu tew uſ pili lihđſi eet;
Kaš taħtaſ — mana ſina: karaleene fleħpi
Sew dſiki kruħtiš, ziteem nepee-ejamu,
No nodomaja. Eĵ pa preefſchu, wezene!

Koriš.

At, labpraħt eĵam mehš lihđſ,
Steidſoſcheem ſokeem,
Nahwe aiſ mumš,
Preefſchã otrulaħt
Pili mehš redſam,
Nepee-ejamuš waknuš.
Lai wina apſargã muhš,
Lihđſi tã Ilijaš pilaš,
Kura beigãš ar'
Krita tiſtai zaur wiltu ween.

(Wiglaš klaħjaš, aiſſeđſ ſtatumeš taħtumu, ari
tuwumu, peħz patilaš.)

Luhſt, tiſtai luhſt!
Mahaš, ſtatateeš!
Deena bij' jaura, man ſcheet?
Wiglaš ſchwihtram uſ augſchu kaħpi

³³⁾ Hjakš — Greeku waroniš Trojaš karã.

³⁴⁾ „Septineem preefch Tebam“ — peħz Eſhila bija ſeſoſchaš noſihmeš: Tidejam uſ wairoga mehneſš un ſwaigſneš, Polinikam Dike, taiſnibaš deewe, Steoklam wiħr ar trepem, kuraš taš peeleef pee muħra, lai par to pahrlaħptu un ſapanejam wiħr, kaš nesa degoſchu laħpu.

³⁵⁾ Peħz weħlaſã teiſkaš Menelaš kaujã nolauj Pariſu. Pariſa brabliš Deifoba teel Dwiſeĵã minetš tã weħlaſã Helenas wiħr. Deifoba breeſmigo ſagraiſſchãnu min Bergilijš (Romneeku dſejneekš) „Eneidã“.

Bahri svehtam Girotam;
 Neredfams wairs mihligais,
 Needram augufchais upes krasis;
 Brihwi ar', lepnuma
 Leegi flihstoschos gulbjus
 Kopâ jautri peldam
 Neredfu, af, wairs!

Klau, tomehr klau!
 Dfirdu, tahki dseed,
 Tahki dseed fmafufi balfs,
 Mahwi junda, wini tâ teiz;³⁶⁾
 Al, laut ta tif ari mums
 Laimes weetâ neatnes
 Beigâs postu un nelaimi,
 Gulbju libdfigam mums,
 Balteem fakleem un ari
 Muhfu gulbja meitai!³⁷⁾
 Wai mums! wai, af wai!

Wifu aisklahja jau
 Apfahrt migla wifnof.
 Neredfam weena otu wairs!
 Kas sche teef? Gjam mehs?
 Lidojam waj,
 Steidfigeem fokeem pâr lautumu?
 Redfi to? Waj tif Hermes³⁸⁾ ween
 Newada muhs? Waldot waj newiso
 Seltitais fislis, mums atpakal eet,
 Prom uf pelekaustoscho, uf pretigo,
 Bilno weidofu netweramu,
 Bahrpildito, muhscham tufcho Hadi?

Za uf reifi tumfa metas, nespibdoschi aif-
 flihst migla,
 Pelekdruhmi, muhrubruhni. Wakni flatam
 preefchâ stahjas,
 Brihwu flatu bahrgi leedsot. Waj tas pa-
 galms, dftka bedre?
 Schaufchalas muhs atkal fagrabhj! Mahfas,
 af! mehs faguhstitas,
 Ihftâ, zeetâ guhstibâ.

Geffchejais pilsgalms,

wisaplahrt bagati ifrotatas, fantastiflas widus-
 laitu ehtas.

Kora wedeja.

Bef apdoma un prâhta, ihsti feewifchft!
 No mirkfa atkarigas, wehja lofamas
 Tâ nelaimê, lâ laimê: nemahkat neko
 Zuhâ meerâ panest. Weena pretojas
 weenmeh
 Ar sparau otrai, zitas negu negam tai;

Tâ preefôs, behdâs libdfti gaudat, smejatees.
 Nu zeefchat klufu, ufklaufat, fo kundse schein
 Par jums un sewi augtâ prâhtâ nofpreedis!

Helena.

Kur efi, Bitonifa?³⁹⁾ Kâ ar' tewi fauz.
 Ifwelwemifnahz, parahdees if druhmâs pilf!
 Waj gan tu gabji brihnumainam waronim
 Par mani peeteift, fanemfchanu gatawot?
 Tad paldees fatu, ahtri aifwed muhs pee ta!
 Es maldu beigâs wehlos, meeru wehlos sew.

Kora wedeja.

Tu welti luhko, karaleene, apfahrt schein;
 Tas netehls judis, warbuht winfch ir palizis
 Tur winâ miglâ, turas fegâ, nefin lâ,
 Mehs tifam fchurpu, afchi, fokus nefperot.
 Warbuht ta maldas labirinta fchaubibâ
 Schai brihnumpili, kas if daubfam weenota,
 Behz tunga praftot, augtâs fanemfchanas
 deht. —

Bet luhko augfchâ! pulkeem tur wisapfahrt
 mudfch

Pa galerijam, logeem, augsteem portaleem,
 Kufi fchurpu turpu afchu kalpotaju bars;
 Tas ftalti-lepnu fanehmumu nofihmê.

Koris.

Man atverâs firfs! af ftatat tif turp,
 Kâ tif zehli tee lejâ un nefteidsot fahpy,
 Jaunfahrtakâ pulkâ zif fmuidri tee nahf,
 Kâ teem fahrtota gaita! Kas pawehli dob
 Wineem rahditees, glihtoteem behrnibâ jau —
 Schee jaunekfi-sehni,⁴⁰⁾ fchis rafchenais bars!
 Ko lai apbrihno wairat? Zif flaidi tee eet!
 Waj lâ zirtâs mati ap baltpeeri flihd?
 Waj lâ waigu gali lâ firfiki farkft,
 Un libdfti mihligi wifnoti ar'?
 Labprâht es teem eekofu, baifma tif nem;
 Zo tad mute gan peepeschi pilditos man —
 Pat ifteift to fchaufmas — ar pelneem.⁴¹⁾

Bet wifu flaittee,
 Tee fchurpu nahf;
 Ko wini tif nes?
 Tronkafhpy, fchfeet,
 Sega un krehfls,
 Apfars, las telts-
 libdfigi fedf;
 Fahri — pahri wefas, .
 Mahfomwainagojas
 Fahri kundsei wifnof;
 Jau wina fahpa,
 Luhgta gresnôs fpilwenôs fehft.

³⁶⁾ Behz pafihftamas teikas gulbji ihfti preefch fawa gala dseed.

³⁷⁾ Helenai. Zeifs Ledai — Helenas mahtei — parahbijâs gulbja weidâ.

³⁸⁾ Hermes — mirufcho dwehfeles nowadija uf apafchpafauli.

³⁹⁾ Bitonifa — delfifla paregone.

⁴⁰⁾ Jaunekfi-sehni — widus laiku pahfchi.

⁴¹⁾ Koris domâ pee fpokeem, furi tâpat lâ lamijas azim redsot pahrwefrfchas.

Nahkat juhs klah,
 Klahpu pehz kahpa;
 Keedatees schein!
 Zeenigs, af zeenigs, trejkahrt zeenigs,
 Lai ir fuminats fanehmums schahds!

(Wifs, to koris isteiz, noteel pamafam. Kad sehni un jauneki gara rinda nolahpufchi leja, parahdas Fausts augfcha uf trepem, widuslaitu brumineeku galma apgehrba un nahf lehni, zeenigi leja.)

Kora wedeja.

(Winu usmanigi apluhlodama.)

Ja schim ne deewi, ka tee beefchi darit mehdi,
 Uf ihfu laitu brihnumzehlu augumu
 Un lepnu weidu, patihkamu uffstahni
 Ir wehlejufchi, — winam isdofees ikreis,
 Ko ween winsch eefahl, waj nu wihru zihni,
 Waj fihla kara preti daikam feerveetem.
 Winsch teescham pahrats daudseem ziteem
 waroneem,

Un augsta zeena tos es azim redseju.
 Tur lehni zehleem foteem, pilneem godibas
 To redsu nahkam; karaleene pawehrfees!

Fausts.

(Peenahdams, winam pee sabneem wihrs, waschds faiftits.)

Kur klahjas apfweift tewi fwinigi
 Un goda pilni fanemt, webu tew
 Sche waschds kalpu, kurfch bij' aismirfcs,
 Kas nahkas, atnemdams man peenahkumu.
 Sche zekds nometees un augstai kundsei
 Par fawu leelo wainu atfihstees!
 Schis, augsta karaleene, ir tas wihrs,
 Kas reti fladräm azim augsta torni
 Ir nolikts apfahrt flait, debefs telpas
 Un semes tahli af pahrluhkot,
 Kas parahditos warbuht fchur waj tur
 No kalneem lejup pilij tuwojotees,
 Waj ganams pulks, waj warbuht kara fpehfs;
 Mehš winus apfargajam, wairam fchos.
 Bet fchodeen — tahdu seegu nolaidibu!
 Tu tuwojees, winsch nejunda, un gaisfs
 Ir peenahzigais goda fanehmums
 Tit augstai weefchnai. Winam buhs to
 maksat
 Ar fawu dshwibu, winsch nahwes af'nis
 Sen guletu; bet weenigi tit tu
 Sche wari fodit, fcheshlot, ka tew tibf.

Helena.

Tit augstu godu, ka man peefchfiri,
 Par fogi, walbenezi, lai ar' tit
 Waj mehginumam, ka es noflahrstu, —
 Tad pildu foga pirmo peenahkumu.
 Laut apfuhdsetam attaisnotees. Runa!

Torna fargš Linzejs.

Laid, lai flatu, zekds flihkstu!
 Laid, lai dshwoju, lai nihkstu!
 Jau es nodeweess fchai flaitstai
 Seewai, deewu fchurpu laistai.

Gaididams uf deenas aufmu,
 Nihka pufe luhkojos;
 Behlfchhai brihnifchfi, pret jaufmu
 Saule lehja deenwidds.

Flatu wehrfch uf winu puf, —
 Aifas, kalni aismirfti,
 Seme, debefs nobahluft:
 Winu redsu weenigi.

Manim doti azu stari
 Lufcha azu fpodruma;
 Apfchilba fchee manim ari
 It ka tumfcha fapina.

Waj mans prahts ko pafihf jehdja?
 Torni? wahrtus? wafnumu?
 Migla nahja, migla behdja, —
 Tahdu deewi eeraugu!

Azis, kruhtis rautas gabja
 Preti maigam fposchumam;
 Wifnais flaitums mulfnaja
 Prahtu manim nabagam.

Ne wairs minet, ne wairs finat
 Sawu farga fwehrestu;
 Draudi mani isnihzinat!
 Flaitums waka dufnibu.

Helena.

To faunumu, to nefu, newaru
 Es pate fodit. Wai man! Littenis,
 Al, waja mani, wifur wihru kruhtis
 Ta mulfnat, ka wini netaupa
 Ne fevi, ne kas zeenigs. Laupot drihf
 Un wifot, zihnotees un wabajot,
 Gan deewi, pusdeewi un waroni,
 Pat demoni, tee flaida mani-weda.⁴²⁾
 Tos weenkahrt mulfnaju, diwfkahrt wairaf,
 Un trejkahrt, fchetrlahrt postu atnefu.⁴³⁾
 Lai eet fchis labais, dari winu brihwu!
 No deeweem mulfnato nefodi!

Fausts.

Es, karaleene, redsu brihnotees
 Gan mehrfejoscho un gan eewainoto;
 Es redsu loku, kas fche bultas fuhfa
 Un eewaino. Behz bultam bultas nahf
 Un mani flar; es wifur manu tas
 Pa pili fwinkfhot, fparhnds laifchotees.
 Kur efmu? Tu man ufzigos dari

⁴²⁾ Iesejs, Parifs, Menelajs, Hermes, Fortiada.

⁴³⁾ Diwfkahrt — ka aina lihofas ar ihfo weidu; trejkahrt — pehz tam, kad wina if Hadefa ifnahlfufe un attal Sparta parahdijufes un fchetrlahrt — pehz ufnefchanas faufsta pili.

Uj reifi neklausigus, mani watni
 Top nedroschi. Es baidos, kara spehks
 Jau klausa kundsei — uswaretajai.
 Kas atleef man, ka fewi lihds ar wifu,
 Ko sawu flaitiju tew rokās dot?
 Pee tawam kahjam brihwi, ustizigi
 Lauj tewi, kundse, atsiht, kas tuhliit,⁴⁹⁾
 Schurp nahkot troni, walsti mantoja.

Linzejs.

(Ar lasti, un wibri, kas winam zitu nes pakaf.)

Skat', kundse, mani atnahkot!
 Nahk bagats skata ubagot;
 Winsch tewi usluhto un juht,
 Zil nabags war, zil bagats buht!

Kas biju? Kas es esmu gan?
 Kas gribams ir? Kas darams man?
 Ko azu skadrumš deret war?
 Winsch atsprahgst, lihds scho troni skar.

No austrumeem mehš atnahžam,
 Un wakarmalas postijam;
 Pehz tautas tauta plaschi flihst —
 Wairs pirmo zitas nepasihst.

Kriht pirmā, otrā vazetas
 Un treschās schkehpi rehgojas;
 It weenu balsta simtkahrti,
 Gruhst nemaniti tuhstoschi.

Prom traufmu traufmam trauzamees,
 Mehš semeš fungi schtitamees;
 Kur schodeen manis trihseja,
 Zits rihtu saga, laupija.

Mehš aschi statam, kas kam der:
 Weens wifustaišto fewu twer,
 Zits wehrschu juhguš nem tuhliit,
 Zits sirgu barus steidsas dsiht.

Es mihleju few ismeklet,
 Ko retam war til peeredset;
 Kas zitam ar' bij' eeguhstams,
 Tas manim bij' til nizinams.

Pehz dahrgumeem til mekleju,
 Es aseem flateem sefoju;
 Uj wifam kulem usmanigs,
 It pubrs man bija zaurspihdigs.

Es selta laudses sakrahjos,
 Un dahrgakmenus gresnatos:
 Til smaragds ween man zeenigs schkeet
 Pee tawam kruhtim wismu leet;

Lai aušis pehrles spihguko,
 Ko jubras djelme issewo;
 Jo rubins krahju pasaudē,
 Pret waigu fahrti nobahle.

Un wisudahrgeem dahrgumeem
 Lew buht par kahju pamefleem;
 Lai teel pee tawa trona krauts,
 Kas daschā fihwā kaujā plauts.

Til daudšas liku schurpu nest,
 Dselsš kastes wairak mahjās mest.
 Lauj tawā deenastā man stahst,
 Es pilnas welwes gribu kraht.

Tu tikko trona krehflu teez,
 Preeksch tewis wišš zelus leez;
 Un wara, bagatiba, prahts
 No brihnumtehla waldfinats.

Tas bija mans, lihds pat schobrihd,
 Nu tawš, wišš man is rokam flihd.
 To schkitu augstu, zeenigu.
 Nu to par neeku eeskatu.

Man gaišš ihpaschums itweens,
 Wišš noptauts, wihtis plawas feens.
 Weens tawu azu jautris flats —
 Wišš gresnumš atkal ir tas pats!

Fausts.

Nem aschi projam mantu krahjumu,
 Bes pakas gan, bet ar' bes usslawas.
 Wišš winai peeder, ko sche glabā pils
 Gelsch sawa kkehpija; kaut to peedahwat,
 Ir leeki. E, pee mantam mantas leez
 Pehz jautas kahrtas! Zehlu ainu zel
 No neredsetas gresnibas! Lai welwes
 Kā swaigas debesš spihd! Lai paradises
 It nedwaschigas dšihwes augtin aug!
 Lai raibās pukšs winas foku preekschā
 Pee segas sega flihst! Lai seme leegi
 Tas soli sanem! Winas skats lai redš
 Til deewus nebaidoschu wisumu!

Linzejs.

Wahjsch ir kunga wehlejumš;
 Kalpam weeglis darijums:
 Mantu, dšihwi pahrwalda
 Dailes augstā pahrwara.
 Kara spehks wišš rahms un klus,
 Sobens neasš maksš dus;
 Kur schi gresnā aina flihd,
 Pate faule tikko spihd,
 Kur schi parahdiba reet,
 Wišš til tulschš un neezigs schkeet.

(Alseet.)

Helena (uj Fausts).

Es wehlos tewi rumat, bet nahš schury
 Pee maneem fahneem! Tulschā weeta sche
 Sawz sawu kungu, fargā manejo.

⁴⁹⁾ Fausts un wina aplabretee sche israhda widus laiku brunnezibu, fewweeschu zeenischanu — romantismu. Helena fewischli pahrssteigta no neparastās „fewweeschu zeenischanas“ (Frauendienst), jo pee Grokeem fewweetem bija eerahdits loti semš stahwollis.

Fausts.

Pirms zekšs, augstā seewa, ļauj man krist,
 Tēv uztizību teikt; šo rotu sūstīpīti,
 Kas mani augšā, tēv pēc sātneem, zek!
 Leez buht man līdswaldonim tawā wāstī,
 Bēz gala, robesčas! Tu eeguhsti
 Sew peelhdejesus, kalpus, fargus weenā!

Helena.

Dauds brijnumus es redsu, dširdu šheit;
 Es weenōs dihwōs; dauds es jautatu.
 Bet šaki, kadeht gan ta wihra runa
 Tīf sawada man šekita, tomehr laipna:
 Tur weena šana otrai klatu f Leeds
 Un tīfko wahrds ir auš aīfneedsis,
 Naht otris pirmam wahrdam peeglausteēs.

Fausts.

Ja tēw jau muhsu tautas runa tīht,
 Ir muhsu dseemas tewi juhsminās,
 Un aušis, prahtu dšīki apmeerinās.
 Wīsdroschak ir, mehš tubdak mehginam;
 To iswīlinās, īffauks šaruna.

Helena.

Teiz, kā man ar' tīf jauki runat mahht?

Fausts.

Tas weeglin weegli, tīf no šrds buhs nahht.
 Un ja mums fruktis ilgās laīst bēz gala,
 Mehš meklejam —

Helena.

Kas muhsu līhgmū dala.

Fausts.

Kas bijis un kas buhs, gars nekstata;
 Tīf tagadne —

Helena.

Ir muhsu laimība.

Fausts.

Ta manta, turta, kīhla, ihpafchums;
 Kas wīfu dod?

Helena.

Šchis rokas pašneegums.

Koris.

Kas nems kaunā muhsu kundsei,
 Ja ta neleeds laipnību
 Kungam šchīni pīli?
 Atšīhtat, wīšas mehš ešam
 Guhtitās, kā jau ne reti,
 Kopschu aīshemma breešmu gals
 Šlīju, kopschu mehš kīhdam
 Labirintīškā maldībā.

Paraduschas wihru mīhlu,
 Seewas wehletajas naw,
 Dītai pašinejas;
 Līdšī līdšī seltmatu ganeem,

Warbuht ar' melšaru šauneem,
 Kā ween gadība atgadas,
 Laujam par wīknošcho daili
 Pīlnu teešību līdšīgi.

Tuwu, tuwat wīni jau sehđ,
 Sahnus f Leedsot pēc sātneem,
 Plezi un zeki šateekas;
 Līhgojot, rokas tee šlauj
 Tronkrehtlam pahr',
 Wīhtīto sehđeku gresnībai.
 Majestate šew atkaujas
 Šlepenu līhgmīju
 Šauschu preešchā šche pat
 Pahrī-pahrdroschu atklatību.

Helena.

Tīf tahtu un tīf tuwu šajuhtos,
 Un labpraht šaku: „Šche! šche atrodos!“

Fausts.

Man dwašchu aīšnem, wahrđi aīšraujas;
 Tas šapnis, laīks un telpa īšuhdas.

Helena.

Tīf jauna leekos, nodšīhwojuseēs,
 Tēw, šwešcham eeaušta un glauduseēs.

Fausts.

Kam pahrdomat šcho līstēns lehmumu!
 Jo buht ir peenahkums, kaut bīhtīmu.

Forkiada (šparīgi usnahlot).

Wīhšlas burtu burtotaji,
 Šaldu neeku gudrotaji,
 Laīstī muhscham mīhtotaji!
 Laīks preešch ta naw īšdewees.
 Wehtru neleekateēs manam!
 Nedšīrdat tur taures ššanam?
 Pošts jums tuwu tuwojeēs.
 Menelajš ar tautas traufmu
 Nahlot nes jums kara draufmu;
 Nīknai zīhnai šataīseēs!
 Tēwi grahbs ar rupju waru,
 Šaplehtīs īšlaidīst garu,
 Šeeru līhgmīe atreebseēs.
 Štukes pašahrs šchkores galā,
 Bet šchāi preeš altarmalā
 Trihtais zīrwīs šaigošeēs.

Fausts.

Kahds pahrdroschš traufkums! Pretīgi tas
 usmahzas;
 Ir breešmās netīht manim neprahtīgais
 špars.
 Pats jaukais wehštneeks, wehstot kaunu,
 nejauks teek;
 Tu, nejautatā, newehstīs tīf mīhli nest.
 Tēw šchoreīš neīšdoseēs, gāišu trīhšni
 Ar tukšchu dwašchu! Šche nekahdu
 šchehmīju naw,
 Un ari šchēmēs — leeki draudi īšlīktos.

(Signāli, sprābeseeni no torneem; taures un
baltfnes, kara mufifa; wāreni kara pulki paet
garam.)

Nē, tuhdat rindās nostabdišees
Sche weenots waroniskais bars:
Tās seewu mihlu ispelnišees,
Kam winās fargat spehta spars.

(Uf kara wadoneem, las atdalaš no pulkeem un
peenāš klabtu.)

Ar aisturetu eeschutummu,
Kas drošchi dod jams uswaru,
Juhš seemekneeku jaunaugumu,
Juhš austrumseedu waribu!

Dšels brunās eekalts eefibinas
Schis bars, kas walstis šalauša,
Tās usnāht, seme aisdrebinās,
Tās aiseet, pehtrons dimdina.

Pee Pilas istahpām mehš malā;
Zau wezais Nestors⁴⁵⁾ nomiris,
Un šhtās karakwalstis šalā,
Tās kara spehšs drihš ahrdijis.

Schos dšemat nost no watna šklaida,
Lai Menelajs uf juhru eet!
Tur winsch lai laupa, širo, šklaida;
Tās wina preešš un listens šchteet.

Par herzogeem juhš zelti teekat,
Tā pawehl Spartas waldneeze;⁴⁶⁾
Nu walsti tai pee šahjam leekat,
To juhšu starpā dala šche.

Tu, German,⁴⁷⁾ Korintu⁴⁸⁾ pret baišmam
Ar štipreem watneem apšargā,
Un Achaju ar šintām plaišmam
Eš došu Gotu gahdibā.

Uf Glidu lai Franki trauzas,
Lai Sakscheem paleek Mešena,
Par juhšas lungu Normans šauzas,
Lai Argolidu špehzina.

Škweens tops šawu mahju ahri,
Pret šwešcheem spehšs un šibenis;
Bet Sparta waldis wišem pahri,
Sen karaleenes šehdeklis.

⁴⁵⁾ Nestors — gudralais no Grieķu wadoneem, kureš arween islihdšmaja karalu šilbu un uš-
tureja kara pulku šahrtibā.

⁴⁶⁾ Šaušis nodewis Helenai wišu eelaroto šemi par ihpašhumu; wina ir Spartas waldneeze,
if kuras rotam nu herzogi šanem šawus šehnuš.

⁴⁷⁾ Germani, Goti, Franki, Sakschi, Normani — šche Wāhzu žiltis.

⁴⁸⁾ Korinta, Achaja, Ešlea, Mešena, Argolida — Grieķu šemes.

Ta redj: juhs wiß meerâ baudat
Schis semes pilnu auglibu;
Pee winaß kahjam atraßt jaudat
Zuhs teefu, gaismu, taifnibu.

(Winfch nolapj lejâ, wirfaißchi fastahjâß ap winu
aplahrt, lai wina pawehles un rihkojumus dßirbetu
tuwat.)

Koris.

Kas wisdaitako wehlaß guht,
Kreemis aiß wißeem ziteem,
Gudri lai gahdâ eerotßchuß few!
Glaimojot gan winfch eeguwa,
Kas wirß semes wisaugstataiß;
Bet winfch meerâ to newalda:
Glaimotaji to wiltigi wil,
Laupitaji to pahdroßchi twer;
Atwairit naidneefuß winam lai ruhþ!

Muhfu fungu teizu par to,
Zeenu augstak par wißeem,
Duhßchigi-gudri beedrojees winfch:
Stipree klaufoschi aplahrt stahw,
Katra mahjeenu gaida.
Tizigi pilda pawehli,
Gahdadams katris labumu few,
Lihdßi-waldneeku fargadams ar',
Abeem aug augstataß ußlawas gods.

Kas lai gan tagad to wairß
Atnem warenam fungam?
Winam peeder ta, winam lai leef,
Diwlahrt mehß winam wehlam to,
Winfchira muhß lihðßi ar winu fche glahbiß,
Wafni wisaplahrt un kara fpehtß.

Fausts.

Nu nowadi ir isdahwati,
Staltß lehmums katram waronim,
Tee wiß aißees meerinati!
Mehß paßchâ widü palißim.

Tee fargâ tewi, pußlihðßi-falu,
Kas wißnu aplahrt apßfauta,
Kas tu ar leegu kalnu galu
Pee Ciropas til peefprousta.⁴⁹⁾

Schi seme — wißu semju rota⁵⁰⁾
Lai tautam ir par fwehtibu,
Nu manai karaleenei dota;
Ta flatißa taß dßimßchanu.

Pee Cirotâ, eefßch needulaja,
Ta tßchaulu lauja starojot,
Un mahte, brahßi aziß klahja
No fpoßchas wißmas apmißtot.

Schi seme atßißt tewi weenu,
Tew paßneedß feedu kuplumu;
Schai tehwu semei dodi zeenu
Par semes lodi augstatu!

Ta kalnu milßchi fawdß wirfdß ari
Gan falteem faules stareem wafu dod,
Tad klintiß fako, juhtot pawafari,
Un kafa kahri fihßu jahli rod.

Tau awotß rit un kopuß gahßchas strauti,
Un plaißmas, laufi faki klahjußchees;
Uß fimteem pakalneem, kas dakâß rauti,
Redj aitu baruß plafßchi ganamees.

Pa weenai staigâ, lehni, apdomigi
Tur gowiß, beigalu pat nebaidâß;
Bet patwehrußß ir wißam meenlihðßigi —
Tur klintiß fimtâß alâß faßleenas.

Panß wißu fargâ, dßihweßnimfaß dßihwo
Tur kruhmu fegeto aißu fwaigumâ,
Un ilgâß aißfneegt gajju, augßti brihwo
Pee toka fokß tur zekâß kuplumâ.

Tâß fenâß dßires! fpehta ojolmilni
Tur pleßchas stuhrgalwigeem lokumeem;
Un klawa maiga, jari fulâß pilni,
Kahþj flaidri gaisâ, rota fakumeem.

Un klufâ pawehnitê mahtes reeti,
Kur jehßß un kufßlais behrnißch meßlê fihßt;
Ne tahtu augßi, laufdß kweefchu dßeeti,
Uß apdoboteeem kokeem meduß lihßt.

Sche eedßimta ir labklahjiba,
Sche feja, waigi jautroti;
Itweenam fawâ weetâ nemirßtiba:
Tee peetizigi, wefeli.

Tâ aug zaur flaidru deenu ritejumu
Maßß behrnß uß tehwa fpehßjibu —
Mumß brihnumß; neißßchliert mumß jau-
tajumu,
Waj deewu zilts, waj zilweku?

Tâ ganeem Apolonß⁵¹⁾ bij' lihðßâ tehlâ,
Kâ flaißtakee tam fazenfaß;
Kur daba walda lokâ, flaidri zehlä,
Tur wißas buhtnes fativerâß.

(Winai blafuß fehdot.)

Tâ manim isdeweess, tâ tewim ari;
Lai efam fwaabadi no pagahntes!
No augßtâ deewa dßimtu jußtees wari;
Tu weena eßß pirmâß paßfaules.⁵²⁾

Ne fliprâ pill buhßi twehrtâ!
Wehl muhßcham fwaigâ jaunumâ

⁴⁹⁾ Peloponeßß.

⁵⁰⁾ Arkadißa — Helenâß dßimtene un wißu dßejneeku garigâ tehwißa.

⁵¹⁾ Apolonß pee Admeta kalpoßa par ganu un lâ tahtß teel ari mahßflâ tehlots.

⁵²⁾ Ddilißflâ daba — t. f. pirmee felta laißi.

Mums laimespilai baudai wehrta
 Ir Arkadija, Spartas turumā.

Tu laimes semē wilinata,
 Lew liktens libgu lihgsmi schkir!
 Lai trona weetā lapene ir klabta,
 Lai laime arkadiska ir!

(Slats pilnigi pabrwehščas. Rindai no kinschu
 alam peesleenas fleghtas lapenes. Ehnota birse
 libš pat wisapfahrtėjai kinschu kraujai. Fausts
 un Helenē neredš. Koris gu wisapfahrt ispalijees.)

Forkiada.

Zil ilgu laiku stukes dus jau, nesinu;
 Baj winas sapni juta, ko es nomodā
 Sche sawām azim, gaischi, skaidri redseju?
 Es modinašchu. Zaunee kaudis brihnišees,
 Juhs bahrdaini tur ari, kas juhs gaidat jau,
 Rā risinašees eetizetee brihnumi.
 Nu augščā! augščā! Ušchi jirtas kahrtojat!
 Šf azim meegu! Nemirkschinat, klausatees!

Koris.

Runā tikai, stahsti, stahsti, kahds tur no-
 tizees ir brihnumš!
 Mehš wismihtak usklaufamees tam, kas
 gluschi netizami;
 Mums jau gari=garlaižigi, klintis ween
 sche usluhtot.

Forkiada.

Tikko azis isbersuščas, jau jums garlaitš,
 meitenes?
 Dširdat ween! sche schinis plaimās, schinis
 alās, lapu wihjās
 Bija twehrums, pašehptuwe, idilistam
 mihtas pahrim,
 Muhsu kungam, muhsu kundsei.

Koris.

Rā? — sche eelščā?

Forkiada.

Schkirin schkirti
 No schis faules, mani weenu sauza tee,
 lai apšapotu.
 Augstā godā es teem biju; tomehr kā jau
 tahdai klabjas,
 Es pehz zita isluhtojos, greesos schurpu,
 greesos turpu,
 Satnes lastijn un suhnās, wisu fetu sinataja:
 Tā tee weeni palika.

Koris.

Tu jau stahsti, it kā eelščā plasčas pa-
 šaul's telpas buhtu,
 Meschi, plawas, strauti, upes; ko tu melš
 pašatas!

Forkiada.

Ja, tā ir, tik jums naw sinas! Tās ir
 nepehtitas dselmes:
 Sahlu sahles, galmu galmi, — tos es
 radu staigajot.
 Bet uš reiši štan kā smeekli, atbals at-
 sauzas zaur alam:
 Paslatos, tur puisens lehta mahtes klehpi
 tehnam preti,
 Un no tehwa behg uš mahti; glaimo-
 ščanās, rotasčanās, —
 Mihlestibā kirzinajas, preekā gawilē un klaigā,
 Mainus mani reibinā.
 Railin fails, beš spahrneem genijs, sau-
 nistis, bet zehli weidotš,
 Nolez winsch uš mihtu semi; seme preti
 lihgodamās
 Ušweesch winu augsti gaisā; lezot otru,
 treschu lahgu
 Tas jau pašchu welwi štar.
 Mahte bailēs winam ussauz: „Lezi leht-
 dams, zil tew tihlas —
 Tikai lidot nemehgini! brihwi lidot tew
 naw lemtš.“
 Tehws teiz mihti brihdinadams: „Semes
 klehpi flehpijas atšpars,
 Kas uš augšču tewi zilda; štar ar pirk-
 steem tikai jemi,
 Uu kā semes dšimtais Antejs tuhdat eš
 štiprinats.“
 Tā winsch lehta pa tām klintim, drihs uš
 weenas, drihs uš otras,
 Schurpu, turpu it kā bumba, kas top ap-
 fahrt šwaidita.
 Peepešchi tur dšikā aishā, kahdā plaisā
 winsch ir judis,
 Winsch mums leetas bojā gahjis. Mahte
 raud, tehws apmeerina;
 Plezus raustot stahwu baiš. Te winsch
 parahdas uš reiši!
 Baj tur mantas bija flehptas? Pušu
 šwihtram koschās drehbēs
 Winsch ir tehrpees zeenigi.
 Pušchi karajas no rokam, lentas plirwinas
 ap truhstim,
 Rokās tura selta liru, ihsti it kā masišch
 žebus,
 Nahl winsch jautri kinschu malā: mehš tik
 stahwam brihnidamees.
 Bezakee aif leela preekā speesch weens
 otru sew pee širds:
 Rā ap galwu winam štaro? Kas tas
 špihdums, grubti pateikt,
 Baj ta ira selta rota, waj tā leesmo
 gara spehtš?
 Tā winsch rošas, tā winsch rotā, sehna
 weidā paregodams
 Wisā daila walditaju, turam muhscha
 melodijas

Ložekšs tā laistin laistas; tā juhs dšir-
defat gan winu,
Tā juhs redšefat ar' winu, apbrihnojot
brihnumšs.

Koris.

Brihnumu tu to sauž,
Kretešchu feewa?
Dšeineeku mahžošchais wahršs
Naw tewim aufšs nahžis?
Nedširdeji Jonijas,
Nedš ar' Helladas teikas,
Sentehwu fenās šakas,
Deewu, — waronbagatibu?

Wišs, kas tik noteek ween,
Šcho baltu deenu,
Behdiga atbalsš tik ir
Naschenam senam deenam.
Naw taws nostahšs peelihsfinams
Tam, ko mihligi mahšchi,
Tizamak wehl par teesu
Dšeedaja par Majas dehlu.⁵²⁾

Winu, šhku, bet štipru jau,
Tikko dšimuschu behrnu
Tihsta wistihrās drahninās,
Šasprangā gresnatšs wištšokšs
Škaphigu aukletaju bars,
Šawās neprašta domās.
Tomehr, luhk, šmaliti, bet špežigi
Šswell nebehdnis ložekšus,
Wihkšti-lokanos ašchi,
Wiltigi, purpursarkano,
Baifš speedošcho tšchaulu
Šawā weetā tur pametot,
Lihdš gatawam taurinam,
Kas ir kuhnas kuhnojees,
Špahrinus pšahtidams mudri šreen,
Droschi zaur šaulaino eteri
Brihwi, wakigi laišchotees.

Tā ir winšch, wišu naskatais,
Kas grib šagteem un blehscheem,
Peknas guhweeem wišseem lihš
Muhšcham labdarigš demons buht. —
To winšch iškrahda ašchi ween
Wišu weiklatam mahššlam.
Šuhras waldbneekam tuhdaš šog
Triššari, Aresam pašcham ar'
Gudri šobenu makšti,

Lošu un bultas Šebam wehl,
Luhšnas Šefestam pašem;
Pašcham tehwwam Zeifam winšch
Nemtu šibeni, uguns baifš;
Grosu winšch žihnā weiz,
Kahju pašperdamš laušchotees,
Šaupā Šiprijai,⁵³⁾ kas to glaušch
Šelta joštu no kruhtim.

(Mihligas, štaidri melodiskas koku škanas atšlan
iš alas. Wiš uššlausas un išteekas širniģi ša-
juššminati. No šhejeenes šahlot lihš nahlošcham
šarpbrihšcham wišu laiku pilniššlanošča mušila.)

Forkiada.

Klaufat mihku mihšas škanas,
Ašchi nost tās pašakas!
Juhsu deewu naw ne šwanas,
Winu traufšmas bijušchās!

Nu tas netihk wairs neweenam;
Mehš jau prašam augštaku:
Kas no širdš nahk, to mehš žeenam,
Tas tik dara eepaidu.

(Wina aišekt atpatak uš šintim.)

Koris.

Ja pat tewi aišgrahbušchās
Glaimu škanas, breešmigā,
Juhtam mehš nu atšpirgušchās,
Ašras reetam ritumā.

Lai ar' šaules špošchums dšistu,
Kad tik dwehšle deena aušt,
Kad tik muhšu širdš mištu,
Ko mums pašauļe grib štaust.

Helena. Šaušts. Šiforions⁵⁴⁾ augšchā ap-
raššitā cetešpā.

Šiforions.

Dširdot behrnšs gawilejam,
Prahtš jums lihš lihšmojas;
Nedšat mani ležam, dežam,
Širdš jums kruhtis eššlštas.

Helena.

Mihla, laudis laimodama
Diwas buhtnes šaweeno;
Debešš preekšs juhšmodama,
Trejatnibu išweido.

Šaušts.

Behlejumī pildijušchees:

⁵²⁾ Šermes — Zeifa un plejades Majas dehls, peedšima kahdā šilenas šalna alā Arkadijā un
jau šawas dšihwes pirmajā deenā išdarija minetos warona darbus.

⁵³⁾ Šiprija — Wenera.

⁵⁴⁾ Šiforions. — Behž kahdas wehšakas Šreeku teikas Helena Ašilejam dšemdeja, pehž tam,
kad ta ar winu Šwehto šalās bija šaweenojuššs, dehlu — Šiforionu. — Šaušta un Helenas dehls teek
nosauktš tautas grabmatā: Šuštš Šaušts. — Šaušta un Helenas šaweenošchanas šheit uššlatama kā
aleģorija, kā romantisma, germanisma — Germanu mahššlas šaweenošchanas ar helenismu — Šreeku
štaistuma idealu, no tā dšimšt Šiforions — Anglu dšejeekš lords Šeironš, tura dšejas škanas germanišms
ar helenismu šaplubstot aiššneeša augštako palahpi. Kā „Šauštā“ Šiforions, tā arī Šeironš šawā šinā
lihššinas meteoram, kas peepšchi uššeešmo un tad išnihšdamš drišš rimšt špihdet.

Scheit es tawš un mana tu;
Tà mehš stahwam weenojuschees,
Kaut weenmehr tà paliktu!

Koris.

Daudsu gadu ilgu laimi
Gefsch fchi sehna sposchuma
Nedsu libstam pār scho saimi.
At, fchi jaukā kopiba!

Ciforions.

At kaujat dejot,
Un lehkt uf augfchu!
Pa gaisu flejot
Es traufftin traufffchu;
Ta mana kahre —
Jau mani flauj.

Fausts.

Pamasam, lehnam!
Zel ne tik drofchi!
At postš — tew, sehnam,
Nahš pahrschaidšofchi.
Manš behš, tu flihtdams
Muhs libdš rauj.

Ciforions.

Tàs manim mofas
Sche lipt pee twirtas;
At, kaujat rofas,
At, kaujat zirtas,
At, kaujat drehbes!
Es patiba.

Helena.

Waj neatmini,
Tu muhsu eš?
Muhs apbehdini
Un postu neš;
Un tilko guhta
Zuhf trijiba!

Koris.

Es baidos, drihš
Rihst kopiba!

Helena un Fausts.

Meerini sparigo
Pahrmehra dabu,
Dšinu scho warigo!
Klaufš muhs abu!
Notà ar gaušu,
Lautumdš te!

Ciforions.

Jums es tit klaufu,
Sawaldos fche.
(Baur tori wihtotees un winu uf beju aifwedot.)
Weeglak lidinas
Lihdš fchis leegdfinumš.

Waj nu fchis melbijas,
Kustibas patihf jums?

Helena.

Tà tu man patihzi;
Staitules wedini,
Dej rotakas!

Fausts.

Kaut jel winsch mitetos!
Luhkotees mahschekfš
Netihf nemaš.

(Ciforions un Koris, dejot un dšeedot, kustas wihtotees rindās.)

Koris.

Ja tu mihtligi zel
Baltškaitšas rofas,
Un mirdsu wihtus wel,
Kad zirtas lokas;
Ja kahjas tik weegli tew tel,
Semi tik stardamas tel,
Te un tur atkal spihd,
Pehz lozetta lozellis flihd,
Mehrti tu panahzis,
Mihlfch mihtlulit!
Sirdš tu eeguwiš,
Wifas tuhlit.

(Starpbrihdš.)

Ciforions.

Bars weeglkahjainu
Štirninu jahle,
Uf jaunū dainu
Behgat man tahle!
Es ešmu medneekš,
Zuhš medijums.

Koris.

Ja twehrt muhs gribi,
Ko strej til ašchi,
Kà fibet fibi?
Jo stuki pašchi
Grib apskaut tewi,
Dalksch radijums!

Ciforions.

Pa mescheem, pšawam!
Pa krawu krawam!
Man ihdš garu,
Ko lehiti guht, —
Tit nemt ar waru
Sirdš preeku juht.

Helena un Fausts.

At, winsch trako kà beš manas!
Ko wairš zeret mehrenibu?
Tur jau flan kà ragu flanas,
Meschš, lejās dširdu rihtu.
Kas par trofšni! Sawwatibu!

Koris.

(Pa weenai ahtri eenahot.)

Mums winsch aschi garam fkehja!
 Nizinoschi muhs wehl smehja.
 Wisa bara trafako
 Tur winsch nes là medamo.

Giforions.

(Jaunu meiteni eenesdams.)

Mafu flabardsiti gaudu
 Sew us pretwatigu baudu.
 Ihtais preeks tik kruhtis flaut,
 Ja tàs manim negrib laut,
 Stuhpstit muti nedotu:
 Spehtu, waku parahdu.

Meitene.

Retur' mani! Netrubst gara,
 Drosas, spehla ari man;
 Muhfu wakai ari wara,
 Ne tik drihs to noweiz gan.
 Waj tu mani baidat fcheeti?
 Dauds tu rokam uftizees!
 Turi ween tik mani zeeti,
 Gan tu, nelga, aifdegsees.
 (Wina pahrwefschas par leefnu un pazekas⁹⁹
 gaisâ.)

Seko manim leegâ gaisâ,
 Seko manim flaidâ plaisâ,
 Mehrkis tewim isgaissees!

Giforions.

(Weidsamâs leefnâs notratidams.)

Klinschu frauji klinschu frauji!
 Klinschu frauji klinschu frauji!
 Klinschu frauji klinschu frauji!
 Klinschu frauji klinschu frauji!
 Klinschu frauji klinschu frauji!
 Klinschu frauji klinschu frauji!
 Klinschu frauji klinschu frauji!
 Klinschu frauji klinschu frauji!
 Klinschu frauji klinschu frauji!
 Klinschu frauji klinschu frauji!

(Winsch lez pa klintim aifween augstak.)

Helena, Fausts un Koris.

Kalnu galôs gribi skraidit?
 Schaufmas mums no kriteena.

Giforions.

Weenmehr augstak wehlos klaidit,
 Man wistakstak jastata.

Luhf, fur es atrodos!
 Pusfalas augstumôs;
 Seme sche Pelopa,
 Zuhfemei radota.

Koris.

Kalneschôs nemihli
 Meerigas klaidas,

Meklestm steidfigi
 Wihnogus laidas;
 Wihnogas pakalnds,
 Wihges tew mahj.
 Laufumus mihligos
 Neatstahj!

Giforions.

Meeru tik muhschu deen'?
 Sapnojat, sapnojat ween!
 Tagad flau fauzeens: karsch!
 Uswaru swana warfch.

Koris.

Kas, meeram waldot
 Behz tara fauz,
 Tas zeribu flaldot
 Sew laimi jauz.

Giforions.

Katru sche dfinuschu,
 Breesmâs us breesmibu,
 Kam besgala brihdrosa laist,
 Kas gataws ir dshwibu laist,
 Swehtneapnikstoscho
 Garu lai teiz,
 Lai katru zihkstoscho
 Uswara sweiz!

Koris.

Luhl, winsch augschâ klinschu frauja!
 Tomehr mas mums neleekas.
 Brunas, it là eedams kauja,
 Warfch un tehrauds saigojas!

Giforions.

Naw mums waknu, muhru flaida,
 Katris sewi apsinas;
 Stipra pils, kas sweschos baida,
 Wihra kruhtis brunotas.

Gribat brihwot sawas mahjas,
 Weeglâs brunas karojat!
 Seewas lihbsi kauja stahjas,
 Waroni teef behrni pat.

Koris.

Djeja, sweht' ugunis
 Belees tu debesis!
 Staisakâ swaigsne lai spihd,
 Muhsham par mums lai flihd!
 Wina muhs tomehr sneedi,
 Stanas mums neaisleedi,
 Klausam tàs ir brihd'.

Giforions.

Ne, ne là behrns es esmu nahjis,
 Nahj jauneklis ar eerotscheem;
 Es garâ lihbsi zihnu sahjis,

⁹⁹) Wina là gars attal ispluhst elementôs, tâpat là wehlfak wifs koris.

Lihds' brihweem, droscheem, spehziגעem.
Turp eet!
Tur seed
Wehl flawa wihreem waroneem.

Helena un Fausts.
Tikko dšihwē ecaizinats, —
Pirmā deena ataufa, —
Reibu kahpēs eejuhfminats
Zihtees fahpju lautuma.
Mehs nekam
Tew nederam?
Sapnis jaukā kopiba?

Ciforions.
Waj dširdat dubzam juhras felgā,
Zaur leju lejam atbalks?
Tur zihnas fausā drih un welgā
Pret pulku pulks lā ismīšs.
Un nahwē nihkt,
Semē buhs sliht:
Lahds reij wišu liktenis.

Helena, Fausts un Koris.
Kahdas schaufmas buhs mums matt!
Waj tew nahwe nolemta?

Ciforions.
Waj is tahleenes man skatit?
Ne! Man behdās daliba.

Preekschejee.
Pahdroso breefmas tver!
Nahwigs dairš.

Ciforions.
Tomehr gars — spahrnus wer,
Nezeeschu wairš!
Zitadi newaru!
Laujat man eet!

(Wīnš metas gairšs: drehbes wīnu nes azumirkti,
wīna galwa staro, gairšmas swītra wīnam jelo.)

Koris.
Karu! Karu!⁵⁷⁾
Behdas mums reet!
(Dairš jaunelis nokriht pec wezalo kahjam,
mironi domā eerangam pašstānu tehlu;⁵⁸⁾ bet
meešflais tuhdat pajubb, aureola⁵⁹⁾ lā komets pa-
zelaš uf debesim, drehbes, mehčels un lira paleet
gulam.)

⁵⁷⁾ Karu, — kurfch neklaustjās uf fawa tehwa Dedala beedinajunu, bet mehginaja gairš
laisteš un nokrita juhrā.

⁵⁸⁾ Ar pašstānu tehlu domats dšejneels Beirons, kurfch peepeschi mira Greeku atwabinā-
šanas karā pec Rifolungas zettolškāna. Gete dabuja par wīna nahwi sinat, kad tas tairni strahdaja
pec treschā alta; wīnš bija tā aishrahbts, la apnēmās schim augsti zennitam dšejneekam zelt peeminelli
Ciforiona tehla. Un tā schim ari peemihč nefawaldamas dabas dšinas, nepahšpehjamā peemihliba,
dšilaka dšejās leefma un usupurejofchās brihwibas mihleštiba.

⁵⁹⁾ Getes papirds atradās felofchs peesihmejums is 1827. gada: „Aureola ir Frantschu walobā
pašstānams wahrdš, kurfch apšihne swehtšpofchumu, kurfch swēhiam un deewinatām perfonam mirš
wirš galwas. Wīnu rinka weidā redš uf deewiškām galwam wezās pompejaniskās bildēs. Ari feno
krifstigo lapšs tahda netruchkt; leifars Konstantins un wīna mahče tāpat ir nošhmeti.“

⁶⁰⁾ 22. aprili 1826. gada Rifolungas zettolškni eeslehgtee Greeki pehž ilgas, waronigas zihnas ar
Turkeem, turi celausās, ussprahdšinajās gairšā.

Helena un Fausts.

Tuhdat ar' lihgsnibā
Mokas fahš tirdinat.

Ciforions.
(Balks is dšitumeem.)
Weenu naktš walstibā
Neatstahj mani, mahš!
(Starpbrihdīs.)

Koris.
(Schru dšecajums.)
Muhšcham nejuht' fēwi weenu;
Jo mehš schteetam tewi sinot.
Ja tu atstahj gairšmas deenu,
Sirdis nebeigš, tewi minot.
Waj sche gaušchām sechram weeta?
Tewi dšeedam skausdamas:
Skaidrās, sechrās deenās reeta
Dšeesmas tewim warenas.

Augstas waras gintā dšimi,
Laimes liktens tew bij' lemš,
Agri pats fēw sudi, grimi,
Jauno deenu seeds tew nemš;
Skadras azis, kaudis skatit,
Katrai dšinai lihdsjuhta,
Augsto fēwū mihlu matt,
Dšeesma tewim weeniga.

Bet tu strehji neturami
Brihwī tihkla newakā;
Nahwi faites newaldami
Tiklibā un likumā:
Augstus kahpus domās kahpi,
Drosfai dewi dšinekli;
Gresnako tu eeguht kahpi,
Tikai aissneegt nespehji.

Kas to aissneeds? Prasam druhmi,
Liktens muhšcham klusu zeesch,
Nahwes deenā skumji kluhmi
W'nīs tantu semē speesch.⁶⁰⁾
Lai juhs jaunās dšeesmas remdē,
Restahwat wairš salauštās!
Semē atkal jaunās dšemdē,
Muhšcham jaunās radibas.

(Pilnigs starpbrihdīs. Musika beidšas.)

Helena (uf Faustū).

Weß wahrds pee manis, deemschehl, ari
peepildas:

Ra laime, flaitums nebedrojas neschkirot,
Man mihlestibas, dšihwes faite sarauta;
Es gauschot abu, fahpēs fatu ardeewas,
Un metos atkal, Persefone, rokās tew,
At usnem mani, usnem sehnu schehligi!
(Wina apflauj Faustū; meessflais isgais, drehbes
un plihwurs paleel wina rokās.)

Forkiada (uf Faustū).

Tur' zeeti, kas tew pahri palika!
Schis drehbes nelaid wakā! Luhl, tur jau
Nis malam demoni tās rauj un zenschas
Uj pekli winas aijnest. Turi zeet'!
Tās naw wairs deewe, to tu jaudeji,
Bet tomehr deerwischlas. Nem augsto mantu
Rā dahwanu un gaisds pazelees!
Tās tewi wisam semam pahri nes
Pa eteri, zil ilgi isturi.
Mehs tahki, tahki atkal redsamees.
(Helenas drehbes ispluhst par debescheem, klahjas
ap Faustū, zet winu gaisā un aishlht ar winu
garam.)

Forkiada.

(Panem no semes Eiforiona drehbes, mehteli un
litu, eet preekschstatuwē, pazel gaisā Eiforiona
mantas un fala.)

Es laimiga scho atradust!
Gan pate leefma isdšifust,
Bet to lai tadeht noftumt!
Sche paleel deesgan, poetus to fwaidit,
Zelt amatbrahku staudibu;
Ja neschpehju ar' talentus jums raidit,
Wismas es drehbes aisdodu.
(Wina noschstas preekschstatuwē pee kahda staba.)

Pantalida.

Mu ahtri, meitas! Brihwas mehß no pestefeem,
No tesaliflās burwes gara spaidetta,
No mulfnoschu flanu raiba raibuma,
Kas malda aufis, apnem prahtus juzinot.
Uj Hadi steigim! Mufsu karaleene jau
Turp gabja zehlu gaitu. Winas fokeem lihds
Lai staiga teeschi uftizigu meitu pulks!
Mehß winu rodam tur pee Neispehtamās.⁶¹⁾

Koris.

Karaleenes, tās jau laipni usnemtas teel;
Ari Hadi winas ir preekschgalā,

Lepni fewim lihdsfigus sweiz,
Ar Persefoni draudlibu flehds:
Ja, bet mehß tur nominalitēs
Dšikajās affodelpawās,⁶²⁾
Apfahrt garas ulmes,
Neaugligu wihtloftoku bogß,
Rā lai lawejam laitu few?
Siltspahrneem lihdsi tscheepstet,
Un apnizigi, spokaini tschukstet.⁶³⁾

Kora wedeja.

Kas neispelna wahrdu few, nedß zehlu griß,
Tas peeder elementeem. Eita juhs til ween!
Es karsti wehlos karaleenei klahu buht;
Nemeen til nopelns, tikums ar' dod patibu.⁶⁴⁾
(Wiseet.)

Wisas.

Mehß deenas gaismai atdotas atpatat,
Gan ne patibas wairs,
To juhtam, to finam mehß;
Tomehr mehß muhscham ne-ejam Hadi.
Muhshigais dšihwibas reets
Sauz pehz mums, gareem,
Mehß pee wina fleedsamees klahu.

Weena kora dafa.

Mehß sche tuhstots faru sarōß, tschukstu
trihfās, schuhschu schuhpās
Wikam rotatajot kluff augschup fatnēs
dšihwes fulas
Sihōß sarōß; drihs ar lapam, drihs ar
seeedeem pahrpilnibā
Puschkojam few plihwu matus brihwā
gaisā rasnibai.
Bahrstas augti, tuhdat lasas dšihwes
lihgsmi kaudis, lopi,
Lai tos kertu, spirdsinatos, aschi tetot,
druhsmejotees,
Un tā pirmo deewu preekschā, wiß lofas
aplahrt mums.

Zita dafa.

Mehß pee gludo klinschu seenu tahki sai-
gojoschās wismas
Peefleedsamees glaimojotees, wiknojotees
maigōß wiknōß;
Klaufamees uf klatru flanu, putnu dseef-
mam, fwilpju sihzi,
Waj uf Pana draufmu balß; tuhdat rai-
dam atbildi.

⁶¹⁾ Neispehtamā = Persefone, apalchsemes deewe.

⁶²⁾ Affodels — lilijai lihdsiga puke, kura bija Persefonei swehta un tita dehtita ap kapeem.

⁶³⁾ Salihß Dšifeju X., 510; XXIV., 5.

⁶⁴⁾ Gete tita isteizis tā sawu „tizibas apleezibu“, ka mehß tilai zaur pastahwidu schini dšihwē teelot zeenigi augstalas palahpes zitā dšihwē. Pahreezibu par nemirstibu wisch smehta is darbibas jehbseena: dabai esot peenahlums zilwekam, kusch lihds sawam galam esot nepeefuhstoschi darbojēß, dot pehz nahwes zitu darbibas weidu. Tec, luri sche naw tikufchi par fewischlu organismu, naw eeguwuschgi garigu patibu (indiwidualitati), waj naw peefehjusches zitai patibai, atkal ispluhst elementōß. — Tā sche koris teel par loku, kalnu, awotu un wißna loku nimsam.

Schuhſcho, ſchuhſchojam mehs preti; duh3
un preti muſſu pehrkons
Noruh3 rihbot trizinoſchi diwlahrt, trej-
lahrt, deſmittlahrt.

Trefchà data.

Mahſas, moſchakas no prahra, mehs ar
ſtrauteem lihdi tekam;
Wilina muhs winà table appuſchotee pa-
kalniſchi;
Aiſween lejal, aiſween dſilak, ritam me-
andriſkà wihjà,⁶⁵⁾
Slakam pſawas, ſlakam maurus, mahjas
dahſjà lokamees.
Ziprefes tur zeku ſihmè, ſmuidreem ſareem
pahri laukeem,
Pahri kraſteem, wiſnu wiſmai dſidrà gaiſà
jekotees.

Beturtà data.

Wiknojat juhs, kur jums tihtàs, mehs ſche
mihtam, mehs ſche ſchalzam
Aplahrt apſtahditam kalnam, kur pee mail-
ſtem ſako wihns;
Tur waj zauru augu deenu wihnakopja
kaiſlas ruhpes
Leek mums ſtatit uſzihtibas ſchaubu pilno
wedibu.
Drihs ar kapſli, drihs ar lahpuſtu, ſemi
metot, greeſchot, ſeenot,
Luhgtin luhds wiſch wiſus deewus, faules
deewu wiſtihmi.
Bakham, luteklim, maſ ruhpes par ſcho
uſtizamo kalpu,
Slaiſtas lapenès un alàs, ſaunu ſtarpà
tehrſejot.
Wiſs, las ween tik winam waj dſig3 puſ-
reibuma ſapnojumòs,

Winam muhscham ahdas maiſòs, kruhſès,
kannàs, trauku traukòs,
Gan pa labai, gan pa kreifai wehſàs alàs
uſglabats.

Ja nu beigàs wiſſi deewi, bet wiſwairat
ſaules deew3,

Wehdot, weldjot, ſildot, kwehlot, ogu
traukus pildijis,

Lad uſ reiſi dſihwe rodàs, tur kur lopejs
fluſſi raka,

Schalzeens zekas lapu lapàs, aplahrt
wihna kokeem tſchaugſt.

Groſſi tſchihſt un ſpains klaudjè, neſtawas
tik ihd un dih3,

Wiſſi tel uſ leelo bakku, tur kur ſpaiditaji dej.
Tur teel welgo, ſtaidri dſimto ogu ſwehta
pahrpilniba

Kahjam mihta; putàs ſchlahzot, maiſòs
reebi ſchnaudſita.

Nu ſtan auſis zimboſkanas, wara trauku
dahrbeschana;

Dionisus wata klahjis miſterijas ſhehpumu,
Iſnahſ tur ar kaſtabjeeſcheem, lihgojoſcham
kaſtabjeetem,

Starpà klaigà pilnà kaſlà garaufainis
Silenam.⁶⁶⁾

Naw ko taupit! Schelkti nagi mihta ſeme
katru tiklu;

Wiſſi prahti wirpà greeſchas, troſmà auſis
dind un dun.

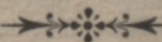
Kauſa ſnaigſtàs peedſehruſchi, pilnas gal-
was, pilni lungi;

Weens un otris ir wehl ruhpijs, bet tik-
ween wehl troſſni wairo;

Lai tur jauno wihnu leetu, wejos traukus
tulkſchot ſteids!

(Preeſchſkars kricht. Fortiada preeſchſkaturwè pa-
zelaſ miſſiga, nolahpij no loturneem un parahbas
là Meſſiſtoſels.)

(Zurymat wehl.)

Diejols.

No Lihgotnu Jehlaba.

Sam ſwehret miheſtibu,
So zikreij notizis jau,
Ka wakar ſwehr uſtizibu,
Bet ſchodeen ne atminas naw!

Sneeds roku! — prom, mahſſotee glaimi!
Kur ſirdis war ſaſtanas buht,
To leelo, deewiſchko laimi
Wairs neiſteiz — bet juht!

⁶⁵⁾ Meandrs — upe Maſ-Aſija ar dauds lotſcheem.

⁶⁶⁾ Silens — lihdi Shironam Dionisa (Bakha) audſinatajs, pawada to aiſween uſ ehſela jah-
dams, ſaunu un ſatiru (kaſtabjeeſchu) widu. — Gete bija ſaklumà nodomajis dot epilogu, kuru buhtu
ſajizis Meſſiſtoſels-Fortiada; bet wehlat epilogs netika ſazerets.

Is dabas šinatnem un teknikas.

No P. Mengela.

(Veigās.)

II. Is ķimijas weštures. Ģewehrojamaķee ķimijas panahkumi 19. gadu šimtenī. Mahtotnes ķimija.

Swaru nošhmi preefš ķimijas attihstibas leelais ķimikis Liebiga tehlo ņhabdeem wahrdeem: „Ar swaru palihdšibu Lawuasjē isdarija wiņus ņawus ņwarigos pehtijumus. Šhis brihnisķigais instruments ussihmē katru nowehrojumu, katru atradumu; tas isflaida ņhabuņ un weđ gaismā patešibu, tas teiz mums, waj eņam maldijusķees, jeb waj atrodamees uņ pareiņa zeta. Swari padarija galu Aristotela waldbibai, tee apgahša ņhi prahtotaja metodi, dabas parahdijumus isflaidrot weenigi zaur prahta ņlehdseeneem: tās weetā ņhabjās ihstā dabas pehtišana.“ Apbrunoti ar ņho ņpehzigo eerozi un turedamees pee jaunajām mahzibām, ķimiki wiņpirms ķehrās pee semes zeetās wirķejās garosas ņastahwa ispehtišanas. Wilsūms nowehrojumu ņhini ņinā jau bija ņakrahts agrakās gadu šimtenās, bet ņhee nowehrojumi atteezās weenigi uņ ahrejām, redņamām ihpaņhibu mainām, tās parahdas weelam ņastotees waj dalotees jeb uņ ķimiklo parahdibu kwalitatiwo (labuma ņinā) puņt. Ķimiku uņdewums tagad bija, ispehtit ņhis parahdibas ari kwantitatiwā jeb wairuma ņinā, atraņt ar swaru palihdšibu kaħdā wairumā daņchadās weelas peedalas pee ķimiklām pahrmainām. Šhini noluhlā daņchadus dabā ņastopamus ķermeņus ismekledami, ņadalidami un ņwehrdami ķimiki beidsot nonahza pee weelam, kuras wairs nebija eespehjamās dalit. Par ņchahdām nedalamām pamata weelam jeb elementeem jau Lawuasjē bija atņinās gaisa un uhdēna ņastahwa daņas, uhdēnardi, ņhabbekli un ņhabpekli, 18 jau toreis paņhštamus metalus un beņ tam wehl ogli, ņehru un jofforu. Zaur wehlakeem pehtijumeem ņheem 24 elementeem wehl peebeedrojās 34 jauni, kurus ķimiki atrada ismeklejot mineralu jeb daņchado semes wirņu ņastopamu akmēnu ķimiklo ņastahwu. Pee tam israhdijās, ka leelakā daļa no teem pastahweja no metalu rudam (off-

deem, ņhabbukeem) ņaweenojumās ar krama ņhabbi (ņilizija oksidu) waj ar ogļu ņhabbi. Pee zitas ņugas mineraleem peedereja metalu ņaweenojumi ar ņehru (sulņidi), kuri no rudam isņķirās zaur to, ka ņhabbekla weetu pee teem ispiłda ņehrs.

Tā weelas ņadalot to ņastahwa daņas attihstijās ķimiklā analise, jeb weelu ķimikla ispehtišana. Bet ar to ķimiki neapmeerinajās, tee gahja tahtati un mehginaja no ņastahwa daņam atkal ņalikt pirmatnejo weelu. Pee daudņ dabā ņastopamām mineralu weelam tas teem ari isdewās un tā nodibinajās ķimiklā ņintese jeb weelu radišana is ņastahwa daņam. Rā weenu no wiņewehrojamaķeem panahkumeem ņhini ņinā waram minet lasurakmēna (Lazurstein) mahķsligo isgatawoņšanu is pamata weelam. Sawas ņlaisās, ņilās un wiņai isturīgās krahsas deht ņhis minerals peedereja pee wiņwehtīgākām krahsu weelam. No tā ņmalakām un tihrakām daņam isgatawoja ultramarinu, kuru wehl ņhi gadu šimtenā pirmā puņē uswehra ar ņeltu. Ķimiklā analise mahzija, ka tas pastahw no krama ņhabbes, mahlu semes (aluminija rudas), natrona, dšels un ņehra weelam, tās wiņur atrodamas un nemaklā gandrihņ nēka. Pehz ilgeem mehginajumeem 1827. gadā kaħdam Frantsķu ķimikim beidsot isdewās no minetām ņastahwa daņam isgatawot daħrgo krahsu weelu, kuru tagad pahrdod par ņmeekla nandu un patehrē leelā wairumā. Ģewehrojams pee tam wehl ir tās, ka mahķlīgā ultramarina krahsa ir ņstaidraka un pastahwigata nekā dabiskā.

Pee ņchahdeem panahkumeem wairs nebija to ņchahbitees, ka tāpat, ka ir eespehjamās katru ņaweenojumu is mineralu walņis analitiski ņadalit tā ņastahwa daņas, tā ari ir eespehjamās is pehdejām ņintetiski jeb mahķsligi radit wiņas weelas, tās ņastopamas neorganiskā mineralu jeb akmēnu walņi. Ģewiņķki geologi — ķimiki ņaņneegusķi ņhini gadu šimtenī eewehrojamus panahkumus mineralu ņintetiskā isgatawoņšanā, radidami mahķsligi

un jaunakā laikā ta eemantojuse leelu tehniskū nošihmi*). No azetilena Berteld īsgatawoja zītus organistūs, no ogkurasča un uhdenrasča pastahwošchūs faweenojumūs, starp kureem fēwifchki eewehrojams metans.

Metanu fastopam deesgan leelā wairumā ari atmenoglu gase, kuru leeto apgaismofchanai. Bes tam tas rodas stahdeem sem uhdens fatruhdot un attihstas leelakā wairumā purwainds uhdens, kadēbt to fauz ari par purwa gasi. Purwainu eferu waj diħku duhnaino dibenu ar koku isjauzot, ta burbukeem pazetas wirs uhdens un, aisdēdēsinata, deg ar eesilganu leefnu. Tablat to fastopam beeschi ari oglu rakturēs, kur ta attihstijusēs is atmenogles. Ar gaisū fajaukufēs un aisdēdēsinata, ta ir breefmigo eksplosiju zehlonis, kas oglu rakturēs il gadus laupa daudj zilweku dēshwibas.

Metans ir wisweentahrschatais organisks faweenojumūs, tas pastahw no weena ogkurasča un tšchetreem uhdenrasča atomeem. Ar daschadu kimistū lihdsjēku palihdsību no ta eespehjams īsgatawot zītūs, faliktatūs faweenojumūs. Metanam weenu stahbekta atomu peeweenojot, peemehram, dabun metilspirtu jeb koka spirtu, kas rodas leelā wairumā no koka, kad to faksarē no gaisa noslēgtā telpā, pee tā fauktās faufās koka destilazijas. No pehdejā attal eespehjams īsgatawot daschdaschadūs zītūs faweenojumūs, kas no leela swara tiklab preefch kimistās ruhpeezibas, kā ari preefch stahdōs noteefschās weelu mainas. Nepagahja ilgs laiks, kad isdewās pagatawot mahfligi no elementeem ari metilspirtam tuwu stahwofcho etilspirtu jeb parasto alkoħolu, no kura naw grūhtī nokluht pee etiķa stahbes un daudj ziteem swarigeem faweenojumeem.

Loti interesanta bija ari Berteld atraftā studru stahbes īsgatawofchana no stahbes un uhdena zaur weena stahbekta atoma noschēkschanu. No abām pehdejām weelam, kā redsejām, ari stahdi rada fawās fastahwa weelas, koka weelu, stehrkele, zuturu un zitas. Tā ta studru stahbe stahw deesgan tuwā kimistā salarā ar pehdejām weelam un jaunakā laikā pat isdeweēs zaur stahbekta atschēkschanu un ziteem lihdsjēkeem no ta īsgatawot zuturam koki lihdsjigu weelu, tad domajams, ka ūchi weela spēhlē eewehrojamu lomu stahdu weelas mainā, eewehrojot wehl to,

ka ari pee pehdejās teef atschēkēts stahbeklis. Stahdu weelas maina tā tad buhtu domajama schahdi: wispirms sakajās lapās zaur faules gaismas spēhtu is gaisa oglu stahbes un is semes eesuhktā uhdena rodas studru stahbe jeb drihsaki kahda zita tai koki tuwu stahwofcha weela (formalbehids); pee tam teef atschēkēta weena dala stahbekta, kuru stahdi iselpo gaisā. Seschi molekuli pehdejā faweenojuma tad faistas par zuturu jeb tam lihdsjigo stehrkele, is kuras tad wehlaku war raditeēs koka weela un ziti faweenojumi.

Zaur organistās sintesēs uplautschanu tika weizinata ari teoretiskās kimijas attihstiba, kas no Lawuasiē un Deltena laiteem bija palituse par ihstu atomu sinatni. Muħfu gadu simtēna teoretiskās kimijas mehriks ir bijis no pascha fahuma ispehtit, pehz kahdeem litumeem atomi faistas par kimisteem molekuleem, kā pehdejais fawus atomus ismaina pret ziteem jeb schēklas weentahrschadōs molekulōs. Zaur agri kimiki mahzijās pasiht organistūs faweenojumūs, kas, kā analise rahdija, pastahweja no weenadām pamata weelam weenadōs swara famehrōs, bet fawās kimistās ihpaschibās koki ischēkētras weena no otras. Tā peemehram is roschu ektas eespehjams iskristalijet kahdu zeetu weelu, kas pehz fawa fastahwa pilnigi lihdsinajas kahdai gasei, kas sadeg muħfu gases leefmās un bes tam wehl kahdam dutscham zitu faweenojumu, kam kimistā un zitā jina naw ne masatās lihdsibas weenam ar otru. Zukurs, stehrkele un Arabijas gumija, weelas, kam zitadi koki mas lihdsibas weenai ar otru, pastahw no tam paschām pamata weelam gluschi weenadōs swara famehrōs. Ir pasihstamas pat tahdas weelas, kuras eespehjams pahriwehrt weenu otrā, bes ka pee tam to kimiskais fastahws tittu mainits.

Schis parahdibas bija eespehjams isflaidrot weenigi peenemot, ka materija naw besgaligi dalama, bet pastahw no wairs tablat nedalameem atomeem. Pee kimiskās faweenoschandās schēe atomi faistas sinamā kahrtibā weens ar otru un no schis kahrtibas ir atkarigas faweenojumu ihpaschibas. Za zaur ahrejeem frauzejumeem tee ir peespeesti fawu weetu mainit, tad tee faweenojas attal zitadā kahrtibā un isjetas ķermens ar pawifam zitadām ihpaschibam. Weens atomis no weenas weelas war fai-

*) Azetilena gase rodas kalzija karbidu ar uhdeni famaisot. Kalzija karbidu dabun ogli un kalkalmeni spēhzigas elektriskās strahwas leefmā sakarfejot. Azetilenu fahl leelā mehrā leetot apgaismofchanai ta spofchās leefmas dehl.

stitees ar weenu atomu no kahdas zitas weelas, diwi atomi war saistitees ar diweem, tshetri ar tshetreem, astoni ar astoneem atomeem no otras weelas par jaunem salistteem molekuleem; pee wiseem scheem faweenojumeem prozentiskais fahstahws buhs weenads un tomehr kimiskam ihpashibam wajaga buht dashadam, jo no salisttajeem molekuleem pirmais saturaduwus, otras tshetrus, treschais astonus un zeturtais feschpadesmit weenkahrschus atomus.

Wisas schis dashadads parahdibas, kas atteezas uf atomu stahwokli molekulos, nehmas ispehtit struktur-kimija, jeb weenkahrschaki teizot, kimijas buhwes mahziba. Atomus waram salihdfinat ar buhwes atmeneem, no kureem kimikis, paschdams kimiskos atomu saistichanas likumus, spehji usbuhwet netif ween jau dabā fastopamo faweenojumu molekulus, bet spehji radit ari jaunus faweenojumus, ar sinamam ihpashibam un preeksch sinamam wajadsibam.

„Es schaubos, waj wehl ir kahds zits zilwela gara darbibas panahkums, kas buhtu til apbrihnojams ka struktur-kimija,“ teiza kahdreis flawenais dabas pehtneeks Diboa = Remonds (Du Bois-Reymond). Un tomehr struktur-kimiju wehl pahrspehja wisjanatais panahkums teoretiskā kimijā, stereokimija jeb „kimija telpā“. Schi jaunā teorija mahza, kahdu stahwokli atomi eenem telpā. Leelu daku augschā mineto kimisko faweenojumu kimiki isfahdroja, stahdidamees preekschā molekula eeschejo buhwi lihdsenumā, tas ir, rakstidami kimiskās formulas uf papira. Dauds faweenojumu tomehr wehl atlika, kuru fahstahwu schini zekā nebija eespehjams isfahdrot. Pee tahdeem peedereja peemehram dashadads zukura schkiras, kuram wisam weenads kimisks fahstahws un weenadas struktur-formulas jeb weenads buhwes plans, ja to simejam uf papira, lihdsenumā, bet kas isfahkiras zaur dashadām kimiskām ihpashibam. Schos faweenojumus bija eespehjams til tad fapraft, tad fahka apluhkot molekulu telpā, tad fahka nemt palihgā modetus, pee kureem bija eespehjams ismehginat, ka atomeem wajadsetu buht fahahrtoteem telpā, ja kimiskām faweenojumam ir tahdas un tahdas ihpashibas. Pee schahdeem ufplateem kimikus weda mineto weelu fawadā istureschanas pret gaismas stareem, zaur lo tās isfahkiras no wisam zitām organiskām weelam. Naw sepe eespehjams eelastees turwakas aprahstis par dshidomi-

gajeem pehtijumeem atteezibā uf scho preekschmetu, kureem muhsu gadu simtēna eewehrojamee pehtneeki, ka Basters, Bau't Hoff's un ziti seedojušchi sawus labatos gara spehtus un milsumu darba. Peetiks aishradot, ka stereokimija, schis wisapbrihnojamatāis zilwela gara darbibas un sinatniskās spekulazijas auglis, jau war usrahdit eewehrojamus praktiskus panahkumus. Pee tahdeem jaslaita pirmā fahrtā jaunatā laikā atrasta un teoretiski koti pamatigi ispehtitā oglu hidratu mahfsliga isgatawoschana, pee kureem peeder ari dashadads zukura schkiras. Ka gandrihs pee wiseem atradumeem kimijā, tā ari scheid zilwels israhdijas dabai pahrats, tiklihdj tas bija atradis pareiso zeku un sawam noluhkam derigos lihdsiskus. Peemot palihgā mahzibas par atomu stahwokli telpā Wahzu kimikim Fischeram isdewas netif ween mahfsligi pahatradit wisas lihdsj schim dabā atrastās zukura schkiras, bet ari sintetiski isgatawot dauds jaunus, pee tās paschas schkiras peederofschus faweenojumus. Tapat ir gabjis ar daudj zitām dabā fastopamām weelam. Tiklihdj ka bija atrastis pareisais zeksch, ka isgatawot schis weelas sintetiski, no pamata weelam, waj weenkahrschakeem faweenojumeem, te ari drihs ween atrada daudj zitas, tam kimiski koti lihdsigas weelas, kuras dabā nebija fastopamas. Wispahrigi mahfsligā zekā isgatawoto, tiklab organisko, ka neorganisko kimisko faweenojumu skaitis ir nefalihdfinajami leelaks ka dabā fastopamo. Ja jautajam pehz schis parahdibas zehlona, tad mums jamekle dshitaki, wispahrigos dabas likumos. Weens no schahdeem wispahrigem likumeem ir paschusturas likums, pehz kura tik tee radibas lozekki jeb indiwidi spehji pastahwet, kas wisfahzīgati prot atgaineetes pret ahrejeem naidigeem eespaideem un wislabaki prot peefleetees pastahwoscheem dabas apstahkheem. Preeksch dshiwneeku walstis scho swarigo likumu wispirms usfahdija Darwins. Wisos semes attihstibas laikmetos un ari tagad redsam, ka tik tās dshiwneeku sugas wairojas un peenemas, kas wisfahzīgati spehji atgaineetes pret ziteem naidigeem dshiwneekem un kaitigeem dabas eespaideem. To paschu eewehrojam ari stahdu walsti un ka jaunlaiku sinatne mahza, ari nedshiwās radibas weelu mainā. Mineralu walsti semes wirsi, peemehram, fastopam titai tahdus faweenojumus, kas wisilgati spehji pretotees gaisa un uhdena fagrausejeem un kimiski fahdalitajeem eespaideem. Weetam,

kur daschu no scheem eespaideem truhst, atrodam ari zitadas weelas. Tä peemeh-Deenwidus-Amerikas tuffneschös, kur nekad nelihst leetus, jemes wirsu apklahj beesa fahrta salpetera, kas uhdeni weegli istuhst. Ari organiskee faweenojumi padoti tam pascham litumam. Wispabrigi dabä fastopam tikai tahdus faweenojumus, kuru eefchejä, molekularä buhwe spehji wislabaki isturet kaitigus eespaidus, atgainatees pret naidigeem zitu weelu un dabas spehku usbrukumeem, kuri organiskä radibä war buht daudj daschadaki un farschgitaki nefa neorganiskä. Kaitigu eespaidu us tahdu weelu jau war isdarit organisms patz, ja ta neder pehbejä wajadsibam. Schini sinä organiskä radibä spehle leelu lomu deriguma prinzijs. Organisms rada tikai tahdas weelas, kas noder ta wajadsibam, jeb otradi: no daudj kimiski eespehjamem faweenojumeem pastahw tikai tee, kas wislabaki noder organisma noluhkeem.

Kahda zita swariga organistu faweenojumu schkira ir jau relj minetee alkaloïdi, pee kureem ari organiskä sintese safneegufe jau daschus eewehrojamus panahkumus. Schos faweenojumus stahdi rascho deesgan leelä mehrä un tee pastahw pa leelakai datai no ogfurascha, uhdenrascha, flahbekka un flahpekka. Tee ir pa leelakai datai stipras gistes un winu leelä eespaida deht us nerweem tos jau sen leeto ahrstneezibä. Pee alkaloïdeem peeder peemehram kaniins, kas atrodas kahda ari pee mums us mehslu gubam augoscha stahda (Schierling) datäs. Scho weelu fatureja giftskausz, kuru isdsehra Sokrats. Tabatas stahds fatura pasihstamo nikotinu, kas tibrä weidä ir weena no wisstiprakäm gistem. Morfijs un zitas opija fastahwa datas, lä ari no kinas kofa misas isgatawotais kinins ir swarigas ahrstejamas sahles. Kasenaju (Tollkirsche — Atropa Belladonna) ogu gifti, atropinu, koti daudj leeto azu ahrstneezibä un wezdös laildös to leetoja mihlestibas dsehreenu fagatawofchanai. Interessanta ir ari muschmehru gifts, muskarins, kuru wehl tagad daschas meschonu tautas leeto apreibinaschanai un kas wezdös laildös bija par zehloni tä sauktam Berserkeru tratumam (Berserkerwuth). Wispabrigi pasihstama ir tehjas un kafejas gifts, kafeins, tad kofains, kuru leeto fahju apmeerinaschanai pee operazijam u. z. No schim swarigäm weelam lihds schim isdeweess mahfsligi isgatawot kaniinu, atropinu, muskarinu un kafeinu. Sewischki eewehrojama bija

atropina mahfsligi isgatawofchana, kas weda pee wairakeem, schai weelai tiklab kimiski, lä ari mediziniiski koti lihdsigeem faweenojumeem, kurus dabä nefastopam. Scho weelu kimiskais fastahws tomehr wehl ir deesgan weentahrschs, salihdsinot ar ziteem augschmineteem alkaloïdeem, peemehram morfину, kininu un ziteem, kurus lihds schim wehl naw isdeweess mahfsligi pakatradi. Tomehr naw to schaubitees, ta ihfä laikä kimijai isdosees mahfsligi raschot wisas schis, preeksch zilwezes labklahjibas til swarigas weelas.

Cewehrojamu weetu starp kimiskäm ruhpnenezibam eenem ari smarschojofschu weelu — parfimu isgatawofchana. Agrakös gadu simtendös un wehl neilgi atpak schim noluhkam leetoja weenigi smarschojofschu puku seedus. Wehl tagad Deenwidus-Franziä, Widus juhras peestaste, wafaras seedu laikä parfimu raschofchanai patehre pawisam 15 lihds 20,000 kilogramu (1 kilogram apm. 2½ mahrz.) oranschu seedu, 10 lihds 15,000 kilogram. roschu un 2,000 kilogr. jasminu seedu. Wairak lä 15,000 zilweku tur nodarbojas weenigi ar puku kopschanu un isgadus teek raschots apmehram 800,000 kilogr. pomadu un smarschojofschu effu. Tomehr jaunakä laikä kimija ari schini ruhpnenezibä radijuse pahrgrossibas, fahdamä mahfsligi pakatraschot dabä atrodamäs smarschojofschas weelas. Pee tam israhdijs, ka smarscha naw aisween attariga no kimiskä fastahwa, jo ir isdeweess isgatawot weelas, kuras pilnigi tahda pate smarscha, lä daschai dabä fastopamai weelai, kurpreti täs kimiskais fastahws ir pawisam sawads. Tä peemehram mahfsligi isgatawotais moschus pehz smarschas pilnigi lihdsinajas dabistajam, kuru dabon no moschus wehrscha, lai gan kimiski abeem faweenojumeem naw ne masakas lihdsibas. Turpreti ar dabas raschojumeem ari pehz kimiskä fastahwa pilnigi weenadi ir mahfsligi isgatawotee kumarins, „Waldmeistera“ smarschojofschä weela, wanilins, kuru agrak isgatawoja no waniljes stahda pahfstim un wisjaunakä laikä atrastä wijolischu smarschojofschä weela. Schis weelas, täs mahfsligi raschot leelumä, tapuschas eewehrojami lehtakas un pilnigi isstauduschas dabiskas.

Weena no dahrgakäm un smaltakäm smarschojofschäm weelam ir roschu effa, kuru agrak isgatawoja weenigi austruma semes. Wehlaku roschu audschana pahrgahja ari us Balkanu pussalu, kur to leelä mehrä sewischki peetopj Bulgarijä.

Beidjamā laikā ari Bahzija ar labām sekmeņiem nodarbojoties ar rošču kop-ščanu leelumā. Saunakā laikā ķimiki nahkufši un pehdam ari ņai wehrtigajai weelai un nepaees warbuht ilgs laiks, kad ņahks mahkfligi isgatawot ari rošču eku, furu tagad gandrihs usfwer ar seltu.

Lihds ņhim apluhkojam ķimiju wairat kā dabas pakatmeģhinataju, aifrahbidami un daščam eewehrojamašam weelam, kuras tai lihds ņhim isdewees mahkfligi isgatawot is pamata weelam. Lai gan, k radsejam, dašči no ņheem ņaweenojumeem ir ari praktiškā ņinā eewehrojami, tomeht teem lihds ņhim bijuše wairat teoretiska nošime, kā peerahbijumeem, kā tee pašči likumi un dabas spēhi, kas pahrwalda weelas mainu nedsihwajā radibā, darbojas ari ņahdu un dsihwneeku organišmōs. Praktiškā ņinā eewehrojamašus panahkumus organiškā ķimija ņašneegufe, radidama nekaitamas jaunās, daščadeem noluhkeem noderigas weelas, kuras dabā nekastopam. Pee tahdam peeder pirmā kahrtā wiš tee nekaitamee ņaweenojumi, kuru isgatawo no akmenogtu darwas, kā mahkfligās krahšas, ahrštejamās ņahles un daščadeem ziteem noluhkeem noderigas weelas. Lai kam gan neweenā zitā ruhpnēezibā nebuhs atrodams til turš ņafars stary ņinatni un prakst, kā mineto weelu raščoščanā no dabas weelam. Leelisko fabriku darbiba ņhini ruhpnēezibā naw nekās zits, kā ņinatniškās laboratorijās isdarito pehtijumu un mehģinajumu weentahrscha pakadariščana leelumā. Teoretiskai ķimijai waja dseja ņašneegt augstu attihstibas pakahpenu, lihds ņhee atradumi tika eespehjami. Akmenogtu darwas ruhpnēeziba tadeht ari peeder pee wišjaunakeem ķimijas prakstiseem panahkumeem.

Akmenogles jau ņhi gadu ņintena ņahkumā Anglijā ņahka leetot apģaifmojamās Ćašes raščoščanai. Pee pehdejās isgatawoščanas attrihtoščo darwu ņahkumā atmeta pee malas, kā pilnigi newehrtigu ņahnu raščojumu. Ćewehrojot ahtro Ćašes apģaifmoščanas isplatišchanos un mišģigo ņhim noluhkam patehreto akmenogtu wairumu, naw ko brihnetees, kā jau ņhi gadu ņintena pirmā puše eewehrojami ķimiki nodarbojās ar akmenogtu darwas ķimisko ispehtišchanu, kā ari mehģinājumeem, kā ta wišlabaki buhty isleetojama derigeem noluhkeem.

Šhee pehtijumi peerahdija, kā darwa naw weenads ķimiks ņaweenojums, bet pastahw no daščadeem ogkurascha ņaweenojumeem ar uhdenradi un ņahbekli, ku-

reem beeschi peeweenojas ari ņahpeklis un ņehrs. Šho ņaweenojumu ņkails jau tagad ņašneeds gandrihs 100. Wišeeewehrojamašee stary teem ir benzols, tolnols, karbolņahbe jeb fenols, naštalinis un antrazens. Struktur-ķimijai attihstotees ķimiki pamasam isdibinaja ņho ņaweenojumu ķimisko buhwi un tad no teem isgatawoja nekaitamus jaunus ņaweenojumus ar daščadām derigām ihpaščibam. Tā peemehram no benzola ar daščadu ņahbju un zitu ķimisku weelu palihdsibu isgatawo pirmš anilinu — un tad no pehdejā nekaitamas daščadas krahšas, tā ņauktās anilina krahšas. Anilina krahsu raščoščana nodibinajās ņeščdesmito gadu ņahkumā un par ņhis ruhpnēezibas ahtro usplauščchanu leezina tas apstahklis, kā par nepilnūs 20 gadus agraki gandrihs bešwehrtigo darwu 1875. Ć. jau maksaja 40 marlu (apm. 18 rubl.) par 1 tonnu (61 pudu). Raščoščais ņwarigais atradums bija mahkfligā alizarina isgatawoščana no antrazena 1869. Ć. Šho ņwarigo krahsu weelu lihds tam isgatawoja no krapa (Krapp) ņahdu ņaknem. Ar ņhi ņahda audseščchanu ņewiškhi Franzijā nodarbojās wešeli apģabali un tā rašcha 1868. Ć. bija ap 4 milj. pudu leela, apm. 30 milj. rubl. wehrtibā. Tagad dabistais alizarins zaur mahkfligo pilnigi isšumts, kas isņkaidrojas netik ween zaur pehdejā lehtato raščoščanas zenu, bet jo leelā mehrā ari zaur to, kā pehdejo eespehjamš isgatawot daudš tihratu un tadeht krahšas isnahk daudš ņpoščakas un pastahwigatas nekā pee krahšoščanas ar dabisko krahsu. Zaur ņho ņwarigo atradumu, pehž tahda eewehrojama ķimika wahrdeem, „audumu ruhpnēeziba tika eewehrojami weizinata, tirdšneezibai un ņatiksmei atwehrās jauni želi. Zaur anilina krahsu nepilnibu modinatais aisspreedums pret mahkfligo krahsu isfuribu un pastahwibu wišpahribā bija lausts. Ķimiskās ruhpnēezibas Ćala mehrkis bija ņkaidri redšams: dabas raščojumu weetā raščot mahkfligi lehtatas un labas patehrejuma weelas.“

Pirno weetu stary pašaules walstim akmenogtu darwas ruhpnēezibā eeneem Bahzija. Tiklab Franziā, kā Angliā ir peespeestas ņawu darwu ihwest us Bahziju, tur ta teel isstrahdata tiklab par krahsu, kā ari ahrštejamām un zitam weelam. Wišu 1882. gadā raščoto organiško krahsu wehrtibu peemehram rekħina ap 90 milj. marlam (apm. 40 milj. rubl.), no kā 2/3 nahk us Bahziju. Šhis Bahzijas pahrsars organiški-ķimiskā ruhpnēezibā isņkaid-

rojās zaur teoretiskās ķīmijas dedzīgo pēkšņu un pabalstīšanu. Bahzu augstskolās un ķīmiku pamatīgo teoretisko skolotāju, zaur to tee top spēhīgi patstāvīgi tablat strahdat un parvairot titlab sinatni, tā tehniku jauneem atradumeem.

Ari starp mahstīgo ahrstejamo weelu atradejeem fastopam gandrihs weenigi Bahzu wahrdus. Sau 1860. g. Hermans Kolbe iſgatawoja no karbolstahbes un ogļu stahbes salizilstahbi, kuru ahrstneezibā leeto toti dauds titlab eelſchīgi, tā ahrjei. Salizilstahbe tanī sinā lihdsinajas karbolstahbei, tā abas ir nahwigas gīstis preeſch wīfadu ſugu ſlimību dihgteem, bazīteem, un tadeht leelā mehrā teef leetotas ſcho dihgtu iſnihzināſchanai — deſinfekzijai. No anilīna Knorrs 1884. g. iſgatawoja ſintetiſki antiſpirīnu, kureſch lihds ar antiſebrīnu, ſenazetīnu un dauds ziteem ſaweenojumeem noder tā lihdsjefti pret drudſi. Organīſko, pa leelakai datai no augſchā minetām darwas ſaſtahwa weelam iſgatawoto ahrstejamo ſahtu ſtaits beidsamds deſmit gads droſchi ſaſneedſis wairaf ſimtuſ. — Rā baudamu weelu beidsot wehl waram minet 1885. gadā atrasto ſaſcharīnu, weelu, kaſ ir apmebram 300 reiſeſ ſaldafa par zūfuru un kuru zūfura weetā leeto ar zūfura ſlimību ſaſlimuſchi ehdamu weelu ſaldinaſchanai. Ari ſchim atradumam raduſchees dauds pakamehginataju.

Wiſſ ſchee ſwarīgee atradumi, tā jau minejam, bija ſtingru ſinatniſtu pehtijumu panahumi un bija eepēhjami titai tad, kad ķīmija jau bija eewehrojami tuwojuſeſ tam ſtahwoſkim, kuru ſchi apzerejuma ſahtumā noſauzām par dabas ſinatnu gala mehrki, proti, uſ doto apſtahku pamata eepreeſch noteikt kahta dabas notikuma gala iſnahumu. Analitiſki dabas weelu ſaſtahwu iſpehtijūſchi, ķīmiki pamaſam, ſoli pa ſolim, mahzijas no ſaſtahwa dakam atkal ſalikt dabā ſaſtopamas weelas. Tā attihstijas ſintetiſkā ķīmija. Iſpehtidami daſchadas organīſkas weelas ķīmiki tablat mahzijas paſiht likumus, pehz kureem atomi ſaiſtas par molekuleem un kahta mehrā no pehdejo buhwes atkarīgas weelu ķīmīſtās ihpaſchības. Saweenojumu ſtruktuas jeb buhwes likumi, tā ari mahziba par atomu ſtahwoſki teſpā (ſtereokīmija) padarija ķīmiju ſinamā mehrā lihdsīgu tehniſkam, buhwes un maſchinu ſinatnem.

Tāpat tā namdaris pehz ſinama plana un pehz buhwes mekanīkas likumeem no atmeneem un baſkeem uſbuhwē ehku, tāpat ari ķīmīkis pehz mineteem likumeem atomu pee atoma ſaiſtidams ſaſtahda molekulu, kura ķīmīſtās ihpaſchības tas ar deeſgan leelu droſchību ſpehj noteikt jau eepreeſch. Wehl labaki neiſgi atpakat kahts eewehrojams ķīmīkis ſalihdsinaja ſintetiſkā ķīmika darbību ar maſchinu inſcheneera rihtkoſchanos, aiſrahdidams pee tam ari uſ ſtarpību, kaſ ſchimbrīſcham wehl paſtahw ſtarp ķīmiju un uſ droſcheem mekanīkas likumeem pamatoto maſchinu buhwes tehniku. Tas iſſakas apmebram ſahadi: „Sinamā mehrā mehs ſawas ķīmīſtās metodeſ waram peelihdsinat mekanīſkās tehnikas darbībai, ſtarpība ir titai tā, tā pehdeja iſeet uſ nedihwas weelas ahrjei weida pahrwehrſchanu, kamehr ķīmijas uſdebums ir ar eelſchīgu ſpehtu apbalwotā molekula pahrwehrſchana, un tā mehs wehl neſpehjam ar inſcheneera droſchību eepreeſch aprehinat ſawas konſtrukcijas pilnīgo tehniſko panahumu. Tas mums wehl zaur mehginajumeem ſaluhko iſdibinat, tadeht tā muſſu buhwes likumi wehl ir nepilnīgi. Bet tāpat tā maſchinu buhwetajs pehz dota plana kaſ, lode, kneede un mehri, kamehr no neiſſrahdata dſelſis waj loka gabala iſnahk derīga maſchinas data, tāpat ari ķīmīkis neiſſtahdato dabas weelu ſuhta no rokas rotās, ſlorē, bromē, oſſidē un reduzē,*) tai peeweenos ſalpetera waj ſehrkahbes, amonjaka waj uhdena grupas, kaſ atomu ſehdes un rīnkus, lihds beidsot katris atoms atrodas peenahkoſchā weetā, jauni molekuli ſtruktuas jeb buhwes planā.“

ſchini pahrſkatā par galwenaſkeem ķīmijas panahumeem 19. gadu ſimteni eewehrojām wairaf organīſkās ķīmijas attihstību un tās panahumus ruhpneezibā, tai noluhkā, rahdit zeefcho ſataru ſtarp ſinatniſtu pehtīſchanu un ruhpneezības attihstību muſſu gadu ſimteni. Ari neorganīſkā ķīmija ſchini laimētā naw bijuſe nabaga ſwarīgeem atradumeem un eewehrojama praktiſkeem panahumeem: lai minam titai ſehrkahbes un ſodas ruhpneezības, metalu iſſrahdaſchanu un leeloſ elektrokīmijas**) panahumus jaunatā laikā, taſ wiſſ ſchee leele panahumi naw ſahwejuſchi tit tuwā ſatarā ar ķīmijas teoretisko attihstību, tā organīſki ķīmīſtās ruhp-

*) Apſtrahda ar ſloru, bromu, ar ſahbekli peeweenojochām (oſſidejoſchām) un atnemochām (reduzējoſchām) weelam.

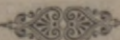
**) Stat. „N. W. M.“ 1897. g. 2. un 3. burtnijā.

neezibas usselfchana. Organiskai kimijai bes tam, ka redsejam, daschods gadijeendods isdeweess netif ween dabai pakaimehginat, mahksligi pakatraschot zilwekam derigas weelas, bet pat to pahrspeht tiklab derigu saweenojumu skaita, ka ari to labuma sinā. Zilweka dshwiba un labklahjiba ir zeeschi fahstita ar organisko radibu un ta usturai wajadfigo organisko weelu mahksliga rashesofchana ir no leela swara preekfeh wifas zilwezes nahkotnes. Statistiski aprehkinats, ka zilwekem tapat wairojotees ka lihds schim, seme reis wairs nespehs isdot tikdauds augtu, zit wajadfigs zilweku pahrtikai. Ta tad zilwezes nahkotne teescham ir atkariga no ta, waj kimijai reis buhs eespehjams raschot is neorganiskam weelam wifas tas pahrtikas weelas, kuras zilweks tagad dabun stahdu un lopu walsti. Drusku pahrspehletā weidā daschus gadus atpakal scho jautajeenu, ka ari wispahrigi kimijas nahkotni pahrrunaja flawenais Frantschu kimikis Bertelō (Berthelot).

Behz Bertelō wifs tas, ko kimija lihds schim safneegufe, esot titai pasahkums; drihs ween ta kerschotees pee dauds swarigakeem usdewumeem. Lai wispahrigi tehnika un ruhpneeziba waretu sekmgaki usplaukt nekā lihds schim, esot wajadfigs gahdat par weegli pee-ejameem un neisfmetameem spehka awoteem. Lihds schim radija twaitu twaita maschinās zaur atmenoglu kimistu fadefinaschanu; bet atmenogles ir gruhti pee-ejamas un to wairums gadu no gada masinajas, tadeht jamelle pee laika pehz zita spehka awota. Schahda spehka awots ir krichofchais uhdens, kura krichanas spehtu jau tagad sahlt pahrwehst par elektribu; pehdejo eespehjams aishwadit us leeleem tablumeem un leetot wisadeem, tiklab spehka radifchanas, ka kimiskeem noluhkeem. Bet nahkotne eeschot wehl tablati, ta isleetoschot tekniskeem noluhkeem faules un semes eescheenes siltumu. Esot drofschi zerams, ka nahlotnē schoš abus spehka awotus leetoschot neaproseschotā mehrā. Desmit lihds diwipadesmit tuhstosch pehdas dsli semē eeraktees nepahrspehjet jau tagadnes, tur tad wehl nahkotnes tehnikas spehju. Schis awots semes wirsu apgahdaschot

us gadu simteneem ar wajadfigo spehtu. 2000. gadā nebhuschot wairs ne semkopju, neds ganu, buhschot beigufes semkopiba un lopkopiba. Ar semes eescheenes siltuma palihdsibu tad buhschot eespehjams kimiski isgatawot wifas zilwekam wajadfigās baribas weelas. Ka tas prinzipā eespehjams, to jau peerahdot lihdschinejee panahkumi kimijā, ka peem. tautu, ektas, zutura, ogku hidratu un zitu weelu mahksliga isgatawofchana masumā no neorganiskam weelam. Ne-esot ko schaubitees, ka drihs ween atradischot ari slahpekli saturoscho baribas weelu, gatas olu baltuma, kimisko fastahwu un mahksligu gatas isgatawofchanu. Wifas schis weelas radischot ar jaunā spehka palihdsibu no ogles, uhdena un gaisa. To, ko lihds schim stahdi un dshwneeki padarija, to padarischot labati un pilnigati ruhpneeziba. Nahkschot laiks, kad neatkarigi no gada laika, no leetus un faufuma, no falnas, krusas un kaitigeem kulaineem katram zilwekam par lehtu zenu buhschot pee-ejama bariba, mahksliga olu baltuma, tautu un ogku hidratu weidā. Ganibu un tihrumu wairs nebhuschot, bet to weelā aplahschot semes wirsu dahrsi, kureds augschot zilwekam par patifchanu un azu raugu pukes, sahle un koti. Ar mahksligas baribas rashesofchanu isjudischot ari starpiba starp augligeem un neaugligeem wideem un zilweki warbuht ustureschotees taisni tukfneschods, tadeht ka gais tur faufaks un weseligaks nekā mitrajods, purwainods semes apgabalods, tur tagad nodarbojas ar semkopibu. Zilweki tikumigi labofschotees un palifschot lihdsheetigati, tadeht, ka teem sawai usturai wairs nebhuschot wajadfigs isnihzinat un bendet dshwu radibu u. t. t.

Ihst fakot, Bertelō reds zilwezes paradij nahlotnē, ka ziti to melleja pagahtnē. Ir jashaubas, waj wif schee ideala finatnu wihra nahlotnes sapni kahdreis peepildisees, naw ari zerams, ka kimija jau 2000. g. buhs safneegufe tik augstu attihstibas stahwolli, bet spreeschot pehz ta, ko ta safneegufe lihds schim, nepilna gadu simtena laika, naw jashaubas, ka kimija schim stahwollim turwojas milsu sofeem.

Liktenis.

Romans no Seiboltu Jelaba.

(Turpinājums.)

XV.

Brihwlaidu Treimanu Pawils pavadīja lahdā radu dšimtā, tāt brihwdeenam beidsotees wīnsch uš lahdām deenam pahrbrauzā mahzītājā muišchā, lai apgahdatos ar wjadšigo naudinā un tad atkal dotos uš augšstolu. Wezais Treimanis faslima un dehlam bija jano-kawē pahra nedekas no skolas laika, no-gaidot, kamehr tehws atwesekojas. Pree-zigā garā wīnsch nobrauzā uš Turjeru, lai ušsahktu festo mahzības gadu. Pil-sehta winam islikās staisitaka, tā pagah-juschō gadu, swabadati wīnsch uselpoja, pastaigadamees pa pilsehtas eelam, jo tehwa mahjās wīnsch bija isdširdejis, tā Birsneeku Zahnis apseewojees un aishze-tojis uš Sibiriju. Schi apšina ne masumu ween pazehla wina juhtas, jo Birsneeks bija weenigais zilweks pilsehtā, kura seja tam nepatika, kuru wīnsch it tā baidijās fastapt. Wīnsch nu jutās brihwš un lai-migs: nebija wairs pilsehtas muhrōs tā zilweka, kas winam teiza skaidru pateesību azis un kuru wīnsch tamdeht bijās un tu-reja par sawu naidneeku.

Beedri wīnu šanehma gawilem un pirmās deenas jautri aishzejeja pee pu-to-scheem kaušem, stahstot brihwlaidā peedš-wotos brihnumstahstus. Dajšam labam neatlikās nemas wairs laika nostaiगत uš augšstolu, šaulite weenadi wīnus pahr-steidsja jautrā šabeedribā. To starpā ari atradās Pawils, lai gan uš augšstolu brauzot wīnsch bija nodomajis šhini gadā beigt sawas mahzības, — bija jau tāt jano-leek pahra neezigi eshameni, jits wīš go-dam peežōs gadōs bija padarits.

Ar pagahjuschō pušgadu isstahjās ij augšstolas wīnu šabeedribas wezafajs un Pawils tika eewehtlets šhini goda amatā, kuru ilgaku laiku eenehma tikai augšstol-neeki no ihstām muišchneeku dšimtam. Schis apstahllis leeliski pazehla Pawila pašchapšinu. Wīnsch farihtoja leelas dših-

reš ar weesibam un latra isglihtota pil-sehtas jaunawa stahstija weena otrai, tā skaisitais Sauls nu esot šabeedribas seniors.

Kahdu nowakaru Pawils ar saweem tuwakajeem draugeem padšihwojās Kruma weesnizas dahrsā. Wīnu starpā ari bija mums pašstamais Mutšehle. Mas wīnsch bija pahrwehrtees, tikai tauku šods bija pee-nehmees un aztinās tapuschas wehl schau-rakas, kuras tagad wīnsch pašlehpā aij maseem lodšineem šelta kalumōs. Mutšehle pats apgalwoja, tā wīnsch redsot jo šmal-taki, jo schauraki wīnsch azis aishwellot; ja wīnsch luhkojotees zaur masu, masu špraudšinu, tad wīnsch latru šlimibu re-dsot „lihdš pašchāi gruntei“ un tad weegli ahrstet. Waram ari eebisit, tā Mutšehles ihstais wahrdš bija Dornis un wina tehws, ari ahrstis, zaur leeliskeem publineem lahdā šinatniškā eestahde bija atradis jaunu, wehl nepasihtu bazilu, kura tuwako ap-raštu beesā rakšā wīnsch dahwinaja lah-dam augštam kungam un tā eemantoja no daudšiem neezinato, bet no wehl wairakem šahroto maso wahrdinu trim burteem pa-luma preešchā. Ari jaunais Dornis ne-kad nepeemirša šchi masā wahrdina uš-rakšit sawa wahrda preešchā. To šinaja ari wina beedri un weens šobgalis jautāja: „Nu, Mutšehle, waj tawš pap's buhs at-kal atradis kahdu jaunu bazilu, lai isbee-detu wīšu šinatniško pašauli?“

„Wehl ne, bet es tizu, tā drihšumā wīnsch šo leelisku atradis, lai zaur sawu atradumu ari sawu dehlu daritu nemiršigu.“

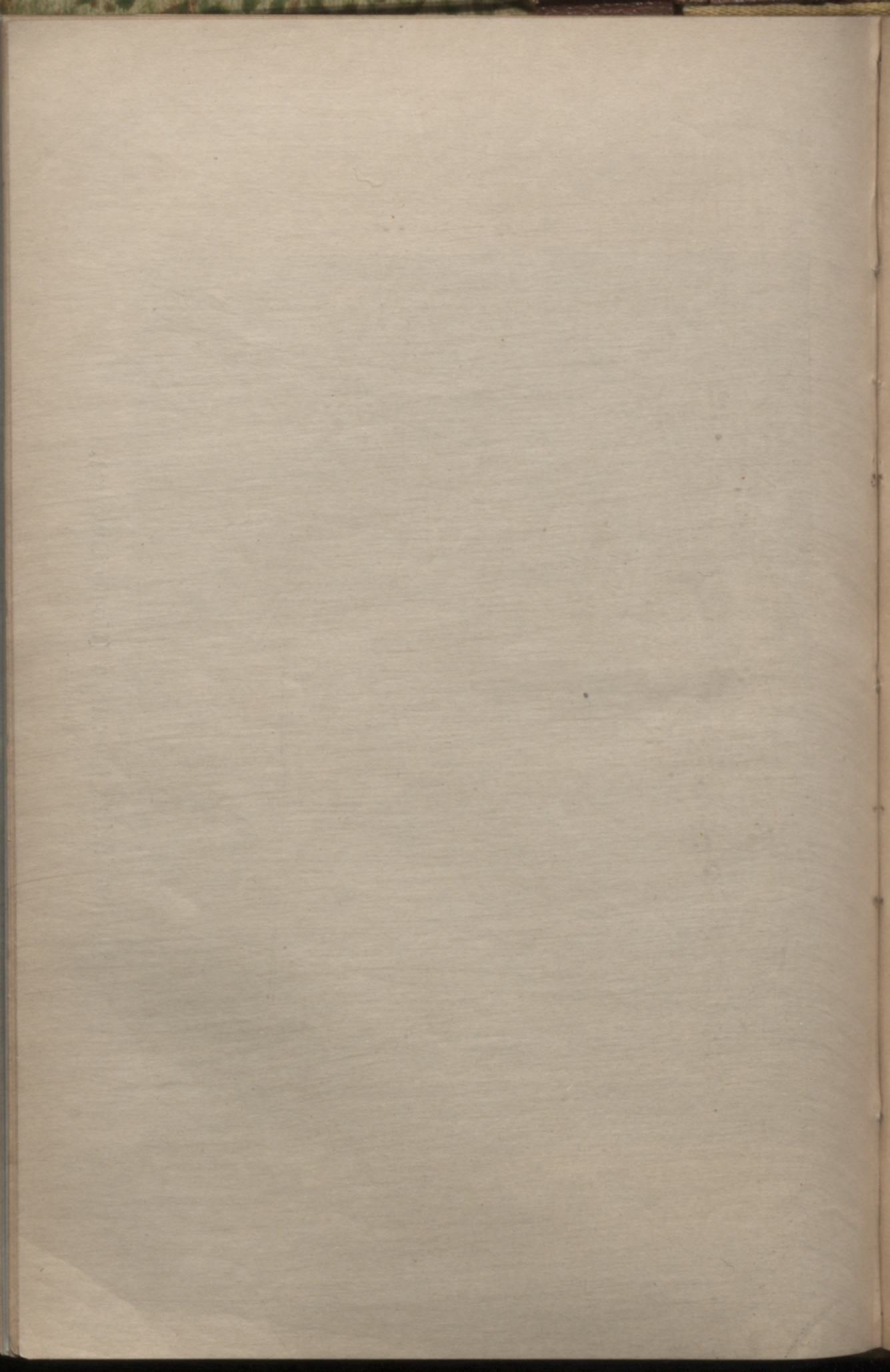
„Nu, jit wahrdus šchinis brihwdeenās ar papu isrunaješ?“

„Tikai knapi diwus. Kad pahrbrauzu mahjās, tad otru deenu šatikamees pee ašaida.“

„Waj beidši? wīnsch eewaizajās, ee-raudšidams, tā ari es mahjās. Wehl paees kahds gadinšch, es atbildeju. Wīnsch tikai papurinaja galwu, šinams, man pee-

Diejaſ kalus Parnasſ (Monte Parnass).
No Rafaela.

krišdams, un tublin atkal devās pee sarveem pehtijumeem. Kad schurp brauzot schlibramees, tad winam til knapi bija laifs eespeest man ļaujā man wajadfigo ņhlo naudu, — no farunas jau i nedomā. Ka tewi septini sefti, es ņatu, tahds pap's lai aug us atmena!"

Beedri tam peebalfoja un dsehra us kreetnu papu weselibu.

"Saul, waj pasihsti jau ņhi pusgada pilsehtas ņstaištuli?" tahds eetaujajās.

Kā israhdijs, tad Pawils wehl winas nepasina. Nu aehmās zits zaur zitu winu istehlot spilgtakām krahsam, kam til bija gadijuseis laime ņstaištuli redset.

"Kā tad ļauj ņho brijnumputnu?" Pawils ļautaja.

Neweens neņinaja atbildet. Wiņi winu bija redsejuschi pastaigajamees kopā ar otru ļaunawu, kura eņot waj nu winas beedrene waj ari kalpone. Daschi ari bija nowehrojusch, ka wina eegreeschotees ļaunā palkawneela namā, kuresch nupat brijwdeenās pahzeltis no Petrapils us Surjewu.

Dornis til smihneia, atgahsees solā.

"Mutņhel, tu ko ņini, ņper til ļautā!" draugi winam usmahzās, pasihdami wina waibstus.

"Ka tewi septini sefti!" Mutņhele no splahwās. "Par spihsti wiņam ņawam reņnumam es eņmu wairak ispehtijis, ne kā ļuhs wiņi, ņmiidseni, kopā. Klaufatees un ņchkurinat ausis: ņstaištuli ļauj Marju, wina ir Pota, palkawneela Wessija meeņiga meita: Marjas pawadone ir winas beedrene un istabas meita."

"Marja, dsejifis wahrds!" Pawils eebilda. "Wina jau ļaikam katoleete?"

"Naw katoleete," Dornis pastaidroja. "Wina ir dņimuse Wesslijam pirmā ļaulibā ar ļahdu luteranu garidsneeka meitu, kura meitu krištijuse un usaudņinajuse ņawā tijibā. Gadus desmit atpatat Wesslijam pirmā ņewa miruse un nu winsch eņot prezejees ar ļahdu ņawas tautas kundsi. Pamahte neleefotees par pameitu ne ņnotees un katra eņot ņawas tetas."

"Gods Mutņhelem par ļaunajām ņinam. Lai usdseram winam un daitajai Marjai!" beedri usļauza, ņastandinadami glahņes.

"Sa gribat winu redset, tad til pehz pusdeenās noejat Katrinās dahrsā, tur wina mehds beeschi noņtaigat. Til neapņwilinat ņpahrnus, Polecete naw muhņejo ņlukis!" Dornis wehl beedinaja un islihoja ļaukā.

"Nu, Saul-brahl, tur tew ļauns ļauks uswaret ņho zeetofniti," ļahds beedris jobjās.

"To es ari no ļums isluhdsos: ņho darbu, beedri, ustizat man! Us ļabu weikņmi, ņweiti, beedri!" Pawils ņastandinaja ar beedreem glahņes un usdseedaja:

"Lai usdseram, lai usdseram,
Deesin waj ilgi dņihwojam!"

Dtru deenu Pawils jau ļaikus bija mehcha dahrsā un ņehdeja Dorna apņihmetā weetā ar awiņi rokā, it kā ļasidams, bet winsch garļaikojās us nebehdu un "luhreja" pahri ļaikraņtam, waj jel reisi nenahks gaiditā ņstaištule.

"Pee ņarkana ņaules ņarga tu winu pasihņi!" ļahds beedris, kas Poleceti jau bija redsejis, winu puszekā pawadot bija eetschulstejis tam ausis. —

Ļahza raibi, melni un wiņadi ņaules ņargi, bet ņarkana nejuta. Beidsot, beidsot ņengaiditā parahdijs dahrsā un gahja winam it tuwu garam. Pawilam bija ja-apbrijno Polecetes burwigais ņstaištums. Behlais stahws noderetu tehneekam par paraugu. Melnās usazis zehla gaismā peeres baltumu un beesās azu ņpalwimas ņlehpa tumņchās, ļaislās azis. Til weenu ņtatu mantoja Pawils, bet ņchis ņtats eedņinaja jau tā eedomu ļaislibā usbudinato ņirdi. Pawils bija atradis wairak, nekā zereja un gaidija. Bet ņchi daitā ņejina winam islitās tibri tā pasihlana, tā redseta, til westi winsch mozija ņawu atminu, bet neatzerejās, kur. Galu galā winsch nodomaja: "Wina ir ta, ļahdu es ņawds ņapnds eņmu istehlojis ņawu weidolu, tamdehņ wina man leetas buht redseta."

Gabaliku no wina atņehdās daitā Marja un tehrseja poliņi ar ņawu beedreni. Pawils neņaprata ņarunas, bet ņchis ņlanās eewitnoja wina ņirdi un winsch neapnika klaufitees Polecetes waldā, kura til apaki un ļozidamās daschdaschadās ņlanās pluhda par winas luhpam. Winsch nogrima ņapnu ļaimē, tā nu atradis mihļejamu buhtni.

Ļaislu ņtatu winsch radņijās ņstaištulē, ļamehr ir Marja azis pahehla un winu ņtati trustojās. Schodeen winsch newehlejšās wairak panahht, bet weegli pret winu galwu palozidams, tā pret wezu pasinu, winsch gahja mahjās un metās gultā, lai aishwehrtām azim ņapnotu par daito Marju.

Dtreis ar ņstaištuli dahrsā fateefotees Pawils ilgi newilzinajās, bet isdewigā brijdi bija winas ņahnds.

„Daitās jaunkundšes azis muhsu maf-pilsehtas mešča dahrs gan laikam sche-lastibu atradis, ka wina ta pagodina ar beeschu apzeemojumu?“

„Gan neapšinos deruse eemesla, lai laudis eewehrotu, ka ari man schi weetina patihl,“ Marja atbildeja un pa-ahtrinaja fokus.

„Beenitā jaunkundse, tizat man, ka tuhstoschām jaunawas sche war atrastees un juhsu flaituma burwigums tomehr wehrsis wisu azis us sewis, kam ween til daituma sajehgā. Beedodat, nedusmojat, ka til wakšrdigi issaku sawu prahta un firds pahrllezibu,“ Pawils nopeetni runaja, fofodams flaitulei lihdsjās.

„Mans kungs, es baidos, ka til jums firds naw mehles galā!“ Marja sobojās.

„Daitā jaunkundse, juhsu wahrdi mani dški sahpina. Lai juhs pahrllezinatu, ka es teescham tā domaju, kā runaju, tad atkaujāt man schehligi, ka jums peebedrojos.“

„Lihdsi schim wehl ne-esmu raduse staigat swešchu kungu pawadibā. Juhs wikatees, mans kungs!“ Marja strupi un aši atzirta.

Pawils nopeetni sabijās, kad Marja drošchi fiboschu flatu luhkojās winam azis, gluschi nosahrtuse un stipri speesdama beedrenes roku, ka schai bija waj jaeekleedšas.

Sirsnigu flatu un mihlstu, mihligu balši Pawils luhdsjās: „Atwainojat, daitā jaunkundse! Nu, es esmu til waren runigs, ka gluschi peemiršu ispidit isglishtota zilweka peenahkumu, bet wairak wainigs ir juhsu karaliskais flats un burwigais dailums, kas mani, nabadšinu, pawisam apstulbināfa. Mans wahrdš ir Pawils Dreimanis.“ Wairak winsch neispauda, jo stahwolkī jau flaitule wareja wehrot no wina krahšam, bet weegli palozidamees winsch sneedsa sawu roku, kurā Marja eelika til pierstu galus.

Saruna nu pluhda straujaki un Pawils nobrihnejas par jaunkundšes attapigo garu un atjautigo walodu. Kad Marja atsehds ehnā us sola un wedinaja ir Pawilu eenemt weetu winai lihdsjās, tad wina laimes kausš bija pilns. It ne-wainigi beedrene pazehlās, lastdama pa seedinam krumaju starpā, un Marja ar Pawilu palika weeni pašchi. Pawils nogremdejās Poleetes tumšchajās, kaisligajās azis un wina mihlestiba usleesmoja gaischās leesmās.

„Divi zeki tur man staigajami: eegubht sew flaituli par lihgwiniu, waj ari mirt!“ winsch sawā firdi nospreeda un

laimigas schalkas ffehja winam zaur kau-leem. Winsch wiršijās Marjai tuwaki un twehra pehz winas rozinas, bet dusmigs flats attureja wina ispidit sawu kahri. Marja pasauza kalponi, palozijās atwadidamās pret Pawilu un fofoja us dahrsa ijeju.

„Waj til wina nestaitās?“ Pawils prahtoja, sehdedams us sola un pagalam aismirdams jaunkundšes pawadit.

„Ne, wina nedusmojās, jo atwadotees wina man ussmaidija! Schi atturiba, daitā atturiba, ta mani muhscham faistis pee winas kahjam. Ne pee weenas meitenes lihdsi schim wehl ne-esmu atradis schi zehla, flaidrā seewas wehsuma, kas spirdsina firdi un prahtu,“ tā Pawils lihgs-mojās, jo lihdsi schim winsch bija atradis, ka leelakā daka jaunkundschu jau pirmā azumirski kaujas apkamptees, otrā stubstīt un treschā tin waj ap maso pirkštinu, til padewigas ir tās... Un jo stingraka, wehšaka jaunawa ir šapulžē, jo kaisligaka ta ir weenatnē.

Wehl beeschī Pawils satitās no schis deenas ar sawu isredseto un til pileeneem baudija mihlestibu, bet winam flahpa, breešmigi flahpa, un sakaršetais jauneklis kahroja satwert kaušu abām rokām un tad dsert mihlestibas laimi pilneem malkeem, lai tad nahktu, kas nahdams. Winsch atradās pilnigi daitās Marjas walgds, kura til soliti pakal solischa atlahwa winam tuwotees mihlestibas pilnibai, tā us-turedama Pawilu pastahwigā usbudinajumā, kuršch if deenas peenehmās.

Weenreis ussmaidija winam laime, ka drihstleja speesflaitules rozinu, otreiswinsch stubstija scho fahrti balto rozinu lihdsi apnikai, wehšaki jau aplampa winas schmaugo widuzi un nahkoschu deenu jau guleja us zekeem winas preefchā, sweh-redams muhschigu mihlestibu un fanem-dants par atbildi pirmo butschinu.

Kā masa sneega pizina, no nejauschis aiskustinata kalnu wiršotnē, us leju welsdamās peeang par milšigu lawinu, kas mešchus isposta, zeemus tā ar flotu no-flauka un zilwekus un lopus isnihzina, lihdsi beidsot pate besdibena drupu drupās fashchihši, tā Pawila mihlestiba auga augumā un wina wehlejumem ne-bija gala.

Kahdas nedelas wehšaku, wisu nowakarū Pawils un Marja fofoja pa mešča dahrsa nomalem, firoja gar upes malu sneedamees, lastodami. Ustizamā Marjas beedrene bija wina fargs, kas weh-rigām azim raudšijās, lai neluhgti weefi

netrauzetu laimigos. Ja breesmas tuvojās, tad wina tšhaleem ņoņeem panahja ņargajamos un bija trefchā winu beedribā.

Kreħflā winņch pawadija miħlako uņ mahjam un tikmehr luhdsās, kamehr ir Marja kaħwās ņewi pawadit namā, winas istabinā, kurā Pawils lihds ņchim weħl nebija kaħjas ņpeħris. Maņa istabina bija eetaiņta kā maņa ligņdina. Tur bija ainas un teħli, tik newainigi, dabiski, bet tomehr wini kairinaja eedomas un ņazehla kaiņlibas.

„Dailulit, kaui man pee tewis palitt brihtinu un es ņkaiņņchos par laimigako mirņtigo ņarpā!“ Pawils luhdsās, ņehde-dams ņkaiņtulei lihdsās atņwelnē, ņpaiddams, butņchodams winas rozinu un ņahrto kuhliti.

„Miħlulit, tu nenoeħdņ, ko luhdsēes. Mans tehws paħnahņs driħs no beedribas mahjās, waj ari maħte no kundņņchu ņapulzes, kā lai tad es tewi dabunu iņ mahjas laukā! Tu negudrais, eņi jel praħtigaks!“ wina tņchufņteja, to miħli apņkampdama.

Pawils iņleetoja wiņu ņawu runas ņpeħju, wahrdi bira kā pupas un deņmit eemņleem iņņlaideja wiņas meitenes bailes un baņņas. Un Pawils Treimanis palika ņehwatar pee daitās Marjas . . .

Pawila laimes kaufs jau pluhda paħpahrin. Katru otrdeenās un peektdeenās wataru winņch eeradās ņawas lihgawinas namā, jo tad winas tehws ņita lihds gaismai trumpas beedribā un maħte miħņoja naħti pawadit jaunatrasto draugu un draudņenu ņarpā. Pawils aiņmirņa augņņkolu, aiņmirņa draugus, aiņmirņa pats ņewi un nodewās tik weenigi haudai. So wairak winņch dņehra, jo breesmigat winam ņahpa, jo daitā Marja prata paņneegt winam miħleņtibas dņehreenu arween jaunisdomatā, greņnā un ņliħpetā miħleņtibas traufā. Deenas wineem aiņtejeja kā muņņumā. Ja nebija lemts redņetees miħlakās namā, tad wini abi, beedrenes pawaditbā, ņroja pa pilņehtas dahņeem, waj pabraukajās ar ormani, waj ari wiņnajas ar lainu pa Mehtru.

Pirmais miħleņtibas reibonis aiņtejeja un Pawils weħrigakam azim apluhņoja ņawu miħlako. Winam ņirds ņahpigi ņarahwās, kad tihri tā kā nomanija ir daņņas nepilnibas pee ņawas miħlakās. Daņchu azumirņli winam likās, kā Marja, reebigi ņakruntotu peeri, niħinoņchi ņmaiditu un gluhnoņchi winā noluhņotos, bet tās jau bija tikai eedomas, jo azis tik paber-

jejis winņch redņeja atkal winas gludo, mirdņoņcho peeri, dņikās, tumņchās azis un laimigus ņmaidus rotakajamees ap winas ņahrtaim luhpam.

Winņch atzerejās laņjis, kā ņamihlejuņchees ari aiņ leelas miħleņtibas, weenmehr azis ņkaiņidamees, weens otram apniħņtot, tamdeħt winņch jau daņchu deenu laida ņarpā, kur neredņejās ar miħlako. Aiņ gara laika tad winņch atkal uņmeħleja wejos beedrus, kuri ņaneħma winu gan miħkam rokam, bet turweje draugi ari paņobojojās par winu. Pawils patureja ņawu ņakaru ar Marju par noņleħpumu un beedri mitejās winu tirdit, par winu ņobotees, — bija jau wineem ari katram ņawi maņi noņleħpumini, kurus tikai reiņem leelā dņehrumā weens otram uņtizejās, bet kurus gan otrā riħtā ņahņtitajis un klauņtajis atkal. Bija peemirņuņchi.

Peenahja rudens, lapas jau baloja un weenadi retaki un leħnakeem ņoņeem Pawils dewās uņ ņatikņmi ar miħlako. Noņtikās pat briħnumi, kā winņch noņtaigaja daņņas deenas uņ augņņkolu, lai tad ar darbeem un mahzibam aiņņbidinatos pa dakai Marjai, kura gan winu nemas nerahja, bet bija laipna pret winu weenmehr.

Te kaħdu deenu winam duħrās azis ņchi weħņa laipniba un kā aņmens winam ņchaħwās zaur ņirdi domas: waj tik Marja naw beigufe winu miħlet?

Weizigakeem ņoņeem, kā žitām reiņam, winņch dewās ņinamā wakarā uņ Marjas namu, jo žitās deenas winam bija ņingri aiņleegts winu apzeemot. Egot winņch paħrdomaja, kā wini abi ir preezajuņchees tikai par laimigo tagadni un naw nemas paħrunajuņchi par naħtotni.

„Atņehdees, mans miħlais,“ Marja winu laipni uņrunaja. „ņaki, kas tew žekā nepatiħkams gadijees, kā tawa ņeja tik nopeetna, ruhpu pilna?“

„Es ņchodeen atnahzu, lai abi paħrunatu muħņu naħtotni. Es ņalkņtu peħz ta brihtina, kad buħņim uņ muħņchu weenoti un tu peedereņi man, weenigi man . . . man . . . Es žentiņchos pabeigt ņawu mahzibas laiku, lai tad jo aħtrati atņsteigtos ņchis laimes briħdis!“ Pawils tņchufņteja, jo ņem Marjas azim winņch aiņmirņa wiņu weħņumu un bija atkal winas weħrgs.

„Manu miħlulit, kam gan mums wajaga ņcho kopojoņcho ņaiņchu, ko ņauz par laulibu? Waj mehņ tagad ne-efam laimigi? Muħņu ņpeħjā ņahw paiddņinat ņcho laiku tik ilgi, žit mums tiħtas, waj

ari schirtees kà draugeem, ja weens otu kahdreif esam apnituschi. Man schteet, ka lauliba, kas faista nefaraustamam faitem divus zilwekus, til scho mihlestibu isposta, jo tad negribot ronaz apfina, ka mihlejama is zilweks nu ir uf muhschu pee manis peefehdets, winsch nekur newar sprukt un nu man wairs naw wjadfags pret winu ta uswestees wisos sawos darbos, lai ari es buhtu weenadi mihlejama un mihlestibas zeeniga. Schi kauna apfina, kura negribot mostas, ir jau isputinajuse daschu labu fahumâ laimigu laulibu."

"Tew warbuht ir taifniba, bet kà nahfoschs mahzitajs es newaru dschwot tahdu dschwit, tamdeht schis domas jamet gluschi pee malas."

Marja til plaufstas ween safta. "Tu — mahzitajs? Un lihds schini briedim es ta nesinaju!"

Pawils bija pahresteigts. "Tu teescham nesinaji? Waj tad ne reises es tew nestahstiju, ka mahzos par mahzitaju?"

"Ne reises ta ne-esmu no tawas mutes dsirdejuse," Marja apgalwoja.

"Un tu ari ne reises ne-esi waizajuse, kas es esmu, un ko es mahzos?" Pawils pahmeta.

"Waj tad tu fini, kas es esmu, pehz ka es zenschos?" Wina strauji atbildeja, siboscham azim, bet nolaisdamas atkal turpinaja: "Mehs preezajamees par sawu mihlestibu un runajam par to, zits wifs mums bija blakus leeta."

"Tew teefa gan, bet tapehz ari nu ir laiks, ka pahrunajam leetas, kuras nepahreet. Es zeru uf nahfoscheem Zahneem pabeigt sawu mahzibas laiku un tad tewi pahriwest par sawu mihko seewinu," Pawils runaja un mihlinadamees apkampa wina, bet Marja israhwas no wina rokam.

"Tu gribi west mani uf semem un tur aprakt mani dschwu klusajos muhdos, mani, kam afinis til strauji rit un kas fewi juht desmitas dschwibas? No sawas mahtes nohtahsteem es pahstistu mahzitaja seewas weenmuligo, behdigo dschwit uf laukeem. Nemuscham tas nenotiks!"

Gluschi ustraukt Pawils uslehza kahjas. "Marja, ne wahrdina wairak, tu saplost manu firdi gabalos! Tu nemihle manis!"

"Un mani tu mihle, kad gribi mani padarit par sawu wehdseni un west uf laukeem par zectumneezi. lai tur no wahrgstu pee meefas un dwehseles? Tu esi patigs, kà wif wihreeschi, ta ir ta waina!"

To Pawils ir fapni nebija gaidijis un fatreekts winsch atsligha atsweltnè.

"Marja, Marja, ar nodomu tu runa schos klarbos wahrdus! Tu gribi no manis attratitees, manis tu wairs nemihle, tapehz tu biji pehdejâ laikâ til auksta! Nu es wifu nojehdsu!"

"Peerahdi tu man, ka tu mani mihle, un es tewi peeluhgschu, deewinaschu! Schis amats newar buht tew pa gaumai, atfatees no wina, wif zeti tew wakâ, tur ir eeguhstami laime un gods. Sannemees wihra duhschu, nokrati schos pinektus, kas tew saista kahjas un rokas; zentees kà waronis pehz slawas, waras un goda, tad es tew blatam zihnischos, tewi muscham mihledama!"

"Es newaru, newaru! Swehts solijums mani saista pee schi amata. Prafi manu dschwibu, manas firds afinis, wifu ar preeku tew doschu, til neprafi, lai lauschu swehrestu, ta es newaru," Pawils waideja.

"Waj tu ari man neswehrejî muschigu mihlestibu? Waj tas naw swehrests un to tu gan wari laust? Tawa gkehwliba wehl isdsehstis pehdejo mihlestibas dsirfsteliti manâ firdi. Ja, gkehwlis tu esi, ne wihrs!"

Kà ahprahstigs winsch uslehza no atsweltnes kahjas un kà krampjods fasschnaudsa Marjas rotu: "Marja, nesaimo, katris taws wahrdus ir kà wesera fiteens, es nespehju wairs kabrtigi domat!"

Spehji winsch nokrita zetos pee Marjas kahjam un kà ahprahstiba kledsa: "Saproti, Marja, bes tawas mihlestibas es newaru dschwot! Saproti mani un atbildi, waj tu wehl mani kahrdinasti?"

"Ja manu mihlestibu no jauna gribi eeguht, tad fini, kas tew jadara," Marja auksti atbildeja un nowehrfas.

Kà ahprahstâ Pawils patehra zepuri un isfrehja pa durwin.

Ispuhrufcheem mateem, peleks feja, tahds winsch drahfas zauri pilsehtai, pats nesinadams kur. Weidsot winsch atradas uf Mehtras krafta, un fastinga aif isbailem: waj tad schi nerimstoscha uhdens pluhschana un tezeschana waretu dot winam meeru? Ne, ne! dschwot, dschwot! — fkan bals tam kruhtis un aschi winsch metas atpatak kruhmos un bes spehka pahriht pee semes. Nofas winsch saleek sem galwas, spehja, apjaut sawu stahwolli, winam juhd un besdomigi winsch raugas padebeschos . . .

Pawils pirmo reisi peedfchwija, ka seeweete pretojas wina gribai. Nesin, waj winsch paliktu pee wahrdâ, ja Marja wi-

nam padotos. Drihsaki tizams, ka wini tad issapnotos par naktotni, sanihstos un Marja nebuhtu pirmā, kuru winsch pamestu winas liktenim. Bet nu nahza negaidot spehreens no otras puses un ustrauza winu trakā usbudinajumā.

Pawils atjehdsās tik, kad jau bija kreetna krehsla un beesa migla, kā spoķu tehli, zehlās ij upes. Winsch usleħja kaħjās un nodrebeja aīs rudens weħsuma. Winam sametās tik bailes ņhe weentulim pee upes esot, ka nadsigeem ņoteem taš dewās atpatak pilņehtā. Nonahzis ņawā dņihwołli, winsch metās nenogehrebes gultā un eekrita drudņchainā meegā.

Mihā winsch pamodās noswihdis, bet reisu reisam tam gaħja auksti tirpuķi zaur kauleem. Winsch nomasgajās, noberseja meesu wiņpahri ar aukstu uħdeni, ņadseh-rās kreetni karstas tehjas, un nelabums pahrgaħja, lai gan nereķi bija ņpeħji Ćafaraujas, jo galwā ņhad un tad ņajuta ņawadu, neparastu ņhwingsti.

Aukstakam ašinim winsch pahrdomaja watarejos peedņihwojumus. Winsch no-domaja, ka Marja wina nemihleĶot, esot ar winu tikai ņpeħleĶusēs, un nolehma no winas atņazitees, bet nebija weħ ņchis domas iħdomajis, kad wina ņirdi pah-nehma taħds ņcheħlums, ka wiņs winam iņliķās neekš pret Marjas mihleĶibu. ņkraididams pa iħtabu winsch noneħmās meņ wiņu pee malas, behgt laut kur ar Marju paņaules malā un tad dņihwot klusu, laimigu dņihwi.

ņchi bija otra Ķruħtā deena, kuru Pawils pahrlaida. ņchi deena atņahja neiņdņehņchamas peħdas wina eekņheene.

Wakarā winsch waires newareja rim-tees, bet drudņchainā karņoni ņteidsās uņ Marjas mahju. „Tik winu redņet, tad wiņs buħs labi!“ tās bija wina weenigās domas.

Winsch paņwanija. Marjas kałpone atwehra un manami ņatruħtās eeraudņidama Pawilu.

„Waj juħs ņlimi, Treimana kuņģ, juħs iņņkatatees tik ņawadi?“ meita wei-zigi mehĶoja.

„Waj jaunkundņe mahjās?“

„Naw mahjās! Jaunkundņe aiņgaħja nupat ar kaħdu draudņeni weeņibās.“

„Waj wina driħ buħs mahjās?“

„Ćs neņinu; preeņch puņnaktis jau nu gan ne.“

„Waj tu tik runā pateeņibu?“ Pawils Ķautaja.

„Tad nahlat, luħkojat, ja manis ne-tizat!“ Meitene ņapiħtuse gaħja dņifaki eekņhā.

Pawils atmēta tik ar roku, uņrahwa zepuri uņ azim un aiņņteidsās pa eelu. ņņ-ņkrehjās krusteem un ņchkehrņam pa pil-ņehtu, bet nemeers nemitejās. Kaħjas ne-ņinot weĶa winu atpatak uņ Marjas dņih-wołli. Ap ņuhri ņweeņchotees winsch weħl tik eewehroja, ka kaħds ņems, plats ņahws eelobijās winam paņiħtamajā namā. Nu winsch ari pamanija, ka Marjas logā deg uguns aīs beeseem aiņkareem. Kā no ne-labā trenkats, winsch dewās uņ preeņchu un eespraudās pa durwim, pirms kałpone tās paņpeħja aiņbultet. ņbijuņes meita ņahjās winam Ķetā, bet ar weenu Ķruħ-deenu winsch attreza to kaķtā. Weizigeem ņoteem winsch aiņņteidsās uņ ņinamo iħtabu. Mihķstās wirņturpes klusnaja ņteidsigōs ņotus. Pee durwim winsch atnehma elpu un iħdņirda Marju runajam: „Nu, manu reņnit, waj tu nu reiši atkal pahrawareji ņawu laiĶto meesu un nahzi man paķawet garo laiku?“

„Kad tu pawehli, mana miħtā, es rahptos waj uņ Ķeķeem pee tewis,“ doħja wiħreekņha bałņs atbildeja.

Pawilam galwa ruhza, azis peekrehja aņnu pilnas un ar weenu Ķruħdeenu dur-wis bija watā. Winsch ņastinga un tik-ko noturejās kaħjās pee durwim, no ņtata, ko winsch eeraudņija.

Uņ krehsla ņehdeja Dornis, ņaults Mutņchele, weħ wirņswahrłōs un ņlau-zija no peeres ņweedrus. Winam aiņ mu-guras, ar weenu roku apņahwufe Dorna kałlu, ņahweja Marja roņchainā, garā naktņakā ar loti platām peedurķnem. Ari Mutņchele aiņ briħnumeem iņpleħta tik plataš azis kā ņen ne.

Marja pirmā atņchilba un uņrunaja Dorni: „Miħko Robert, tu wari eet briħtinu paņtaigatees, kaķehr es ar ņho kuņģu parunajos. Pawiņam biju pee-mirņuse, ka ņchowakar winu uņluħdņu ņhury atnahķt. Atnahz riħtu!“ wina weħl klusu tam paņchulņteja auņi.

„Kā pawehli, miħtā!“ Dornis atbil-deja un iņmetās weikli par durwim, par ņpiħti ņawam reņnumam, jo winam ņhe metās neomuligi ap duħņchu.

Marja aiņwehra durwis, ņakruņtoja roķas uņ kruchtim un Pawils atkal redņeja reebigi ņawarņcheto ņeju, Ķrumbaino peeri, eenaidā ņpiħguķojoņchās azis un niĶina-joņchuš ņmaiduš wirņ luħpam.

„Tschuhfka, nu es tewi pasihstu un sinu, kas tu esi!“ Pawils schnahza aissmafuschâ balsi.

„Waj nu wehl tu mani pasihsti un fini, kur mehs pirmo reisi satikamees? Waj nu atmini, kâ es toreis tawus zekus apkampuse raudaju firdi is kruhtim abrà, kad tu taiffjees braukt no Peterburgas us mahjam? Toreis es tewi peeluhdsu par sawu deewu, mihleju lihds abrpahrtibai, bet tu smehees par mani un ajsbehdsi, solidamees man atwest zukura wihrinu. No Dorna kunga es sinu, ka pat beedru starpâ tu nekaunejees sobotees par kaislo Poleeti. Zif labi, ka toreis, kâ launu paredsedama, es flehpu sawu ihsto wahrdu! Nu kaisla Poleete tew atdara, nu ir tawa reisa issfamist, baudi, kâ tas eet pee firds!“

„Pats nelabais tewi runâ, tu nezgudrà!“

„Sinams, bija negudriba no manis, ka peeypadesmit gadus weza meitene brihwdeenâs fehrju pee sawas weeglpahrtigâs draudsenes daudsinatâ weefnizâ, kur eeradâs schaubigi lungi un kundses, kâ es wehlati nopratu. Bet es biju karstgalwe, apmulfuse un gribeju istrakotees. — Es biju drosa un neaistahrta gahju zauri pat elles ugunim. Tad atpuhta pats nelabais tewi Peterburgâ un mihlestibas kaisliba mani ajsrahwa . . .“

Deesgan . . . tu fini, ka lausi sawu wahrdu un manu firdi. — Pehz neeka trihs gadineem pat tu wairs manis nepasini, kâ es pahrivehrtos. Toreis es swehreju tew atreebtees un tagad to esmu ispildijuse, titai noscheloju, ka par agri tu mani pasini, pirms wehl ne-ess lausis tehnam dotâ swehresta, jo tas bija mans nodoms. Bet deesgan! . . . Nu tu wari sneegt rolu katrai mahtes meitai, maj tai buhs preeka; titai pelni ween no tewis wairs ir atlikuschees, es esmu atreebta!“

„Nahwes sahles iswerd is tawam neschihstam luhpam, tu nekreetnâ . . .“

„No welti tu plofees, jo abi nu esam gluschi lihdsigi, starpiba titai ta, ka tu biji mans meistars, kâ ir jamahna newainigs behrns, lai wehlati par winu sobotos. Kur tu nem scho teesibu, ka drihsti mani saimot un nizinat?“

„Tu esi pats sahtans, ne feeweete!“

„Un tu mani padariji par tahdu!“

Pawilam galwa reiba un nesamanâ streipufodams winsch behga pa durwim laukâ, — til prom, prom!

Nattsfargs atrada winu bes manas us eelas gufam un pahrweda winu us dsh-

wolli. Afsauktais ahrstis atfina, ka nifns karsonis winu sagrahbis sawos nagds.

Murgds winsch mehtajâs pa gultu un kledsa: „No tu mani waja, Birneek, ar sawu bahlo feju, pahrmetscham azim? Eji prom, es newaru tewis eeredset, es newaru tewis eeredset, es tewi eenihstu! No tu saki: azi pret azi, sobu pret sobu? Ar tahdu rihsti tu zitus fit, ar tahdu tu tappi schaufts? Naw teesa, es esmu newainigs!“

Wehl daudreis ar sawu muldeschanu winsch isbaidija schehlurdigo mahsu, kas sehdeja pee wina gultas. Ahrstam bija maj zeribas, waj Treimanu Pawils pahzeetis gruhsto guku. —

XVI.

Pa zetu zekeem laudis pluhda us Needrenu basnizu; wisi wini bija gebrufschees swehtku drehbês.

Basniza bija ispuschtota sakumu wijam, draudses darbineetschu — meitu darinatam, kuras augoschu fesideenu darbojâs, basnizas upurneeka wadiba, wihdamas wijas un wainagus no bruhklenajeem un stapekkeem. Altaris bija peekrauts sehdoscham pukem un gresnuma stahdeem is muischas siltumnizas. Wifs schis seedu un lapu koschums — par godu schai swehtku deenai, jo schodeen bija lemts eeswehtit par mahjitaju weza Needrenu dwehseku gana dehlu Pawilu Treimani.

Agrejee basnizeni steidsâs deernamâ un nostahjâs sinkahrigi solds. Drihs basniza bija pilna kauschu, til solu starpa no gala durwim us altaru wehl bija brihwa. Basnizas sahtibneeki, sadfinuschî laudis no basnizas widus solu starpâs, steidsâs us ahru un ajswehra wifas durwis, nostahdamees durwju preefschâ atbildibas pilnam sejam.

Laudis druhfmejâs ap ee-ejam, lausâs ar waru eekschâ, bet ustizamee fargi til retu radu waj labu draugu eelaida pa paduses apalschu basnizâ. Kauschu wairums kurnedams stuhmâs no weenam durwim us otrâm, bet eekschâ netika. Daschi nostahjâs pee durwim gaididami isdewiga brihscha, ziti isklhda pa basnizas dahrsju waj ari dewâs us basnizas froga plafschajam telpam, lai noskalotu errastibas un zeka putekus, kamehr wehl frogs wakâ.

Kahjneeki, kreetni peekufuschî no garâ zeka, ir fatupuschees, safeshduschees dahrsa sakajâ maurinâ, kuplo leepu un behrju pawehni.

„Iš kaušchu puhta isnahza divas see-
weetes, gan laikam mahte ar meitu.“

„Ko nu, meitin, velti speedifimees,
eeschâ tif pat jau netifim,“ tã wezakã
behdejãs. „Labi jau redseji, ka pat dãschì
faimneeki netika basnizã, kam naw pee
durwin labu pasinu. Kur nu mehs!“

„Man gan waren gribetos tift basnizã,
tad ari tu redsetu, zit skãisti mehs basnizu
wakar ispušchkojam. Dauds, dauds jau-
taki, nekã pehrn, kad muhs, jaunãs meitas,
usnehma pee galda.“

„Gan nu, meitin, kad mahzitaji at-
brauks, tad pamanišimees un tif speedi-
fimees wineem lihdsja. Tagad ir par
velti mozitees.“

Abas seeweetes staigaja pa basnizas
dahrsu, melledamas ehnaicu weetinu, tur
atpuhtinat garajã zekã nolufuschãs kahjas,
bet us soleem sem kuplajeem kofeem wairs
naw telpas, tur fãschduschdees faimneeku
kahrtas peederigeo un baschijãs, ka ir wini
naw tifuschì basnizã.

„Tas patš Sproga Kuktums stahw
pee durwin, ižehlees kã gailis! Relatšch
manis eeschã, kas schis gan tahds naw!“
tã kahds refnis faimneeks pukojs, flau-
zidãms sweedrus no tuklãs sejas.

„Tas par to, ka tu Kuktumam pehrn
neaidewi sehjamã laikã linfehltu. Nu
winsch tew atreebjas!“ tã wina faimneeze
peebilda.

„Neleetis, gan es winam par to pee
teefas atdarischu!“ patš faimneeks dusmojãs.

Sola galã wehl ir telpas, tur abas
peekufuschãs gabhejas — kalponites gri-
beja nomeštees, bet refnã faimneeze tam
usbrehza: „Wellatees pa ratu, te naw
preefch jums ruhmes!“ Saimneeze is-
plehtãs tif plata, ka eenehna weetu preefch
trijeem.

„Gefim, maht, nofehdisimees tur winã
stuhri sãhlitẽ,“ jaunatã flubinaja. „Tur
jau sehð winschtas Petera mahte, es pa-
fihstu winu no lakata.“

Jaunã meita nosarka, jo gabalinu no
winschtas pasinas sehð ari tãs dehs
Peteris, braschs, saulẽ nodedšis jaunellis,
ihfu pihpiti sobõs.

„Reds, reds, fatupuschì kã žihrulischì
leela zeka malinã,“ jaunawas mahte jo-
tojãs, šãšweiznadamãs ar pašinam. Ari
meita ineedsa Peterim rofu, bet pate wina
noduhra azis un Peteris kuhlojãs fãhnis.

„Waj juhs ari kahjam?“ Petera mahte
waizaja.

„Kahjam gan, mihkã. Ar basnizas
firgu atbrauca pašchì faimneeki un ziti
širdšini mums tã nodšihiti, ka kuhst us

wagas nost. Rihstu pat sehšchot muishã
rudšus, tad jau tif janahð kahjam, lai fir-
dšini atpušchãs.“

„Muhf' faimneekam gan firgi kã pub-
poli. Mans Peteris jau ir firgu meelo-
tajs un kopejs, pat nakti meega neguf
jahdãms firgus peegukã waj pasaulẽ malã,
bet pate faimneeze ar mani wakar fa-
skaitãs, ka mans masais negehgas dehlẽs
eeštis pašchu juhnišcham. Gan schoriht
isluhdsamees firga, bet kã nedewa, tã
nedewa!“

Kahds faimneeks bija noklaušijees
Petera mahtes runu un garam eedãms tãs
eemeta šarpã: „Saimneeki, tee jums tee
flittee! Nu tif raujat par wineem wakã,
ka waj lai mehle nodšit, to juhs labi
protat!“

„Wai, manu deenin! tãs jau muhfu
kaiminsch, faimneeka draugs. Nu winsch
isstãhtis, ka mehs faimneekus apruna-
jušchì. Gefim tur nomalis, tur isruna-
šimees,“ Petera mahte baitojãs, bet
Peteris duhschigi atzirta, willdãms kuplus
duhmus, ka pihpits ween spraušchkeja:
„Nefur ne-eešim, lai winsch stãhta, ja
grib, man wis naw bailes. Saimneeku
man waj desmit us katra pirtšta, lai waj
schodeen žurgis!“

„Peteriti, nepihpẽ te dahrsã, ka tewi
neapšuhds!“ mahte luhdsãs atkal at-
sehšdamãs.

„Waj atschka, es nedrihšteschot sche
pihpet, tur pašchì leelee brauz ar firgeem
pee pašchãm basnizas durwin, isjauz un
peekehja durwju preefchu, ka reebjas
skatotees,“ Peteris dusmigi nospãhwãs.

„Wini Wahzeeshi, teem jau kã kungeem
wis ir brihw!“ mahte pamahzija.

Beenahza wehl kahdas pasinas un
seeweetes usšãhla šawas runas no jauna.

„Mana meita jau wakar bija basnizu
pušchlot. Ko domã, mahšim, wezais mah-
zitajs manai meitai pawehlejis pušchlot
kãnzelt un fajijis, lai tif kahpjot ween
drošchì augschã. Un ko domã, wina us-
kahpuse ari! Ta' ta žitas meitas winu
apbrihnojuschãs un apšlauduschãs!“

„Waj no teefas, mahšim?“ Petera
mahte brihnejãs, rofas ween šãšidama.
„Es gan ta neišdaritu, man žeki trihzetu
aif bailem. Kã gan lai es tur kahpju
augschã — grehzigš žilweizinsch! Tew leels
gods, meitin, ka ešt tur bijuse, fur ne-
weens no mums. Waj dširdi ar', Peteri?“

Ari Peteris pašchkeleja mihligi us
jauno meiteni, kura aif širdšpreeka no-
šarka. Wina tatschu bija šãšneeguse tahdu

godu, kahdu neweena zita meita, to tatschu ari Peteris eewehros!

Basnizas swana duhjoschâ balsz atflaneja, wiseem pasludinadama, ka mahzitati brauz. Drihs peebrauzâ wairak spofchas kareetes, wilktas no lepneem sirgeem, kuru spihdigâ spalwa wasaras faulê laistit laistijâs. Pirmajôs ratôs sehdeja prahwests ar Pawilu, otrajôs wezais Treimanis ar kahdu draugu, kaiminu mahzitaju. Basnizâ prahwests gahja pa preefschu, wezais Treimanis ar sawu draugu Pawilam katris sawâ pufê. Uf wineem gahja mahzitaja weest, kas bija saluhgti un fabraukuschi mahzitaja muischâ uf Pawila goda deenu. Seeweetes pa preefschu, tad wihreeschi, wif ar sparû speedas basnizâ, tã ka pirmahjeji dshitiin tapa aifdshiti lihds altara nodalijumam. Tahkatu kauschu bars netika, jo lihds tif mahzitaji un winu weest eegahja altara nodakã, tuhlin wahrtini tapa aisdariti. Pawils nometas zekôs abu wedeju starpã, weest atsehds tori islitajôs krehslôs. Garigas dseefmas dseedafchana un ehrgeku stiprãs flanas apflahpeja kauschu druhsmas troksni pee ee-efam, lihds beidst basnizas kahrtibneekem klufam lahdot un baroteles idewãs aistait durwis, jo basniza jau bija pahrpildita, bet wehl arween jauni bari speedas eefschã.

Altara preefschã zekôs nometes guleja Treimanu Pawils un dewa solijumu swehtit sawu dshwi draudses labã. Usnemtais amats winam islitãs tif augsts un zeenijams, ka firdi tas nonehmãs wahrdeem un darbeem peerahdit, ka winsch ir no paschas augstakãs waras iswehletais rihks, wadits pa brihnumu zekeem, isbridis pa pasfaules kaisibas juhru, ruhds dshwes wehtrãs, lai winam buhtu spehja nokaut sawu meesu, uswaret kauno mufinataju, pasiht un sawrast kauschu kaislibu zehlonus un weht winus pee rokas atpakal no glumã zeka uf ehrlschkaino, bet ari mahzit atrast pee scheem duroscheem ehrlschkeem daschu labu fepenibã seedoschu daitu rofi, kuras smarochu oschot prahiti apreibst un leesmojoschãm azim war sofet tahkat, lai ari kahjas afino un drehbes ir lupatãs saploftas. Kas scho rofi ir atradis un winas smarochu odis, tas atpakal wairs nekatas.

Pawilam schis domas islitãs tif jaukas un swehtas, ka pazeltu galwu un lihgsnu firdi winsch nosolijãs wifai draudsei no rumas krehsla pasnot, ka winsch ir scho rofi atradis un winas smarochu odis.

Pehz pabeigtas eefwehtifchanas zemonijas draudse dseedaja garu garigu dseefmu, bet jauneeswehtitais mahzitajs ar saweem peederigeem un draugeem eegahja gehrbambari, kur wif speeda winam firdi roku un nowehleja labu laimi jaunajã amatã. Klausoteles tschustetôs laimes wehlejumôs un raugoteles wifai aifgrahbtajãs, nopeetnãs sejãs, Pawils jutãs firdi pazilats. Prahwesta tehws kahpa kanzelê, weest atgreesãs bainizã, tikai Pawils weens palika gehrbambari, jo wezã Treimana griba bija, lai ari dehs patš sawã goda deenã turot runu draudses preefschã.

Rotã atslidst winsch sehdeja pee galbina. Pawaditãs dshwes ainas weena pehz otras parahdijãs wina gara azim, bet winsch neusbudinajãs, ne-eekaisa. Winsch jutãs pazelts tã mahlonôs un wif jaunibas peedshwojumi, preeft un behdas, atradãs semu sem wina kahjam, gar kureem winam wairs nebija ne kahda daka. Winam tã ween islitãs, ka nebedigo dshwi ne winsch ir dshwojis, bet kahds zits, swesch, nesin kas.

Aufstãm afnim winsch atzerejãs baigã beigu flata ar daito Marju, kas wina dshwi weda jaunã wirseenã. No nitnãs gukas, kas sahpiגי pahwehrtã wina meesu un garu, winsch peezehlãs tã zits zilweks. Koschas sejinãs wina wairs newaldsinaja, jautru beedru sapulzes fazehla winam nepatishkamas juhtas un par laimi ahrlst pawehleja winam apmellel kahdu laitu weskibas awotus, lai atdabutu ilgajã slimibã saudetos spehtus. Tã winsch isbehga seno beedru satifkmei un winu pehtijoscheem, sobgaligeem stateeneem.

Kad pehz gada winsch atgreesãs if alto semju peldetawam, tad jau winsch bija aifmirst. Iiti zenfoni spihdeja augtskolas pilsehtas eelãs un mina wina senãs telas. Gan weens, otris wezs beedris wina atminejãs un to apzeemoja, bet projam eedams tif ar roku atmata: Sauls ir miris!

Gada laikã winsch pabeidsa wifã klufumã sawas mahzibas un kandidata laiku nodshwoja pee kahda mahzitaja dshi Kreewijã. Tã Pawils patš wehlejãs, lai tahlã sweschumã tam fadshtu wifas dshimtenê mantotãs rehtas.

Kã no sawneem winsch pamodãs, kad tehws winam uslika roku uf pleza un klufam pasnoja, ka drihs winam laifs kahpt sludinataja krehslã, jo draudse jau dseedot starpas dseefmu.

Domigi winsch raudsijãs tehwa preekã starvoschãs azis, tad abi fabutchojãs un

pirmo reisi winsch itin kà nejuta firdi fawadà ruhgtuma, kas tam latreij fazejlàs ar tehwu firfnigati fateekotees, jo firds dibenà winam fnauda domas, ka tehws ir darijis winam pahri, usspeesdamš tam nemihfotu amatu.

Pawils stahweja runas krehflà, dseefma beidsjās un daudšgalwainais kauschu publis noluhkojās winà gan sintahrigam, gan weenaldfigam, gan meegainàm azim.

Sirdi winam zehlās domas: „Pawil, fchitajam baram tu fawà laikà buhfi garigais wadonis. Tew wini jawed uf tikuma zeteem, ja-attihsta winu taisnibas juhtas, jamahza wini wispirms domat. Pawil, tawà rokà gul scho kautiu leelakās datas nahkotnes laime, winu behrnu jaunàs pa-audses attihstiba, tew ir dota rokà scho kautiu paradises galwenà atflehga. Ne-efi basnizas lungs, kas ar lahsteem, draudeem un attarpainàm pah-tagam dšen scho baru, bet efi ihstis gans, kas pats pirmais eet un laudis labina un mudina ar labu preekschihmi. Nenofodi bahrgu roku kurlo, aklo, bet nošlumsti un nenogursti. Pawil, naw wis Birneekam taisniba, kas paregoja tewi par schahdu basnizas kungu, kas paschleeliba sewi wehl dehwe par basnizas kalpu, bet tu buhfi ihstis gans un wadonis.“

Pawils bija fazerejis fwehtku runu, bet schi runa winam tagad islikās sauša, bej dšihwibas. Winsch atzerejās lihdsibas, kura winam eeschahwàs prahtà semojotees pee altara. Domas nesinat raišjās walà is firds dšitumeem un pluhda brihwòs, dšihwòs wahròs par luhpam. Laudis, elpu aisturejusch, noklausjās tefoschajà runà par laimigo zilweku, kam ir lemts atrašt roses fadschwes ehreschkinà zekà.

Daschu labu fnauduli, kas pa katra spredika laiku omuligi nosnaudàs, Pawila stanà bals un dedšigà waloda ustureja wisu laiku nomodà; dascha laba seewina dikti schauksteja, lai gan nenohedša, kalabad ihsti raud.

Behz deewahrdeem laudis tik kirmòs ween gahja, pahrspreesdami un pahrunadami jaunà mahzitaja runu.

„Tas tik ir teizjēs, kam wahrdi birfi kà krusas graudi. Tas nems tehwu semè, par to naw behda!“ tà daschs labs plah-tidamees spreeda, bet deemschehl te japeemin, ka leelakà data schahdu spreedeju ir tikai tufschagalwinas, kas skateem wahrdeem zenschas isnihinat prahtigu zilweku aisdomas par winu smadsenu tufcho galwas kausu.

Wezais Birneeks ar fawu faimneezi nahza is basnizas farunadamees ar lahdu kaiminu. „Lai pats Deews paschfir wina zeku un mahza tam mihlet fawu bruhfi—draudfi, tad mums un muhsu behrneem aufis jauns, jauks rihts, ja Deews buhs lehmis winam stahtees fawa tehwa pehdàs. Pats Treimana tehws jau ir waren wezs palizis un newarigs,“ tà dšir-dam Birneeku runajam. Winsch atwadas no pašnam un dodas fawàs mahjās.

Birneeku mahtei ir faraudatas azis. Ilgus gadus wina firdi bija lolojuse leelos preeks, kaut wina fawu dehlu reifi dširdetu basnizà preezas wahrdu fludinam, bet schis preeks bija isgaisis, winas dehls tagad bija tahtu fweeschumà. Gan fawa dehla wina par to masat nemihleja, ka tas tihschis prahtis bija ispostijis winas jeribas, bet raudas nahza un nahza.

„Wezit, kaut jel mehš to preeku buhtu peedšihwojusch no fawa dehla! Ne, ta firdspreeka un lihgsnibas mehš laifam nepanestu, tapehz Deews fawà gudribà bija zitadi lehmis,“ Birneeku mahte schaukste-dama tšchulsteja brauzot uf mahjam.

Neisdibinajama ir zilweka firds. Birneeks ar fawu faimneezi klfumà noraud fahpigas asaras daschu labu reifi par fawu Zahniti, ka tas sew iswehlejis zitu dšihwes gaitu, bet zif asaras wezais Treimana tehws naw klfumà birdinajis par fawu dehlu, lihds tas nu ir fasnedsis tehwa sprausto zeta mehri, to tik winsch pats ween fin.

Wezais tehws, kaut schis preeka asaras buhtu paschas pehdigas tawà dšihwe par fawu dehlu, kuras tagad mirdš tanàs azis wadot dehlu pee rokas no basnizas laukà, tad fawu muhscha wataru tu waretu flawet par laimigu!

Laudis godbijigi pagreesa zeku mahzitajeem un winu weeseem.

„Zif jaunais mahzitajs ir bahls un isdilis!“ tà lahda seewina tšchulsteja.

„Ja, ja, tahda bibeles gudroschana greech kaulà,“ lahda zita gudri pamahzija. „Naw wis weegli tahdas gudribas panefamas. Waj neatmini wis Pogaku Toma? Tas islasjīs bibeli zauri palizis traks!“

Treimannu Pawils ar tehwu un weeseem fahedàs ratòs un weiflee rishotaji jo drihs winus aishwinaja mahzitaja muishà, kur wataru wis pawadija jautrà, draudšigà faweešbà.

XVII.

Pawils bija palihdšigs tehvam wišs amata šihumšs un grehtšibās, tā jau pilnteešigs mahzitajs. Wīnšch zentās eepafihtees ar draudšes lozektēem un apstahkteem, lai buhtu spēhišs draudšes gans un ihstēns kaušchu draugs.

Tehwu pawadot pee flimneeku un mireju gultam wīnšch redšeja dašchu wezu tehwu, mahti mirstam atstahtu beš palihdšibās un peenahzigas aptopschanas, lai gan behrni un tuwineeki wehl dšihwoja. Nabagu namšs širga un wahrgufoja daudš wezu un nespehjneeku, tūri tiftō garu wilka ar to palihdšibu, ko dabuja no draudšes waj pagasta, lihds tad šehlsširdigā nahwe nabaga wahrgutus atpestija no dšihwes mokam.

Kahdu deenu rakstamistabā eenahza šalihfufe wezite no draudšes nabagu mahjas un pabutšchoja pašemigi rotas tehvam un dehlam.

„Nu, Sanin, kahdu šinu tad tū mums nešš?” wezais Treimanis wajzaja.

„Zeenigs tehws, nabagu mahjā weena nabadšite guk pee miršchanas un kahro pehž mahzitaja. Man wina luhdša, lai pee jums atnahkot. Esat nu šehhligi un eepreezinat nabaga wahrguliti. Biju pee walšš wezaka, bet širga wīnšch nedewa. Mahzu tad kahjam, jo es, paldees mihtajam Deewinam! — waru wehl kahjas pazilat.”

Wezā Sanina tā šehhlojās. bet nestahštija wiš, ka walšš wezakais winai rupji ušbrehžis, lai tik mahzitajs brauzot ween ar šameem širgeem, winam esot tšchetri ehrešeti šalli, tee wiš ehdot draudšes ušturu.

Treimanis lika aišjubgt širgus un abi ar dehlu šataištās braukt pee flimneezes. Wīnšch ari Saninu ušaižinaja kahpt ratšs, bet ta isbijušes atteiza: „Tu šehhligais tehtit, es lai sehštotees pee jums ratšs, — kā gan tas ištattis? Ne, ne, gan es noštaišachu kahjam. Žekmalā man ir wezi radi, pee teem atradišchu elpu, kad kahjas buhs peekufušas.”

Pawilam loti patita tehwa labā širds, tā ari wezites godprahtiba, kas atšajjās sehdet ar wineem weenšs ratšs.

Nabagu namam bija semi greesti, šašmazis gaisš un iš šatra šakta raudšjās nabadšiba un truhšums. Šdehdejušehi šahwi šankarainšs ušwalššs, nolēesejušcham šejam un eekritušcham azim, krukneja un guleja uš netihreem šalmu maišēem, waj ari weenmufigi un bešdomigi

knibinajās ap kahdu rofu darbu. Wišš peerahdija, ka šchee no šadšihwes ištumtee ir atstahiti pilnigi šawā wakā. Apdšee-datā, daudšinatā brihwiba wineem peeder wišleelakajā mehrā, bet zita wineem ari naw neka. Nabaga nošehhlojamee radžjumi, šam tikai tiftaudš ir pee rotas!

Pawilam tapa nelabi ap širdi, wīnšch išgahja laukā — tihrā gaisā. Nošehhlot wīnšch nošehhloja šehš nabadšinus no širds, bet winus mihtet, par brahšēem šaukt, šew lihdsšigus turet, tur pretojās wišš wina gars un prahš, lai gan wīnšch publežās šew eestahštīt, ka winam esot šehi pašchaisleedšigā mihtestiba.

Uš mahjam brauzot Pawils eebilda: „Teht, nahlošchu šwehtdeen šchee truhžigee apstahkti šapeemin špredkti, lai draudše jel nem wehrā šeho wahrgutu nebeenas un ušlabo wīnu nošehhlojamo likteni.”

„Dehls, wahrdi ween te nelihds, te ir wajadšigi darbi. Gan esmu draudšī rahžis ugunigeem wahredeem, bet wairums pašchu draudšes lozektu smok nabadšibā, netitumā un bahrdšiba wīnu žetās širdis padara tik wehl žetakas,” tehws atbildēja un abi ar dehlu nu pahrrunaja, kahdeem lihdsšēem buhtu pazekama draudšes turiba un išglihtiba.

Ša ar labu grihu ween kas buhtu panahšams, žik daudš jau tad buhtu padarits!

Šaur muišchu brauzot Pawils eegahja apteekā. Tur wīnšch eeraudšija panihkuschu weziti, kurešch šehhlu balš luhdšās: „Kungi, kungi! dodat jel man šahdas šahles, ka waru mirt! Manas mokas ir nepanešamas! Apšehhlojatees par mani, dodat man nahwes šahles!”

Širdi aišgrabhts Pawils Wahzu mehlē jautaja šahlu dewejam, kas wezišcham par breešmigu kaiti? Wīnšch dabuja atbildi, ka wezais wišš mokotees ar neahrštejamām breešmigām galwas šahpem, tik nahwe warot išdšeedet wina mokas, bet šehi ahresta šahles flimneekteem dot, winam esot šingri aišleegts.

Pawilam širds šahpeja, bet dušchās winam nebija likt rofu uš wezišcha galwas un eepreezinat to, jo daudšreis juhtigs wahrdš wairak lihds, nekā šlawenakā ahresta šahles. Pawilam nebija tik leelas mihtestibas, wīnšch derdās pa durwim ahra, jo wīnšch newareja panest šehi šlata.

Žitu deenu Pawils brauja no žema uš mahjam. Žekā wīnšch panahza širmgalwi, kurešch atšpeesdamees uš balta špeeka, šilštrihpainu tarbinu pležšs fotoja lehnitinam uš preekschu. Pawils uššahka wa-

lodu ar weentuligo gabjeju, kà to daudj reifes no tehwa bija nostatijeēs.

„Deewš palihds, wezais tehws! Kurp laba eedams?“

Bezits tīkai tagad pamanija peebrauzeju un pazehla nobilušo zepuri no fr-mās galwas. „Paldeēs, paldeēs, zeenigs mahzitajs! Biju jau pa pagasta namu un nu eju mahjās.“

„Tawai firmai galwai gan wairs ne-wajadseja wirinat teefas durwis,“ tā Pawils paslarbi runaja.

„Waj nu teefateēs gabju, zilaju jau wezās kahjās tās pašas mihtās maišites dehs. Strahdat wairs nespehju, dufulis mani moza, ka jabeidsas waj nost. Dehs kihwejas, ka par walti ehdot wina maiši un mani dšhtin aisdšina uš pagasta namu, warbuht wareschot ko isšpeest no amata wihreem. Gan kauns ir ehst pagasta maiši, bet jaeet ween bija, zitadi jau wedekla manis nemas wairs ne-eeraudštu.“

No garās runas wezitim aishrahwās elpa un winsch sahla mozitees ar garu klepu. Pawils wehleja apturet firgus un lika wezitim kahpt ratōs. Gan wezits kautrejas, bet Pawils neatlaidās un is-pildija sawu gribu. Schoreis winsch gri-beja buht nolaidigs un brahligs ar nā-bago semneezinu.

„Kur tad taws dehs dšhwo?“

„Tepat Mas-Bundutōs, kuru ehlas redsamas aij winas birstalas.“

Pawils wehleja greešt firgus pa gram-baino semes zeku uš Mas-Bunduteem.

„Waj dabuji ari palihdsibu no pa-gasta?“ brauzot Pawils jautaja.

„Gan nu mas, puhru rudsu un mee-schu gadā, bet warbuht wedekla ar dehlu buhs kahdu laiku meerā,“ wezits behdigi atbildēja.

„Par ko tad taws dehs Bundutōs ir? Kalps waj waleneeks?“

„Winsch jau ir gan Mas-Bundutu šaimneeks, eegahja pee atraitnes eegabtnds, bet istika wineem waren knapa, newar ne nomas samakfat, ne funga gaitas ispidit.“

„Šaimneeks ubago šawam mees-gam tehvam no pagasta maiši, kur pats pagasts leelo skaitu ihsto nabagu pee-nahzigi newar apgahdat. Es gribu runat ar winu, runat kahdu nopeetnu wahrdū,“ Pawils dufmojas.

„Ko nu, zeenigs tehws, puhlatees, tahdi pašchi nabagi jau wiš esam,“ wezais nopuhtās.

Pajuhgs eegreesās Mas-Bundutōs. Iš rowa isstrehja diwi pinkaini, nomehrdeti funi un fehās širgeem pee galwam. Su-

neem pafat isstrehja wairat netibri behrni, apgehrbti tīt weenigi krekla, kuresch bija melnals par ogļu maišu. Durwis pašahwa galwu ir weziga seewa, rudeem mateem, pušplifam kruhtim, tīt pat melnu kreklu, bet tuhlin atkal wina aishrahwās aishdurwē un skatijās zaur durwju schkirbu.

„Kur taws dehs ir?“ Pawils wai-zaja wezitim, kuresch raufās no rateem laukā.

„Luhš, tepat malkzirnū zehrt malku.“

Pawils tuwojās malkas skalditajam un lehneem wahredeem sahla mahzit deh-lam wina peenahkumus pret tehwu. Sah-kumā gan šaimneeks ušlaušjās, bet kad nojehdja, par ko runā, tad tīt noruhza zaur sobeem: „At tā, wezais kraki, tad tu ešt bijis uš mahzitaja muischu mani šuhdset? Nu, pagai tīt!“

Winsch šapstahwa rotās un sahla ziršt malku, ka Pawilam gribot negribot bija ja-atwells, lai winam ne-estreetu kahda škaida seja. Pawils isškaidroja šaimnee-kam, ka wezais tehws naw wis bijis šuh-dset, bet winsch to ir tīt zekā panahjis un lihds mahjam pawedis, brauzot winu is-taujadamš par schis deenas gaitu.

Šaimneeks tīt atschmahza: „Tad dod tu winam maiši, brauz jau šposcheem ra-teem, glauneem širgeem; man pašham ar seewu un behrneem ir jakar sobi wadši, brijwehšchas newaram mitinat.“

Pawils sahla dufmotees, bahrtees, bet šaimneeks tīt peetwihka šarkans, zirta malku wišā jaudā, ka tīt škaidas dšee-dadamas tam aptahrt lidoja, un neatbil-deja wairs neweena wahrdū.

Pawils šastaitās un dewās uš rateem. Winam islikās, itin kà kutscheeris, pagree-sees uš šahneem, par winu šmihnetu.

Uš mahjam brauzot Pawils pufojās par rupjeem, neisglichtoteem laudim.

„Nošchelojami laudis, tīt wehrdšifku pašemibu un beštaunigu rupjibu tu manto, ja gribi ko labu panahst. Pirmo godu tu mantofī no wineem, ja uštahšees kà fungs, ja wineem no tewis bailes; otro bandijumu tu dabuši, ja gribi buht winu draugs un brahlis,“ tā Pawils domaja.

Un winam šrds nepanefa turet šchos panihkuschos kautinus par brahteem, šew lihdsigeem, jo tahdōs gadijumdš winsch bija baudijis tīt nepatikas un rupjibas. Pawilam truhka mahšklas aiskustinat scho kauschu šarepejušchās šrdis ihstās stihgas, modinat windš ustizibu, kas panahkama weenigi zaur usupurejoschos mihlestibu.

Zekā Pawilu panahza wairat brau-zeji tutscheem rateem, gan laikam zekā

gabalu labotaji, kuri laida pilnõs steepe-
nõs winam garam, jo galwinaš teem li-
kās ešam freetni pilnās. Grants weđeji,
leelako teefu til jauni puifchi — nebehd-
neeki, pašinufchi jauno mahžitaju, ušgreeša
winam muguras un šakta dšeedat pilnā
taklā tretnu dšeesmu. Pehdejais brauzejs
wehl pawihžinaja zepuri, uššahwa ar
pahtagu wina sirgeem un uškleedša: „Fah-
rin nu rafch, gašpašch wartin!“

Kuťšcheeris nebija laiškis, bet drahša
pretim ar garo pahtagu, tā ka nekauni-
gais kleedsejs til galwu ween šakehra abām
rošam, jo zirteens bija trahpijis pašchā
fejā.

Ja Pawils nebuhtu peedšihwojis ne-
patihkamo atgadijumu ar Maš-Bunduku
šaimneeku un ja kufšcheeris til ahtru rotu
nebuhtu nošodijis nebehdneeku, kas šin,
winfch buhtu apturejis šchos pašaidnus un
noderis teefai, bet tagad šchis trazis fa-
zehla winam til reebjumu. Winfch ne-
pakustedamees sehdeja ratõs un nebilda
ne wahrđina, lai gan dušmas winam
eefšchā wahrijās.

„Pat man wini nefaunejās zekā uš-
brukt, jo jutās drofchi tamdeht, ka es winus
nepašihstu; kā gan šchee rupjee tehwinu
tad neufweđas wehl pret šwešchineeku?“

Šcho kautinu winam wairš nebija
šehhl winu neišglihtibas un rupjās dabas
deht, bet winfch fajuta pret teem —
reebjumu.

Sadušmojees un noerrojees winfch
pahrbrauzā mahjās un aišbildinajās ar
galwas šahpem, kad Ģewina winu luhđša
launagā.

Puťnitaš Lihšes meita Ģewina, kuru
wezais Treimana tehws ušnehma šawā
namā un maišē, bija išaugufe glihta
meitenite un jau pawafari tika eefwehtita
lihđ ar ziteem Wahzu jauneem behrneem
par peeaugufchu meitu. Wina ehda pee
mahžitaja pašcha galda un no eefwehtifcha-
nas deenas šaime un muifšas laudis ne-
šauza wairš mahžitaja audfchu meitu par
Ģewinu, bet dehweja winu par jaunfundši.

Wezais Treimanis pa garajeem see-
mas wakareem aiš gara laika nodarbojās
winu išglihtodams. Ģewinai nešās gars
uš grahmatam un wina lašija latwiflus
un wahžiflus rafstus, kas tik rotā gadijās,
beš lahđas išwehles. Weeš, kas tikai reti
šaradās Treimana namā, apgabjās ar
winu, kā ar mahjās behrnu, jo Ģewina
bija peemihligas un laipnas dabas. Tā
Ģewina nemanot peerada domam, ka wina
peederot pee mahžitaja dšimtas, jo pat
mahte apgabjās ar winu ar zeenibu, it kā

winaš Ģewina buhtu kaut kas augštaks,
labaks, nekā wina pate. Ģewina šagah-
jās weenigi ar draudšes školotaja meitam,
zitu draudšenu wina nemekleja, bet dših-
woja weentulibā un nodewās šaweem
šapneem.

Pawils dušēja pušmeegā atšweltne,
šakruštojis rošas pār galwu. Lebns klau-
wejeens bija dširdams aiš durwim ween-
reis, otrreis, bet Pawils neatbildeja, jo
winam nepatika, ka winu tagad trauzē.

Pehž brihtina durwis klufam atweh-
rās un Ģewina eenahza lehneem,
lehneem šolifšcheem un nolika uš galda
Pawilam pretim trauzinu ar šwaigām dahreša
ogam un kruhši ar šahbanu jahnogu šu-
las dšehreenu. Wina atštahjās, atwifla
klufam elpu, jo dmaschu aišturejufe wina
bija šokojufe uš galdinu, lai netrauzetu
Pawilu, un noluhžojās winā. Pawils
wiflu manija, bet iškifās šnaufcham. Wa-
kara šaules šeltotee štari rotajās ap winaš
šahwu un Pawils pirmo reiši nowehroja,
ka Ģewina ir ļoti škaišta jaunawa. Winaš
dšeltenee mati karajās kuplā, wafejā bišē
pār plezeem un winaš gaišchilais ušwalks
tam iškifās žauršihđiās, miglains, it kā
gabals no šilajām debešim.

„Wina ir daikala par Marju,“ ne-
jaušchi Pawilam eefšahwās prahtā un
klufa nopuhta wehlās pār wina luhpam.
Weegla, kā irbite, Ģewina ištezeja laukā.

Pawils šokojā leeleem šokeem pa istabu
un bahchijās, ka šchi daika aina til drihš
judufe wina azim, kā ari širdijās par šawu
nešpehtu, ka newareja aišdšihđ domas par
daiko Marju, jo wina gars negribot no-
darbojās šalihđšinadams Marju ar Ģewinu.
Winam tagad duhrās azis, ka wina istaba
ir daudz omuligata, kā šenatās deenās.
Uš logeem bija labi koftas puķes tihrõs
poddõs, uš galda trauzinõs aišween atradās
šmaršchigi dabas šeedini, lai gan bija jau
pawehls rudens. Uš ištabas leetam un
grahmatu plaukteem nemanija ne mašakā
puteklifcha. Nu winfch ari atzerejās, ka
uhdens traukā aišween bija šwaigs un
gulta aišween bija uštaišita, lai waj žit-
reis deenā winfch to šaguleja.

„Šchi meitene ari ir zehlfušes iš tau-
tas, bet žit nekalihtdšinajami augštaki wina
šahwu par šaweem žitšradeem — un to
dara išglihtiba un laba preefšchihme. Tā
Ģewinas laime, ka winai tehws mašatne
miris un wina atradufe pajumtu šchini
namā, jo tehwam dšihwojot wina gan
buhtu tapufe prašta šemneeze ar trulu garu
un panihkufchu meefu.“

Bezais Treimanis Pawilam bija stabstijis, ka Gewinas tehws esot miris, atstahdams atraitni ar meitu leelā truhfumā, lihds beidsot tad winsch usnehmis abas fawā namā.

Pawils pakehra zepuri un steidsās eh-nainajā dahrsā, lai ismuktu domam, kuras winam ar waru usmahzās.

Nahtoschu sestdeenu Treimana tehws aisbrauzu us lahdu tahskatu draudsi, lai swehtdeenā tureenes basnizā ispilditu weetejā mahzitaja darbus, kuresch pats guleja flims. Gan winsch buhtu turp suhtijis Pawilu, bet tas bija wisas pehdigās deenas faihdsis un tehws notureja winu par flimu, tamdeht brauzu pats.

Sestdeenā fabrauzā Needrenu mahzitaja muischā ihsti dauds lauschu, kuri parudens laiku, kad semnekeem wisa ir wairaf pee rofas, bija nodomajuschī pahrotees. Pahtarneeki salassjās rowi un usgaidu istabā, kur fainneezei nodewa parastās dahwanas. Kuram bija kuplaka neschkawa, to pahri fainneeze laida pirmo eelshā.

Pawils bija jaurā garā un laipni fanehna jaunās pahrus, kuri nobijuschees un nofaunejuschees speedās winam klast pabutschot roku, jo leelākā data baitojās, kaut til mahzitajs neusdotu gruhtu flaitamo gabalu. Pawils til retumis lika lahdam flaitit bauschfus un galwas gabalus, bet bija meerā, kad prata teloschi last no pusbiheles un atbildet us weegleem jautajumeem. Bet bija daudsums tahdu, kam lastschana gabja, tā pa zelmeem. Weens pahris pehz otra atstahja rakstamistabu, pawaditi no Pawila pamahzofcheem wahrdeem par nahtoscho laulibas dshwi. Laimigeem smaideem jaunee laudis noslauzija aif durwim baitu sweedrus un atweeglotu firdi atnehma dwaeschu, ka gruhtā stunda nu ir garam.

Genahza pusmuhscha puifs ar wezigu meitu. Whreets bija weenaldfigeem, truleem fejas panteem, meitai krehshkjās ap luhpam weenmehr glupji smaidi, winas aprobeschotās gara spehjas leezineeki. Pawils lika winai last, meita fahka burtot dseedoshā balfi, fahka rausitees un feekalās asrijās. Nabadfite atelsās, mehginaja no janna fahst last, bet lihds to azis usmeta burteem, tad kļepus bija atkal klast. Pawils manija, ka welti ir laufitees, un lika bruhtei atbildet us weegleem jautajumeem, bet meita brihnodamās usluhtoja drihs mahzitaju, drihs fawu bruhrganu.

„Kas tad tewi ir atpestijis, mihsā bruhte? To tatschu tu man finast pateikt!“ Pawils jautaja.

Smaidi no luhpam isplehtās par wisu bruhtes feju. Wina noduhra azis, pflu-zinaja lakata stuhri un faunigi atbildeja: „Kas tad nu zits, zeenigs mahzitajs, tā tas pats otmahjas Peteris! Depat winsch jau stahw!“

Pawils eekoda spalwas kaktu sobds, lai nepaspruktu smeekli. „Warat eet, juhs esat peerastiti un tapsat rihtu pirmo reisi ussaulti!“

„Paldees, zeenigs mahzitajs, ardeewu!“ jaunais pahris atwadijās un ahra eedami wehl fatschufstejās: „Al tu scheh', zil tas jaunais mahzitajs ir labs! Un tā es baidijos!“

Genahza beidsamais pahris, padshwojis whreets ar wezigu feeweeti.

„Waj protat last gramatu?“ Pawils prasija, lai winus jo drihs atlaistu, kad tee atbildetu, ka prot jau.

„Neprotam un ne-esam ari fawu laiku pratuschī,“ abi weenaldfigi atbildeja.

Pawils dewa teem rokā gramatu, bet bruhtgans atteiza: „Nepuhlataes welti, ari burtu mehš nepashstam.“

Ir bauschlu wini neprata un atbildet us jautajeeneem teem ir prahtā nenahza.

„Kad juhs itin nefa nesinat un neprotat no kristigas tijibas mahzibam, tad peerastit un ussault juhs es newaru,“ Pawils winus usrunaja.

„Kad jau nu newarat, newarat, wezumā eemahzitees wairs nefa ne-eemahzifimees. Drihs reifes jau nu esam atraiditi, wairaf pee jums wairs nenahskim. Tschetri behrnini mums jau ir, til winu deht mehš schodeen atnahzam, lai pasauile winus nesaimotu par negodigeem behrneem, bet kad nu juhs newarat, newarat, istiskim beschā, mums pascheem jau weena alga.“

Pawils peerastija winus un folijās tos ussault. Ar scheem kautineem farunadamees winsch noslahrta, ka ne wini ween ir wainigi pee fawas neisglitotās firds un gara, bet tā ihstee zehlomi gluschi tur zitur mellejami.

Darbu beidsis winsch pee fewis noprahtoja: „Schee laudis no dabas naw launi, bet smagās gaitas un nastas, truhzige apstahkli un nelabwehligais liftenis padara winus garā trulus un launus.“

Winsch aismirsa nepatishkamos peedshwojumus un dabuja atjaunotus spehkus, lai schos laudis palihdsietu israut ij wisas launuma dselmes — neisglitibas.

Ne ilgi ſchee eekſati waldija wina ſirdi, labās domas drihs tika apmahtas no jaunem, wehl jo ruhgtakeem peedſihwoju-meem. Lihds ſchim winſch paſina tik laudis baſnizā un ap baſnizu glihtās ſwehtu drehbēs, bet zik daudj ſawadaki ſchee paſchi zilweki bija ſawās mahjās, ſawōs darbōs. Birmās reiſas ſcho pre-tibu eewehrojot Pawilam iſlikās, ka ſchee ir pawifam ziti laudis, ka winſch ir aiſ-zeltis gluschi zitā, ſweſchā paſaules malā.

Tahda pat ſtarpiba bija kauſchu uſ-wedibā mahzitaja muuſchā un zitās wee-tās; te wiſi klanijās, ſemojās, bet zitur faſtopotees pat labdeenās neprata dot. Gan winſch ari peedſihwoja daſchu ee-preezinofchu ſkatu, redſeja daſchu glihtu mahju, preekſſihmigu dſimtas ſadſihwi, labu ſatikſmi ſaimes ſtarpā, bet labais ilgi prahtā neſtahw, ſaunajam aiſween preekſchrofa, tas eepreſchas atminā uſ laiku laikeem.

Ar ſltu ſirdi Pawils domaja uſſahht ſawu amatu, bet ſchi domatā mihleſtiba jau atdſifa pirmajā puſgadā: nebija wi-nam iſhtās, paſchaiſleedſigās mihleſtibas, kas panes wiſu, pazeeſch wiſu, peedod wiſu.

Pawila juhtas pret ſawu amatu un draudſi zehlās un grima kà jubras wiſni. Te winſch ſawā prahtā noſolijās ſeedot

wiſus ſawus ſpehtus maſo kauſchu labā, te wina ſirdi pildija ruhgtums un ihdſiba. Siltā ſirds, kas pirmlaitā bija karſufe tik eedomatā mihleſtibā, drihſumā atdſifa un wehſa weenaldſiba pildija winu.

Winſch nepawadija waitis tehwu ſlim-neeku un neſpehjneeku apmeklejums; behga iſ rakſtamistabas, kad tanē eenahja laulati laudis weens par otru ſuhdſet waj ari meeru lihgt; nepatika winam buht klah, kad tehws norahja un pamahzija netiklas meitas un palaidnus puifchus. Aiſween winam bija ſtarbs wahrds uſ luhpam, bet winſch norija ſcho ſtarbo wahrdu un atſtahja iſtabu, jo zaur ſawu ſtarbumu un aſeem wahrdeem winſch daudſreis bija mantojis ne maſus duhrenus.

„No lihds winus raht un mahzit, kad wiſi wahrdi un labās mahzibas ir runati wehja, wini neklauſa. Mans tehws ar ſawu laipno dabu un ſchehſirdigo prahtu tik winus iſlutina un dara ſtuhrgalwigus. Uzu preekſchā gan wini iſleekas ſemigi, bet aiſ muguras greeſch kaſchokam kauno puſi, tad wini prot ſmeetees un ſobotees. Tehws ir par wezu, newarigu, es negribu wina ſtundinat un darit pretim wina ſirds wehlejumam, apeetees tikai mihligi ar laudim, bet nahſs laiks, kad es ſcheem zeetſiſcheem mahzicheu paſlauſibu ar bih-jibu pret mani un manu amatu.“ —

(Eucymal wehl.)

Ar dſimtenes padſihts.

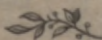
No Purinu Karla.

Motto: „Ai, zilweki, kà juhs ſawu paſchzeenibu nizeet! Romeeſchu keiſars Libertijs.

„Gan tehwijs mihla, tik mihla,
Kà jauneetim lihgawas tehls;
Kà ſimtainai upites dſihle,
Kà mahminai weenigais behls.

Un tagad no mihlotās ſehtas
Kà laundarim projam buhs eet!
Ai, laudis, zil ſahpigas rehtas
Zuhs ſitat un ſpehjat wehl ſmeet!

Bet garā man buwigas ainas
Iſ Latwijās nahſotnes dſimst;
Un — peedotas daritās wainas,
Un ruhgtums pret — beſdeewi rimſt.

Sweſchâs Semês.

No Unſberga.

(Zurpinajums.)

IV.

 Ja jau wakarejais brauzeens zaur kalneem manus redſes organus bija leelâ mehrâ nodarbinajis, tad ſchodeenejais zejoms tos wehl jo wairaf uſtrauja. Weetas, pa kuraam zefſch weda, bija wehl romantifſtakas nekâ wakarejâs un manim daudſſahrt iſſikâs, it kâ es ſehdetu ratôs, kuru wilzeji ſirgi eefahufſchi trafot un newaldami dobâs pa mafeem kruhmeem un beſeem meſcheem, pa augſteem kalneem, dſikâm grawam un putojofcheem ſtrauteem uſ preeſſchu un manim tikai atleef mantu iſwehlet.

Drihs mehs brauzâm eelejâs pa ſakâm pſawam un tihromeem, kuri te tit gludi un labi iſſtrahdati, kâ pee mums, ja daudſ, ſaknu dahrſti, drihs bijâm ſafneegufſchi tahdu augſtumu, kâ litâs, it kâ mehs lidotu pâr zeema ehlu jumteem uu pâr winas baſnizinas torna kruſtu. Drihs bijâm tur, kur pawehls rudenis, behrſi rotajuſchees dſeltenâm un eefarkanâm lapam un Tiroleets ar ſarfanu wehrſi ar ſawu maſo tihruminu, kuſtoni ar paſtahwigu „hüh, hüh“ un pahtagas klatschoſchanu ſkubinadams; drihs atradamees ſneega klajumdôs, kur zaur logu iſbahſtais gihmja termometes kategorifſki pagehreja, kâ wirſſwahrti jaalſpogo un rotas jabahſch ſeſchâs. Starpiba ſtarp augſtako un ſemako weetu iſtaifſija 850 metrus (gandrihs weſelu werſti; Arlbergas tuneli augſtaka weeta 1311 metru [apm. 4300 pehdas] un Zeldkirch'a 461 metri [apm. 1500—1600 pehdas] augſtaka par juhras ſpoguli). Lai zil nezil noſſahriſtu leeluma famehru, tad eedomajatees ſchauru eeleju diwu ar meſcheem apaugufſchu uſſalnianu ſtarpâ. Gelejä buhtu kaut kur nometees publits beſdeligu waj zeelawinu. Tahds iſnahl famehrs zeenia ehkam ar tureenes kalneem augſtuma un leeluma ſinâ ſalihdſinot. Ja nu wehl peebilſtu, kâ kalni pehz ſawa weida ir tik pat

daſchadi un paſataini iſroboti kâ daſchahrt pee mums ſeemâ gar ſehtmalam ſadſihtee ſupeni un kâ ar ſneegu un ledu apklahtâs kalnu galotnes reetofchâs ſaules gairmâ atſpibh tahdâs pat un daudſ leeliſſakâs purpura, roſa un ſelta krahſâs, tahdâs pee mums reiſem rotajas tumſchee padebeſchi noejofchâs ſaules ſtarôs, tad gan iſſumâ buhſchu uſ wiſu to proſaiſti aiſtrahdijis, par ko dſejneeki beſgaligas himnas dſeedajuſchi. Zaur un pâr ſcheem kalneem brauzot un par leeliſteem dabas ſtateem nopreezajotees es ſaktu ſapraſt, kadeht it gadus ſinti un tuhtſtoſchi zilweki no ſweſchâm ſemem un tahkâm malam dodâs ſchury, nebaiddamees nedſ no zeka grubtibam, nedſ no leeleem iſdewumeem. Winus waldſina un pahſſpehj neſalihdſinamais dabas leeliſtums un wareniba. Kamehr no zilwekeem un winu darbeem jau ſen ar pilnu taiſnibu ſazits:

Was Hände bauten, können Hände stürzen
(No zilweks zehla, zilweks ari gaht war.)

tamehr pret dabu mums wehl ilgî buhs jalokas ar apbrihnoſchanu un godbijibu winas waras un daikuma dehl.

Sr, ſinams, ari laudis, kuri uſ leetu ſkatas druſku praktiſſaki, t. i. pa latwiſti: prahtigaki. Tâ es reiſ mehginaju muhſu kaiminu deklam Peterim Alpu kalnu jautumu iſtehlot, pee kam winu weidu un augſtumu, ſahrtumu un ſatumu pawafarâ, wafarâ, rudeni un ſeemâ apraſſtidams nehmu palihgâ wiſas ſeptinas warawihlſnes krahſas, wiſas ſawas runas dahwanas un wiſus manim ſinamus dſejas pantus. Bet wiſſſch netizigi purinaja galwu. Staiſis, ſata Peteris, eſot lihdsenums, kura rudſu, meeſchu un auſu ſehjumi wafaras wehjä wekot tahdus pat wilnus, kâ uhdens plaſchajâ juhrâ, bet kas tur eſot par jautumu, kur tailas klintis tik augſtu pazeſotees gairâ, kâ ir arflu uſ winâm newarot uſdabut! Par to Peteri es nekau-

nojos. Winesch ir tif neisglichtots zilweks, ka naw pat ne to Alpu fahrtumu redsejis, par kuru tatschu us ikkatras no muhsu leelam flaturwem war nopreezatees. Bet apmehram to paschu manim zentäs eestahstit kahds tureeneetis, ar kuru es daschas stazijas no Insbukas kopä brauzu.

Zefineeks, furesch ahtri zaur winu dsimteni zauri isbrauzot, preezajotees par burwigem flateem, kuras radijuschi warenä daba un zilweku roku darbi. Winesch ir eedomatees newarot, ar kahdam grubtibam jazihnotees schis semes apdschwotajem deenischkas maises deht un zil breefmu pilna daschäs weetäs esot kauschu dsihwe. Tihrumi un plawas, kuri tagad tif gludi isflatoetes, esot ar leelam publem istihriti no atmenem, kuri ari tagad beeschi ween ar un bes lawinem no kalneem noweldamees apdraudot druwas un ehkas. Derigas semes trubkums peespeeschot nest us atmenainäm klintim labu semi, lai tur eetaifitu satnu dahrsu waj to tam lihdsigu. Te kahdä jaukä deenä fazetotees pehrfona negais no nogahschotes us reis tif dauds uhdens no kalnu galotnem lejup, ka weenä stundä topot aisskalotas dauds mehneschu publes. Winu gowis un kasas esot pasihstamas, tif pat pasihstamas ka winu trenäs Alpu ganibas un seeri. Bet waj es warot eedomatees, zil publes praftot scho kufstonu apgahdaschana ar baribu? Lai noplautu maju sahainu weetiau, kuras sehka tifko peeteef weenas gowis brokastam, plahwejam jadodotees dsihwibas breefmäs. Schi weetina ka par nelaimi atrodotees apreibinoschä augstumä pee schauschaligas aijas un plahwejam turp jausstahpjet ar wirwes palihdsibu. Zil grubti tahdös kalnös usraustees, to redsam bilde „Rahpschana kalnös“. Beeschä tad winus redjet rindäs pee klintim karajamees ka strasdu, kuri zilpäs fapinusches spahrdas — un to wifu deht weenas saujinas seena.

Es nostatijos zaur wagona logu lejup us staltajäm baltajäm zeema ehkam, kuru logös patlaban spogutojäs rihta faule, tos selta krahfäs rotadama. Es noraudsijos zeema tihrumös, us kureem wehl atradäs kuhlischös faseetais un tahdös puhtös fatupinatais mais (Turku tweeschä), kahdös pee mums faleef nogreestas pupas, kamehr ar maisa preefsch schahweschanas un nogatawinaschanas garäs wirknös faliktäm sehklam rotajäs ehku deenwidus pufes. Pats augs bija wagäs stahdits, ka pee mums daschreis kahposti. Es redseju pufes, kuras schur un tur, it seiwischki pee eejeju stazijam, seedeja wifä rudens krahfsch-

numä. Un es raudsijos mana pretimsehdetaja faules un wehja krahfotä fejä, wina milfigä stahwä, gar kuru tinäs garsch balta audekla mehtelis, sneegdamees lihds milfigo uhdensahbaku pascheem papehscheem. Stahws un behrnischkigeer fejas waibsti stahweja koti ehrmigä kontrastä. Es par winu nopreezajos, lihds kamehr winesch kahdä masakä stazijä iskahpa, lai pehz ihfas zeemoschanäs pasaulä atgreesstos sawä kalnu weentulibä. Bet tif leela zilweka stahsteem netizet es neusdroschinajos.

Behz scha wihra aiseeschanas wispirms isskatijäs tä, it ka manim buhs jaturpina zekojums weenam pascham zitadi tuffschajä lupejä. Bet tas lungs, furesch neweenu litumu pulgotaju neatstahj paschä wiskrititiskakä azumirski, ari schoreis manim tuwojäs Landekäs stazijä gluschi glihtas flukes weidä. Winas azis us mani noraudsijäs ka dimas leelas jautaschanas simees un bals, kura wina mani usrunaja, flaneja tif jauki, ka Swahrguka dsejas. Un to domajeet! Kamehr zitadi pasihschanas ar damam majä naudu, kamehr wina pate manim sneeds leelu sudraba gabalu pretim, luhgdama, lai es ari preefsch winas apgahdajot bifeti nahkamä brauzeena oträ klafä, ka ka mums us wilzeenu ar treschäs klafes wagoneem te nahftös pahrat ilgi gaidit. Es, sinams, panehmu naudu, bet wismihtaki buhtu sneedsejas daito roku ari tuhlin panehmis lihds. Augstee kalni bija tahfat brauzot dauds to saudejuschi no sawas peewilzibas, jo preefsch manis weenumehr dauds daitaki un peewilzigaki ir tee roschu uskalnini, kuri tagad lupejä manim pretim atradäs. Afpahrtejo dabu es wareju eemehrot tifai tad, kad mana zeka beedrene darija mani us to usmanigu, waj kad ziti nelaimigi apstahlki manim to atgahdinaja. Pee tahdeem wisadä findä peedereja duhmi, kuri zaur Nelbergas 10240 meerus (apm. 10 werst.) garo tuneli brauzot ar tahdu usbahjibu speedäs wagonä eelschä, it ka muhs gribetu isschahwet waj par Kurfemes schinkti, ka ari konduktors, furesch zekä starp Feldkirchi un Buchs'u wagona ahrrupfe peekabinajäs pee loga, ka dienis pee toka, peesolidamees mums rahdit Reinas upi, kad par to brauzeens buhschot pahri eet. Bet zil es nostahrte, tad winesch tifai wehlejäs manai daitajai lihdsbrauzejai fazit kahdus komplimentus.

Atwainojeet tadeht, zeenijamee lasitaji, ka es weenä wahjä nesundä aismirftu ispildit zefotaja peenahfumus, pee kureem

Балпсчана калнѳс.

wisadā finā peeder katra zela malā atrodoscho zelma, tšakarna, atmena un — ehseka apraktišchana, jo tas noteef weenigi tabehf, ka nebiju eesehdees turistu wagonā, kureus uf scho zeku peekar itweenam brauzeenam zaur kalneem. Schee wagoni atšchiras no ziteem zaur to, ka wineem naw seenu, kadeht statišchanās uf wisām pusem pilnigi netrauzeta. Nu, tahdus wahgus pašist netif ween ahrsemēs, bet ar wineem isbrauzās wišī III. wisapbrejo dšeedaschanās srehftu dalibneeki ij Widsemēs pa Rigaš-Vlestawas dšelfszeku no Rigaš lihds Sigul dai.

Rā masu atlihdšibu par eewetojameem, bet ne-eewetoteem kalnu apraksteem lai manim atkauts atstahstīt, par to mehš sarunajamees un kā mehš brauzot patawejām laiku. Wispirms wajadseja atbildes uf jautajumeem: no kureenes un turp. Wina teizās esot Minkeneete, esot apbraufuse leelu rinki Wahzijā un dodotees tagad ar to pašchu rahweenu atpakaf uf Ziriki sawā laika pakawetajas (Gesellschasterin) weetā pee kahdas tureenes seshchahrtigas miljonareenes. Es stahdijos preešchā par bankeeri ij Zehrzenu pagasta Wallas aprinki. Tiku wina luhdšis stahstīt ko par sawu dšimtspilsehtu Minkeni. Wina stahstija daudj un tekošchi, bet es patureju weenigi to, ka pilsehtā nahlot weenpadesmit prezibu kahrigas jaunawas uf weenu neprezejuschos wihreeti. Wajšchi statistika pilnigi sinatniska, to skaidri newaru nofazit, bet man šehkeet, ka Minkenei wajaga buht preešch jaunkundsem ditti garlaizigai pilsehtai, ari ja tur nahltu tikai pusduzis jaunawu uf weenu jaunlungu. Kad es winai isteizu šehis domas, tad wina smehjās puzotra oltawa garu smeeschanos kromatiska gabjeenā. Šchi muska manim tā patika, ka es sawu kompanjoni wisadā finā zentos peedabut pee da capo. Tas manim ari nenahjās gruhti, it sewišchi, kad Zeldkirchā pee mums eeradas tureenes gabrdee rosmarina ahboli un keisara bumbeerī, Buchs'a puslihds labs wihns un aij Sargans'as, Schweizijas robeschās, tautšcheti lastani, ar kureem weza feewina tirgojās pa wagonu. Muhfu omulibai draudeja breefmas tikai tad, kad pār robeschu brauzot eeredni mani ar manām un jaunkundses leetam gan pār robeschu pahrlaida, bet pašchu ihpašchneezi labpraht gribeja paturet atpakaf kā kontrabandi.

Pa tam jau bija fatumšis un pudele ištuschojusēs. Kad diwas tik swarigas

dabas parahdibas sagadās weenā un tani pašchā laikā, tad wagonā brauzeji nokar domigi galwas un sahl uszibitigi klauštees uf weenu un otru pušī. Tas pats bija ari notizis ar mums un mehš scho neweiklo klanišchanos uf sahneem turpinajām til ilgi, kamehr Zirike peepešchi apturoschais maschinists komandēja: balancez aux votres dames.

Newaru beidsot atstahst nepeeminejis, ka nestatotees uf wišu fatizigo kopā braufschanu, man ar Fridu — tahds jaunkundsei bija kristits wahrds — wehl scho pašchu wakarū isnahza stribdinsch. Es wina luhdsu manim parahdit zeku uf weefnizu, kura biju nodomajis apmestees. Wina turpretim pagehreja, lai es wina pawadot uf meitu mahju, jo pee miljonareenes wehl schowakar dotees esot par wehlu. Tas nu manim isleekas tā ehromoti un es prasu, kas tās par meitam un kas ta par eestahdi. Wina manim stahsta, ka Zirike wišas neprezejuschās seeweetes sauzot par meitam (Töchter), un ari preešch atzetojuschām sveschneezem leetojot to pašchu nosaumumu. Sewišchi preešch pehdejām esot eerihtots ašis (patwersme), kura winas sveschumā atbraufuschas pirmā laikā atrodot pajumti. Te winas peeturot pee darba, stingras kahrtibas, Deewa luhgšchanas un zitadas godigas dšihwofchanas, lihds kamehr winas ne-esot zitur weetu un usturu atraduschas. Scho eestahdi nu sauzot par meitu mahju (Töchterheim). Wehlat es isšinaju, ka schabdu ašilu uštureschanai un pabalstišchanai nodibinajusēs plascha beedriba ar daudj saru beedribam jeb nodakam wišas pasaules malās, no turām weena atrodama ari muhfu wezajā Riga.

Kad nu leeta tahda, es saku, tad jau es ari waru lihdsi eet. Gahjām turp pa elektriski apgaismotām eelam, pār Limatas upes putojoseem uhdeneem, pee kam smidšinaja smalts, šlts leetutinsch. Pee ihstās mahjas nonahkuschem, wina manim leel attahkatu nostahtees wahrtu pakrehšli, bet pate sahl rausitit pee swana. Pehz ilgaka laika durwis ari atveras. Sardene isbahsch pa kahdu luhku galwu un prasa, kas un kahda eemsla deht te tik wehlu trofchnojot. To isšinajuse wina saka, ka esot pahrat wehls. Kapehž „meita“ agraf ne-esot atnahkuse? Wina scho newarot eelaiš. Šchi sahl luhgtees. Pa tam tuwojas diwas seeweetes, puslihds kā muhšenes apgehrruschās. Ari šehis teel luhgtas, lai eelaišchot ašilā. Bet weena no winām panahtas uf manu pušī un prasa

man, waj es ar to jaunkundſi kopâ nahzîs. Uf manu iswairoſchoſ atbildi wina atgreeschâs atpakat un faka uf Friedeli: „Si g'hörn doch mit dem Herrn z'ſamme“. Pehz tam aſila wahrte aiſdaras.

Sinams, ka nu notika pehz manas wehleſchanâs un mehſ kopâ gahjâm uf „Schweizu pili“. Bet par to, kahdu labumu pee ſchahdas lahrtibas atnes nupat aprakſtitâs meitu mahjas, par to wehl lihds ſchim brihdim ne-efmu ſkaidribâ.

Tâ es nonahzu pee ſlawenajeem Lima-teeſcheem, turu pilſehtâ manim iſnahza wairak mehneſchus uſtuteeſ.

Pee agrat minetâm tit un titdaudſ tuhſtoſchâm nobrauktâm werſtim es wæreju wehl peerehkinat 1255 kilometrus (apm. 1129½ werſti), jo tit garſch ir zela gabals no Granizas uf Kreewu robeſcham pâr Wiſni lihds Birikei.

(Eurpmat wehl.)

Laimes putninfch.

No Swahrgulu Edwarda.

Ar wafarſwehtfu pirmâs deenas rihts.

Es fehſchu wagonâ, las laudim pahrpildits. Bif raibs ſchis mudſcheklis! Tur bahlas ſchuwejas;

Tur atkal ſahrtas fehſchâs, refnas madamas;

Tur eelas ſtaigule ar puderi un ſminki, —

Kâ meetu pilſoni no winas behg ar rinki!

Tur lepni ahſti, ſelta brilleſem degunds;

Tur ſaules brahli, nodilufchds uſwalfds;

Tur teewinfch ſtroderis fehſch blafus meefneekam

Un lanzelneeks — al ironija! — „chalujam“.

Un neiſteizams ihgnumſ wirſu mahjas man, —

Kur titat nolauſeſ, tur tufchâs frahſas ſkan:

„Bif friſcha luſte! Waj juhs, freilen, mihtlat deju?“

— „D ja, es labpraht danzoju un ſchpa-zeereju!“

„Kad mandegâ juhs brauzeet bahdetees uf ſchtranti,

Lad pagrihſejeet manu ſchwahgeri un tanti.“

— „Ar braufſchanu buhs ſchwaki: man irgoſti

Un diwi antwerkeri loſcheerè uf loſti.“

„Ge, eifenbahna kungs, kam ne-ej forſchaki?“

— „Schtrunt, lo tur grehmetees! Sche eelod frihſchitki!“

„Ach, freilen, kâ preeſch jums es ſchwermeju!

Waj drihſtu ſinat juhsu wohnungu?“

— „Ach, zif juhs ſchpahſigs! Dſihwoju pee eſſchaptem,

Uf Schrintſchtrahſes, netabl no baſſchubem.

Bet kahda juhsu ſchepete?“ — „Es eelſch fabrikas

Par wagenbaueri; mums ſeinas zahlungas.“

— Un tâ beſ gala walodas teem pluhsa.

Waj gan pats nelabais ſchos laudis kuhda

Tit tufchus ſalmus malt, tâ bojat walodu!?

Patlaban gribeju jau atſtaht wagonu,

Te eelſchâ nahza Schihdinfch, pinkains, lihks,

Un peepeschi es tapu ſinkahrigs.

Winfch neſa rokâs ſproſtu noſmuletu,

Ar laimes pantineem un putnu nomehrbetu

Un ſauza: „Laimes putne! — Zemet loſes!

Uf main ramones — laimes ſeines, ſpoſes!“

— „Na, lai winſch well!“ tâ daſchi ahſſti ſpreeda

Un Schihda ſaujâ laipni naudu ſweeda.

Nu putninfch katram wilka weenu pantu;

Tur laſams bij' par ſlawu un par mantu,

Par kaſſam, bruhtganeem un lihgawinam,

Par wehſtulem un zitâm tahdâm ſnam.

Un laimes mebineeki lihgsmi ſmehja.

Bet waj gan putninfch ari gawileja?

Al ne! Winſch, nabags, dſeedaja ar aſaram

Par laimes deenam, ſen jau ſudufchâm,

Kad tas wehl moziſ netapa no launâ Schihda,

Bet brihws pâr eeſejam un kalneem lihda,

Ka nebij' ziteem wehl ſchis „laimes“ japafneeds,

Ko winam paſſcham zeetſtribigi leeds . . .

Gabalini is Kreewijas kulturwehstures.

Резь Милукова „Очерки по истории русской культуры“ по М. Виноградова.

(Beigas.)

Nodoklu sistema.

Kopā ar kara budšeta augšchanu, pee tam attihstas ari finantschu sistema, aug un zetas Kreewijas walsts eestahdes un schkiru organizacija. Neise ar kara isde- wumeem aug nodokli. Lihds 16. gadu simtena otrai pusei nodoklus maksaja dabas produktos. Knaši dabuja maissi, gatu, medu un siwis. Knaša kalpus us- tureja tapat semneeki, kuri dshwoja us wineem nodoteem semes gabaleem. Kahds 16. gadu simtena dokumentis faka: „Pateeki, ka war prafit no semneekem naudas? Wini netajsa naudu, bet audsina gan la- bibu, tamdeht wajaga no wineem nemt kahdu dafu labibas, no mescheem — swehrus un medu, no upem bebrus un siwis; ja meschu nolihdis laukeem, tad wajag atzelt medus un swehru nodoklus, jo par saweem laukeem wini maksas la- biba. Bet ja kahdam semtopim eewaja- dsefes naudas, tas war atlitumu pahrdot pilsehtneekem, kureem wajadsiga labiba. Tad winam buhs naudas zit wajadses un neweenu semneeku nespaidis nodoklu paradu deht.“

Ka redsams, tad jau 16. gadu simteni blatus labibai ir ari pastahwejuschi naudas nodokli. Naudas nodokli attihstas jau Tataru laikos. Jau Tatari eewahza no- doklus naudas weida; kad nodoklu eewahs- chana pahrgahja us Kreewu knaseem, tee peepatureja to paschu sistemu, paleelinadami laiku no laika nodoklu sumas. Waldiba uslika nodoklus us weselu semneeku fa- bedribu, kurai tad wajadsēja paschai fa- dalit nodoklu sumu dakas, famehra ar katram peederofcha semes gabala leelumu. Ja semneekem nodokli israhbijas par lee- leem, ja no semes gabala newareja tildauf- eenemt, tad wini weenkahrschi atstahja sawu semes gabalu un pahrgahja zitur dshwot, kur nodokli nebija tik smagi. Waldibai bija, sinams, paspehle, maksataji staits masinajas tahda zeka.

Waldibai bija jakeras pee sawada lihdsjeka- wifat semneeku fabeedribai wajadsēja at- bildet ari par tusschajeem semes gabaleem, zaur to winas nastas tapa smagakas un semneeku fabeedribas neatlaida tamdeht it neweena, kas negahdaja sew weetneeka. Scho sistemu mehš atrodam jau preekscha, tiklihds parahdas pirmas simas wehsture par nodoklu uslitschanu.

Semneeku fabeedribas zehlas laikam Tataru laikos, lai weeglak waretu eewahht nodoklus. Nodoklu maksataji bija sarakstiti knasu grahamtās, pehz kuram nodoklus tad peedsina knasu cereadni. Pehz Tataru juhga nokratishanas attihsta scho paschu sistemu wehl tahlak, Tataru nodoklu weeta nahf ziti nodokli, kuru sumas aug lihds muhsu laikem, tik weena ihpashiba ir topeja: maksatajeem atstahj teešbu isdalit nodoklus sawa starpā.

Tataru nodoklus maksaja par arflu, kursch lihdsinajas 2—3 strahdneekem ar sirgeem. Par katru arflu maksaja 5 kap. (ap 5 rbl. muhsu nauda). Maktawas walsts rehkina us arflu 32 strahdneekus. Jahna IV. laikos wajadsigi jauni kara nodokli. Nodoklus pawairo, arla no- faukumu gan peepatura, bet wina nosihmi pahrgrosa. Akkis ir 400 desetinas katra lauta pehz triju lauku sistemas, ja seme ir laba, otras schkiras semes ir arla 500 desetinas un treschās schkiras 600 desetinas. Jau toreis knasu kalpu semei bija leelas teešbas salihdsinot ar semneeku semem. Us knasu kalpu semi bija desmittahret masaki nodokli nekā us semneeku semi. Knašu kareiwju semes gabali atradas pa leelakai dakai us deenwideem, tamdeht tad isnahja, ka seemelu apgabaleem jasmaksa wiš leele kara isdewumi. Te mums gan buhtu jadoma, ka par to deenwidus ap- gabalu semes ihpashneeki apfargas walsti pret eenaidneekem. Bet tas bija tik pascha fahkuma. Kreewu muischneeku jahtneei atstahj sawu weetu draguneem un reitareem,

tureem peerveenojās wehl kahjneeki — saldati pehž Bakar-Giropas preekschimes.

Schos kara pulkus pildija newis augstakās schiras, bet gan sematās, tee pašchi nodokku maksataji. Te waldiba gan paugstinaja nodoklus par muischneeku semem daudž wairak, nekā semneeku semju nodoklus, bet te israhbijās, ka semneeki naw spehjiigi maksataji, kamdeht waja dseja pahreet us zitu sistemu, kuru pamajam isstrahdā 17. gadu simteni. Lai gan pehž knaju grahmatam bija sinams flaitis maksataju us noteikta semes gabala, tomehr pateesiba tas nebuht tā nebija. Semneeki, speesti no nodokkeem, atstahja semi un behga projam, daudž semes gabalu bija neapstrahdati, semneeku sabeedribam waja dseja tomehr maksat par wiseem. Nodokku grahmatās netika pahrlabotas un peemehrotas apstahktem weselu gadu simteni. Nodokku maksataji greesās daudžreis ar luhgumeem pee knaja, lai usleek nodoklus us katram mahjam sewischki.

Ari waldiba tureja to par labaku, tad wareja eenahkt warbuht wairak nodokku, jo tad buhs ari jamakā wiseem teem, kuri aishbeguschki no sawa pagasta un no metuschees zitur dshwo bes kahdeem nodokkeem.

No 1646.—1648. g. saraksta wisās mahjās (дворовые списки). Waldiba zenschas pahrlabot maksataju stahwokli, bet jaunee isderwumi to neatkauj west pilnigi galā. Pastahw wejee nodokki par arllu, pagasteem tāpat jamakā par neapstrahdateem semes gabaleem, bet pee wezajeem nodokkeem peerveenojās wehl jauni.

1681. g. atžel arllu nodoklus, to weetā eewed mahju nodoklus. Bet ari schi sistema israhbijās par nederigu, tagad semneeki behga tāpat no mahjam, kā agrak no semes gabala, par kuru bija jamakā nodokki. Wini atrada wisadus zelus, kā isbehgt nodokku maksaschanam, wini saspeedās kopā weenās mahjās, žil eespehjam, lai buhtu par masal mahjam jamakā nodokki, waj atkal eedshwotaji sagahja weenās mahjās no wairakam til pa to laiku, kad waldibas eerednis usnehma mahju flaitu sawā sarakstā. Waldibai jakeras pee jauna lihdselka, Peters Leelais usleek nodoklus us katra zilweka, eewed galwas naudu, kuras katram wihreetim walsi jamakā 80 kap. Bes tam jamakā semneekem, kuri neweenam nepeeder, walsis kafei 40 kap. obroka naudas. Peters Leelais turejās pee prinzipa, ka tahdi semneeki peeder

walsij, un tamdeht ka wineem naw jamakā nodokki muischneekem, tad war winu walsis nodoklus pa-augstinat.

Tagad walsis stahjās satarā ar katru maksataju. Bet schahda satarā ušturschana bija toti gruhā, pat ne-eespehjama.

Peters nehma par preekschimi Sweedrijās finantschu kahrtibu. To pašchu iswest Kreewijā nebija nemas eespehjam. Sweedrija fastahdija maksataju listes katru gadu, pee kam it smalki eewehroja katreisejos apstahklus: ungušgrehks, neaugligs gads, lopu nihschana — wisš tika pee nodokku isdalischanas eewehrots. Tur katram maksatajam waja dseja atbildet par sewi. Kreewijā jau bija pat ne-eespehjami fastahdit sarakstu, tas jau tuhlin fastahdischanas laika bija nepareis, sittiws. Nahtoscho sarakstu jeb maksataju listi fastahdija til pehž 20 gadeem. Žil maksataju wairs nebija dshwo starpā!

Semneeku sabeedribas palita pee wezās nodokku sistemas, winas sadalija semi pehž dwehseku flaita un uslika tad nodoklus tāpat kā agrak semes gabaleem, kureem ar dshwajām zilweku dwehselem nebija neka kopeja.

1680. g. sanahkt mahju nodokku par 8,4 milj. rbl. muhsu naudā, 1724. gadā teeschu nodokku eenahkt 42,6 milj. rbl., t. i. peejas reises wairak.

1680. g. teeschi nodokki istaisa $\frac{1}{3}$, 1724. g. puš no wiseem nodokkeem. Dwehseku nodokki pastahweja lihds 1887. gadam, tur atzehla galwas naudu. Teeschee nodokki kriht samehrā ar wisu nodokku sumu lihds pat muhsu deenam, pat eestaitot wisās dsimptirischanas sumas tee istaisa tikai desmito dalu no wisās nodokku sumas. Pat 1875. g. eewestais desetinu nodoklis nepazet ne žil teescho nodokku sumu.

Jau 17. un 18. gadu simteni mehginaja eewest eenahkumu nodokki, katra nodokli peemehrot wina maksaschanas spehjai, wina eenahkumeem. Bet lihds pat muhsu laiteem tas naw pilnigi isdeweēs, lai gan walsis eeweda gan pahrdotawu nodoklus, gan uslika nodoklus wisadeem amateem.

Tirdsneekem un ruhneekem uslikt nodoklus isdewās til Katrinai II. Wina eeweda gildes nodoklus, kuri isstahija 1proz. no eegulditā kapitāla. Kapitāla leelumu usdewa pašchi maksataji, tas atkarajās no wineem, žil leelu kapitāla sumu wini usdewa. 1812. g. scho nodokli paleelinaja us $4\frac{3}{4}$ proz.

Maspilsoni bija atswabinati no schanodokka, kamdeht tirtotaji pahrrakstijās eewehrojamā flaitā maspilsonu kahrtā, lai

Гревен уалытс еналхумми но 1880.—1892. г.

Гавт.	Т е т ф д е с.		Штеффец.	Шгалитц.	Швалтс доманс.	Шофшитц.	Зитас фунас.	Ш о р а.
	Шрайтс ии штеффец.	Шушпнегитц.						
1680	0,494 (33,7 ^o / _o)	0,073 (5 ^o / _o)	0,650 (44,4 ^o / _o)	0,040 (2,7 ^o / _o)	0,073 (5 ^o / _o)	0,033 (2,3 ^o / _o)	0,100 (6,8 ^o / _o)	1,464
1701	0,584 (11,3 ^o / _o)	0,065 (7,2 ^o / _o)	1,196 (40,4 ^o / _o)	0,791 (26,8 ^o / _o)	0,065 (2,2 ^o / _o)	6,118 (4 ^o / _o)	0,135 (4,6 ^o / _o)	2,955
1724	4,731 (53,5 ^o / _o)	0,255 (3 ^o / _o)	2,791 (32,7 ^o / _o)	0,233 (2,7 ^o / _o)	0,219 (2,6 ^o / _o)	0,150 (1,88 ^o / _o)	1,47 (2,7 ^o / _o)	8,526
1764	9,121 (47 ^o / _o)	0,152 (0,8 ^o / _o)	8,182 (42,2 ^o / _o)	0,158 (0,8 ^o / _o)	0,152 (0,8 ^o / _o)	0,015 (0,08 ^o / _o)	1,624 (8 ^o / _o)	19,408
1794	15,859 (39,6 ^o / _o)	0,486 (1,2 ^o / _o)	19,014 (47,3 ^o / _o)	1,627 (4 ^o / _o)	0,604 (1,5 ^o / _o)	? ?	2,528 (6,3 ^o / _o)	—
1825	32,604 (29 ^o / _o)	5,363 (4,7 ^o / _o)	52,596 (46,5 ^o / _o)	4,457 (39 ^o / _o)	2,712 (24 ^o / _o)	6,108 (5,4 ^o / _o)	9,204 (8,1 ^o / _o)	113,044
1850	46,770 (23,7 ^o / _o)	3,789 (1,9 ^o / _o)	103,325 (51,6 ^o / _o)	14,039 (7,1 ^o / _o)	5,409 (2,7 ^o / _o)	13,628 (6,8 ^o / _o)	13,006 (6,5 ^o / _o)	199,958
1870	74,858 (22,6 ^o / _o)	8,384 (2,5 ^o / _o)	152,419 (45,9 ^o / _o)	15,347 (9,9 ^o / _o)	34,332 (10,3 ^o / _o)	12,550 (3,8 ^o / _o)	33,770 (10 ^o / _o)	331,956
1892	79,628 (12,4 ^o / _o)	31,536 (4,9 ^o / _o)	313,415 (43,9 ^o / _o)	24,775 (3,8 ^o / _o)	95,196 (14,8 ^o / _o)	43,919 (6,8 ^o / _o)	51,827 (8,8 ^o / _o)	640,296

tif newajadsetu maffat nodoklus. Waldiba atzehla scho nodokli un eeweda noteiktu, nepahrgrosamu sumu, kuru tirgotajem wajadseja nomakfat, dabujot tirdsneeziabas sismi.

Eenahkumu nodokli tomehr nepeemirsa, feschdesmitos gados rauga winu attal eewest, bet bes sekmem. Tikai 1885. gada tika sperti nopeetni soki eewest eenahkumu nodokli tirdsneeziabas un ruhpneeziabas eestahdes. Bunges projekts uslitt wisam tirdsneeziabas un ruhpneeziabas eestahdem no winu staidras pelnas 3 proz. leelu nodokli, neatrada peerfischanu, tapat ari tirgotaji pretojas schim nodoklim, tamdeht ka esot gruhti noteikt eenahkumu sumu, tad wehl ne-esot taisni uslitt eenahkumu nodoklus tikai weenai schirai. Bet leelajem unehmumeem, kuri publize sawus gada pahrstatus, uslita 3 proz. nodokli, ko pahrwehreta 1893. g. par 5 proz. nodokli.

Taja pascha laikā eeweda gilschu nodoklus, pee lam noteiza katrai gubernai sinamu sumu, kura bija jaisdala us latru makfataju fewischki. Repartiziju nodoklus eewed ari weikalos, kuri nepeedereja pee gildem.

1891. g. makfaja gilbes apm. 2 proz. no staidra atlikuma. Ta pamafam usleek ari nodoklus tirdsneeziabas un ruhpneeziabas eestahdem.

Nodokli ispleschas wehl tablat, ko peerahda 1893. g. eewestais dsihwofku nodoklis.

Deescho nodokli eewahschana darija waldibai koti leelas ruhpes, daschreis bija pawisam ne-eespehjami eewahkt noteitto nodokli sumu. Tamdeht waldiba kehras pee zitadeem nodokkeem, kurus makfatajs aismaksa ne taisni ka nodokli, bet ka peemafku pee pehrkamo preischu zenas, mitu un atzischu weida.

Walsts redseja, ka neteeschee nodokli eenes misfigas sumas, un ka kaudis nemanot makfa scho nodokli, prezes eepirkdami. Deeschee nodokli daudj gruhtat eewahkami. Walsts pate daudjreis ir nehmuise sinamu preeschmetu isgatawofschanu waj pahrdofschanu sawas rokās. Neteeschee nodokli dabun tahdejabi walsts monopolu jeb regaliju weidu.

Leelako neteescho nodokli daku jau no sen laikeem istaisija muitas un dschreenu nodoklis, Petera laikā peeweenoja scheem shils nodokli, kuru atzehla tik 1880. g. Nikolaja I. laikos eeweda tabakas un zutura nodoklus un Aleksandra III. waldibas laikā terofina (petrolejas) un spitschku nodokli. Wisi

schee nodokli istaisa budscheta leelako pusi. Walsts shaktumā ustizeja neteescho nodokli eewahschanu pilsehtu augstakajam schkiram, kas stahw sakara ar pilsehtu paschwaldibas attihstibu.

Peew walsts regalijam peeder wispirms naudas kalschana. Ahsemju monetas pahrakot Kreewu nauda, mehdsja winu wehtibu arween paseminat. Peters Leelais darija to tahda mehra, ka walsts eenahkumi no naudas kalschanas eenehma zeturto budscheta daku, tagad schis eenahkums ir wisai neezigs. No Petera laikeem peeweenojas pasta regalijas, tad kalnraktuwju regalijas, no Nikolaja shaktot telegrafa regalijas aug leeliski, istaisidamas tagad desmito daku no wisam walsts regalijam. Kalnraktuwju regalijas turpretim triht.

Birmaja weeta tagad stahw eenahkumt no dselsszekeem un mescheem. Tad nahf poschlinas (markas, krepofst- un teefu poschlinas).

Apstatot nodokli leelumu, buhtu jadoma, ka makfatajēem nebuhtu gruhti winu samakfat. No 1680.—1880. g. nodokli sumā ir kuruwe reises 30 leelaka, eedshiwotaju staits ir paleelinajees 9 reises.

Katrs eedshiwotajs makfaja 1680. g. ap 1 rbl. 56 kap., 1724. g. ap 5 rbl. 77 kap. un tagad makfa katrs apmehram 8 rubli.

Salihdsinot minetas sumas ar Anglijas waj Franzijas nodokkeem, winas israhdas ne-eewehrojamas, tur nodokli daudsums ir 2¹/₂—3 reis leelaks.

Sche klapt peelikta staittu tabele (st. 774. l. p.), pehz kuras war jo staidral isprast wisu Kreewijas nodokli sistemu shaktot no 1680. g.

Par nodokli sistemu runajot beigās wehl shadu wahrdinu par kara nodokkeem:

Kara isdewumu augschana shaktas Petera Leela laikos. Peters eerihfo armiju pehz Siropas preeschshimes, ta ir wajadfiga walsts droshibas deht. Armijas sakars ar semi galgi pahrrauts. Nodokli stipri japa-wairo, jo armija ir weenabi jautura, Peters winu neatlaisch mahjas ari meera laikos. Wina eewestais nodoklis ir 2¹/₂ reis leelaks par agratajēem nodokkeem.

Petera laikā nahf klapt flotes nodokli, kuri istaisa wina waldischanas beigās 12 milj. rbl. muhsu nauda, armija ismakfaja 40 milj. rbl. Solihdsinot scho sumu ar 1680. g. isdewumeem (13 milj. rubl.), wina isnabt 4 reises leelaka.

1680. gada budscheta kara isdewumi prahja pusi no wisa budscheta, Petera laikos kara wajadshbam isdod jau $\frac{4}{5}$ — $\frac{2}{3}$

Галвенчакс валдсис иҢ Девонму тabelle нo 1680.—1892. г.

(Салтис аҗсһмe мил. рубл. метала науда; треҗита ун аҗнаҗтис рубл паҗтрехеҗтис фундрака рублос җеҗс катреҗеҗеҗа турҗа: 1794. г. 1 аҗҗу. рублс = 71 кап., 1801. г. — 70 кап., 1825. г. — 27 кап., 1850. г. — 1 треҗита рублс 98,8 кап., 1870. г. — 77 кап., 1892. г. — 66 кап. Җҗаҗаҗа рубла тирҗус теҗритика җеҗ там аҗҗаҗаҗа не-евеҗеҗеҗа. Салтаҗаҗаҗа сһмeс теҗсһмe, та тур неҗтҗа еҗсҗеҗаҗамeс аҗбалит сһнаҗо иҗевонму даҗу не теҗсeс сһнаҗe.)

Год.	Копьина.	Земля ии флоте.	Земляс парачи.	Землягалмe.	Земанҗeс ии валдсис сали.	Земиниҗҗаҗаҗа ии теҗсeс.	Земанeс иҗҗиттҗа.
1680. г.	1,5	аҗ 0,75 (50%)	—	0,22 (15%)	0,067 (4,5%)	0,02 (1,3%)	—
1701. "	2,5	1,96 (78%)	—	0,11 (4%)	?	0,05 (2%)	0,004 (0,14%)
1725. "	9,1	5,97 (65%)	—	0,33 (3,7%)	0,89 (9,7%)	0,20 (2,2%)	0,027 (0,3%)
1764. "	19,4	8,72 (45%)	—	1,67 (9%)	4,96 (25,6%)	2,31 (12%)	0,029 (0,15%)
1794. "	49,1	22,65 (46%)	—	4,27 (9%)	9,80 (20%)	5,63 (12%)	0,629 (1,28%)
1801. "	64,2	32,35 (50%)	—	5,53 (10%)	?	6,11 (9%)	0,739 (1,15%)
1825. "	111,6	48,44 (43%)	—	5,48 (5%)	аҗ 27 (24%)	аҗ 10 (7%)	0,522 (0,45%)
1850. "	284,5	119,50 (42%)	—	42,16 (15%)	аҗ 35,4 (12,4%)	(1838. г.) аҗ 10	2,765 (1%)
1870. "	376,5	129,44 (34%)	—	63,28 (17%)	84,59 (22,5%)	49,22 (13%)	8,150 (2,2%)
1892. "	608,1	186,81 (30,7%)	—	165,66 (27,2%)	98,92 (16,2%)	72,13 (11,9%)	14,352 (2,4%)

no wisa budscheta. Schahdeem kara isderwumeem bija leels eespaidis us wisam Petera reformam, bet to apstatišim wehlat. Lihds Peteram kara nodoklu pa-augstinaschana prasija latru reisi wisas walstis ehlas pahrgrosschanu, pehz Petera tas naw wairs wajadfigs. Isderwumi par kara spehtu ir pastahwigi auguschi lihds pat jaunatajeem laiteem, arween wini eenem leelo pusē no wisa budscheta.

18. un 19. gadu simtenī Kreewija eejauzas arween daschaddis karōs, turi prasa milffigis isderwumus.

No Nikolaja laiteem sah nodarbinat politiku prahtus austruma jautajums; Kreewija sah eespeestees Widus-Astija, kara spehti wajadfigi. Petera kara spehts bija 200,000 wihru leels. Otrā Turku kara laika (1787.—1791. g.) tas sneedsas jau pee 400 tuhststoscheem. Frantschu kara laika (1806.—1812. g.) saldatu staitis tahpj us 800 tuhststoscheem. Krimas kara tas ir jau aifneedsis 1 milj. 600,000. Tagad kara spehts istaifa kara laika 2½ miljoni, kas ir 12 reis leelaks par Petera Leela kara pulkeem.

Reise ar kara spehta leelumu aug ari isderwumi kara spehta ustureschanai, lai gan procentu leelums, samehra ar zitam isdoschanam drusku masinajas. Isgabjuschā gadu simtena otrajā pusē kara spehta un stotes ustureschana eenehma pusē no wiseem isderwumeem, scha gadu simtena pirmajā pusē 43—42 proz. un ap 50. gadeem 34—31 proz. Bet turati apstatotees schahda proporzionala isderwumu masinaschanas pateesiba naw parwisam atrodama. Leeta tahda, ka sah tot no Petera Leela newareja west neweeni karu, pee lam nebuhtu bijuschi wajadfigi ahrfahreji eenehmumi, lai segtu leelos kara isderwumus. Ahrsemju walstis kehras pee aifnehmumeem.

Jau Petera laikos Anglija bija eestiguse zaur kareem tahdōs paradōs, ka procentu suma jau lihdsinajas wisam kara spehta budschetam. Franzijs paradi bija toreis 18 reis leelaki par winas eenehmumeem. Kreewijai nebija eespehjas aifneemtees naudas.

Bija jateras pee zitateem lihdselkeem. Peters Leelais pamasinaja naudas wehrtibu us pusē. Katrina islaida preefch Turku kara assignazijas. Aleksanders pawairoja wina staitu til leela mehra, ka 1815. g. rublis bija tikai 20 kap. wehrtis. Katrina II. kehras pee aifnehmumeem. Aifnehmumu zekā westi Nikolaja I. un Aleksandra II. kazi. Ar aifnehmumu palihdsibu ir daudsfreis mehginats isprikt kreditbites, bet te radas zitas wajadhibas,

un nodomatais mehrtis nekad nepeepildijas. Kreewu walstis paradi, ir cetaiti gandrihs weenigi, lai segtu kara isderwumus. Ra isachmumu waram minet dselszefu buhwes un zitus masatus isderwumus.

$\frac{3}{4}$ par walstis paradeem nomatsajamo procentu waram peestaitit kara isderwumeem. Gewehrojot scho apstahklus mehs redsam, ka isderwumi kara spehta ustureschanai ir lihds schim pastahwigi auguschi. Wini ir daschreis kahpuschi lihds $\frac{3}{5}$ no wisa budscheta.

Tad nakt eescheja pahrwaldiba. Igu laiku preefch tam isdod deesgan mas.

Pehz tam waldiba wiswairal ruhpejas par nodoklu eedshchanu, wina wiswairal isdod finantschu nodaka. Jau Petera laikos schee isderwumi eenem 10 proz. no wisa budscheta. Wehlat wini eenem pat $\frac{1}{4}$ un $\frac{1}{5}$ no wisa budscheta.

Labatas sapraschanas deht stat. Nahtpeelitto tabeli par galwenateem walstis isderwumeem 776. lap. p.

Beigas.

Tā mehs ihsumā apstatišim Kreewu kulturās attihstibas gaitu. Meh redsejam paschā sah tumā, ka Kreewijas eedshwotaju staitis ir samehra ar leelajeem isplatijumeem wisai mas. Waj Kreewija aifneegs, waj wina wispahrigi war aifneegt tahdu eedshwotaju staitu, ka daschās Watar-Eiropas walstis, par to wehl daudf stihdas. Kreewijas ekonomiska dsihwe ir bijuse wisu laiku toti weentahrscha. Pa preefchu klupa wisi us semeš dahiskajam bagatibam un til tad, kad winas bija islaupitas, pahrgahja us semkopibu, kura wehl tagad atrodas us sema palahpena. Ruhpneeziba bija no sen laiteem saistita ar semkopibu, wisu pagatawojo mahjās, fabriku ruhpeezibu eemed mahfsligi Peters Leelais, wina naw dabiskas attihstibas auglis. Wina newareja istikt bej walstis apfardhibas, ari wehl tagad wina nestahw us sawam sahjam.

Tirdsneeziba newareja sikko satiksmes zefu deht attihstitees. Wina konzentrejās sinamās weetas, kur notureja leelus gaba tirgus. Tirdsneeziba ar ahrsemem atradās ahrsemneeku rokās, kureem bija wajadfigas Kreewu prezes. Kapitala bija mas, wina wareja ar publem dabut par wisleelatajeem procentem. Kredits attihstas lehni, kates baidas nauđu aisdot. Krediteestahdes attihstas deesgan wehlu, winas eerihlo sah tumā pate walstis, wehlat usdroschinajas fertees pee winam ari priwatpersonas.

Uf schein weentahrschajeem pamateem attihstas walstsehka. Te ir wainigi ahreji eemefli, ahreji eenaidneeki, pret fureem jakaro, lai apfargatu walstis robeschas un eedfihwotajus. Nari ar walstis eenaidneekem un ar wineem faititäs interesef eenem wifu walstis dšihwi. Nara spehks un finanzeš jeb lihdsjekki kara weſchanai eet zaur wifu walstis dšihwi lä farkans pawedeens.

17. gadu ſimteni ſaiſta ſchkiras: ſemneekus pee ſemes, pilſehtneekus pee pilſehtas un muifchneekus pee deenasta, bet tomehr neattihstas ihpaſchas ſabeedrifkas ſchkiras, pehz ſchkiru atſwabinaſchanas jauzas wifaš zita zaur zitu, uſ wezajäm ſchkiru drupam uſaug jaunas, bet jau uſ zitadeem pamateem.

Wiſa walstis pahrwaldiba konzentrejas ſahkumä Maſlawä, kara ſpehks un finanzeš ir walstis galwenafas ruhpeš. Zitas puſeš ir ari wehl tagad deefgan maš eewehtrotas. Pamaſam attihstas prowintſchu pahrwaldiba, kura Katrinas II. laika peenem noteiktu rakſturu. Aleſandra I. laika eeſtabjas pareiſš ſatars ſtarp prowintſchu un zentralpahrwaldibas eeſtahdem.

Aleſandrs II. nodod daku no prowintſchu pahrwaldibas winu paſchu rolaš. Zekas prowintſchu paſchwaldiba. Tikaitagad waldbai rodas eeſpehja eeaudſinat tautä likumibas juhtas, tagad eerodas pateeſa kontrole uſ weetas, tagad tik rodas eeſpehja wifu eedfihwotaju pilſonu teeſſbas darit lihdsigas.

Wiſa Kreewijas walstis dšihwe ir bijuſe ſoti weentahrscha, no otras puſeš wina atſchkiras daudſejadä ſinä no Walar-Eiropas dšihweš. Pehdejo parahdibu illeetoja lä ſauktee nazionalisti ſawu domu apſtipri naſchanai, lä Kreewijas attihſtiba pama-tojas uſ pawiſam zitadeem pamateem, uſ neſchkiramäm tautas ihpaſchibam. Ir tautas tihpi, kuri ir wiſas kulturās pamats. Newar pahneſt no weenas tautas uſ otru lahda tihpa ihpaſchibas, täpat lä newaram peepſeeſt ſiwi elpot plauſcham un ſihditajuš ſchaunam. Tä tad Kreewijas — jeb Kreewu tautas attihſtiba bija, ir un buhš pawiſam zitada par Walar-Eiropas kulturu. Tä domä nazionalisti.

Otrs eeſtats ir, lä katra tauta eet zaur daſchadam attihſtibas palahpem, kuras weena otrai lihdsinajas. Kreewija ari noſtaigäs wiſas palahpeš, lai ari wina tagad wehl naw ſpehjuſe tikt tik tahtu, lä zitas tautas, bet winaſ janoftaigä beigäs tomehr taš patš zekſch.

Mums ſwarigi iſſinat, kurſch no schein abeem uſſkateem ir pareiſš, jo no ta atkarajas muhſu domas par Kreewijas kulturās turpmalo attihſtibu. Te jair wiſai uſmanigeem. Labi apſwerot naw pilnigi taiſniba ne weenam uſſkatam, ne otram, — ahšs ir dala pateeſbas.

Ir taiſniba, lä naw ne pee weenas tautas pilnigi lihdsigas kulturās attihſtibas. Wiſur ir faſtopamas daſchadibas, kuraš par pamatu ir materielä apfahrtne. Bet waj mums tadeht ja-atſtahi otrs eeſtats ne-eewehtrots un tuhlin ja-uſſkata ſchis par pareiſo? Ir gan leela ſtarpiba ſtarp ſiwi un ſihditaju kuſtoni, ſalihdſinot wi-nuš weenu ar otru, bet ir ſinatne, kuru ſauz par ſalihdſinoſcho anatomiju. ſchi ſinatne peerahda, lä ſtarp ſiwi un ſihditaju kuſtoni ir ſaites, pat radneeziſiba, tur jagreeſch wehriſiba uſ ſcho kuſtonu attihſtibas wehſturi. Täpat tagadejam wehſturneekam japeegreeſchas ar uſmanibu wehſturikſteem ſatteem, ari winam jaſadala un jaſalihdſina wiſas parahdibas. Ja zilwekš nebuhtu atkarigš no ahrejeem apſtahkſteem, ja winſch ſekotu tik eekſchejam dšinekliim, tad gan wiſai zilwezei buhtu janoftaigä pilnigi taš patš attihſtibas zekſch. Bet ir ari jaewehtro materielä apfahrtne, kura neš zilwezeš attihſtibas gaitä ari daſchadibas. Nazionalisti ne-analiſe ſcho attihſtibas gaitu, wini negrib buht anatomi, wini nem attihſtibas reſultatus un ſpreekſch tad. Winu pretneeki analiſe gan ſaktuš, bet pee tam greeſch maš wehribas uſ mineto materielo apfahrtni. Ja pateeſt attihſtiba pamatotoš weenigi uſ zilweka eekſchejeem dšinekſteem, tad beš ſchaubam katrai tautai buhtu janoftaigä pilnigi taš patš zekſch un mums buhtu tad weegli pateikt, kur katra tauta tagad atrodas un lä winai ja-attihſtas tahtak. Naw gareiſš apgalwot, lä Kreewijai japahrdſihwo pilnigi ta pate attihſtibas gaita, to pahrdſihwojuſchas Walar-Eiropas tautas. Mehš newaram wiš Kreewijai dot padomu, lä daſchi to darijuſchi, pahrdſihwot wiſas Walar-Eiropas tautu dšihweš ſtabijas, lai notiktu pee tahtdeem pat reſultateem. Kreewija ir gahjuſe uſ preekſchu un pahrdſihwojuſe ſinamus attihſtibas momentuš, täpat lä Walar-Eiropa, tika ſawadi. Waj ſchä waj tä, bet ſchee momentu ir jau aiš muguras, wini nenahkš wairš atpafak. Taš tomehr naw ſalams par wiſpahrejo attihſtibas gaitu, kuru wada zilweka eekſchejee dšinekti. Wina buhš weenada pee wiſam tautam. Materielee apſtahkſki aiſkaweja peeaugt

eedfihwotaju flaitam, aiskawesa ekonoministās dšihwes attihstibu, bet tabklā attihstiba šafneegs tos pašus rezultatus, kahdus mehs redsam Wakar-Eiropā: etonoministā dšihwe peenems intensiwakas formā un eedfihwotaju flaitis peeaugš.

Walsis dšihwe nem humanafu un brihwafu wirseenu, eerahdidama katram wairaf un wairaf pašdarbibas. Schkiras ir dabujufšas fawu brihwibu un patstahwibu. Karšč un finanžes atstahs weetu žitām swarigafām dšihwes waja dšibam. Wiša attihstiba wiršas uš to pašu puš, turp gabjufšas žitas tautas. Scho gaitu neapures nekahds spēhs. Sinams, sikhums buhs arween starpiba, bet waj tad mehs atrodam wifu weenadu pee Wakar-Eiropas tautam? Sikhums winas isščkiras tāpat weena no otras.

Mušu agrateer nazionalisti tizeja, ka katrai tautai ir jāiweid dšihwe kahda tautistā ideja, kura ir sinamas tautas gara rezultats. Tandehk jawalda tautas wehsture weenibai, wejee laiki lai ir scho laiku mahžitaji un zefa rahditaji. Aisnemtēs no žitām tautam ir grehš, ir leelakais noseegums pee tauta gara.

Mušu laikos šahk atkal sinamās ap-rindās parahditees schahdi eeskati, kuri ir attihstibai kotti kaitigi, nekātotees nemas uš wina pilnigo nepareišibu. Kahdus gan idealus un dšihwes mehrkus mums war dot Kreewija pat isgabjufšā gadu šintena šahkumā ar šaweem 13 milj. eedfihwotajeem, no kureem uš katru kwadrattilometri isnahža pa 3?!

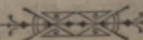
Tagad ir 9 reises wairaf eedfihwotaju, wini apdšihwo Kreewiju 6 reises beesaf. Pilschetas eedfihwotaju bija 3 proz., tagad 12 proz. Kahdas wehsturiskas tradizijas war mums dot naturāšaimneeziba ar dšimtbuhschanas kahrtibu, tur tagad pašahw naudās šaimneeziba un pilsonista brihwiba. Nazionalisti usbruta Peterim Leelajam, ka tas gribot uswillt behrneem leela žilweta uswalku, bet waj tagad nazionalisti negrib eespiblet jaunekli behrna drahninās un nekātotees uš wina brehščhanu to eewihštit autinōs?

Ja pateesi Kreewu tautas attihstiba atščkirtos pilnigi no žitu tautu dšihwes, tad newaretu peelais nekahdi aishnemtēs ko no Wakar-Eiropas, tad schahda aishnemschanās buhtu pawisam nesaprotama, bet ja galwenā attihstibas gaita pee wišam

tautam weenada, tad isšklaidrojas ari tas šakts, ka tauta aishnemas daščas jaunās formas no žitas tautas. Aishnemschanās te naw mehrkis, bet tik weenadās attihstibas šekas. Tautai radās tās pašas wajadšibas un, šaprotama leeta, ka gatawu isštrahdatu formu ir weeglat leetot nekā to pašam isštrahdat. Sinams, pahrneštā forma peenems jaunajā apkahrtne šawadu nokrahfu. Lihdšiba nebuhs nekad pilniga. Mušfu šaites ar pagahtni ir tukščas frašjas. Šaites ar pagahtni ir kotti wahjas, to attihst ar šehslabam pašči nazionalisti. Wajagot buht uštizigeem nazionalai tradizijai, bet te atkal wini pašči šehšlojas, ka ištās tradizijas wineem naw pawisam. Un pateesi, kahdu tradiziju wini te šaprot? Ja wini šlatas uš dabisko attihstibu un ewoluziju, tad ir pawisam nepareiši runat no tradizijas: dabiskā attihstiba eet šawu zeku beš mušfu palihdšibas, tur naw runas no kahdas tradizijas.

Beš dabiskās attihstibas ir no swara ari žilweta apšinigā darbiba, kura rauga apšinigi isleetot dabisko ewoluziju šawā labā, kura atwafina no dšihwes sinamus idealus, noteiktus mehrkus, lai wiršitu attihstibas gaitu scheem mehrkeem tuwal. Wajadšiga dšihwes aššina, apstahku šaprašchana un zetta griba, lai šekotu dšihwes raditeem idealeem. Tā attihstas pateesi šinama kulturās tradizija. Schahda kulturās tradizija wehl naw spēhufe attihstitees, jo apšiniga tautas dšihwe zehlās tikai nešen atpafat un zelas wehl tagad. Nazionalisti dod padomu greestees atpafat pee agrafajām tradizijām, kas wadija Kreewu dšihwi lihdi Peterim Leelajam, kuras stahweja uš štipreem pamateem. Minetās tradizijas nebija apšinigas dšihwes produktis, bet auga un zehlās pilnigi neapšinigi, winas radija dšihwe ar šawām wajadšibām, bet ta pate dšihwe ir winas jau isahrdijufe. Naw eespehšjams winas wehl atpafat, jo dšihwe ar šawām wajadšibām ir peenehmufe pawisam žitu weidu. Mums nebuhs wis šchis arkeologiskās atleelas raudšit ušturet, bet buhs apšinigi jadarbojas, lai raditu uš tagadejās dšihwes pamateem jaunus idealus, kurus mehs waretu nodot šaweem pehznahkameem tā mantojamo dafu.

Bezās formas gabščas, laiks mainās un no drupam, tā idealais dšejneeks Schillers dšeed, usšeed jauna dšihwe. —

Smiltainē.

No Rudolfa Blaumana.

I. Pee bedrēs.

„Waj tu schodeen uš radeem nebrauktī atwaditees, maht?“ fainneeks waižaja fainneezi, no ahras istabā cenahdams. „Zefsch pa nakti kreetni nofufejis, laiks fīlts. Newar finat, kahds rihtu, parihtu atkal usnakt.“

Saimneeze rofas ar adekli nolaida klehpi un statijas pa logu.

„Waru brautt,“ wina tad fazija un nopuhtās. „Un tad tu schodeen gribeji...?“

„Ja,“ fainneeks atbildeja.

„Ja,“ fainneeze paklusam atfahrtoja.

„Waj nu weenu deenu uš preekschu waj atpafat. Ko tur . . . jabrauz ir.“

Wina nolika adekli furwiti uš galda, peezehlās un sahka lehnām darbdeenas drehbes pahrmaint ar labakām.

Wini abi bija jau labi pahri pusmuhšam, tomehr wehl deesgan spehžigi un schirgti. Wini lihds schim bija turejuschi neleelu pusmuischu uš nomu, bet nu taihijās palikt par pilsehtneekem. Saimneezes brahlis, bes ziteem mantneekem nomirdams, mahjai bija atstahjis pilsehtā mafu ehrtu namu un laulatais pahris bija nospreedis, schi nama deht ap Jurgeem greest muguru „klapatainai“ semju dshwei. Bija aprita mehnescha sahtums un deena tuwu, kurā Rodsneeki bija isfludinajuschi uhtrupi sawam pa ilgeem gadem sakrahtam dshwam un nedshwam fainneeziabas ihpaschumam. Tadeht bija japasubinas isdarit wajadfigos zetūs, lai wehlat nebuhtu jaeet lahjam.

Kamehr fainneeze posās, fainneeks atkal isgahja ahra un fataihja wifu gatanu uš braufschanu.

Tad ari fainneeze atstahja istabu.

„Bet est tu pats klah, ka wifs kahrīgi noteek,“ wina fazija uš wihru, kufsch wahgus peebrauzja pee durwim.

„Ja, ja,“ schis atbildeja. „Kahp ween wahgōs un brauz.“

„Pa preekschu tak lai es atwados.“

„Ko?“

„Waj nu bes atwadischanas . . . Tā nu gan ne.“ Un fainneeze fotoja uš sirgu stalli.

„Pagaidi! Notraipī wehl drehbes, stalli eedama!“ fainneeks isfauzās. „Paga, iswedischu winu laukā.“

Winsch peegreesa majo, brango kehwi pee dahrsa jedineem un peesehja winu tur weegli.

Pa tam fainneeze peegahja pee wafejām stakka durwim un statijas ar sahpiģi sawilltām usajim kuhsti.

Tajā stahweja weza, bruhni dsheltaine kehwe un trihs sirgi. Wif trihs: garesch, stalts behris un diwi brangi melni, bija wezās kehwes dehli. Par scho tshetru fatizibu un mihlestibu fainneeks un fainneeze finaja daudī ko stahstīt. Wanibās wif tshetri alasch turejās weentop un dehli mahiti greisfirdigi fargaja no ziteem sirgeem. Wini nebuht nezeeta, ka wahgōs aishubgtā bruhnā kehwe tuwojās wezajai. Ja fainneeks gribeja, lai sirgi nefur neishliht, tad wajadseja tikai mahiti peeseet un wif wini palika kopā. Izhelās kahdreij sirgu starpā spahrdischanas: tublin wezā bija starpā un nomeerinaja winūs. Wehl nebija peedshwots, ka weens no teem mahitei buhtu mehginajis kost waj spert, lai gan behrim jau bija peeypadesmit gadu un winsch zitadi deesgan nihns sirgs.

Saimneeks peenahja un isweda wezo kehwi is stakka. Weegli klibodama wina pahrtahpa pār fleegni. Zitadi ta isstahijas wehl deesgan spehžiga un uskopufes un neishlītās nemas tik weza, kahda wina bija.

Saimneezi eeraudshidama wina nobubinajās. Schis stanās bija kaut kas neaprahtams. Omuliba, wezums, pateiziba, jautajums peh kaut ka, — wifs tas skaneja is scheem dshiteem, drufstu trihsoscheem balseeneem.

Saimneeze stahweja neka nefajidama. Winas waigi pahrtwihla un luhpas paraustijās pahri reischu. „Mana klibite,“ wina tad murminaja un glahstija kehwes kalfu. „Mana wezenite. . . .“

Un peh3 brihscha wina pa otru lahgu noglahstija kehwes kalfu un atfahrtoja tustinatā balfi: „Mana klibite . . . mana wezenite.“

„Nu statees!“ wihrs pusjobgaligi, puse nepazeetigi eefauzās. „Pa preekschu tu apnehmees no mahjas isbehgt, lai wifs noteek tew aish muguras un nu . . . nu . . .“

„Es jau tublin braufschu . . . tublin..“

„At, nebuhtu to domajuse, ka šķiršchānās no tahda kustona tīt grubta. Waj tad tew winas nemas naw šehel?“

„Ja gribi, likām wīnu lihds ar teem ziteem uš ofzionu, wehl jau to wīfu waram isdarit,“ fainneeks atbildeja.

„Kā tad, kā tad, uš ofzionu! Lai ta Šchida, Tschigana wesuma preeščhā pēhdigi laut kur grahwmalē nokriht! Ta tad šehelastiba, to winsch tew weenmehr so-ljis! Waj ne, wezenit?“

It kā atbildejama kehwe attal ar trihšošchām šlanam atbubinaja, pagreesa galwu uš fainnezi un štatijās wīnā un kustinaja garo apakščluhpu. Tas isstati-jās tā šawadi.

„Gluschī tā wīna gribetu raudat,“ fainneezē šazija.

„At nu, drauz nu!“ fainneeks nepa-zeetigi šubinaja.

„Naw ar' tew watas, wīnu, wehl weenu masu brihtinu paturet aīs pawadas,“ fain-neeze atteiza druščtu šakaitinata. „Ne, wezenit, tā winsch tew pateizas par to, ka tu wīnu diwdesmittschetrus gadus eš wīstinajuse. Nu man i nenoleegšees no tewis par lahgu atwaditees.“

„Nu tad dod wīnai mutes!“ fainneeks šrupi šazija. „Es tew to neleedsu.“

„Došču ari. Tu gan wairs neat-minees, zīt lepmi tu ar wīnu pee mana tehwa atbrauzi . . . toreis . . . ar appusch-totu lofu. Par to ween jau wīna mutes pelnijuse, ka toreis bija tīt zehla.“ Saim-neeze pahrlaida roku miħlinošchi pār kreh-pem, pašpēhra šoli uš preeščhu, šatwehra ar abām rokām kehweš galwu un nobu-tščhoja teescham miħsto peleko purnu. Tad wīna aštri nogreēsās un dewās uš wahgeem, atraišija kehwi, eesehdās wah-gōs un aīsbrauza, galwu dškti nolēekufe uš preeščhu.

Saimneeks pa tam wezo kehwi bija gribejis eewest atpakaļ štalli, bija apdo-majees un peesehja to tagad abrā pee rinka. Tad winsch aīsgahja pee puīšcheem un pawehleja, lai tee pašemot lahpsčas un isrokot bedri ataugā pee wezajām kartupeku dobem.

„Kahdu bedri?“ weens prašija.

„Preeščh wezās kehweš.“

„Ko? Waj tad wīnu . . .? Tīt brangu lopu! Trisdesmit rubtu katrs nakts widū par wīnu wehl doš! To nu gan ne, fainneek!“

„Ejeet ween isrozeet bedri,“ fainneeks atbildeja.

„Kudee, fainneek . . .“

„Kufu!“ otrs puīšs tščuštēja. „Ta

wīna bruhgana kehwe. Tās winsch šwe-ščhu rokās nedoš.“ Un wīni šahka mek-let lahpsčas.

Saimneeks eegahja istabā, pašehma plinti, kura zeeti pee šijas karajās uš di-weem wadšišcheem un šahka to peelahdet. Šchad un tad winsch pee tam it kā pee-tušs nolaida rotas un paštatijās pagalmā, kur kehwe pazeetigi šahweja pee rinka. Pēhdigi abi štobri bija pilni.

Winsch eesehja plinti kaktā, peegahja pee šlapja un eedšehra glahši šchnabja.

„E!“ . . . winsch nomurminaja un štai-gaja pa istabu uš preeščhu un atpakaļ.

Tad puīšs eenaħja un šazija, ka bedre esot israkta.

„Labi.“

Puīšs attal nošuda, fainneeks pee-gahja wehl reiš pee šlapja, uštahra tad plinti plezōs un isgahja pagalmā.

„Ej, nem, Martin, wezeni un wed wīnu uš ataugu.“

Puīšs atraišija kehwi. Kad ta štacka durwim gahja garam, behrais un abi melni gandrihs reiše štaki eesweedsās. Wezā atbildeja un gribeja greesteš štalli eeseščhā.

„Wed, wed,“ fainneeks šazija.

„Wīna atwadas,“ Martinsch peemeti-naja un weda kehwi uš wahrteem projam. Saimneeks šekoja.

Ar lehneem, meerigeem šokeem kehwe gahja uš preeščhu. Wīna galwu tureja nolēektu un peeduhra purnu šhur, tur pee kahda šahlu tščukura, bet neno-pluhza ta.

Puīšs pagreēsās uš fainneeku.

„Gluschī tā, it kā wīna jau šinatu šawu likteni.“

Saimneeks zeeta kufu.

Gabalu pagahjis, Martinsch attal eesahka runat.

„Šhrmoti . . . Zitu lopu tu nošau . . . tihri neeks! Bet širgu! . . . Paleek tā šawadi ap širdi. It ihpašchi wehl, kad tīt dubščhigs kā šchita kehwe. Ššleelas gluschī tā šleptawiba, tahdu nonahwet. Nes' — kad wīna waretu runat un wīnai pra-šitu: waj gribi wehl dšhwot un uš preeščhu šalt un šaltt un wīllt šmagus wesumus: — nes' waj wīna taf wehl kahdu laižinu negribetu pašlibot? Šilweks gribetu! Tas turetōs preti, ja wīnu šchita weštu uš bedri. Turetōs preti, i tad šinatu, ka turpmat nesin zīt šliski klahšeš. Es pašs . . .“

„Nepšahpā nu weenā gabalā,“ fain-neeks wīnu pahtrauza paškarbā balši un

skatijās tahku projam. „Kas jadara, jadara.“

Puišs nefazija ari wairs nefa un pehdigi wini nonahza ataugā, kur starp reteem behrseem bija redsama jauna smilšchu kaudse. Uš lahystas atspedees, otrs puišs gaidija. Sokus trihs no bedres stahweja schmaugs toks. Pee schita fainneeks peesehja wezo kehwi. Wina pirkti drusku pee tam drebeja un wina gihmi pahrlahja swiniga nopeetniba.

„Ejeet nost,“ winsch tad speesti un klusam parwehleja un puišchi nowiršijās pee malas. Winsch pats ari atlahpās, no nehma plinti no plezeem un mehrteja uš kehweš galwu.

Peepeschi winsch nolaida plinti, faineeba luhpās un stahweja tā masu brihdi. Kehwe pa tam sneezās pehz kahdas nodseltejuschas stostas. Tad winsch atkal ahtri pazehla nahwigo rihtu — schahweens norihbeja un wezenite grihtojās un no gahjās gar semi.

Kad duhmi bija isklidufchi, abi puišchi peešteidsās klatt.

„Labi trahpits!“ Martinsch issauzās. „Beigta. Loti labi trahpits.“

Ar lehneem foteem nu ari fainneeks peenahja.

Kehwes peere bija sadragata, afinis pluhda sem galwas tumšhā pekkē. Uzis bija pahrwehrstas un isstatijās jau stiklainas.

„Manu wezeniti,“ fainneeks tikto dširdami nomurminaja, „manu wezeniti...“ Tad plinte noslihdēja semē un fainneeks abas duhres speeda pret sawām azim. Wina galwa eedrebejās un puišchi dširdeja, tā winsch klusam schnuhtsteja.

II. Pee kapa.

Reis mani karstā wafaras deenā noweda uš kahdu masu pilsehtu schahdas, tahdas darischanas. Nobeidsu tās jau agri preefch pusdeenas un tā la wilzeens atpatak uš Rigu gahja tikai ap faules reeteschanu, tad nospreedu, sawu lamafchu soles nedesinat par wolti uš swehlojoscheem apateem eelu atmeneem, bet apstatit pilsehtinas apfahrtni. Gahju uš labu laimi pa eelu tahkal, kurā taisni atrados, un isnahzu uš smilšchainu zeku. Aissteepdamees starp leeleem gurku lauteem, pa kureem strahdneeki lozijās, zeksch tapa ar ween schauraks un pahrwehrtrās beigās par weentahrschu mescha zeku. Schis mani noweda pee weenam semneeku mahjam, pee otrām, pee treschām, pee zetur-

tām, kuru ehainā dahrsā pawadiju deenwidu. Pehdigi pret laumagu nokuwu no zitas puses atkal pilsehtinas turwumā. Manā preefchā pazehlās pastahws kalns, noaudsīs ar kupleem kokeem, starp kureem bija redsami krusti. Ustahpu kalnā un atrados pilsehtinas Wahzu kapsehtā. Plata, ruhpiigi apkopta gatwa wina pahrschthra diwās dakās, mast fahnu zelini noweda pee kapeem. Ne ihsti sintahribas dšihst, bet wairak ais gara laika fahku apluhkot kapu atmenus un wina usrakstus. Nebija nefa eewehrojama. Pat kapsehta nenoledsa maspilsehtneeku neattihstito garschu. Tikai kahds duzis skaitu balta un melna marmora krustu darija teescham nopeetnu un zeenigu eespaidu. Pee weena no schahdeem krusteem es apstahjos. Seltitds, drusku jau nodšisufchds burtds winsch stahstija, ka sche duseja schehlsirdiga mahsa, kurai pateijiga draudse scho krustu zehlfuse. Stahweja ari usfihmets laiks, zil ilgi wina draudses slimneekus bija kopuse. Tas nebija nekahds garais. Un tomehr wina schai laikā bija eemantojuse tahdu mihlestibu, ka winaš peeminu schitā godinaja! Gribedams par nomiruscho wehl kaut ko dabut sinat, apluhkoju krusta otru pusē, bet atradu tur tikai aistradijumu uš pirmās Korinteeschu grahmatas trihspadesmito nodatu.

It tā swiniga wehšma no schis schthruschās dwehseles turwuma kustinaja mani. Ar pusfajustu, pusdomatu wehleschanos, lai reis ari pee mana kapa kahdā firdi mostos tik tibras un schthstoschas juhtas tā pee schi, es sotoja tahkal. Skatijos no jauna krustu un kapu usrakstos, bet tee manis wairs newaldsinaja. Domas wiršijās atpatak uš schehlsirdigās mahsas kapu. Kahda wina gan bija bijuse no isflata? Skaista?... Gaddis — jauna?... Waj wina bija miruse, sawu peenahkumu kopdama, warbuht kaut kahdā lipigā slimibā? Kadeht wina bija tapuse par schehlsirdigo mahsu? Uš brihwas gribas waj liktena fiteenu speesta?...

Schahdi neapklusinami jautajumi man gahja pa galwu, kamehr pehdigi atminejos „Sarkanā krusta“ mahsas, kura mani Rigas slimnizā apmekleja un ar mihktu, laipnu balst apjautajās, tā man ejot? Tahda buhs ari schi mahsa bijuse, tik pat balta, balta, tik pat laipna un schehliga. Zeb wina warbuht buhs lihdsinajuses mahsai Hiazintei, kura tisleem un kropleem uš Lurdu brihnuma awotu brauz lihdsi?...

Le pilsehtinas basnizās torni fahka

swanit. Pametu azis us leju un eerau-
dšiju mironi us kapehtu wedam. Sahrks
bija ar silu samtū pahrvillts, seltitas
bordes ap sahrka malam un seltits krusis
ar Vestitaja tehlu us sahrka wiseja faulē.
Pawaditaju nebija dauds. Pee wahrteem
neseji nozehla sahrku no wahgeem un sebru
gahjeens nosuda manam azim un parah-
dijas atkal pehz brihšcha gatwas galā.
Nostahjos pee malas un palaidu gahjeenu
garam. Tikai weena weeniga jauna dama
bija tehropufēs dšitu sebru uswalkā. Bet
ari šchi pate litās wairaf ar sawu rotu
sehrojot, nekā sawā firdi. Winas gihmis
bija gan nopeetns, bet mirkli, tahdu wina
man pawiršchi usmeta, wareja fault gan-
drihs par jautru. Zitu damu un kungu
waibsti bija weenaldšigi un tikai til no-
peetni, zil peeklahjiba schahdā gadijumā
prafa. Gluschi pakatejee kungi farunajās
klusām, bet jo dšihwi par weikala leetam.

Tā ka man bija weena alga, kurg
greesoš, tad sekoju behru gahjeenam ij
attahluma.

Pehz sebru dseefmas, kura šikti, šikti
nostfaneja toku galotnēs, jo behrineeki lai-
kam neprata deesgan pasihstamā meldina,
mahžitajs ussahka kapa runu. Winaš ru-
naja ilgi un jauki, tahdu eepreezinofchu
bibeles pantu par pamatu nemdams.
Bet runa bija til wispahreja, ka to pee
kaut kura wateja kapa wareja atkahrtot.
Es gaidiju kaut to par nomiruschā waj
nomiruschās personu, bet mahžitajs ru-
naja tahkat no uswaras par nahwi un
tahdā kahrtā šchi uswara panahkama.
Beigās — paschās beigās ihšs peemeti-
najums par schis muhšu aishghjuschās
mahšas kluso, kristigo dšihwi.

Munai sekoja parastā mironu eesweh-
tischana, tad trihs faujas smilšchu no
katra behrineeka, atkal šihka dseedaschana
un kaps aishwebrās.

Mahžitajs atwadijas, dama dšitu sebru
uswalkā nolika leelu un krahšchnu wainagu
us kapu, zitas damas eesprauda wairaf
waj masaf plebejistsus puku kuschtus kapa
smiltis un peeklahjigā ahtrumā behrineeki
šahka isllihst. Jaunās damas garais
sebru plihwurs man gluschi jautri aishli-
najās garam un ja es newitōs, tad tee
bija winas apspessee smeekli, kuri man
no gatwas gala eestās ausis.

Sawadu saltneju juhtu pahrnemts
ari es gribeju aiseet, kad eeraudšiju diwas

seewinas pee jaunā kapa rihfojamees.
Winas laikam kaut kur krahmōs bija stab-
wejuschas un tagad islihduschās, apstatit
kapa rotu.

Man eelahrojās par apbedito kaut ko
tuwaku dabut dširdet, es peegahju pee
wezenem, šweizinaju un prašju, waj wi-
nas nesina, kas ta tahda bijuse, ko te
nupat aprakuschi?

Weena weza „preilene“ te bija ap-
glabata. Jaunā dama bija winas mah-
šas meita, ar kuru ta bija dšihwojuse
naidā, bet kura nu tomehr wisu winas
naudu mantoja. Jo „preilene“ bija aish-
mirjuse testamenti notaišt un zitu radu
nebija.

„Waj tad wina bij' bagata?“ es
jautaju.

Esot bijuse toti bagata.

„Chrmoti, ka tad til mas behrineeku
bij' salafijuschees.“

Wezenēs brihnejās, ka wehl til dauds
bija faraduschees. „Wina jau til ar glu-
schi reteem zilwekeem sagahjās. Redseet —
wina jau bij' waren šihsta.“

„Sm! Kā tad schis šihstums parah-
dijas?“

„Kā . . . Nu — wisadi. Stopums jau
tahda kaitē, kura naw apshējama. Ejeet
pa wisu pilsehtu — waj atradiseet weenu,
kuram wina par kapeiku labu darijuse!
Tupeja us naudu un tauzeja sawus sunus.“

„A — winai bija suni? Dauds?“

„Kas winus, welns, wisus staitijis!
Keisem, kad fahchmās sehtā gaudot, tad
jau gan waj bailes bij' mahjai eet
garam. Buhs gabal' desmit, dimpadesmit
schahdu, tahdu kuzenu bijis. Teem nu
labās deenas pagalam. Jaunā jau nu
ar wineem newarsasees.“

Wezenēs aptaustija kahreem pirksteem
krahšchnā wainaga platās atlasa lentās,
es šweizinaju un atstahju kapu. Bet ne-
biju wehl nezil tahku tizis, kad no winam
dširdēju wehl schahdus wahrdus.

No weenas:

„Kaiš ween drošchi nost! Schur' jau
wairs neweens nenahšs. Wezu isperu ar
leefaischi tam schopolam us kapu, ne schi-
tahdu banti!“

Un no otras:

„Ja, ja . . . pag, pag . . . Tā! . . . Bet
to gan, mahš, gribetu sinat, zil podu ka-
pijas ta weza nahka apšrebbuse? Ši-
nahktu tahds birkams?“

Wohstules no Kinas.

No P. Schmidt.

III.

Kinas tizibas.

Daschi no pascheem eewehrojamafeem austrumu pehtitajeem ir isteikufchees, la Kineefcheem tizibas nemas ne-efot, bet tik kahds maifstjums no mitologijas un prahtneeziabas. Schahda spreeschana, waj Kinâ ir tiziba jeb tikai prahtneeziaba un mitologija, man isleekas tikai la wahrdu spehle un tadeht peepaturefchu labal parasto nosaufumu. Ir taifniba, la Kineefchu tizibas ir dauds uiflati, kas stahw parifam preti Giropas tizibam, bet la jau pee dauds zitam leetam, ta ari pee tizibam neder weena un ta pate mehraukka Giropâ un Kinâ. Gewestas ir sche gan ari Giropeschu tizibas, lamehr tahfu ween jau ir isplatijees mohamedanifms, bet ihtas Kinas tizibas tomehr ir un paleef wehl tikai konfuzianifms, dawifms un budifms.

Waldofchâ tiziba Kinâ ir konfuzianifms, kas dibinatâ no flawenâ Konfuzija (Kinifli: Kung-dsi jeb Kung-fu-dsi). Dfihwojis winsch ir no 551. lihds 479. g. preefch Kristus un neweens fpezialifms neschaubas par wina effiftenzi, jo wezakas finas par winau nemin nekahdu brihnumu. Pehz iffata winsch bijis deefgan nesimfms un pehz stahwokka ne-eewehrojams zilweks. Wehl tagad dfihwo Kinâ wina pehznahzeji, kas ir wezakâ leeltungu zilts pasaulê. Pats Konfuzijs ir tikai faraktifms weenu loti faufu wehsturi, bet sem fawas redakzijas isdewis wairaf wezu grahmatu. Wina mahzibas turpreti wiswairaf ir usglabatâs wina mahzefku rafstods. — Personiga Deewa Konfuzijs nepafifst. Deefchi winsch gan peefauf debeff (tien) it la walditaju par pasauli, bet schai nofihmê mehr wina (t. i. tien) waretu drihsat falihdsinat ar muhsu listeni waj dabas listumeem, nekâ ar kahdu deewibu. Schim „tien“ jeb debeffj teef atkal seme la otrs spehls preti stahdita. Kahdâ weetâ Konfuzijs isteikofs: „Debeffj un semei upurejot teef kalpots „schang-di“ — augstajam wal dneefam; bet schis schang-di teef retis minets un naw

schirams no debeffm augschâ minetâ nofihmê. — Par labeem un fauneem gareem, kureem wehl tagad tiz leelum leela data Kineefchu, Konfuzijs ir iswairijees runat. Taifni winsch tomehr garu nenoleeds, bet teiz wehl weenu fawu mahzefli, la tas ar behrnifschfigu miblestibu wineem upurejis. Par glaimofchanu winsch turpreti nosauf upurefchanu zita apgabala garam. Luhgschanas pee schahdeem usfateem naw wajadfigas un kad Konfuzijs pats reiff bijis flims, tad winsch faweem mahzefteem pat aisleedsis luhgt preefch wina. Weens no wina mahzefteem reis praifjis, waj zilweks pehz nahwes wehl dfihwojot, us fo winsch atbildejis: „Kad mehr jau tik maf pasifstam dfihwibu, la tad mehr waram par nahwi fo finat?“ Nestatotees us wifu schahdu schaubifchanos, winsch tomehr naw brihws no mahzizibas un tiz fapneem, fihleschanai un ziteem tahdeem krahmeem. Leelifli winsch ir aisgrahbts no musikas un domâ, la musika pahrlabo ari kauschu tikumus. Kahdâ weetâ winsch faka: „Dseja zilweku pazildina, peeklahziba nostiprina un musika wed pee pilnibas.“ Tadeht ari pat walidiba Kinâ pabalsta musiku un wehl tagad sche pastahw fawa musikas ministrija. — Zilweku miblestibu un tikumibu Konfuzijs sprediko tapat, la gandrihs wiff tizibu dibinataji un reis ari issaka schahdu pamahzibu: „Ro tu negribi lai tew dara, to nedari ari ziteem!“ Wgu pehz labeem darbeem un sodu pehz fauneem konfuzianifms apfola tikai schai pasaulê, jo muhschigas dfihwibas nepeenemot, winam truhst muhsu tizibas fwarigatâ pamata, proti dwehfeles atbildibas pehz nahwes par wiseem wirsemes darbeem. — Augstakais ideals, pehz la Konfuzijs tiklojis, ir fadsihwes un walstis lahrtiba. Seewa pehz wina mahzibas ir la wehrgs fawam wihram, kurefch war nemt ari leekas seewas. Behri ir bes teefbam pret faweem wezakeem, un tapat stahw wifa tauta pret faweem preefchneefteem, par kureem atkal keifaram — debeffs dehlam ir tahdas paschas neaprobefchotas tehwa teefbas. Pehdejais par

wisu sawu tautu ir atbildigs pret debesi. Tahlat Konfuzijs mahza, ka no dsim-
schanas wisi zilweki ir pehz firds labi, bet
wini tik teef samaitati no flitteem laudim
un nepareijas mahzibas, ta ka ihsti titu-
migu un mahzitu zilweku ir koti retis, un
schahdus winsch pagehr augsti zeenit, pat
deewinat. Pee pareijas walsts lahtibas
wineem wajaga nahst augstos amatos. —
Par idealeem un preekschmigeem Kon-
fuzijs atrod tikai pusmitisko keisaru Sao un
Schun laikus no 2356. — 2205. g. pr. Kr.,
kamehr sawa pascha laiktetu, tur Kina
bija sadalita wairak walstis un tika no-
speesta ar eelschigeem nemeereem, winsch
tura par samaitatu. Schajas domas wina
warbuht wehl apstiprinaja tas apstahlis,
ka winsch pats wisu muhschu par wolti
tihkoja pehz kahda augstata walsts amata.
Tahda sinā apmeerinaschanu atradis se-
natne, Konfuzijs zeeni ari tikai senas
eeraschas un ir wisu jaunu ideju eenaid-
neeks. Izmahzijeos wisuwadus wezos
peeklahjibas likumus jeb zeremonijas, winsch
tas ufstahda par swehtu, nepezeeschamu
wajadsibu latram zilwekam. Daschreij
winsch pat wehl eet tik tahlu, ka schis
zeremonijas tura augstaku par isgihstibu.
— Mironu kultu, kas peeder pee zilwezes
wiswezalam mitislam zeremonijam, Kon-
fuzijs ir nehmis par sawas mahzibas pa-
matu. Dehlam arween ir janēs upuri
faweem miruscheem wezakeem un sen-
tscheem. Katram zilwekam pehz tehwa
waj mahtes nahwes ir trihs gadi janēs
sehru drehbes, un ja winsch ir kahda
walsts amata, tad winam no ta ir ja-
atsajas. Schai laika winsch nedrihst ari
neka no tehwa mahjas lahtibas grofit.
Zit leela nosihme ari schim kultam ne-
buhtu Konfuzija mahziba, tomehr winsch
nepeewed preeksch tam nekahda peeteekoscha
tikumibas waj prahtneezibas pamata.
Winsch pats ari nemaj neisdodas par
kahdu reformatoru jeb jaunās mahzibas
dibinataju, bet tik weenigi par senu senās
tizibas atjaunotaju. Sawu augscha mi-
neto grahmatu winsch ari tik farakstijis
sawās wezuma deenas, kamehr spehta ga-
dōs winsch nodarbojees ar wezo grahmatu
zaurstatischanu.

Tahda ir ta flawena wihra mahziba,
ko Kineeschi tura par gudrato zilweku, kas
ween pasaulē ir bijuschi. Eiropas peht-
neeku ufstati par wina turpreti koti is-
schiras: kamehr weeni wina peelihdsina
ziteem leeleeem tizibu dibinatajeem pasaulē,
tikmehr otri wina noleef par tutschu un
aprobeshotu zilweku. Pats flawenais

seno Kineeschu rakstu tulkotajs Legge pee-
der pee pehdejeem. Sawā Konfuzija
biografija winsch peewed kahda to laiku
eewehrojama walstswihra spreedumu, ka
Konfuzija mahziba esot tautai kaitiga. Ja
no laudim pagehrot tikdaudj ruhpetees par
miruscheem un wisadam ahrejam zeremo-
nijam, tad wineem atnemot par daudj
laika gabdat par sawu dsihwi. Kineeschu
raksti tik ar nizinaschanu min scha walst-
wihra wahrdu, bet Legge atrod mineto
spreedumu par gluschi pareisu. Naw jau
noleedsams, ka Konfuzija mahziba ir leeli
truhkumi, bet winaš leela wezuma dehst
mums buhtu us to jastatas ar sawadam
azim. Pee tam mums wehl naw japee-
mirst, ka Konfuzijs bija neween tizibas,
bet ari rakstneezibas nodibinatajs Kina.

Tik weenkahrtscha mahziba tautas to-
mehr newareja apmeerinat un ta turejas
pa wezam pee senatas mahnu tizibas.
Pirma gadu simteni pehz Kr. weens kei-
sars atkal eewed upureschanu debesi un
saulei. Diwadesmitaja gadu simteni jau
taisa altarus saulei un mehnescham.
XVI. gadu simteni upure ari Jupitera
planetam, pehz tam wehl semtopibas nodi-
binatajam. Simtu gadu wehlatu teef
deewinata pirmā silda tahrpinu audsetaja.
Tapat ari wezo rakstu istulkoschana eet
sawu attihstibas gaitu un daudsi senās
mahzibas robi teef ispiditi. Ta peem par
pasaulē un zilweka radischanu Konfuzijs
neka naw tezis, bet wehlat schee jauta-
jumi jau ir plaschi jo plaschi issaidroti.
Gesahkumā wisa daba bijuse weens pats
leels juzellis hun-dun, tas pats, kas chaos
pee seneem Greekeem. Zaur kustibu three
twaiti pajehluschees augscha un palikuschi
par debesim, kamehr nestaidree grimuschi
us apalschu un palikuschi par semi. Zaur
scho dalischanos pirmee palikuschi par wih-
rischku spehtu jang un otree par seerischku
spehtu in. No scheem jang un in dsim-
mis pirmais zilweks Pan-gu. Pehz da-
scheem stahsteem schim radijumam bijuse
pubka galwa un tschuhstas meesa. Kad
winsch miris, tad wina azis palikuschas
par sauli un mehnesi, meesas par semi,
sauli par atmeneem, afnis par upem, dwa-
scha par wehju un kustoni us wina mee-
sas pahrwehrtschees par zilwekem. No
scheem laikem Kineeschi jau tagad slaita
zeturto gadu miljonu.

Otra Kineeschu tiziba ir ta sauktais
daoismus (freewisfi: даосизм, wahjisfi:
Taoismus), par tura dibinataju tura kahdu
Lao-dsi (Lao-dsi). No wina mums naw
usglabajuschās nekahdas drofchas sinās.

Wina dšimšhana ir pafakaina, par wina dšihwi ir maš kas sinams, kamehr par wina nahwi ari teikas neta nestabsta. Par širngalwi wińsch jau esot peedšimis, ta rehšina, 604. g. preešch Kristus. Pats Konfuzijs esot bijis pee wina mahzitees. Ta ka wińsch naw atradis dauds peekriteju, tad wińsch aigabjiss us wafareem un atštabjiss pafak tif sawu grahmatu: Dao-de-dsing. Pehz zita warianta Lao-dšif aissjabbjiss ar wehršf us reetumeem un pasudis, kadeht wińsch pa laikam teel tehlots us wehršcha jabjot.

Wina galwenais mahzibas preešchmets bija isskaidrot saweem peekritejeem, kahds sakars ir stary pasauli un to, ko wińsch nosauza par dao. Šcha wahrda pirmā nošhime ir zeksch, bet Lao-dšif mahzibas wińsch bija wairak ta zeksch. Tas bija neween zeksch, bet ari zeta gabjeis, wišs un nefas, wišu buhtu zehlonis un fegas. Wišas leetas zetas no dao, attihstas pehz dao un beidsas eeksch dao. Wińsch bija debess un semes eefahkums un ari pate deewiba. Tai šinā ir Lao-dšif weenis prahtis ar Konfuziju, ka zilweta daba no pamata ir laba, bet tablatu winu mahzibas stipri šchiras, jo kamehr Konfuzijs zildina wišadas sadšihwes zeremonijas, tikmehr Lao-dšif atrod wišweentahrschato istureschanos par labako. Pirmais wišu tautu grib usstatit ta weenu familiju, bet otrais turpreti šprediko atfazišchanos no pasaules un aistrahda us weentula dšihwi ta preešchšihmi. Weens aisleeds tuwakam darit to, tas nepatiktos, ja to tuwaks daritu pašam; otrs turpreti jau isteizas schā: „Pret labo wajaga buht labam; pret šlittu ari wajaga buht labam, lai winu waretu par labu darit.“ Tablatu wińsch mahza fewi turetees par semako un šlittako zilwetu un noleeds katru pretestibu pret ziteem.

Konfuzijs ir nehmis sawus mahzibas preešchmetus tikai no itdeenischkas dšihwes un par daschadeem brihnumeem wińsch tapat naw runajis, ta par gareem; Lao-dšif turpreti mihl špreešt tit par augštam, pat pahrdabiskam leetam, pee kam wehl isteizas tumšchi dšejiskā waloda.

Teel stabstits, ka Konfuzijs par Lao-dšif esot isteizees schā: „Es šinu, ka putni war laisšees, šiwis peldet un šwehri šreet; bet kas us puhki šihmejas, tad es nefa-protu, ta wińsch war us wehja un mah-šoneem jahdams pazeltees us debesim. Šchodeen es redšju Lao-dšif: wińsch ir puhkam lihšsinams.“ Lao-dšif šche teel

sawu domu un walodas deht peelihšfinats puhkam.

Lao-dšif peekriteji ar laiku sahka scho un to pahrgrošt no pirmeeem wina mahzibas pamateem. Drihs ween jau tika peenemts, ka ar nahwi zilweta dšihwiba nebeidsas, bet wina dwehsele aiseet us augšteem kalneem, kur wišas preešch dšihwajeem rupjas leetas winai parahdas wišskaištakos weidšos. Ziti atkal šlubinaja, ta zilwets tit weenreis dšihwojot, tadeht wajagot zil špehjamš preezatees un lukšot dšihwibu pagarinat. Tika prahtots un gudrots par lihšsekkem, ta waretu ilgatt dšihwot. Ap Kristus dšimšchanas laiku daoismā jau fastopam pilnigu alkimiju. Kunā par gudribas akmeni un zitadeem mahkkeem, ta taistit seltu un šafneegt nemirštibu. Šchis idejas ari wehl tagad šinā naw glušchi noklusušchas. Tapat ta alkimija, ta ari magija tika eewesta daoismā. Sahka tizet wišadeem gareem un lihšf ar to ari domat, ka zilweta ir eespehjamš ar scho pahrdabigo pasauli štabwet šakarā un dšitaki eespeestees dabas noslehpumšs. Pirmā gadu šimteni pehz Kristus Lao-dšif pats tika isskaidrots par garu, kas tit tadeht peenehmis zilweta išklatu, lai waretu laudim nest wairak gaismas. Beidsot wehl buhtu no šwara peeminet daoistu teiku par pasaules raschanoš, bet ta ka tan ir dauds aishnehmumu no konfuzianisma un budisma, tad schai ihšā pahrskata war winu islais.

Sewišchki interesants mums ir daoisms tai šinā, ka wińsch dauds leetas lihššinas šenakeem reetumu usstateem. Waj schis idejas buhtu zekojušchas no austrumeem us reetumeem, jeb otradi, — waj ari šchi lihššiba ir tikai nejaušchs atgadjums, — naw wehl lihšf šchim ispehtis. Naw mums pat sinams, šad ihsti daoisms buhtu zehlees. Ta ka Konfuzijs nekur nepeemin Lao-dšif, bet „Dao de dsing“ grahmatā, kuru esot pehdejais šaraktištis, gan ir minets Konfuzijs, tad naw tizams, ka abi eewehrojamee wihri buhtu dšihwojušchi weenā laikā. Newar ari peerahdit, ka Lao-dšif pawišam ir kahdreis bijis, un augšchā minetā grahmata ir zehlušes tikai ap trescho gadu šimteni preešch Kristus. Daschi domā, ka daoisms ne-esot nelas wairak, ta no Indijas eezekojuse Brahmas tiziba. Ta peem. ari Brahma teel nosaukts „awots, no ka zetas dšihwibas štraume un okeans, kurā wina eetet“ — un schai šinā wińsch lihššinams dao. Peerahditas schis domas tomehr wehl naw. Daschšs punktšs

daoism's libdſinas manichejeſchu mahzibai no muhſu baſnizaſ wehſtules, bet ſchahd's ſalibdſinajums weſtu muh's ſchorei' par tahtu prahntneezi'ba. Loti leela libdſiba ir ſtarp daoismu un widuſ laiku alkimiſu Ciropâ, tâ ka jadomâ, ka buh's gandrih's biſis ſenatnê kahd's ſakars ſtarp Kinu un reetumeem. Par pirmo alkimiſtu — wehl deefgan nedroſchi — Ciropâ peenem kahdu preeſteri ap 100. gadu peh'z Kr., bet Kinâ jau 133. gadâ preeſch Kr. kahd's daoist's lizis keiſaram preeſchâ, ka wiſch warot no zinobera taiſt ſeltu un no ſneega ſubrabu. Wehl agrafi, un proti 217. g. pr. Kristus ſlavenais keiſars Zin Schi huang-di, no daoist'eam pahrrunats, iſ-ſuhtija 1000 puikas un meitenes uſ auſtruma juhru uſmeklet trih's garu ſalaſ, uſ kura'm eſot dabujamas nemirſtibas ſah-les. Gewehrojams nu ir taſ aſt'abhlis, ka tâpat daoisti Kinâ, kâ alkimiſti Ciropâ ar to paſchu libdſekli grib taiſt ſeltu un dabut nemirſtibu. Tâ ka nu weenfahrt Arabeſchi no loti ſeneem laiſteem ir paſinuſchi Kinu un otrfahrt jau Arabeſchu wahr'ds „alkimiſija“ leezi'na, kaſ bijuſchi winas pirmee peekoſeji reetum'ds, tad waretu domat, ka ſchi ehmotâ mahſſla buhtu pee mums eezelojuſe no Kinas. Bet kamehr mums wehl truhſti wehſtu-riſtu peerahdijumu, tikmehr meh's wehl newaram ſpreeſt par aiſnemſchanu.

Treſchâ Kinas tiziba ir budism's, kaſ ſche ir eenahzi's no Indijas. Schis tizibas dibinataj's prinzi's Sidarta, paſiſtams ſem wahrda Schakjamuni Gautama Buda, ir dſimis, kâ teef peenem'ts, 624. gadâ preeſch Kristus Indijâ, kahdâ pil-ſehtâ ar wahrdu Kapilawastu, un miris ſawâ 80. dſihwibas gadâ. Wiſch biſis karaka dehl's; bet atſazidamees no paſau-les goda un ſlawas wiſch uſnehmâs aptarot kaitigo Brahmas tizibu, kaſ lee-lako kauſchu datu par neſchlihtu ture-dama, tikai augſtalâs ſch'kiras atſina par jeenigâm. Kahd's Frantſchu mahzi'ts wihr's ir gribej's peerahdit, ka Budas pawiſam ne-efot biſis, jo wiſt noſtahſti par winu eſot tikai ſaul'es teiſas, bet par daudj weenpuſſigas teorijas dehl' ſchis domas ſaudê ſawu ſinatniſto noſihmi. Ari Kreewu akademikis W. P. Waſſhjew's ne-peenem Budas, tâ ka wezakâs wehſtu-riſkâs ſinas par winu neſneedias pahri par treſcho gadu ſimteni preeſch Kristus. Leelakâ peh'neeku daka tomehr neſchaubas par Budu un wehl paſchâ pehdeja laikâ teef ſinots, ka Nepale eſot atraſta wina dſimtene. Slavenais Indijas karalis

Aſchoka tur uſzehlis kahdu peeminekli ar aprakſteem un proti 239. g. preeſch Kr.

Budism's ir wiſiſplatatâkâ tiziba pa-ſaulê, bet wina ari ir dalita loti dau-dſâs ſelt'es. Zeilonas, Birmas un Sia-mas ſelt'es ir peepaturejuſchas wezakâs mahzibas. Tad naht Kinas budism's, kaſ jau ſtipri iſſch'kiras no deenwiduſ budisma. Birmâs ſinas par Budu Kinâ eenah'za 219. gadâ preeſch Kristus, bet iſplattitees ſchi tiziba ſah'ta tikai pirmajâ gadu ſimteni peh'z Kristus. No ſchejeenes 372. g. peh'z Kristus budism's pahrgah'ja uſ Koreju un no tureenes uſ Japanu. Treſchais leelakais budisma ſars ir tâ ſaultais lamaïſms Tibetâ un Mongolijâ. Sche mans noluh'ts ir tikai iſhumâ pahr-ſtahſtit Kinas budismu.

Par ſchis tizibas pamatu Kineeſchi peenem trih's dahrgumuſ: Fo (Buda) Fa (Darma, mahziba) un Seng (Sanga, garidſneezi'ba). Kamehr mahzitee winuſ iſſch'kir ar daſchadeem prahntneezi'bas ſmal-tumeem, tikmehr tauta tur tikai atrod trih's augſtatuſ garuſ. Raſti'ds Fo teef iſſtai-drots par wiſâ dabâ miht'oſchu ſpehtu jeb garu. Zilwek's, ſaſneedi's tikumibas pil-nibu, ſaweenojas ar Fo. Daſchi no wi-neem atkal atdalas un atdſimſi paſaulê par zilwekeem, lai rahditu kaudim iſhto tikumibas jeku. Tahd's bija Schakjamuni, kuſch peh'z ſkaita jau ir ſeptitais Buda paſaulê. Nahtamais buh's Mi-le-fo (San-ſtritâ Maitreja, mongoliſti Maidari). Paſaulê wiſas leetas ir tuſſchas, nepa-ſtahwigas un mainas libdſigi ſapnu ſan-taſſjai. Paſaulê ir zilwekam til par pahrejas weetu uſ labatu ſtahwoſli. Tee-gari, kaſ ſaudejuſchi ſawu ſtaidribu, at-dſimſt atkal paſaulê un til zaur wairak-lahrtigam dſimſchanam ſaſneedi' atkal Fo. Schakjamuni naw atſah'jis ne-kahduſ ſewiſch'kuſ likumuſ, kâ kaudim buhtu jadſihwo, bet til uſſtahdijis peejuſ aiſleegumuſ, jeb bauſch'kuſ:

1. Renokaut neweenas dſihwas buhtnes.
2. Nenemt ſweſcha mantas.
3. Nepadotees meeſas kahribam.
4. Neleetot nekahdu reibinoſchu lih-dſekku.
5. Nerunat nepateeſibas.

Bej tam Buda wehl mah'za da-rit ſchehlſirdibas darbus un proti bej eepreeſ-ſcheja aprehkina. Labdariba ar nodomu naht no paſchmibleſtibas un wair's nepee-der pee labeem darbeem. Schai ſinâ Budas mahziba naw ſch'kirama no muhſu tizibas un ſtahw augſtatu neween par ſonjuſianismu, bet ari par daoismu.

Budizms, täpat kà abas pirmàs tizibas, nepasihst nekahda personiga Deewa, tabehk ari par pafaules radifchanu tur newar buht nekahda runa. Pehz budistu domam pafaula ir pate no fewis attihstijufes un ir jau nekaitamus gadu milionus weza. Schahdi ufflati daschà labà leetà atgahdina tik beefchi daudfinato Darwina teoriju.

Schahdas ir tas trihs galwenàs Kinas tizibas, bet ar to wehl naw fazits, ka wisa tauta tà tizetu, un tas ir weens no teem eemesleem, kadeht spreesch, ka Kineefcheem tizibas ne-efot nemaf. Schahds spreedums man ari schai finà isleekas weenpufigs. Tad jau ari Giropà semneetus newaretu staitit pee kristigas tizibas, tabehk ka no wineem tik retis kahdi faprot wifus tizibas pamatus. Tà peem. Latweefchu weentahrschee kaudis tiz, ka pehrkons efot Deews, ar „wahrdeem“ warot ahrstet flimibas, uf swilposchanu nahkot wehffsch, efot wifadi spoti, raganas, burwji, pubki u. t. t. Waj tà mahza kristiga tiziba? Wehl leelata starpiba ir Kinà starp tautu un mahziteem, fur naw nekahdu swehtdeenu, nekahdu basnizu, nekahdu mahzitaju, nekahdu swehtu rakstu preefsch tautas. Kur tur weentahrschs zilwets lai dabun pareifu isflaidrojumu par tizibas uffateem?! Budisteem un daoisteem ir gan dauks tempfu, bet tee ir wairaf preefsch winu garidsneeteem waj muhteem nekà preefsch tautas. Pee tam kauschu rihtofcharas templi pastahw tikai no zeremonijam un newis no luhg-fchanam. Swehtswiniga upureschana debefji, semei, faulei un mehnescham peeder tik pascham keisaram. Waslts eeredni nes upurus weetejeem gareem un teem flawenajeem wihreem, kas to apgabalds aprakti. Tauta tikai war upuret fentscheem, pee kam wezalais familijas lozellis ispilda preeftera weetu. Kad jau tautai tik maf datas pee konfuzianisma, tad, finams, wehl mafaf wina ko fina no sawadas mahzibas par dao un scho tizibu ari tura par wismafaf isplatito. Wisgruhtafi faprotama gan ir budistu prahntneeziga mahziba, bet taifni schi tiziba ir palitufe wispopularatà Kinà. Zil pee katras tizibas waretu staitit kauschu, naw finams, jo neweens sche neprafa, pee kahdas tizibas katris turas. Nesinu, waj isnemot preefterus, sche kahds ari tik pee weenas tizibas ween peeder. Par Kinu war taifni fazit ka tautai wifas tizibas ir tik pat labas, mahziteem wifas tik pat nepareifas un waldbibai wifas tik pat derigas. Pats Kinas keisars lectus

truhtuma gadijumà upure wifu triju tizibu tempfòs. Par Kinas keisaru waretu fazit täpat, kà par seno Romas keisaru, ka tai paschà laika wansch ir augstais preefteris, ateifts un deews.

Daschs labs mahzits Kineets sawà mahjà turas par budistu un pehz sawas isglitibas par konfuzianistu, kas winu pee tam wehl nemas nekawe nest upurus ari daoistu gareem. Mana pascha skolotajs ir budists un konfuzianists, bet pateefibà tiz maf no wifam tam mahzibam. Nekstatotees uf to, wansch tomehr wehl turas pee dascheem mahneem. Wansch laikam pahrdomà: „Ja wini ar' man nedara laba, tomehr skahdet wini nekahdè.“ Mana beedra apkalpotajs — Kineets — ir pareistizigs. Leeldeenàs ari pats winu redseju wehtneezibas basnizà pee deewkalpojuma. Bet täpat wansch eet ari budistu templi un peedafas pee winu zeremonijam. Agrafi sche pat kahds tempfa preefschneeks bijis katotu mifionaru mahzellis. Tempfa apmellefchana tomehr pee Kineefcheem nestahw wifai labà flawà. Pee feweetem pat uffata par teizam uhpaschibu, ja winas ne-eeet tempfòs. Tad wehl Kinà ir pasihstama paruna: „Ja naw wajadfibas, tad ne-ef templi.“ Wispahrigi uf tizibu Kineefchi statas loti weenaldfigi un ja Giropeeschu sakamu wahrdu: „Katris preefsch fewis, Deews preefsch wifseem,“ — tulkotu schejeenes garà, tad tas flanetu: „Katris preefsch fewis un ari Deews preefsch fewis.“ Kahds Anglis par Kineefchu tizibam rakstot saka:

„Deews ja ir tuwu, tad zeenibu rabbi, Bet ja to nedart, naw ar' par skahbl.“

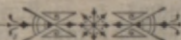
No ta nu redsam, ka Kineefcheem ir pawifam zitadi ufflati par tizibam nekà Giropeescheem. Sewifski Kineets newar fapraft, kadeht pee weenas tizibas peederot newaretu turetees ari pee otras? Schahdu „weenpufibu“ Kineefchu raksti pahrmef Giropeeschu tizibam. Kineefchi turpreti iseet uf to, ka wifas trihs tizibas saweenot par weenu. Loti te ir pasihstama schahda anefdote. Kahdà templi stahwejuschi trihs mahlu tehli: papreefschu Konfuzijs, tad Buda un beidsot Lao-dfi. Daoists to redsedams pahzjehlis Lao-dfi widu, pehz tam budists pahrnefs Buda tehlu widu un beidsot konfuzianists eegrossijis widu Konfuzija tehlu. Pehz tam swehtee farunajufchees sawà starpà: „No eefahkuma mums teefcham bija labi; bet tagad schee neleefchi muhs ziladami ir muhs pawifam falajufchi.“

Katrs Rineets pasihst schabdu isteikumu: „Trihs tizibas ir weena tiziba.“ It la par papildinajumu schim fatamam wahrdam stahsta schabdu teitu. Trihs leele tizibu dibinataji reisi fatikuschees garu walsti un pahrunajuschi, ka zilweki nemas neklausot wina mahzibam. Wini weenuschees tajas domas, ka wina mahzibas esot preeksch laudim par augstam un tadest katram no wineem wajadsetu usmeklet kahdu zilweku, kas lai ziteem buhtu par preekschsihmi un neween ar wahrdeem, bet ari ar dsihwi no jauna nostiprinatu wina mahzibas. Rirmais — Konfuzijs isstaigajis wifu pasauli un tikai beidsot atradis weenu firmgalwi, kas flaidri sapratis wezos rakstus un wina zeremonijas. Til pa wifu sarunas laiku winsch palizis sehdot un ne fateeotees, ne atwadotees naw pazehlees. To paschu wihru wispehdigi atradis Lao-dsi un pehz tam Buda. Abi pahrllezinajuschees, ka winsch pilnigi sinot ari wina mahzibas; bet wezais pee wineem tapat naw pazehlees no sawa sehdefta. Kad nu wehlaku trihs swehtee atkal fatikuschees, tad wini weenis prahtris nospreeduschi, ka schis wezais apbrihnojama is wihrs esot taisni tas, kas waretu neween flaidri mahzit wifas trihs tizibas, bet ari aisrahdit, ka wifas trihs tizibas pateefiba ir til weena. Wif trihs tagad aigahjuschi kopā pee firmgalwja un isstahstijuschi tam sawu nodomu. Wezais, ka arween sehdedams, atbildejis: „Zeeni jamee gudree, juhfu labwehlika ir augsta la debesis un dsika la juhra. Juhfu domas ir warenaš pehz gudribas. Bet nelaimiga ir juhfu iswehle mani nemt zil-

weleem par preekschsihmi. Ir teefa, ka es labi esmu ismahzijees wifas triju tizibu gahmatas un labi pasihstu wina mahzibas, bet pats es wina newaru ispidit, jo tikai no augschpufes esmu zilweks un no apakshas pufes atmens.“ Trihs swehtee dsiki nopuhтусchees pasuda un no ta laika wini wairs naw meklejuschi nelahda preekschsihmiga zilweka.

Pee til pascheem tizibas usfkateem wisleelako lomu, sinams, welt mahntiziba un reti gan buhs til pesteliga tauta, ka Rineeschi. Ja kahds Widus walsts dehls grib prezetees, mahju buhwet, drehbes taisit, masgatees, lauka eet — preeksch wifa winam ir labas un kaunas deenas, laimigas un nelaimigas sihmes. Gaisa, semē, uhdenš, kofos, pilsehtas, mahjas, — wisur miht gan labi gan ari kauni gari. Sihlneekem un ari ziteem pahrdabigu leetu sinatajeem sche newar flitti klatees. Gan stahsta, ka tikai weenkahrscha tauta esot til mulkiga, bet nereti ari mahzitee felo tautas preekschsihmei. Ta weena pilsehta reis ploffjufes kahda nitna sehrga. Nesin kahda eemesla dehst us reisi isplatijuschas sinas, ka pee sehrgas esot wainigs kahds weetejais gars. Nelaimigais deewa tehls tizis faseets ar walgeem un ta apstrahdats, ka tikai wairs lupatas no wina pahri palikuschas. Tas wifs, sinams, newareja notikt bes preekschneeziabas sinas. Schimlibdsigu stahstu ir toti dauds, bet schoreis lai peeteek ar weenu. Is preekschu warbuht rakstischi par Rineeschu mitologiju un tur wini noderes labaki.

(Europat wehl.)

Rakis.

No Swahrgulu Erwarda.

Rakis eegulees schagards,
Mahdas tahds labinsch un swehtis;
Swirbulens doma: tas til ir wihrs!
Preezigs tam apfahrt leh.

Te us reisi kakis la swehrs,
Nis ween spihgulo — —
Sawas ketnas tas putninu kampj,
Apehd la zepeti to.

Ari stary laudim ta atgadas:
Lehnigs daschs rahdas la jehrs,
Bet ja wina nagds tu nahz,
Wende tas tewi la swehrs.

Daschadi raksti.

Profesora Niwasowsta 60 gadu mahtflinēka jubileja. Slawenais „gaiša un juhras dsejneeks“, tā „Waldbas Wehstneests“ 80 gadus wezo glesnotaju nosauz, swineja nupat sawā uftureschanās weeta, Feodosijas pilsehtā pee Melnās juhras, retu jubileju — tur pagahjuschi 60 gadi no ta laika, kamehr winsch sahziš glesnot. Pa scho laiku no wina rolam glesnotas wairak nekā 5000 bildeš! Leelakā dala no tām palituse Kreewijā un atrodama wišās eewehrojamašās mahtflaš darbu krahtuwēs, bet bes tam wina darbi eewetoti gan Anglu lepno lordu gresnājās pilis, gan pawesta bilšchu krahtumds, gan Holandijas karala žištis pilis, gan Amerikas Kresu — naudineeku salonds. Pat lihds fultana pilij, lihds tablajai Batawijas salai tās aistluwufčas. Laitraksti aistrabda uš to, ka slawenā juhras ainu glesnotaja mahtflinēka gaita buhšot laikam gan spofchafa nekā to jeklab kahds Kreewu mahtflinēeks peebšhwojis. Neluhkojotees uš saweem 80 gadeem firmais jubilaris wehl arween loti spirgts un darbigš. Glesnodams juhru winaš krahtčnumā, winaš breešmigā darbībā, winaš neaptiveramā plaščumā, Niwasowstis palziš schai sinā lihds schim nefafneegts no neweena zita. Beenitaju winam loti daudš. Buhdams pehz rāstura ideālistis, winsch poetiše dabu un pat wina wahjalee glesnojumi peerahda, ka winsch ušstata mahtflu no ideala stašwofka. — Pafneedsam uš ihpafčas lapas zeen. Iasitajem: „Skats uš Melno juhru no Ni-Petra galotnes“. Bilde, stnams, naw ta krahtu bagatiba, naw ta dsejas spirgsuma, kas originalā, bet tomehr gabalinsch iš juhras ainas stašbas mums til dšhwi azu preelščā. — Pafneedsam sche ari ihšumā sinas par Niwasowsta dšhweš gaitu: Iwans Konstantinowitschš Niwasowstis peedšima 7. juliā 1817. gadā Feodosijā pee Melnās juhras, eestahjās 1833. g. Peterburgas mahtflaš akademiā, bija par stolenu pee Lanera (Tanneur) un kauju glesnotaja Sauerweida, dšhwoja ilgaku laiku Italiā, Spanijā un Franziā un no 1847. g. sawā dšimtenes pilsehtā Feodosijā. Tam peefschkirts galma glesnotaja un profesora tituls. Pee wina galwenakeem raschojumeem peefšaitamas setofčas bildeš: „Sauls lehtščana uš Melnās juhras“, „Chaos“, „Grehtu pluhdi“ (abas pehdejās atrodas Peterburgas

eremitaščā), „Baltijas un Melnās juhras ostas“, „Feodosijas bombardefchana no Turkeem“, „Wehtra Afowas juhrā“ un daudš žitas.

Ahrstu kongress Maslawā. Lai nemam rolā kuru ahršemes waj eefššemes laitrakstu, kufsch referē plaščati par augusta mehnešča sahtumā notureto XII. starptautiško ahrstu kongresu Maslawā, wišur atrodam šiltu leezibu, ka kongress išdeweš wišadā sinā loti labi un ka teem, kas pee ta peedalijufchees, ilgi jo ilgi paliks atminā pawaditās deenas, fewiškhi Maslaweešchu firsniba un weefmihliba. Telpu mums naw daudš un tadehl waram titai ihšumā minet, ka pee kongresa peedaltjās wairak nekā 7000 dalibneeku, no kureem wairak nekā puse ahršemneeku. Netil ween Eiropas pat wišmasalās walstinas, bet ari Amerika un Afija bija suhtijufčas sawus slawenatos medizinas sinatnes preelščstahwjus: blakus Melfikas ahršteem redšejām stašwot ari maso, bet augstā iščinā atrodofchos Japanas ahrstu, kufsch isteiza wehleščchanos: nahlofcho starptautiško ahrstu kongresu noturet Japanā. Schoš wahrdus, kuri peerahda, žil starptautiškāš tapufčas muhfu laikds sinatnes, fapulze apšweiza ar leeleem applaufeem. — Ne masal sajušminajumu sazebla medizinas gara mišschu parahbiščchanās, fewiškhi profesora Wirchowā, kuru, kā kahds laitrakstis isteizās, „apšweiza wišl tā karali“ . . .

Kongresu atklahja Wina Keisariskā Augustiba Maslawas generalgubernators, Leelknas Sergejs Aleksandrowitschš. Pehz tam fapulzi apšweiza tautas apgaismofchanas ministrs grafs Deljanowš Latinu walodā. Wišpahrigās sehdes wareja titai noturet 3, jo pat Leelā operā faeet ne wairak tā 3000 personu un leelaku telpu Maslawā nebija. Darbi tika sabaliti setzijās, tur tika nolāstti un pahršpreesti jautajumi par wišwišadām šlimibam. Sewiškhi buhtu sche minama slawenā profesora Leidena runa par diloni un dilona ahršefchanu. Runatajs aistrabdija uš to, ka teefchu lihdsjeklu pret diloni wehl naw išdeweš atrast un ka tadehl japahrteel ar teem pašcheem, kas mums ir: tihš gaišs, gaišma, tihriba, laba bariba un dabifsa dšihwe. Ahrstedamas ar scheem lihdsjekleem tā fauktās dilona fanatorijas (ahršetawas) išahršejot

pilnigi wairaf nekā weenu treschbalu dilona sšimneešu, lamehr otra treschbala dabunot manami šajubtamu weeglumu. Bet tā la nu šchahdas eestahdes pee-ejamas gandrihs weenigi tikai turigako šchiru slimneešiem, tad runatajs luhša wišas waldibas, lai nahlot šaweem pawalstneešiem palihgā un dibinot tautas dšeebinatawas... Par šochā jauno tuberkulinu tas isteizās, ka no ta wehl newarot nefa šinat. Wišmas lihds šchim ne-efot bijis nekahdu pamudinoshču un eepreezinoshču panahšumu. Frantšchu profesors Lanelongs pahrsteidsa šapulži ar šawu preefšchlikumu isdarit pee ar diloni šaslimušcheem operaziju, t. i. isgreet šaslimušchās plauschu dakas. Wehl otrs Frantšchu ahršis, šahda „jauna swaigsne“, pahrsteidsa šapulzejušchos ahrštus ar šawām loti šwarigām, lihds šchim par ne-eešpehjamām turetām galwas kauša operazijām. Šchis ahršis isdara wišas šawas operazijas ar pašča isgudroteem instrumenteem. Gewehrojams buhtu wehl tas, ka šchis pats lungs beš šawas ahršta prakšes isšilda ari — šchampanjera fabrikas direktora weetu.

Beš tam kongresa dalibneeki wareja wehl noškatitees pašštamā Kallu kuprišču operazijas, par šurām jau agrar „Mehnešchraftā“ rakstis. Prewilzigi bija ari preefšchlasijumi par mehri, par disterita ahršlešchanu, par šifilisu, nerwu šlimibam, lepru u. t. t. Wišadā šinā domu ismaina un personigā šatiksme šarp šchi til šwarigā un preefšch zilwezes šwehtigā šinatru groda pehtneešiem war nahlt til wišeam par labu. Nahšochā kongresa notureschanu nošehma 1900. gadā Parišē. 5000 franku leelu no kongresa isdalamo godalgu peepšreeda Dimonam, „Šarlanā krusā“ eestahdes dibinatajam. — Kongresa dalibneeki tika usnemti loti labi, braufšchana pa Kreewijas dšelšzeleem bija par brihwu. Preefšch kongresa dalibneeku „pazeenafšanas“ Wina Majestate Keisars Nikolajs II. dewis is Pašča lihdsjekleem 75,000 rublu un Maškas generalgubernators šarihšojis dahrša šwehtus, šuri ari ismašhajušchi šahdi 50,000 rublu. Beš tam šarihšoti wehl daubs žiti šwehtli un balles. Beš ari darbu tika maš deenu laškā paštrahdats loti daubs.

— 8 —

Statistiskā instituta šehdes Peterburgā no 18.—24. augustam šch. g. Šarptautiskais statistiskais instituts, šam šahdi 150 beedri, gandrihs weenigi statistišču biroju direktori un profesori, notureja šawu 7. šehdi šchogad Peterburgā. Šehdi atklahja Leelnašs Konstantins Konstantinowičšs ar šwehtku runu, šurā jo šilteem wahrdeem norahdija uf

statistikas leelo šwaru un nošhmi katras walšis un tautas dšihwē. Otrā šehdes deenā Kreewijas statistiskās žentralkomitejas preefšchneeks Troinizlis pašneedsa prewilzigas šinas par šča gada janwari Kreewijā isdarito wišpahrejo kaušču škaitišchanu, šurai bija wadžšigi 150,000 škaititaju, škaitišchanas šhmites ween šwehra 35,000 pubuš un preefšch eewahktā materiala pilnigas isštrahdāšchanas paees ir elektriskās škaitamās mašchinas palihgā nemot, šahdi 5 gadi. No wairaf pušem tika isšazita wehlešchanās, lai wišas walšis tiku 1900. g. weenā terminā (deenā) isdarita kaušču škaitišchana lai buhtu eeprehjams weeglak šalihdšinat statistiškos škaitlus, bet tur nu aistrahdija uf dašchadeem gruhumeem, šewišchi uf to, ka šchahdu jautajumu galigi isšpreest war til dašchadu walšju waldibas. Interesantu preefšchnešumu žehla preefšchā Maškas uniwersitates profesors Tšchuprows, šuršch aistrahdija, ka šurymal buhtu statistiškus škaitlus eewahkot jaleek leelaks šwars uf kaušču ušturas labumu, relatīwo pahrtilas weelu daubšumu katrā apgabalā un pee dašchadām šchiram, tāpat jaeewehro apgehrebs, dšihwolki u. z. l., jo tikai šchahdejadi wišpufšigi statistiški ispehtot kaušču šahwolki dašchadās šemes un apgabalds warot nahlt pee pareiša špreduma par kaušču dšihwi un katras šemes šwaru un špehju. Šehdes dalibneeki isdarija wehl isbraukumus uf Kronšchati, Peterhofu un Mašlawu. Ahršemneeki wišpahri šchšihtrās ar loti patihšlamām atminam, preezigi pahrsteigti par Kreewu weefmišhibu, šahda teem wišur tika parahdita.

Š.—

Šeweeschū jautajums Šweedrijā. Par šawas šahrtas šahwolki isšatas šahda Štoholmas augštako šahrtu dama šchahdejadi: „Mušsu jaunawas bauda tāpat kā Amerikaneetes pilnu brihwibu šatiksies ar wišrešcheem. Lihds pat 18. dšihwes gadam mehš šehdam ar šehneem kopā uf školās šoleem un rotajamees lihds ar teem walas brihšchōs; bet pee tam nekad neteek pahrlahptas šilumibas juhtas un šmalljuhtiba. Bet winu neatkarībā jaunawas neatšahj leelās atbidibas apšiniba. Šauliba naw wiš pee winām atpešišchana, kā Šbens raksta. Ari ahrpus šaulibas mušsu šeweešes war buht pašahwīgās, jo winas atron weetas wišch waldibas eestahšču un ministriju kanzelejās, kā ari širššneezibā un ruhšneezibā. Šā šaulata šewwa Šweedreete war darit ar šawas paščas pelnu, to ween wina griš; žiwilšikumi preefšchir winai glušchi tahdas pat teešibas kā wišram.“ — Ari polištiskās teešibas, žil noprotams, Šweedreetem driššumā šils preefšchirtas. Šau 1893. g. tautas weetneešu

nams peenehna ar 58 pret 56 balsim preešchlikumu, preešchirt seeweetem tautas weetneeku wehleschanas teesibas, bet tā ka zaur to netika fasneegts wajabstigais balsu wairums, tad scho jautajumu atlika us wehlatu laiku. — Kas atteezas us Sweedreetes ahrejo isslatu, tad ta ir slaika, warbuht pat druzin par daudj slaika auguma. Seja tai mehds buht loti peewilziga, lai gan ne til wisai slaišta. Meesa tai loti balta, luhpas farkanas un sib azu skateeni til dšiti, til mihli un til

tas pawadijis Kreewijā, Tirolē un Schweizijā, tad atrada jaunu dšimteni Dresdenē, kur wiensch ari baudija sawu isglichtibu, stahjās zeeschā fakarā ar glesnotaju Leonardu Geiju. 1889. gadā Schneiders eestahjās Dresdenes akademijā. Tam bija jazihnas ar loti nelabwehligem, truhzigeem materi-eleem apstahskeem, bet tillihds tas istahbija sawus darbus, tad tee tika ar leelako atstnibu apšweikti un pirkti, tas mahkslineekam dewa jaunus spehstus tablak darbotees.

Sascha Schneiders.

schkisti! Sweedrijā seeweeschu tikumiba atrodas wispahri us loti augsta stahwolka. Leelu leelā dala Sweedreeschu nenehsā lorfeta, jo, tā winas teiz, „dunduru widus“ tām nepatihlot. Ari ballēs tās nehsā lihds tallam faknopenas kleites.

Sascha Schneiders. Divas no schi mahkslineeka glesnam jau esam pasneeguschi saweem zeen. lastitajeem: „Zihnu deht dwehfeles“ un „Tumšibas uswaru“. Tagad pasneesjam mahkslineeka pascha gihmetni. Jaunais, til ahtri eewehrotais mahkslineeks ir Kreewijas dehls, dšimis Peterburgā no Wahju tautibas wezakeem. Sawu behrnibu

Semes un tautas. I. „Kā Rihneeschu dšihwo.“ Apgahdajust R. L. B. S. R. Derigu grahmatu apgahd. Nodala.

Kā no grahmatas wirtsraksta redjams, tad Derigu grahmatu apgahd. Nodala ir nodomajuse wairal aprakstus par sweschām semem un tautam slajā laist. Tā ka nu Latweeschu publikai wisinteresantaki buhtu eepashtees ar semneeku stahwolki dāschadās walstis, tad taini Kinas aprakstis leezinatu par loti labu iswehli, jo Kīnu waretu pat nosaukt par semneeku walsti. Bet nu deemschehl muhsu grahmatinas autors, tā leetas, ir iswehlejees til Franschu Schila Simona

weenpuſtigo un pawirſcho Kinas awrakſtu par ſawas gudribas awotu, ja, to paſchu wehl kahdâ ſliktâ tulkojumâ. Neſtatotees uſ wina weenpuſtibu, Schiſ Simons tomehr ir labi tehlojis Kinas ekonomifko ſtahwolli, bet muſſu autors ir puhlejees fabojat ari ſcho Simona nopelnu.

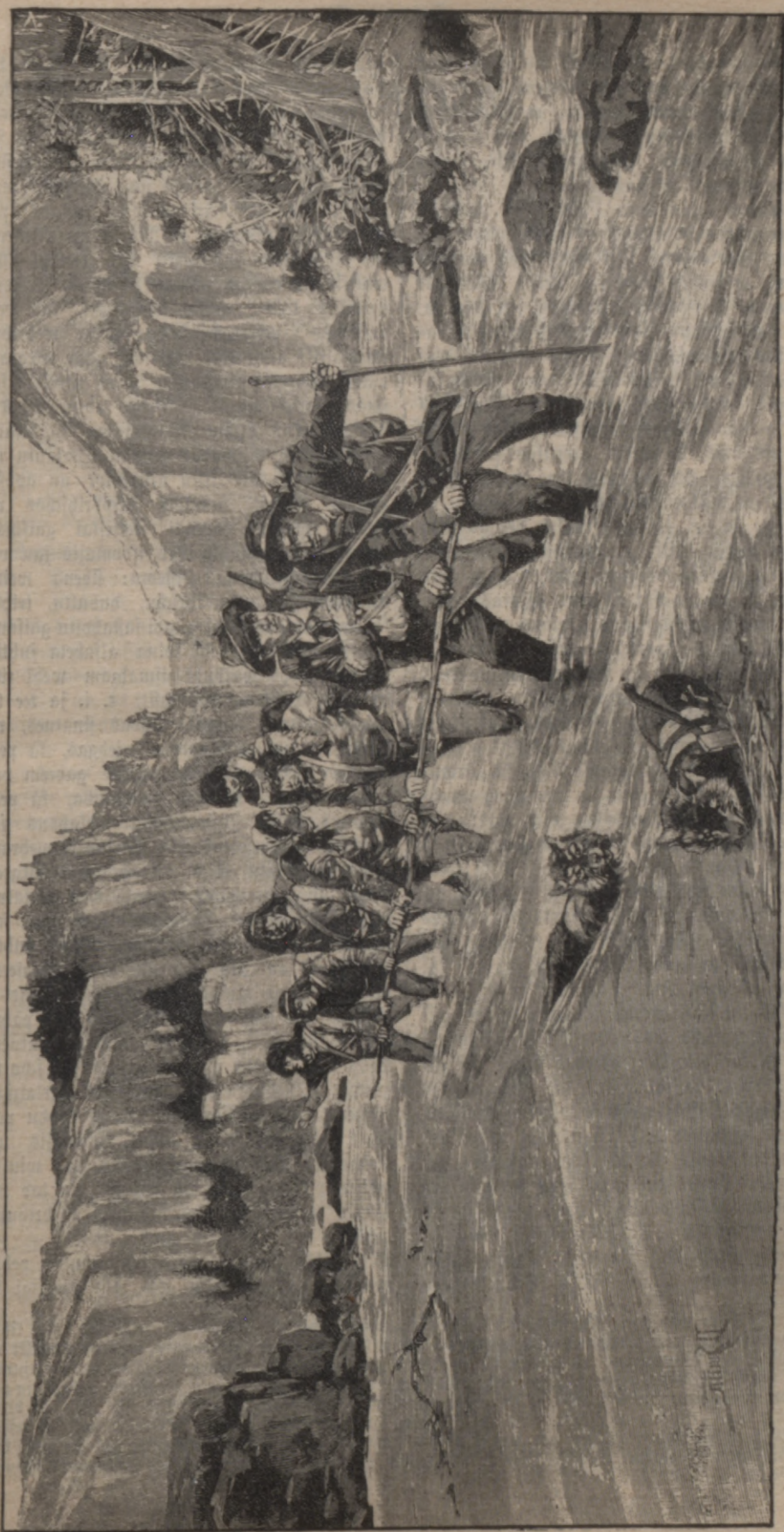
Kinas keiſars grahmatinâ teel noſauktſ „hwangli“ tur wajadſetu fajit „huang-di“ (huang-ti) un zehlees winſch eſot no „ſeemelu mongoleem, mandſchureem“. No ka tad nu ihſti — no Mongoleem waj Mandſchureem? — Waldibas augſtatâs eekſtahdes eſot ſchahdas: „1) Miniſterija (!), ſfungſong-fu, pee turaſ peeder keiſara dehli.“ Kâ redſamſ, te ir domats zilts peederigo depar-tamentſ, dsung-schen-fu, tura pahrraudſibâ atrodas wiſi keiſara radineefi. „2) Slepena padome neſto, iſdewa ſenak liſumus un tureja waldbibas groſchus ſawâs rotâs, tagad iſlaiſch titai keiſara pawehles.“ Ar ſcho iſſtaidrojumu waretu puſlihbſ peetilt. „3) Kara padome, kunſiſchu, iſpilda tagad pa dalai ſlepenpadomes weetu.“ Schi ir augſtatâ walſts eekſtahde un ir ſalihbſinama ar muſſu walſts padomi, to nebuht neiſteiz augſchejais iſſtaidrojums. Eekſtahdes pareiſais wahrds ir dsiun-dsi-tſchu (kiunki-tſchu). „Sem ſchim trim augſtakajâm eekſtahdem atrodas wehl 6 miniſterijas.“ Augſchâ bija jau weena miniſterija un nu atkal nahſ ſeſchas! Waj teefſcham nebija atrodams preeſch keiſara dehli „miniſterijas“ kahds labaki iſſchirams wahrds? Tahlat ari nekad ne-efmu dſirbejis kahdas „prowintſchu jeb eekſchleetu miniſterijas“, bet tai weetâ gan eeredna miniſteriju. Tad zenſorats, ſuram ir teefſbas ſawu balſi pazelt ari pret paſcha keiſara rihtſchanos, pawifam naw pee walſts kahribas peeminets.

Muſſu autors apgalwo, ka Kinâ nefad ne-efot bijis muiſchneezibas. Bet wehſture mums tomehr ſtahſta par kahdu tuhſtoſch gadu ilgu zibnu ſtarp muiſchneezibu un ſemneezibu, lihbs beidsot ſchis abas kahribas ſakufuſchas par weenu. Tahlat ir glufchi pareiſi fajits, ka tagad titai eerednu ſchkira ir ſche turama par ariſtotratiju, bet tas atkal naw glufchi teſa, ka wiſas eeredna preeſch-rozibas beidsas ar wina nahwi un nepabreet uſ wina dſimtu. Par ſewiſchkeem nopelneem war iſpelnitees ari dſimtu muiſchneezibu, kas gan noteel loti reti. Pee tam titai wezakais dehls manto tehwa preeſchrozibas. Tahlat mehſ tur laſam, ka Kineefchi weenabi bijuſchi brihwi laudis, un nefad tur ne-efot bijis wehdrozibas. Tas atkal ir ſtipri pahſpihlets, jo wehl tagad war ſche par naudu dabut pirkt zilweſu, kaut gan tas noteel reti.

Neween par Kinas walſts kahribu, bet ari par geograſiju ſchâi grahmatâ ir leelas juſas. Jau otrâ teikumâ tuhlin fajits, ka uſ wakareem no Kinas atrodotees Mongolijas ſmilſchu tuffneſchi 12. lap. puſe ir rakſitts: „Pirmo dſelſſzjelu Kihnâ atwehra 1876. g. no Schanghajas uſ Riangwaju (sic!), bet jau 1877. g. tauta to nopoſtija. Tahlatâ dſelſſzjela buhwe notika 1893. g. lihbs oſtas pilſehſtai Schanghaktwam,“ t. i. Schang-hai-guan (kuan). Bet no kureenes tad iſgabja ſchis pehdejais dſelſſzjehſch? Waj til autors nebuhs domajis, ka „Schanghaktwam“ ir Schanghaijas oſtas pilſehſta? Schang-hai-guan atrodas kahdas tuhſtoſch werſtis uſ ſeemeleem no Schanghaijas un tagad ir pa dſelſſzjelu zaur Tien-dſinu ſaweenota ar Pekingu.

Wisſliktâ grahmatinâs puſe ir wehſture 11. lap. p. ir fajits: „Wehſturifſtee uſſihme-jumi, kauftſchu ari titai pa dalai, ſneedſas lihbs pahri 2000 gadeem pr. Kr. dſ. atpatak.“ Ja te ſtrihketu 1000 gadu, tad man ſchâm domam nebuhtu nefas preti, bet jau 5. lap. puſe mehſ laſam: „Jau ap 3000 gadeem pirms Kr. peedſimſchanas Kihna bij weſela, nodibinata, no zitâm walſtim pilnigi noro-beſchojufees walſts.“ Tahlat mums ſtahſta: „Kompas Kihneefſcheem jau ſendſ laifds bijis paſihſtams (ap 2500. g. pr. Kr.)“ Ap 2260. g. tizis mahziteem pawehlets „pamatigi nodarbotees ar debefu ſpihdeku iſſehſtiſchanu“ un 2200. g. tur nodibinata „Ihpafcha obſerwatorija“. Pehz ſchahdeem iſteiktumeem Kinas wehſturifſkais laifmets ſahlas newis wairs til 2000, bet jau 3000 gadu pr. Kr. — Retruhſt tur ari glufchi nodiſuſcho, beſpamatigo paſajinu, ka „ne Kihneefſchu wehſture, ne dſejâ ne-efot wihru, kas augſtas, leelas leetas dehl buhtu ſeedo-juſchi ſawu dſihwibu,“ ka „Kihna palitufe tahda pate, kâ 3000 gadus pr. Kr.“ ka „Kihneefſchu tauta zehluſees watarâs un no Wibus-Uſijas nahdama pamaſam eenehmufe tagadejo Kihnâs walſti,“ u. t. pr. Bil tizis autors ari nebuhtu preeſch paſakam, bet lihbs ar „daſcheem kulturâs wehſtures peht-neefkeem“ winſch ſchaubas par neapgabſchamo ſaktu, ka Kineefchi pirmee ſahluſchi leetot papira naudu. Tahdas paſchas tur ir gandrihſ wiſas wehſturifſlâs ſinas, bet peeteel jau ar ſcheem peemehreem.

Sem katras kritikas ſtahw autora ſpree-dums par Kineefchu walodu, turu winſjâ peefſaita „pee indogermanu walodas jelma“. Tâ tad nu ari Latweefſchu waloda buhtu rada ar Kineefchu walodu! Ir jau gabi 5 atpakkis, ka tilu Simonu laſjais, bet negribu tizet, ka ſchi mulkiba nahſtu no wina. Paſakaini ari iſtkaufas, ka Kineefſcheem eſot

Skata í janúar felta semer Mafá: þabreja þar söfnuðonu frammi.

femes gabaleem! Nebelam un mehnescheem ilgi sche jazelo gan pār kalneem, gan zaur purwjeem, mehcheem, gramam un ledus blahkeem (schluhdoneem). Muhsu pehz fotograffiska nonehmuna pagatarwotā bilde mums rahda ainu, tur duhschigee selta melletaji breen zaur schluhdonu (Gletscher) upes ledaino uhdeni, pawaditi no farwu mantu ne-fejeem Indianeem. Bil winu sejās nostahbrstam, tad truhstis teem jau metas bailes par nodoma ispiibschanu, schaubas par sekmem, par noklubschānu daudsinatā semē, par bagatibas sajneegschānu. — Ja, kas sin, waj tumas nahwes bailes neleef winu asinim fastingt... Un kad tee ari nonahf pee „selta ahderem“ — tad israhdas, ka wisas labakās weetas jau eenemtas, ka truhstis pahrtikas weelu un tās paschas loti dahrgas, jo maisis miltu malfā ap 200 rublu. Wisis til dahrgs, til dahrgs, ka bej 40—60 rublu deenas isdewumu newar istift... Daudsi fagaiba nahlofchu pawasari breefmu sinas is schis selta femes, jo tur ne-efot til daudf usturas weetu, ar to wiseem tuhstoscheem „laimes melletaju“ pahrtift un — warbuht puse no wineem kritis babam, salam un sehrgam par upuri... Kadehl uf selta gul tahdi lahsti? w.—

Semes apdsihwotaju fasinaschanās ar ziteem planeetēm. Parises nahlofchās (1900. g.) pafaulēs isstahdes apmelletaji dabūs, kā „Frankfurter Ztg.“ sino, redset kā weenu no eewehrojamateem preefshmeteem leelu milsu telescopeu, zaur kuru warēs redset mehnesi 3 pehbas tahlu.“ Tas tā jafaprot, it kā fotografs buhtu nobildejis mehnesi 3 pehbas atstatu no wina un rahditu mums tagad fawas fotografijas. To buhs bej schaubam loti interesanti apstaitit. War buht, ka tad, tā raksta „Frankf. Ztg.“, listens ir til labwehligs un lauj mums it nejauschē eeraudsit labhu mehnescha apdsihwotaju pastaigajamees, t. i. ja tur pawisam atrodas tahds dsihwneeks. Nu, ja tahds ir, tad jau nebuhs ilgi jagaida, lihds mehš ar wineem eespehjam lā nekā fasinātees... „Fantastija, mulkibas, blehnas!“ teits dahschs labs lastajs, bet astronomu lungi pahrrunā scho leetu it nopeetni un pasihstamais Flamariōns laisch flajā schurnalā „Bulletin de la Société astronomique de France“ labhu rakstu (Memorandum), kuru fisischs Scharls Kro

jau 1869. gadā fastahdijis un furā tas pahrrunā it nopeetni lihdsfelks — kā farunatees ar zitām pafaulēm. Kas tā kā Kro usstahdijis sinatnisku pamatu sonografijai un fotografeschānai ar krahjam, tam jau teesiba praftit, lai wina dabūs un preefshlitumus eewehro un kaut ari winsch runatu par lihdsfelkeem fasinātees ar Marsu un Weneru. Kā fasinaschanās lihdselli Kro eewehl sistematiski atfahrtofus gaismas signalūs. Tahdus signalūs leeto muhsu telegrafisti, kad teem wajadsigs peegreest fawa beedra wehribu: sistematiski atfahrtofs „til-tal“ zaur telegrafa drahti peewelf usmanibu, winu atbild, fasinās, farunajas... Pehz pehtneeka Kro domam leeta buhtu eerihkojama tahdejabi, ka usstahditu dashadās weetas „pafaulu telegrafistūs“, kuri liktu usleefmot un apdsift sinamā skaitā, sinamōs starpbrihschōs un sinamā ilgumā warenai elektriskai gaismai. Preefsh scha noluhka Kro isdomajis jau wefelu telegrafeschānas sistemu: sibena weidā usleefmojoschu weenlahrschu, dubultu, trihslahrteju un dashadi zitadi fastahditu gaismu. Ari skaitlus war pehz wina alfabeta fuhstit. Tā tad mehš warbuht ismahjam wehl zitu pafaulu apdsihwotajūs lastit, t. i. ja tee til nefahl mums mahzit tahdas sinatnes, no turām mums wehl naw ne jehgas, kā peemehram wehl preefsh pahris gabeem par x-stareem... Walobu dashadiba, kā peenemams, neliks fasinaschanai nelahdūs fewischkus schkehrschlus zelā, jo kad peemehram mehš nostahditu kinā un Franzijā telegrafistūs un tee waretu weens otra signalūs redset, tad tee bej schaubam galu galā farunatos. — Kad teescham mums buhtu eespehjam ar zitu planetu apdsihwotajeem fasinātees, tad mums isdotos drihs isinat — kā wini tur domā, ko wini dara, kā pahrtēel, ko sin u. t. t. Par wisadām sinatnem mehš rafi dabutu no wineem dsirdet scho to jaunu. „Rebuhtu jau wairs til garlaiziga dsihwe,“ raksta „Temps“ „schini behbu pafaulē. Un kad tahds buhtu isdomajis un atradis ko fewischki eewehrojāmu, tad winsch berfetu preezigi rofas un teiftu: „ta tad nu Marsa eedsihwotaji isplehtis azis no brihnumeem, kad tee to dabūs sinat!“ — Tas buhtu masš gandarijums muhsu pehtneeleem, jo teem naw wis ihsti omuligi to

*) Sinojums gan isklafas pahral stipri pehz awischu pihles. Wislabakee telescopei, tahdi lihds schim usstahditi, wareja tuwinat til apmehram 2000 reises: tas ir ar teem waretu mehnesi peewilft uf 24 juhdsēm = 168 werstim (tā ka mehnesis ap 48000 juhdses tahlu). Domehr til stipru paleelinajumu lihds schim eespehjam leetot tikai pee wifai tahleem preefshmeteem, kā miglu blahkeem, leelais, ja pee stahwu jwaigsnem; mehnesi apstatot turpretim grubti tuwinat wairā lā 200 reises, jo zitadi ta bilde paleel pahral nestaidra, miglaina. Ja nu ar buhtu isdeweēs pataifit tahdu telescopeu, kas 10 reises labak par lihdschinejeem un pee kura ir mehnesi apstatot waretu leetot wifu stiprakās glahses, tad domehr mehnesi waretu peewilft tikai uf 17 werstim un tahdā atahlumā nelahds dsihwneeks nebuhs jarehjamš.

jaunu un seviskku atrodot: publika jau tū leelā mehā aprāduse ar atradumeem, ka to nekās wairs nepahrsteids . . ."

„Frankf. Ztg.“ aizrādā beidsot ari uš to, ka preekšč kahdeem 60 gadeem Leipzīgās sīltās profesors Fechners līzīs preekščā, lai apsehtu dāščās kwadratjūhdes leelus lautumūs ar sabli un lai to widū eesehtu rapščuūs, tā ka no teem isnahļ leelas geometriskās figurās, peemehram rinki, trijstuhri, kwadrati u. t. t. Kad uš Marša dšihwotu teesčam zilwekem lihdsigi, saprahīgi radījumi, tad tee beš sčaubam ar saweem telefkopeem sčīs figurās eeraudstū un atbildetu mums ar tahdu pat figuru eerihkofčanu, zaur to mehš, galu galā, waretu ar wineen fastnatees. — Sčīs preekščlitums tagad pahrspehts, jo elektriskās gaismas signali daudš ahtrali un weeglaki sarihfojami, nekā milsiņu lautumu eeguhščana un apsehščana.

Ruhpneezības eestahdes Kreewijā un winu pelna. Pehz sinantšču ministrijās sawahštām sinām Kreewijā sčimbriščam pawisam 22,483 fabrikās, turu rasčojumu wehrtiba gadā sneedšās lihds 1759 miljoneem rublu. Fabrikās nodarbojās pawisam tahdi 1,094,972 wihreesču un 311,803 seeweesču. Iwaita maščinu winās 13,325. — Kas atteezās uš pelnās leelumū, tad pehz tirdsneezības un manufakturas departamenta sawahštām sinām wisleelako pelnu atmet bankās, masgāščanās eetaifēs, weefnizās, dšehreenu pahrdotawas un bufetes. Tad nahļ tirgoščanās ar koka leetam. Augščā mineteē weikali atmet no 9 lihds 11⁷/₁₀ procenta slaidras pelnās. Tirgoščanās ar drehbem dod 8⁷/₁₀ procenta pelnās. Wismasal pelna linu, kanepaju un zitu tamlihdsiņu leetu tirgotaji.

Jauūs aparats preekšč augstumu mehriščanās. Pehz gadu ilgeem mehginajumeem Milanās profesoram Zerebotani isdeweēs isgudrot tahdu aparatu, ar turu eespehjamš nepilnās minutes laikā loti pareiši ismehrit kalnu, ehlu un zitu preekščmetu augstumu. Instruments nojauktš par teletopometru. Aparats patš eewetots sewisčkā mahjinā, tā ka wina konstružija naw redšama. Isgudrotajš tura winu par sawu noslehpumu. Uš Milanās leelā doma laulumā isdariti nupat mehginajumi, kurl iscewufšees loti brangi. Tā peemehram mehrijūšči uš widūs torna atrodofšos deewmahtes bildi un aparats parahdijis pehz 45 sekundem uš mata winās leelumū. Italijas kara ministris loti interesejotees par sčō atradumu, jo ari kara leetās tas, kā zerams, buhs loti noderigs.

Elektriskās sčujamas maščinas. Weenreis tatsču isdeweēs atswabinat sčuweejas no

winu weselibai tū kaitīgā darba, kahds tām jaištura maščinu pastahwigi minot: nesen isgudrotš elektriskš aparats, ar turu war darbinat wisčabu sīstemu sčujamas maščinas. Sčīs aparats fastahw no masa, weenkahršča motora (dšineja) aisslehtā kastīē, un teel pēstuhwets sem sčujamas maščinas galvina. Maščinu tas kustina ar dšenamō sīstnu pēpalihdsību un eerihfots tā, ka sčuwejai weegli eespehjamš notahrtot rata greeščanos un isdalit weenadi motora spēhu. Pamina stahw ar regulatoru (notahrtotaju) safarā. Sčuhst uš sčahbas maščinas ešot loti ehrti un patihkami. — Nosčehlojams tū tas apstahliis, ka naw nekās minets par elektriskā aparata dahgumu un taisni sčī leeta ir ta swarigatā.

Wisaugstakais dšelszelsč Ciropā. Drihjumā nodos leetofčanai Gornegrata kalna dšelszelu, kurl sč jaušfata par augstako wisā Ciropā. Dšelszelsč sahtās Zermatā, 1620 metru (apm. 5400 pehdū) pār juhrās spoguli. No tureenes dšelszelsč kahj pa leelakai dalai klintīs eekalts zaur tuneli uš tā jaukto Rifela-Alpu lihds 2220 metru (apm. 7400 pehdū) leeleem augstumeem un no tureenes wehl lihds 2750 metru (apm. 9000 pehdū) augstai Rifelberga stajijai. No sčehjeenes dšelszelsč eet pa pašču Gornegrata kalnu gar stahwa klijšču atwara malu . . . Dšelszela garums naw wairak kā 10 kilometru (apm. 9 werstis), tal winu taisot, tā safot, katris jolis jaisčehrt klinti.

Isgatawojumi no tsčuhstū ahdas. Pensilwanijā (Seemel-Amerikā) atrodās pawisam sawada fabrika, kuras spezialitate — dāščadu preekščmetu isgatawoščana no Amerikas klabura tsčuhstū ahdas, kā peemehram: kurlpes, damu jostas un naudas matūs. Neapstrahbatas ahdas teel westās iš Pensilwanijas, Koloradas, Weiominās un Miščigana un teel samalsfatas lihds 25 rubleem gabalā, statotees pehz to leeluma un staituma. Tsčuhstū tehwinu ahdas ir sewisčkī jautās, spihdigi melnās. Tee dāščreis lihds 7 pehdam gari. Naigee Amerikānu weikalneeki issludina tagad wisās Amerikas dšelszelu pēestahtnēs ar plafateem, ka wini eewetīs nahfščā sefona (gadskahrtā) jaunu tirdsneezības preekščmetu — proti, lungu westēs, pagatawotas no tsčuhstū ahdas. — Lungu kallautinus (trawates) isgatawo jau tagad no tsčuhstū ahdas un tā jauktos klaburus isstrahdā fruhšabatās, kuras Nujorkas glaunee „gigerlu“ kundšini nehšā kā wisleelako „sčtahči“ . . .

Pehtijumi par bišču gifti. Sčurnalā „Archiv für experimentelle Pathologie“ atro-

nam kahda pehtneeka Josefa Langerera atstahstijumu par wina panahlumeem pee bischu gists pehtijchanas. Lihf schim nemaš nebija isdeweēs schai sinā ko panahht tabehł ka sadabut leelaku daku no scho maso dšihwneezinu gists bija loti grubti. Bet Langers publejees un sawahzis gisti no 20,000 bitem. Tas notizis tahdejadi, ka tas waj nu bitei ko padarot winu peespeebis isłaišt tās dšelonu un tad ufkehris pee wina karajoschos gists pileeninu, waj atkal dšelonu israhwis, to lihbs ar wisu gists dšeedseriti farihwėjis uhdeni, tad gisti nošłtrejis un sawahzis masos stilla steerinds. Gists spehlu warot jau manit, kad no tās nahzis uš truššcha tikai $\frac{1}{100}$ miligramama (apm. $\frac{1}{37,50000}$ lotes). Bischu gists dšihdri staidra ka uhdens, pehz garschas loti ruhgtu un ošch loti smalti, aromatisłki. Uhdeni ta drihs sabalas. Pileens, kuru bite dšelot celaišch, ir tikai $\frac{1}{10}$ — $\frac{3}{10}$ miligramama (apmeħram $\frac{1}{150,000}$ — $\frac{1}{50,000}$ lotes) smags. Ćemeħrojams buhtu, ka schi gists fatura ari sturu stahbi. bet no winas nezelas gists darbibas parahdibas. Ari aromatisłka smaršcha nestahw ar schis gists darbibu nelahdā safarā. Batteriju gists pileenā naw.

Bischu waloda. Ispehtits, ka daudš fustoneem, kā bitem, studram un sirnekleem spehja sawā starpā fasinates un farunates waj nu ar flanu waj ari ar winu tansleku (шупальцы) peepalibšibu. — Kā „Das Neue Blatt“ sino, tad bites, kā pehtijot atrafas, fasinotees sawā starpā newis ween ar flanam, bet ari ar mimiku (istureschanas peepalibšibu). — Tā peemeħram, kad bischu stropa preešchā noleel trauzinu ar medu, tad daschas bites to nejauschi usgahjuschas pasuhz un — pee tam isdara sawadas stanas. Tad war tuhlin eewehrot, ka is stropa staidšas daudš zitu bischu un peebeerojas sawām beerenem. Dajchi drawneeki, gribedami parahdit bitem, kur uhdens atrodas, tura stropa preešchā ar medu apšmeħretu speekiti. Un tiklihbs uš ta usłaišchas kahdas pahri bites un sahl suhht medu, tee winas aifnes lihbs ar wisu kozinu pee uhdena. Pasuhkuschas medu un pamanijuschas uhdeni bites ałslaišchas uš stropu un drihs pehz tam pee uhdena farodas leelš pulšs, ko eewehrojot war drošchi tełt, ka uhdena atrašchanas weeta tam tika pašnota. Tas pats noteel, kad bites kur nebuht eerauga zukuru, medu, waj seedošču puķu dahrsu, lauku u. t. t. — Pehtijumi pahrtleejinajuschi, ka bites war idot daschadas stanas un ka katrai no schim flanam jawa ihpašcha nošłhme. Kad bitei japafaka sawām beerenem kahda fewišchi swariga wehšis, tad ta eeruhzas 2—3 reises

ihši un sawadi. Tuhlin tai peestreen kahrt daschas beedrenes un weenu no winām bite — wehšneege aıskar ar saweem is kahdeem 12 waj 13 loželkeem fastahwoscheem tanslekeem. To pašču dara beedrene otrai bitei, ta atkal trefchai un tā tas eet ahtri jo ahtri pa wisu bischu puhli. Kad wehšis laba, tad stropā paleel wišs meerigi, bet kad dabutas kahdas bihstamas sinas, tad tur drihs iszelas leelu leelais trošnis. Sewišchi tas eewehrojams, kad bitem ataem mahtiti. No eesahluma wisas meerigas, bet pehz kahdas pušstundas daschas no winām pamana, ka mahtites naw un nu paleel nemeerigas. Weena aıskar otras galwu ar saweem tanslekeem un drihsumā wišs puhlis sin behdigo wehši. Pehz tam dodas katra uš sawu puši schehłigi duhzot un mełle sawu wadoni.

Muhsu bildes.

„Stats uš Melno juħru no Aı-Petra galotnes.“ No Iwana Konstantinowišcha Aıwasowsta. Kā ihstam, no mušam stuhpštitam dšejneekam wajag maš wahrdu, lai istełtu sawas juhtas, lai aıstustinatu zita firdi tās stihgas, kuras tas wehlejās — tāpat ari ihstam glešnotajam — mahšlineekam naw wajabšigi kas sin kahbi preekšmeti, leeli, wareni, azis krihtošchi, lai waldšinatu staitaja azis un prahtu, lai raditu wina galwā un firdi tās atslanas un tos eespaıdus, kuras mahšlineekš pats dšejis, pats sajutis. — To wisu eewehrojam pee Aıwasowsta bildem, no kurām galwenatās wahrda pilnā sinā aıšgrahbjoschas. Pašneedsam sche weenu no wina juħras ainam. Kopeetni tajā eesfatotees stahdas mums arween dšihwakti preešchā leelais juħras spogulis, winas bangu muhsčigā krahłšchana pee warenu klinšču kahjam. Nešam it dšihwi, kā kugis strauji wilnuš schel, kā laiwina weegli schuhyojas, kā duhmi pamajam isniħłst gaisā... „Veelas, it kā bilde augtu; it kā aptwertu prahtu un domas laut kas leelıfks, warens, neaprašłams, neišfakams,“ tā „Wald. Wehšt.“ tehlo Aıwasowsta bilšču eespaıdu uš staitajaja.

„Dšejas kalns Barnafs“ no Razaela. Schis til loti dailais un dšłkdomigais mahšlas darbs — frełto glešnojums atrodas Romā, Watıłkana pıli. Sche tehłota klasıskā Sengreeku un Romeešču mahšla poetıstajā renafanfās (mahšlas atdšimschanas) stihlā. Tur dšejas deewš Apolons sem augšteem lawru kokeem spehłe wijoli, tam aplahrt wina dewinas dailās musas, kuras to fırnigi usłausa, tahłal wisapahrt atrodas wiš leelakee Greeku un Romeešču dšejneeki un Italıjas dšeesmineeki wišnošłhmigakajā eedalıjumā,

katris favā garigā darbībā. Leelista mahtfla un poessija pluhst is schās glesnas mahtflas pastnejam pretim. Krahsu fastahbijums un gaismas eedalijums šche brihniščki — nekāš te nav par walti peekahrts, wišam šawa nošhme, latra figura šche dšhwibas un jušmu pilna, katrā eelists tās ihstais gars. Tur redšam Homeru, kā tas aisgrahbts stahsta is warondseedajuma „Iliades“, ais Homera šarunajas Bergils ar Danti, lejatu stahw liriki Alkeos, Anatreons un Petrarta ar Korinu no Tebenes, tanis ušflaušas uš klinti atšpedees Safo. Otrā grupā atkal redšam Horazi, kā tas Pindaram stahsta lahdu obi; ap teem šarulžejušchees Sanazaro, Dwidš, Katulus, Tibulus, Properzijs un lahba muša. Lejatu sem leelās glesnas katrā loga pušē redšam wehl mafakus glesnojumūs: weenā rahba, kā Aleksandrs ušleek „Iliadi“ uš Achileja šapa un otrā — kā Augustus aišlawē Bergila epistās dšejas „Eneidas“ šabedš-nahšhanu.

„Kahpšchana kalnds.“ Te redšam Alpdš kahpejus „muhšchigajā“ šneega un ledus walfi, kur jaet pa stahwu ledus seenu kā pa muhri un apalščā rehgojas bešdibens. Uš preelšču tikt šche tikai war eežehrtot ledus šeenā pakahpenes, pa kurām tad ušmanigi jakahpj ar tā šaultām ledus kurpem, kurām sem solem šašitas it kā naglinas, lai nešlihdetu, tad ari jaleeto tā šaultais Alpu špeekš, kuram ašš gals, kuršč kahpjot zeeti jaedur ledū. Tak ar to ween wehl nepeeteel: kahpejeem wišeem jaturas weenā štriki, jo tikai tahbi eešpehšams un drihšt uš preelšču dotees. Bilde redšam, kā diwi Alpu wadoni wada lahdu damu, kurai štrikis ap widu; par gabalu tahlal katris šcha štrika gals apšeis wadoneem ap widu, jo tahbi, ja kundse pakluptu, wadoni to špehtu noturet. Šweščneetu Alpdš kahpšchana drihšt notikt tikai ar Alpu wadonu palihdšibu, kuri uš to jau agri eeradinajušchees, eemanijušchees un labi šin, kur drihšt eet; nešinatajš lehti eet bojā, nokriht bešdibenā waj teel no atdrupušcheem, krihtošcheem almeneem nošists, waj ari no kalneem uš leju krihtošchdš šneega blahšdš apraktš. Tomehr arween ir deesgan daudš pahrgalwu, kuri eet pašči uš šawu roku un nereti atrod šapu „muhšchigajā“ šneegā un ledū. Sewiščki šlittā, wehšainā laikā Alpdš kahpšchana loti bailiga. Rahbas gruhšibas ari Alpu zelneekam nebuhtu jaišzeesch, tomehr warenee, leeliste šlati dod jauku baudijumu.

Šehdejais glahbinščh.

„Kalnā un lejā,
Mahtflā un dšejā —

Redaktors: Dr. philos. **P. Šalits.** — Šdewejs: Dr. phil. **Arnolds Plates.**

Wifur gluhn šaunums:
Mobernumš, jaunums.
Kas lai glahbi šahpulus,
Atpakrahpulus?”

„Plahnpurtras ehšnešis —
Šinamais wehšnešis.“

Dubultu grahmatu weščhanas derigums.

Weenkahršči šaštaitot pašči šew šaitam;
Dubultās grahmatās kundes šew šaitam:
Weenā ir ešošči, otrā ir truhštosčči, —
Šaštaitam šopā: — 11.000.

Grahmatu galdš.

Rebaktšijai peesuhštitas šchahbas jaunās grahmatas:

„Rakstu krahšums“ isdots no Rigas Latw. Beedribas Šinibu Kommiššjas, 11. krahšums. Rakšā 50 šap. Šelgawā, 1897. Drukats G. Landsberga drukatawā.

„Wija“ no šopoteem Kaudšites Reina un Kaudšites Matiša rakstu darbeem. III. burtņiza. Š. Šjola apgahdibā, Wez-Šeebalgā un Šehšis. 1897.

„Šndeesču buhšdina“ no Bernardin de Saint Pierre. Šulkojis R. Šiwumneekš. Apgahdajis Š. Šjols, Šehšis un Wez-Šeebalgā.

„Auštruma Kalendars“ 1898. gadam. Rigā, 1897. Drukats Kalnina un Deuščšmana tipo-litografšijā.

„Berga šafara Kalendars“ 1898. gadam. Šfdots no šr. Berga. Medigetš no Dawida Šchwenka. Drukats G. Landsberga tipo-litografšijā. 1897.

„Mahte behrnu widū.“ Grahmatina mahtem no Agneses Šapper. Latwiški šulkojuš Ušlandu Šmilija. Rigā-Agenškalnā, 1897. Š. A. Šreija apgahdeenā.

„Šehšas un školas abže.“ Šaraktšijis Kaudšites Matišš. Š. Šjola apgahdibā Šehšis un Wez-Šeebalgā.

„Weščha šwehri.“ Wifšču grahmatina behrneem. Apgahdajis un drukajis Š. Šjols Šehšis un Wez-Šeebalgā.

„Šlaisšee putņini un lelee putņi.“ Apgahdajis un drukajis Š. Šjols, Šehšis un Wez-Šeebalgā.

„Die Lebensšahigkeit der štädtišchen und ländlišchen Bevölšerung.“ Von Dr. phil. Carl Ballod. Šeipzig, Verlag von Dunder und Šumbšlot. 1897.

Pašinojumi.

R. M. — W. Š. Šušču poemu „Šilweka dšiwes gabšums“ neišleektostim. Ka Šums pašaulē wišš mirlšt ašarās, wehl naw dšejā.

L. R. — D. R. Reweena no Šušču dšejoleem newaram išleektot. Nemoleet labal waitš nabaga Šegafu!

Nupat tika gatava un dabujama manā tipo-litografijā, burtu-leetumē un foto-kimigrafijā, Rīgā, pēc Petera basnīzas, kā arī viņās citās grahmatu pārdotavās:

Widšemes wezā un jaunā
Laika-grahmata 1898. g.

Matfā: ne-eseeta 5 rbl. 100 gab., eseeta 10 kap. gab.

Crušs Plates.

Subsju eewehrot firmu un eepafajumu etfeti.

Manā mahtes un faimotajas!!!

A. Sibiria eesala fabrika

„Grebšča“ pēc Lufuma,

eeteiz Dums leetošchanai fawus fabrikatus, kā:

eesala kafeju (leetošchanai lehtaka un wefeligaka
kā ihstā kafiija),

eesala ekstraktu (derigs pret klepu, smagu elpo-
šchanu, ašinu truhkumu u. t. t.),

ihstos Kursemes zigorinus, smalki maltus,
preparetu kafeju, tihru, newiltotu prezi.

— Ves tam —

labako konferwedamo sahbaru smehru, wikši un waselinu.

Fabrikati dabujami viņās labakās materiala un
apteeķu pretšchu pārdotavās.

Subsju eewehrot firmu un eepafajumu etfeti.

Rā loti derigas dahwanas

uļ nahkameem šeemas šwehtkeem un ziteem gadijumeem, kā wahrdu un
dšimumdeenam peedahwaju:

Manjas Weesa Mehneschraksta

— 1895. un 1896. gada gahjums, —

tas matfā:

1895. gada gahjums: broščets 1 rbl.

1896. " " smalkā eesehjuma . 4 "

broščets 3 "

Atkalpahrdewejeem rabats.

Crušs Plates.

Brihdinajums pret markas wiltonschannu.

Pehdejā laikā ir parahdijuschees mana Nr. 4711 tauku pudera wiltonjumi, apšihmeti ar Nr. 7411, Nr. 4811 u. t. t., kuru etiķetes leclā mehra lihdšinajas manām, likumigi 15. februari un 12. dežembri 1896. g. ar leezibu Nr. 29389, marku registri Nr. 423 no tirdšneezibas un manufakturas departamenta apstiprinatām etiķetēm. Brihdinu pret pahrdoschannu, jo pehz marku apšardšibas likuma no 26. februara 1896. g., § 3., neween fabrikants, bet ari tahdu wiltonjumu pahrdeweji kriht šodā.

Manš weenigi ihštāis Nr. 4711 tauku puders ir šihmets ar

Nr. 4711

neween uš etiķetes, bet ari uš bandroles
un mašfā masa kastite 35 kap.,

lecla „ 60 „ masumā pehrkot.

Wiltonjums lihdšu stingri atraidit un winu pahrdewejus man laipni ušdot.

Augšteenibā

Ferd. Mühlens,

(Blockengasse) Pulksten-eclā Nr. 4711, Kelnē pee Reinas.
Filiale Rīgā.

Wina Majestates Keisara galma apgahdataijs.

Manā apgahdeenā nupat isnahza:

Wija, III. ● Kaudšites Keima un Matifa rakstu šakopojums.

Mašfā 30 kap., pa paštu 34 kap.

J. Šols, Behtis.

Tagad dšihwoju

Rīgā, Suworowa eclā Nr. 28, dšihw. 2, un
esnu runajams katru darba deenu. 2

Adwokats J. Ansbergis.

Mr. Sahle's šaimneezibas škola

atrodas

Šelgawā, lpes eclā (Набережная ул.) Nr. 6.

Mažkles teel usnemtās katrā laikā, mašfa pašemi-
nata un kurš paššinatš. — Mažšibas preekšmeti tikai
namšaimneezibas šinaschanās. 1

M. J. Wolnows

(bij. Saizewš),

Nr. 27, Kalku un masās Kalesu celu štuhri Nr. 27,

peebahwā par wislehtakām zenam

šawu bagatigo juntuahdu, šeremet, lak- un platahdu krahjumu,

wišus šedlineeku un ratu taišitaju peederumus,

pehdejā laikā škaištatos un štipratos Kreewu un Anglu aiššuhgus un šchoras, lā ari kreectus un štiprus
darba aiššuhgus, Kreewu un Anglu kutscheeru ušwalkus, ahdas lectus mehtelus, gresnus tepikus,
štipras grihdšegas un širgu defus, lokus, groschus, šawelkamas un wišadas šeremet šifšnas, melnu,
bruhnu un baltu woioklu, teizamu Anglu ahdas šmehtri, šrimas ahdas un gatawus kaschokus, lā ari
dandš žitns preekšmetus.

Peenemu paššellejumus, lā ari širgu seetu iššabojumus.

Rigas

Rokwilnas Manufakturas Gabeedriba

Strasdu muiſchâ, pee Rigas.

Noliktawa:

Cekſchrigâ, Peldu (Zuhku) celâ Nr. 10.

Maschinas (Chadwick) ſchujamee deegi, balti un
krabſaini, ekeleſchanas deegi, auſchamee deegi,
wate, puſwilna, lampu daktis.

Noliktawa: Kungu un Petera baſnizas eelu ſtuhri.

J. W. Mündela

Rigas gumijas pretſchu fabrika
peedahwâ.

leelumâ un maſumâ par lehtakâm zenam

gumijas galofchas un drehbju kurpes ar gumija ſolem.

Schlaufas no I. fortes gumija, preeſch bruhscheem un brankuſcheem.

Schlaufas ar eetaiſitu ſpiralu preeſch lokomobilem u. t. t.

Pumpju klapes no I. fortes gumijas, preeſch kondensazijas
maſchinam.

Roſtſiprinaschanas plates un rinki no gumija ar un beſ
eelikumeem.

Gumija ſpehtu bumbas, pelekas un raibas.

Mhdeni zaurnelaidofchas drehbes, kahju ſlauki, grihdas
drahnas, ritenu reepas, kâ ari wiſas zitas gumija
prezes tekiſkâm un kirurgikâm wajadſibam.

Noliktawa: Kungu un Petera baſnizas eelu ſtuhri.

Fabrika poſtaw no 1864. gada.

Fabrika poſtaw no 1864. gada.

Разъяснение

Господина ревизора Чиновника особыхъ поручений при Министерствѣ Финансовъ
Надворнаго Совѣтника ЭНРОЛЬДА.

Происходившее 24 сентября въ залѣ Малой Гильдіи Общее Собрание участниковъ
Ссудо-сберегательной кассы при Вспомогательномъ Обществѣ
Рижскихъ Латышскихъ Ремесленниковъ

открыто было ПРЕДСѢДАТЕЛЕМЪ Правленія названной кассы, и засимъ чиновникъ особыхъ поручений
Министерства Финансовъ Надворный Совѣтникъ ЭНРОЛЬДЪ въ дополненіе къ составленному имъ по
ревизіи этой кассы отчету, между прочимъ, объяснилъ общему собранію, что онъ, опредѣляя въ отчетѣ
возможный максимальный убытокъ кассы въ 100,000 рубл. (30 т. по ссудамъ подъ поручительства и около
70 т. по ссудамъ подъ облигаціи) исчислилъ его на тотъ случай, если бы потребовалось немедленно
ликвидировать операціи по выдачѣ ссуды.

Сдѣлавъ такое поясненіе, ревизоръ указалъ,
что даже въ случаѣ убытка въ 100 т. рублей

капиталовъ самой кассы было-бы достаточно для покрытія такового, т. е.

**ЧТО ВСЯ СУММА ВКЛАДОВЪ ВЪ НАСТОЯЩЕЕ
ВРЕМЯ ВПОЛНѢ ОБЕЗПЕЧЕНА.**

Zulpojums.

Revidenta, Finanšu Ministerijas
fēnānšu ušdevumu eerehđna galma padomneka **Enrolda** lga
pašfaiđrojums.

Septembra 24. d. Mašas Gildes sahlē noturetā

Riģas Latviešu Amatneeku Palihđšības Beedribas
Krahju un Ašdevnu Kafes

beedru pilna sapulze tika atklahta no šehis kafes valdes preešfehđetaja.

Pehz sehdes atklašehanas fūanātehu mināstrijos fēnānšu ušdevumu eerehđnis, galma padomneks Enrolds,
papildinadams sawu pehz sehis kafes rewīshjos sašahđito pabrskata, šāry žitu īffaiđrojs, ka wīnfeh, noteiht
pabrskatā eespehjami leelako saudejumu, kahds kafei waretu želtees, uš 100,000 rubleem (30 tuhst. rub.
kas aīšdoti pret galwīneefēem un 70 tuhst. rub. kas aīšdoti pret obligāšijam), aprehfinaijs to uš tahdu
gadājumū, ja wājohsetu wīšis aīšdevumms peepeshi atprasīt.

To pašfaiđrojis, revidenta lgs aīšrahđija, ka pat tahdā gadījumā,
ja nohktos saudet 100 tuhst. rubtu,

peetīktu pašehas kafes kapitāla šehis sumas
segšehanaī, tas ir,

**ka wīsu noguldijumu suma
pilnīgi nodrošhinata.**